

Ty texty

Janáčkova akademie múzických umění
Divadelní fakulta
Ateliér divadelní dramaturgie – Studio D

Ty texty

Umělecká literární produkce posluchačů DiFa JAMU realizovaná
v 9. ročníku Salonu původní literární tvorby

Brno 2002

Editor: Bořivoj Srba
Redaktoři: Lubomír Sůva, Pavel Císarík
Dramaturgie „pódiových“ prezentací: Lubomír Sůva
Jazyková redakce: Pavel Císarík
Návrh obálky, kresby a výtvarná spolupráce: Marcela Chylíková

Vydáno za podpory Divadelní a literární agentury Praha a MŠMT ČR

© Vendula Borůvková, Jana Čechová, Kateřina Fojtíková, Tomáš Gajdoš, Jiří Hájek, Jiří Honzírek, Michal Jurman, Milan Kaplan, Ondřej Klíč, Jitka Kostelníková, Jolana Kubíková, Pavel Ondruch, Lenka Poludová, Jakub Režný, Tereza Semotamová, Lubomír Sůva, Radim Toman, Pavel Trtílek, Josef Tuka, Magda Wdowczynová

ISBN 80-85429-66-7

OBSAH

<i>Slovo úvodem</i>	11	
<i>Ty texty..., ty zatracené texty</i>	15	
<i>Jiří Hájek</i>	17	
	19	<i>Souboj</i>
	21	<i>Tupě sledované vlaky</i>
	22	<i>Sebevražda v sebeobraně</i>
	24	<i>Nedělej, že jsi mrtvá</i>
	25	<i>Bez názvu</i>
	26	<i>Anděl</i>
	28	<i>Konec světa</i>
	29	<i>Myšlenka: chopte šanci za pačesy</i>
	30	<i>Proč?</i>
	31	<i>Andílek v rauši</i>
	32	<i>Čekání</i>
	33	<i>Večerní Prahou</i>
	34	<i>Pod okapem</i>
	35	<i>Tragédie dnešního dopoledne</i>
	36	<i>Dobré ráno</i>
	37	<i>Nějaká</i>
	37	<i>Čistotná</i>
	37	<i>Ukolébavka</i>
<i>Radim Toman</i>	39	
	41	<i>Život člověka</i>
<i>Tomáš Gajdoš</i>	47	
	49	<i>Dveře prostoru</i>
<i>Jana Čechová</i>	57	

	59	 <i>Viktor melanietančí</i>
Milan Kaplan	63	
	65	 <i>Prázdnota v okolí žaludku</i>
Kateřina Fojtíková	71	
	73	 <i>V závětrí (The day before)</i>
Ondřej Klíč.....	77	
	79	 <i>Šikulka Chuaréz</i>
Lubomír Šůva	91	
	93	 <i>Krwavá históryje o zabití zlého draka</i>
Michal Jurman	97	
	99	 <i>Propast, Zrcadlo, Tramvaj</i> <i>č. 21 (do stanice TOUHA?) - povídkový triptych</i>
	105	 <i>Polibky</i>
	106	 <i>Tak trochu 2000</i>
	107	 <i>Ozvěny</i>
Jiří Honzírek	109	
	111	 <i>Zimní zahrada</i>
Lenka Poludová.....	129	
	131	 <i>Básně bez názvu</i>
	137	 <i>Tři básničky z univerzitní studovny</i>
	140	 <i>Jiné básně bez názvu</i>
Jakub Režný.....	143	
	145	 <i>Úzkost</i>
Jitka Kostelníková	149	
	151	 <i>Karin</i>
Magda Wdowyczynová.....	155	
	157	 <i>Léčba košem</i>
Pavel Trtílek.....	161	
	163	 <i>Čingischán.</i>
Tereza Semotamová	209	
	211	 <i>Jak je to o prázdninách</i>
	212	 <i>Člověk</i> <i>může dělat to, co chce, ale nemůže chtít, aby chtěl</i>

<i>Pavel Ondruch</i>	215	
	217	 <i>Sebevražda</i>
<i>Vendula Borůvková</i>	225	
	227	 <i>Kráska a zvíře</i>
<i>Josef Tuka</i>	233	
	235	 <i>Ať se stane, co se stát má</i>
<i>Jolana Kubíková</i>	239	
	241	 <i>Vlak</i>
<i>Poznámka jazykového redaktora</i>	255	

Slovo úvodem

Integrální součástí výchovného a vzdělávacího programu ateliérů divadelní dramaturgie a autorské tvorby a rozhlasové a televizní dramaturgie a scenáristiky na Divadelní fakultě Janáčkovy akademie múzických umění je mj. i pedagogické úsilí zaměřující se na rozvíjení tvořivých autorských literárních schopností jednotlivých posluchačů. Institucionálním prostředím tohoto pedagogického úsilí jsou semináře tzv. kreativního psaní, výchovy k literárnímu „autorství“. Podnětem k zahájení v těchto seminářích sledovaných a analyzovaných autorsky samostatných, původních literárních prací studentů bývá zpravidla zadání konkrétních úkolů ze strany učitelů, o splnění těchto úkolů se však studenti – byť za konzultativní spolupráce svých pedagogů – přičiňují zcela samostatně. V rámci tohoto pedagogického procesu, který spíše než jako výchovu a vzdělávání studentů je možno charakterizovat jako jejich vlastní sebevýchovu a vlastní samostatné sebevzdělávání, seznamuje se však pedagog i s pokusy studentů o nezávislé, se školskými úkoly přímo nesouvisející literární vyjádření, vyjádření nesené jejich vlastní vnitřní potřebou tvořivě se projevovat, a to nikoli záměry pedagogickými. Výsledky této činnosti v podobě předložených a individuálně či ve studijním kolektivu posuzovaných a hodnocených autorských textů jsou postaveny na roveň seminárních prací.

V průběhu dvanácti let na této divadelní škole praktického právě popsaného výchovného a vzdělávacího systému (od roku 1990) vytvořili posluchači ateliérů divadelní dramaturgie a autorské tvorby a rozhlasové a televizní dramaturgie a scenáristiky DiFa JAMU bezpočet autorsky původních prací. Vedle řady básní i celých básnických sbírek, povídek, novel a románů, vyskytuje se mezi těmito pracemi i velké množství dramatických textů. Jádrem této nově vznikající mladé původní tvorby představuje více než jedno sto dramatických textů různého druhu – monodramat, jednoaktovek, komedií, ragédií, tragikomedií a grotesek, her určených k jevištnímu provedení, ale i her rozhlasových a televizních.

Některé z těchto kreací samozřejmě nepřekračují rámec studijních cvičení, plnicích tu s větším, tu s menším zdarem učitelovo zadání. Mnohé – a jsou to příznačně právě texty dramatické – však z tohoto rámce zřetelně vybočují a nabývají charakteru autonomní, v mnoha směrech suverénní umělecké tvorby. Řada takto vzniknuvších textů byla uvedena nejen v uzavřených formách „klauzurní“ prezentace v budově Divadelní fakulty JAMU, ale také na školní scéně fakulty, v divadle Marta (R. Sikora: *Sodomagomora*; L. Balák: *Fanouš a prostitutka*; M. Kolář: *U mě doma a jiné ptákoviny*, *Pozdvížení v Lexiku aneb Žehožovo hože*; M. Čičvák: *Dom, kde sa to robí dobre*, *Sonia agentka* aj.) a na regulérních profesionálních divadelních scénách (např. L. Balák: *Smrt Huberta Perny*, HaDivadlo; J. Martinková: *Vteřiny soli*, tamtéž; R. Sikora: *Vlci*, Divadlo Husa na provázku; R. Sikora: *Tank*, Nitra). Se svými texty se někteří z těchto začínajících dramatiků představili i v zahraničí (např. hra *Fanouš a prostitutka* Luboše Baláka uspěla v celosvětové soutěži mladých dramatiků konané v roce 1995 v Sydney v Austrálii, hra Romana Sikory *Smetení Antigony* byla roku 1999 uvedena na pobočné scéně Volksbühne v Berlíně a na přehlídce tvorby mladých evropských dramatiků v maďarském Györu).

Prostředím formace této mladé autorské tvořivosti projevující se na Divadelní fakultě JAMU nejsou jen výše zmíněné ateliéry. Obdobným způsobem jako posluchači oněch ateliérů se v oblasti literární tvorby – tentokrát ryze z vlastní vůle, z potřeby tvořivě vyslovit prostřednictvím nejružnějších literárních útvarů, co ve svém životě dosud byli empiricky zakusili, to, co nasazením v oborech jimi regulérně studovaných v úplnosti vyjádřit nemohou – uplatňovali i posluchači z ateliérů režijní a herecké tvorby. I tato část literární produkce studentské obce JAMU charakteristicky dotváří obraz tvůrčích aktivit

projevovaných nastupující generací divadelních, rozhlasových, televizních, eventuálně filmových tvůrců.

Ve snaze podpořit tuto rozsáhlou a namnoze úspěšně se rozvíjející literární tvořivost mladých umělců soustředěných ke studiu svých budoucích profesních oborů v ateliérech Divadelní fakulty JAMU vznikl již před deseti lety i záměr pořádat na půdě této školy pravidelné prezentace takto vznikajících autorských původních literárních prací. Tento záměr – zrodil se původně jako výsledek úzké spolupráce Ateliéru divadelní dramaturgie Studio D Bořivoje Srby a ateliéru režijní tvorby vedeného Peterem Scherhauferem – nabyl v krátkém čase, poté, co byl poprvé zformulován, podoby regulérního podniknutí festivalového typu, každoročně opakované dvou až třídenní přehlídky v tom či onom ročním údobí v této oblasti vzniknuvších prací posluchačů obou těchto ateliérů, časem i posluchačů ateliérů dalších, tzv. Salonů původní literární tvorby posluchačů JAMU. V těchto pravidelně pořádaných přehlídkách byla pak – každého roku zpravidla v březnu až květnu – za účasti posluchačů divadelní fakulty JAMU, ale i dalších vysokých škol, učitelů a příznivců školy, ale také dramaturgů profesionálních divadel a zčásti i divadelních referentů denních i odborných listů (mj. i hostí ze Slovenska) buď ve způsobu „play reading“, jakýchsi „rozhlasových zvukoher“ čteny nebo i scénicky předváděny – jako jakási „žeh“ této produktivity – rok co rok zpravidla dvě až tři desítky autorsky původních textů začínajících básníků, prozátérů, dramatiků. Letos se uskutečnil již devátý ročník takových „salonů“, před námi je práce na uspořádání jubilejního desátého ročníku.

V této souvislosti je nutno zdůraznit, že ač k založení tohoto podniknutí došlo z iniciativy učitelů výše zmíněných ateliérů a ač odpovědností za průběh jednotlivých „salonů“ byli a jsou plně zatěžováni jak vedení školy, tak pedagogové akcí původně iniciující, eventuálně jejich nástupci, jakož i vedoucí zúčastněných ateliérů, jejich vlastní příprava a realizace je plně záležitostí osobního nasazení posluchačů samých, především ovšem posluchačů Ateliéru divadelní dramaturgie Studio D a posluchačů – po smrti Petera Scherhaufera, který do ročníků jim spoluvytvářených vnesl mnoho cenných tvůrčích impulzů a dík jehož tvůrčímu i organizačnímu přičinění se je podařilo po oněch deset let udržet v chodu – i většiny ateliérů režijní tvorby a též ateliéru scénografie; herecky na jejich přípravě a realizaci participují posluchači i ostatních, především hereckých ateliérů. Jejich počínání řídí se přitom onou hlavní programovou devízou, kterou iniciátoři akce vtiskli do jejího štítu zvolivše pro její označení termín „salon“ – zásadou naprosté otevřenosti a vstřícnosti vůči tomuto druhu studenty projevovaných tvůrčích ambicí: vzorem jim byly a jsou programové zaměření a způsob organizačně-provozního uspořádání tzv. „salonů výtvarné tvorby“, výstav výtvarných artefaktů, v jejichž rámci může kterýkoliv z vyzvaných tvůrců vystavit, byť v prostorově omezeném rozsahu, jakékoli své dílo, aniž je podroben nějakým řídicím programovým regulím pro výstavu stanoveným nebo rozhodnutím nějaké „jury“ zabezpečujícím uměleckou úroveň vystavených objektů. I v našich „salonech“ – v jejich dramaturgii – uplatňuje se podobná zásada: proto se obcházejí bez působení nějaké „programující“, všem těm počínání nadřazené „centrální“ dramaturgie; jednotlivci přihlásivši se k účasti „vystavují“ zde své „exponáty“ bez jakýchkoli programových omezení, jejich výtvary nejsou ke zveřejnění připouštěny po nějaké předběžné cenze, na schválení nějaké dramaturgické „komise“, i když jsou předběžně v kolektivech posluchačů čteny a připomínkovány – vystavující jsou zde omezováni jen časem pro prezentaci jejich prací organizačně-provozními podmínkami vyhrazeným. Proto také odpovědnost za uměleckou úroveň, řád a ideové obsahy svých vystoupení nesou zásadně tito tvůrci sami. Takto je podniknutí programově koncipováno v přesvědčení, že zmíněnou programovou volností, která je autorům poskytována co největším otevřením prostoru pro jejich samostatnou prezentaci, lze maximálně podnítit tvůrčí aktivity nejširšího kolektivu mladých tvůrců a umožnit jim tak se osobnostně identifikovat způsobem, který jiný, „jurovaný“ způsob prezentace neumožňuje.

Zvláštní zmínky si zaslouží jistě i skutečnost, že v průběhu skoro desetiletého trvání tohoto podniknutí se podařilo řadu textů uplatnivších se v určitých ročnících těchto přehlídek jejich organizátorům zveřejnit i v tištěné podobě (pravidelné vydávání kompletu takto zveřejňovaných textů naráží na obtíže finančního druhu!); stalo se tak v letech 1994-1997 (salony 1., 2. a 4.). Dík grantu poskytnutému Divadelní a literární agenturou Dilia, a též také díky grantu poskytnutému Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR, zveřejňujeme takto v podobě regulérní tištěné i texty, s kterými se veřejnosti představili účastníci letošního 9. salonu. Činíme tak s přesvědčením, že zaujmou i širší okruh zájemců o vývojový pohyb uskutečňující se v této oblasti mladých tvůrčích aktivit a přinesou jim totéž potěšení, jaké přinesly při svém „dramatickém“ uskutečnění.

Bořivoj Srba

Ty texty..., ty zatracené texty

Je to pěkná pošetilost vydávat knížku textů, které měly při svém živém předvedení svou atmosféru. Hrozí nám, že jejich čas minul, že vydáváme něco, co autoři už dávno svým vývojem překonali. Anebo hůře: nepřekonali a navíc ještě zjistí, že i to, co psali dřív, stojí za prd. Hmm... Hrozí nám ale také, že brutálně zrevidujeme i vzpomínky: to, co na mě naživo dýchlo bezprostředním, milým dojmem, mi teď najednou jako pouhý text připadá strašně cizí.

A přece se k tomu odhodláváme.

Určitě z touhy vydat knížku a vidět se v ní. Třeba je to naposled.

Určitě také z furiantství: ať snese má paměť trochu toho šoku, však něco vydržet musí!

Salon je zvláštní akce. Vzniká živelně. Jak to, že se každý rok nasbírají na Divadelní fakultě další a další texty, které po nás nikdo nechce? Jistě: je tady mile či otravně násilná, leckdy ovšem marná, snaha profesorů dotlačit nás k psaní. Ale stejně: většina textů, co jdou na Salon, nevznikla vůbec z musu. Jinak by se jich taky dost těžko chopili režiséři, ať už jimi jsou autoři nebo kdokoli jiný a těžko by sháněli herce a zařizovali všechno to kolem jen proto, aby mohli jedinkrát představit kousek, který vznikl bez zájmu, jen z donucení.

Jak to, že diváci ochotně přijmou konvenci, která nechá herce, aby se výjimečně neučili text nazpaměť a netrápili se tím, že nemají ideální kostým, ideální světlo a ideální všechno? Jak to, že se tím netrápí samotní herci?

Jak to, že najednou všichni poslouchají holý text a stačí jim, když je to podstatné naznačeno, jak to, že se rádi celé hodiny tísni v malých vydýchaných učebnách školy?

Asi se přece jen každý rok stane, že jeden, dva nebo kolik textů vysloví něco podstatného.

Asi mě ještě pořád zajímá, co dělá ten druhý, kterého potkávám na chodbách školy skoro každý den.

Hrome, nechávám se nějak unášet. Jaképak *holé* texty? Někdy někdo i pro Salon udělá představení, které je *úplně* hotové. Opravuji se: náčrt inscenace hotového textu vidíme pouze většinou. A někdy je náčrtem i sám text. No co? I z náčrtu přece poznám, jestli ten člověk skutečně uvažuje, nebo blábolí. Že? Ach jo...

Salon je vítaná možnost, jak dát druhým o sobě vědět. Jiné souhrnné jméno pro něj nemám. A tahle knížka?

Tahle knížka je sborník textů, které se vesměs příliš nebránily tomu, aby byly předváděny jedním nebo více herci publiku, ba některé vznikly přímo proto. Ale zároveň: neprošly si většinou ještě drsnou prověrkou na skutečném jevišti, kde se ukáže, jestli jsou napsané opravdu dobře a jestli dokážou dostat do varu i někoho jiného, než jen zoufalého autora. A to „skutečné jeviště“, vím, že mi rozumíte, může být kniha, rozhlas, televize, divadlo i plácek před hospodou v Horní Dolní – hlavně však musí být tam, kde nebudou převážně ti, co mě znají osobně. Tam, kde na mě budou krutí.

Zkrátka: to, že vydáváme knihu, je opětovná vědomá drzost. *Prahneme* po odezvě.

Nejlíp jsou na tom Neslyšící. Jezdí, hrají a vědí svoje. I na Salonu zahráli, ale texty nedali, protože byly prý jen základem pro ono představení, které by vzniklo i kdyby Salon vůbec neexistoval. To ostatní texty jsou na tom hůř: na Saloně měly většinou svoji premiéru... i zatímni derniéru. Neříkám že všechny, ale hodně z nich. Tohle je tedy podruhé, co se vynořují z bažin.

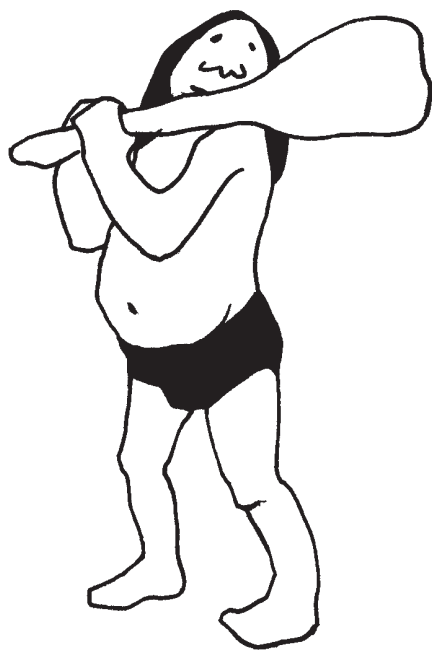
Podarí se těm, které se neuchytily v divadelním nebo jiném provozu, znovu zaujmout?

Mám na to více než banální odpověď: právě činíme to, že tu knížku přes všechny moje řeči konečně vydáváme, takže uvidíme. Koneckonců: ještě pořád je tady naděje, že některé texty zaujmou *teprve*.

Snažili jsme se, aby knížka vyhlížela prostě a slušně. Seřadili jsme texty za sebou v takové posloupnosti, jaká se nám právě líbí, každý autor si napsal také svůj životopis, který jsme zařadili před jeho tvorbu.

Nemám nic, co bych k tomu víc řekl. Zdar vám všem, kteří se to nebojíte číst.

Lubomír Sůva

JIŘÍ HÁJEK

Jednou, bylo to někdy na Velký třesk, narodil se, paměť už mi nesahá komu, obrovský, exhibicionistický transvestitální hermafrodit jménem Svět. Několik let, takové dva, tři miliony, pomalu kynul a exhiboval do sytosti, až se tomuto bláznivému hermafroditovi narodil syn. Byl velmi hezký, ba dokonce by se dalo říct krásný a neuvěřitelně rychle rostl – mnohem rychleji než rodič. Svět mu dal jméno Život a netrvalo dlouho a Životu přibyla sestřička – bylo to otázkou několika vteřin, takže by se dalo říci, že jsou to dvojčata. Dceru pojmenoval svět stručně a příkře: Smrt. Rostla také zběsilým způsobem, ale nikdy nedosáhla velikosti bratra, vždy byla o ten pověstný krůček, o těch pár vteřin menší. Často se s bratrem prali, vlastně téměř nepřetržitě, a za dalších několik miliónů let se událo další početí. Bratr se sestrou spolu, asi během rvačky, zplodili dceru. Myslelo by se, že bude mít Svět, ten extravagantní transvestita z incestu svých potomků radost a že bude vděčný za svou vnučku, ale Láska, jak ji pojmenovali, Světu vše značně zkomplikovala a dědeček zmalicherněl. Jenže jeho děti nezůstaly u jednoho potomka a velmi svižně Lásce pořídili sourozence – ti dostali jména jako Nenávist, Touha, Zrada, Štěstí, Bolest, Slast a ještě spousta jiných byla zplozena.

No a pak jsem se někdy narodil já – byla tu ještě spousta incestů a hermafroditních početí, a možná proto jsem dnes takový, jaký jsem! Tak to je můj stručný rodinný strom. Rodiče a prarodiče už byli úplně „normální“ (to jen na závěr). Žiju v Mochově (Mochovské mrazírny) a studuji herectví, nastoupil jsem k pánům Bergmanovi a Karlíkovi. Radši než romány píšu básničky, ty nezaberou tolik času.

Souboj

Seděl u stolu, kde měl vlastnoručně připravené jídlo s nalitým pivem ve sklenici. Muž se posadil a vzal si do rukou příbor. V tu ránu se na hranu sklenice s pivem posadila malá černá moucha a začala si třít hlavu předníma nohama. Muž ji chvíli sledoval – zrovna když nesl první sousto do úst – a potom do mouchy foukl. Ta se vznesla a pozorována mužem usedla na sousto napíchlé na vidličce.

Co si myslíš?! Bůh ví, kde jsi všude seděla a teď mi budeš ještě oždubovat MOJE jídlo. To si holka nezvykej.

Muž mouchu odcvrkl a ta se vzchopila až na zemi. Otřepala se.

Co jsem ti udělala?! Já mám taky hlad a zase tolik toho nesním, tak nebud' sobec, člověče. Hele, já si sednu na brambor, dám si trošku omáčky, uždíbnu si masa a ty mě necháš na pokoji. Jo? Prosím.

Moucha si sedla na roh talíře a prozatím nezpozorována – muž vychutnával své šesté sousto a zapíjel ho pivem – usrkla omáčky.

A už toho mám dost. Když ti nestačilo varování, budu tě muset jednoduše zabít.

Muž praštil vidličkou do talíře, ale moucha uhnula a talíř se nárazem rozbil. Zás tak jednoduché to asi nebude.

Já se chtěla jenom trochu najíst, ale ty jsi prostě sobec a navíc chceš válku. Dobře, když chceš válku, máš mít válku.

Ty mrcho, to je válka.

Moucha se rozletěla a narazila do mužova čela. Ten se po ní ohnal, ale moucha hbitě uhnula.

To nebude asi to pravé. Myslím, že bych měla spíše utíkat, mé útoky by nejspíš vyšly planě.

Muž několikrát neúspěšně máchl rukou po letící mouše, ale poté ji trefil a ona odlétla do rohu místnosti bez pomoci křídel.

A máš to, teď si tě podám. Mě otravovat nebudeš, to si pro příště rozmyslíš, rozzlobit mě při jídle. Udělám z tebe mastnej černej flek.

Moucha si na zemi rovnala pošramocená křídla a pozorně přitom pozorovala přicházejícího muže. Byla natolik rychlá, že když muž napřahoval nohu, že kopne, stačila na poslední chvíli uletět a on si narazil palec, neboť kopal opravdu usilovně.

Tak takhle se na tebe musí. Lstí. Počkej, já ti ještě ukážu co dokáže moucha Herberta Tanečnice.

Au! Tak ty takhle. Dobře, nebudu se s tebou párat, rozdrťím tě na kašičku. Nožičku po nožičce odlámu až tě chytím.

Když zahlédla moucha muže, jak se chopil nohy u židle, ulomil ji a jal se mouchu trefit, zamířila neomylně k lustru. Dřevo se přiblížilo ke skleněnému stínítku a to se roztříštilo na nepříjemné střípky, které posely koberec. Moucha se ušklíbla a usadila se ve vitríně se sklem.

Myslíš si, že jsem úplně blbej, vid'? To se ale holka pleteš. Nerozbiju si přece svoje nejhezčí sklo. Za to mi vážně nestojíš.

Moucha se po chvíli váhání zvedla a proletěla muži těsně kolem nosu. Ten po ní máchl rukou a potom ve vzteku nohou od židle, která ovšem zasáhla i broušené sklo ve vitríně.

Já tě zabiju. Zabiju tě!!

Další bod pro mě. Zatím ti to moc nejde.

Moucha vylétěla z okna ven a muž za ní, bydlel naštěstí v přízemí. Ona však vystartovala do oblak a muži se na okamžik ztratila z dohledu. Potom ji však opět zahlédl, mrštil po ní nohou od židle, kterou stále pevně držel v ruce, a naši milou Herbertu Tanečnici zasáhl. Ta zavravorala a snesla se k zemi. Neměla už sílu vylétnout vysoko, takže muži unikala těmi nejhoršími zákoutími. Muž ji však pronásledoval krok za krokem.

Tento stíhací závod trval notnou chvíli, takže se asi za dvě hodiny nepřetržitého pronásledování dostali až na místní zchátralý most. Stáli proti sobě (ona se vlastně držela ve vzduchu) hlasitě vydechovali a dívali se z tisíce malých do dvou velkých očí.

Už máš dost, co? Sice jsi velkej, ale nemáš na můj fištrón. Připrav se na rozhodující souboj, prašivý človče.

Zabiju tě, zabiju tě, zabiju tě, zabiju...!

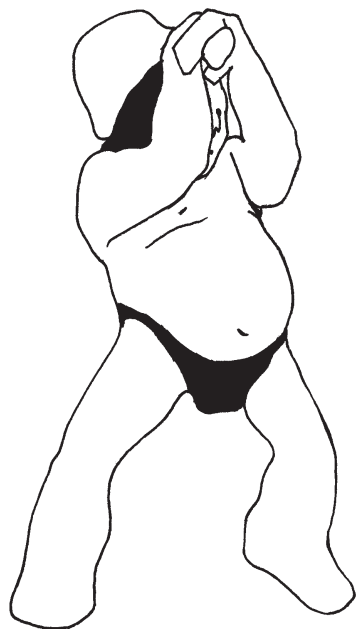
Muž se rozeběhl a s křikem se vrhl na mouchu. Ta však uhnula, muž uklouzl a spadl do řeky. Neuměl plavat a navíc byl tak vyčerpán, že šel hned ke dnu.

Moucha si oddechla a dosedla na zem. Spokojeně pak pomalu odcházela v západu slunce pryč z tohoto prokletého místa...

Nabízím konec pro ty, kteří nesnáší happy end a kterým chybí krásný a ponurý pesi end, můj oblíbený: ...malý kluk ji však přejel na kole. Ještě dnes se otáčí na černé pneumatice.

A to je důkaz toho, že nevíteží síla nad rozumem, a není to dokonce ani naopak. Všichni umřeme. I ty jednou umřeš, i ty!

Dobrou noc!

Tupě sledované vlaky

Miluji nádraží, vlaky, výhybky, hlas z amplionu, klokotající zvuk přijíždějících a odjíždějících vlaků, skřípění železných kol o železné koleje. To je můj svět. A tam se také ubírám, když je mi nejhůře: při velkém zklamání, neštěstí, bolesti a strachu. Prostě vždycky, když se cítím, jako by ze mě někdo trhal plesnivé květiny s opadanými květy, jdu na nádraží a sleduji vše, co se zde děje. Nejraději se však dívám na vlaky, na ty železné oře funicí páru a řvoucí do dálky, kterou bezpečně znají. Zním každý kousek každé lokomotivy, co tudy kdy projela. No dobrá, tak od té doby, co jsem oslavil desáté narozeniny. To byl totiž první den mého prvního velkého zklamání: sfoukl jsem všechny svíčky na dortu na jediný nádech a přál si motorku. Mezi dárky jsem ji však nenašel, a tak jsem odešel zklamán na nádraží a dělal to samé, co provozuji právě teď.

Ríkáte si, že už mě tu nemůže nic fascinovat, když znám všechny lokomotivy do posledního detailu, ale to se mýlíte! Ted' jsem se totiž zaměřil na vagóny: jsou téměř každý den jiné, vždy se na nich objeví alespoň o jednu čáru sprejem víc. Asi se divíte, že mluvím o každém dnu, člověk přece nemůže být zklamáný, na dně, každý den. A vidíte, jde to: mám prostě těžký život. Je mi už třicet pět a od těch desátých narozenin jsem nepřestal být zklamáný. Je to sice hrozné, ale je to tak.

Občas se od pohledu na vlaky oprostím a sleduji ruch na nádraží: nervózní nastupující, kteří ještě nenastoupili, vláční vystupující, kteří již vystoupili, ale ještě neopustili nádraží, otlevení „nádražáci“, pokřikující po sobě, stojící od sebe necelé dva metry, znuzeně a otráveně se tvářící výpravčí se zelenou plácačkou a stříbrnou píšťalkou kolem krku.

Na běh opravdového života se však nevydržím dívat dlouho, a proto se zas vracím k vlakům, sedícím na zrezlých kolejkách.

Už jsem tu asi půl hodiny, nepočítám to, nesleduji čas, a již znám zcela podrobně další vagón odstaveného vlaku. Klidně by mě z něho mohl někdo vyzkoušet. Je to prostě nádhera – chtěl bych být vlakem, prohánět se po prériích (no, tady nejspíš žádná prerie není, ale i po Čechách musí být krásné jezdit, když jste vlakem), vyhýbat se na výhybkách, vozit spoustu nerudných lidí a hlavně „příjemné“ průvodčí a všechny je štvát.

Ted' však, nevím proč, sleduji muže, okolo pětatřiceti, s naprosto tupým výrazem ve tváři a otevřenou pusou. Ted' ústa zavřel! Proboha, to jsem já! Někdo mi před obličej nastavil zrcátko. Fuj, to jsem se sebe lekl!

„Už vás pozoruji notnou chvíli a řeknu Vám, že tak tupý výraz jsem už dlouho neviděl,“ pronesl muž a odkráčel. Chvíli jsem se z toho musel vzpamatovávat – to se vám nestává denně – a pak jsem začal přemýšlet, jak se asi musí cítit vlaky tupě sledované mou osobou. Došel jsem k jednoduchému závěru: BLBĚ!

Radši jsem se zvedl a odešel. Až však zase budu zklamáný, půjdu na nádraží znovu a budu se snažit tvářit inteligentně a ne tupě jako dnes.

Otevru vrátka do zahrady, obejdu dvakrát dům, podívám se do kůlny, k plotu za keře, do koruny stromů i do skleníku. Prohledám celý dům od shora až dolů včetně půdy a sklepa, i v koupelně a na záchodě jsem byl, motorku jsem však nenašel: Proč mi teda říkali, že si mám před sfouknutím svíček něco přát, že se to jistě splní? Jsem opravdu velmi zklamáný a smutný. Jsem na dně.

Nu což, nádraží volá!

Sebevražda v sebeobraně

Hlásím: Zabil jsem se v sebeobraně.

Sešlý, ač mladý,
znuděný, ač pln energie,
která však dřímala ve mně
hluboko v dolu,
kam nesfára ani...
...nejodolnější horník.

Zabil jsem se v sebeobraně.

Půllitrem podřezán,
leže pod dubovým stolem
se už navždy budu smát
a všichni lidi kolem
budou zrak svůj odvracet
a za hospodou potom zvracet.

Zabil jsem se v sebeobraně.

Nemám pocit viny.
Nechal jsem blízké přemýšlet
o mém neblahém údělu,
o mé sebevraždě v sebeobraně,
o svém mrtvém já.

Zabil jsem se v sebeobraně.

Málem jsem se zabil,
tak jsem se v sebeobraně,
říkám v sebeobraně a trvám na tom,
zabil,
a zachránil se tak před sebou samým.

Zabil jsem se v sebeobraně,
pral se s větrem v úprku,
nosil jsem hluché hadry,
plaval v kamenném bazénu nenapuštěném
a navštívil v Japonsku Madrid.

Zabil jsem se v sebeobraně,
však jen v hlavě mé.
Zítra se zas narodím
nohama napřed,
císařským řezem
a budu hledat
cestu k bláznivým,
šíleným myšlenkám.

Zabil jsem se v sebeobraně!
Teď však již opravdu.
Jsem mrtvý
a ležím nad řádkami této básně
a krvácím.

Zabil jsem se v sebeobraně,
teď však již vážně.

Kecám!
Kecám
a plavu přitom v prostoru
s hlavou pod vodou.

Nedělej, že jsi mrtvá

Nedělej, že jsi mrtvá,
před chvílí jsi stála.
Zašij se a pojd' do kina.
Nedělej, že jsi mrtvá.

Dobře, chtělas to sama,
zašiju tě sám,
ale ty si už se mnou nehraj
a sundej si tu masku z tváře
(je to jak nacpat peří do polštáře,
nebo ne?!)

Nedělej, že jsi mrtvá.
Baf!
Vstávej!

Už mě štveš!

Jdu sám!
Ty děláš, že jsi mrtvá,
ležíš tu nezašitá
a na mě kašleš.

Nedělej, že jsi mrtvá.
Nedělej krávu.

Jak chceš.
Čau!

Vedu psa na kastraci
a nemám z toho dobrý pocit,
žere mě svědomí,
však musím, já musím tam s ním dojít.

Vedu psa na kastraci
a za chvíli tam půjdu sám,
jedné paní se nelíbilo,
že znásilnil její fenku Fan, fenku Fan Fan.

Je to přece lidské,
tedy pardon psí,
vedu psa na kastraci
a až to bude: „au au jé“.

Vedu psa na kastraci,
i když je to psí,
tedy pardon, lidské.
„Au au jé,“ oba jsme „volové“.

Anděl

Na útesu
do moře hledě
postával uplakaný anděl
v dlouhém černém kabátě.

Svěšená bílá křídla,
vlhká od deště,
vlála volně
kol schlíplého těla anděla.

A stál.

V ruce si pohrával
s dřevěným krucifixem
a v druhé třímal
láhev v papírovém pytlíku.

A plakal.

Pozvedl hlavu
a zhluboka si přihnul.
Koberce vln se rozbíjely o skály
a šuměly „hnusné“ černé blues.

Andělovy kudrnaté vlasy
se cuchaly a splétaly
a černaly,
křídla bezvládně vlála ve větru samoty.

Stál
a padal,
křídla visela v prostoru,
padal.

Láhev se roztříštila o kameny
na drobné střepy, střípky
– v každém se odráželo nebe
a anděl

byl ten tam.

Křídla rozvál vítr
všemi směry do moře
– sežraly je ryby,
anděla.

Konec světa

...přišel.
Zavřel jsem oči
v tiché krajině
a ON přišel.
Pak je zas otevřel
– nastalo zrození,
všechno kvetlo,
řeka se míhala korytem,
slunce zářilo
a konec světa
byl zas ten tam.
Ale přišel
a...
zase přijde.

Myšlenka: chopte šanci za pačesy

Chopil jsem šanci za pačesy.
Teď nebo nikdy,
a potom rázně využil šance.
Byla to šance,
hlavu jsem jí rozbil o patník.
Já šance využil,
teď už mě nikdy pokoušet nebude.
Už jen tak nepřijde,
jen jednou jsem chopil šanci za pačesy.
A udělal bych to zas.

Proč?

Tříkrát jsem rozsvítil
a tříkrát zhasnul,
dvakrát tě objal
a jednou políbil,

dvanáctkrát jsem kousl
do okoralé skývy chleba,
jednou jsem usnul,
ale dvakrát se probudil

a... pětkrát... v tobě
...jsem... zkoušel snít,

tříkrát jsem rozsvítil a
tříkrát zhasnul
a k tomu – nakonec
jednou jen jsem zemřel,

tříkrát jsem rozsvítil
a jednou zhasnul.

Andílek v rauši

Andílek v rauši
je ospalý,
hlavu ve dlaních,
vrásky na skrání,
cigárko v ruce
a v ústech dým,
chce se mu spát
a neví, co s tím.

Popelník plný
útržků z novin,
blábolů, žvástů
a taky kravin,
bludiště na stole,
labyrint v hlavě,
v rauši je andílek,
s hlavou ve klíně.

Špatně to snáší,
ještě si nezvyk‘
být denně v rauši,
pod nohy kyblík,
svět se mu vlní
a kouř ho halí
do bledých tkanin,
oči se kalí.

Usnul.

Usnul a snad
se mu nezdá
o bílých myškách v papučích.
Ech, už mi taky haraší
mouchy v huculích
a andílek v rauši.

Čekání

Nezavoláš,
nenapíšeš,
slova neutrousíš,
nepozdravuješ,
nechceš?
Nevzpomeneš!

Čekám,
vzpomínám,
je mi smutno,
čekám,
nudím se,
kouřím,
piju,
spím?
A chci!

Ale sám...

Nezavolám,
nenapíšu,
nepozdravuju
a čekám.

Pomalu
zapomínám,
nechci,
netoužím,
nevzpomínám.

A ty...
čekáš?!

Večerní Prahou

Anička s Janou
jdou večerní Prahou.
Pavlíček s Honzíčkem
večerní Prahou nejdou.

Proč chlapeček s chlapečkem
a holčička s holčičkem?
Protože jsou kamarádi
a mají se v páru rádi.

Pavlíček s Honzíčkem
jdou večerní Prahou
již.
Anička s Janou,
jdou večerní Prahou.

Pavlíček s Honzíčkem
znásilnili holčičky.
Anička s Janou,
leží večerní Prahou.

Pod okapem

Pod okapem sedí ptáček,
smutně na svět kouká,
strčil jsem mu pod zobáček
malinkýho brouka.

Ptáček na mě smutně koukl
a brouka mi sezob‘
a já jsem ho do zobáčku
sadisticky nakop‘.

V okapu je malý ptáček
narvaný až běda,
běduje si ten drobeček
běda, běda, běda.

Tragédie dnešního dopoledne

Šel jsem ráno po ulici
a slastně myslel na sex,
tak jako každé dopoledne,
když jdu ráno po ulici.

A jak jsem takhle myslel,
tak nevším‘ jsem si,
že je dávno zima
a chodník zamrzlý.

Uklouzl jsem,
podklouzly mi patky
a já se vznesl na zem,
rozsek‘ si hlavu o patník.

Krve ze mě bylo jako z vola,
ale vstal jsem a šel dál
a znova myslel na sex,
chodník už neprokluzoval.

Tragédie dnešního dopoledne
byla v tom, že si mě nikdo nevšímal,
lidé se seběhli na místo, kde jsem sebou praštil
a já pochopil,
že už na sex budu jenom myslet.

Krve ze mě bylo jako z vola,
to vám povídám.

Dobré ráno

Pod jasmínem sedí srnka,
smutně na svět kouká,
na krku ji saje komár,
vítr chladně fouká.

Padá javorový list,
z větve jasmínu
a přijímá ho k sobě pak
orosená tráva.

A srnka hladová,
tak jak komár býval,
nelačna však po krvi
lístek z trávy zžírá.

Komár saje, krev mu chutná,
srnka kopýtkem se ohání
a taky jím komára
k svému krku připájí.

A všude kolem krev
– srnka se usmívá
a komár...
...dobré ráno.

Nějaká

Sedím doma v papučích,
ono mě to naučí
sedět doma v papučích.

Čistotná

Koušu si drápy,
pak si čistím zuby,
hadrem utřu hnáty,
šuby duby duby.

Ukolébavka

Spi!

RADIM TOMAN

Jmenuji se Radim Toman. Narodil jsem se v osmdesátých letech a studuji prvním rokem dramaturgii u prof. Srby. Vyznačuji se tím, že o sobě nerad mluvím. To, že jsem vůbec odevzdal text na Salon, je omyl, který už ale bohužel nemůžu napravit, jelikož bych nedostal zápočet.

A přitom jsem nebýval vždy uzavřený, psát jsem začal už v dětství a své veršovánky i povídky o několika řádcích jsem předčítal každému, kdo o to stál. Opravdu nevím, co se to se mnou stalo, že se teď tak trochu bojím slov. Už se mě, prosím, na nic neptejte. Díky.

P.S.: Tenhle životopis jsem nenapsal.

Život člověka

OSOBA(Y):

ČLOVĚK, jako DÍTĚ, MLADÝ MUŽ, STÁRNOUCÍ MUŽ a STAŘEC

1) ZROZENÍ ČLOVĚKA

Vidíme ulici, špinavé zdi domů, schody k jejich vchodům jsou příliš vysoké a i masivní dveře působí nepřístupně. Kousek stranou stánek s ovocem. Majitele však nevidíme. Na chodníku obří kolébka nebo proutěný koš. Slyšíme pláč dítěte. Trvá to skoro až moc dlouho, než se v kolébce něco pohne. Začne se z ní klubat dítě. Zvědavě se rozhlíží kolem, rázuje ulicí, snaží se vyskočit k oknům a nahlédnout dovnitř. Vypadá to, jako by někoho hledalo. Nakonec přijde k opuštěnému stánku s ovocem, zkoumá jej, ochutnává jednotlivé druhy ovoce a zeleniny; nejvíce mu zřejmě zachutnají jablka. Nabere si jich plné kapsy, kouše do nich téměř zuřivě, až se docela nasytí; stejně však v jídle pokračuje a zbytky vyplivuje všude kolem. A stále jako by na něco čekalo.

DÍTĚ: Kde jste kdo?

(Ticho, jen z nebe se snese bílý pták, drží se ve vzduchu kousek od Dítěte.)

Ty jsi oni? Jsi lidi? Co mlčíš?

Říkali mi, že potkám lidi. Ty jsi ale jenom jeden. Nebo jedna? Jaký je v tom rozdíl? Říkali mi, že jsou tu oni a že jsou rozděleni na on a ona. Ty ale nejsi oni!

(Zuřivě po ptáku mrští jablkem, pták uletí, jako bychom slyšeli smích.)

Jsem člověk. Právě jsem přišel na svět, abych si jej podmanil. Nevím přesně co to znamená. Nevím proč. Chápu to jako možnost. Někoho najdu a on už mi to poví.

(Odhodí nakousnuté jablko, jde ke dveřím jednoho z domů, zaklepe.)

Haló, jste doma? *(Naslouchá.)* Halóóó! Bydlí tady lidé?

(Zkusí kliku, dveře povolí a Dítě vejde

dovnitř.)

Bydlí tady nějací lidé? Právě jsem přišel na svět. Haló! Zrodil se člověk. Nový člověk! Copak mě nikdo nepřivítá? Bydlí tady vůbec někdo?! Říkali, že mě přijmete s otevřenou náručí...! Fuj, to je smrad, vždyť se jim tu něco pálí! Copak to nemohli vypnout, než odešli?

(Otevře okno, vyhlédne ven.)

Nikde nikdo. Jsem tu načisto samo. Nikdo mě nepřivítá, nepohladí, nepomazlí se se mnou. A co moji milující rodiče? Měli by se přece o mě postarat, měli by mi říct, co je správné a co ne. Kdo mi poradí, jak dobýt svět, když ne oni?

(Z nebe se snese hejno bílých ptáků, krouží vzduchem, mlátí křídly do okenních tabulí, Dítě se v okně trochu přikrčí, pak hněvivě.)

Však já si poradím i bez vás!

(Přibouchne okenice, tma, šustot křídel utichne.)

2) MLADÝ MUŽ POZNÁVÁ SVĚT

Mladý muž sedí na schodech před domem. Před sebou má plechovou misku na drobné. Na střeše stánku sedí hejno ptáků – pochichtávají se.

MLADÝ MUŽ: Jen se smějte. Copak vy víte, jak těžký je život člověka?

(Ptáci se smějí.)

Hodí vás do řeky a řeknou: „Plav!“ A co vám všechno naslibují. Pcha, krásný voči! Sliby, sliby, sliby...

A skutek? – Kdepak, co si člověk nevydupe holýma nohama ze země, to nemá.

(Ptáci se smějí.)

Zmlkňte, potvory!

(Vyskočí a rozběhne se k nim, ptáci odlétají.)

Táhněte, neřádi!

(Mladý muž si ze stánku vezme jablko, zakousne se do něj, sousto hned vyplivne, nemožně se šklebí.)

Fujtajksl, tohle mi byl čert dlužný.

(Mladý muž znovu usedne na schody, tma.)

3) ČLOVĚK NEVÍ KUDY KAM

Člověk stojí u zelinářského stánku. Přebírá shnilé ovoce, znechuceně je odhazuje.

ČLOVĚK: Krucinál, to už tu vážně nic nezbylo?! Všechno shnilo. Všechno naklovali a nechali shnit. Štřapec hroznu, všechno nahnílý!

Něreknou, kdyby ozobali pár kuliček, ale oni do každé musí d'obnout a nechají ji tak. To mi udělali schválně, mizerové! A co teď budu jako jíst?

(Někde vzadu za domy ptačí štěbetání. Rozběhne se tím směrem, na chvíli nám zmizí. Slyšíme ptačí nárek a bezmocné mlácení křídel. Vrací se, v ruce drží několik mrtvých, bílých ptáků.)

Mám je, štěbetálky, pisklouny, zloděje! Já vám dám krást mi jídlo! Ozobávat má krásná jablka, copak jste nevěděli, že se to nevyplácí?!

(Zůstane stát u zelinářského stánku, tma.)

4) ČLOVĚK CHCE ODEJÍT

Čas pokročil. Na ulici je to znát, je šedivější, pustější, zelinářský stánek stojí nějak nakřivo. Všude se válí peří a ptačí kostřičky. Člověk vychází z domu. Také na něm je znát zub času. Nemůžeme však o něm říci, že by byl starý. Zdá se, že se chystá na nějakou cestu – na zádech batoh atd.

ČLOVĚK: Je na čase, abych se postavil na vlastní nohy. Opravdu postavil. Ať zjistím, zda jsou dost silné. Nemůžu zde věčně jen tak polehávat a tvářit se, že se nic neděje. Děje se! Jen se na mě podívejte. Tohle je ten váš život. Tohle mi už nikdo neodpáře. V domě, co tu zbyl po lidech, jsem našel zrcadlo. Trvalo mi dlouho, než jsem si uvědomil, kdo je tím starcem, co na

mě upírá svůj kalný pohled. I ten dům stárne. Začíná se krčit pod svou vlastní tíhou a jednou přijde den, kdy toho už i na něj bude moc a chtě nechtě povolí.

(Rozkopne hromádku ptačích koster.)

Všechno se rozpadá. Čekal jsem už dost dlouho. Teď musím jít.

(Zůstane stát.)

No tak, hni se. Hni se, ty starý mezku! – – –

Hnout se?

No, hnout se, udělat první krok.

První krok?

První a za ním další a pak ještě jeden!

Kráčej do neznáma...

Vstříc novým zítřkům, poznávat nepoznané!

Objevovat objevené...

Utéct před nudou a rozpadem!

Nepozorovaně tlít, krok za krokem...

Nedělej to!

– – –

Musíme dál... Musíme se vzchopit... Musíme... Nějak to přece musí jít... Musíme přece... Ach.

(Člověk shodí batoh, zajde do domu, tma.)

5) ČLOVĚK SI ZVYKL

Tma. Někdo se snaží strčit klíč do klíčové dírky. Dlouho se mu to nedaří, ale nakonec dveře odemkne. Ozývají se rány. Zřejmě nese spoustu věcí a postupně je upouští na zem. Ozve se poslední, nejhluchnější rána. Chvilí je ticho. Pak ostré, řezavé světlo. Vidíme místnost a část chodby s velkými dveřmi. Vůbec všechno je tu neúměrně velké. Obrovská, nesymetricky osazená okna, za nimiž je tma. Podél celé jedné stěny knihovna k prasknutí přecpaná knihami. Vprostřed místnosti velikánský stůl a dvojice židlí. Vedle obrovská postel, v níž se ztrácí postava Člověka. Na cestě od vchodových dveří k posteli leží spousta černých, igelitových pytlů. Člověk seskočí na zem. Je kompletně oblečen. Rukou si zaclání oči, ospale mžourá.

ČLOVĚK: Ne!

(Světlo se zesílí.)

Nee! To nechci, zhasni!

(Člověk se potácí bytem, naráží do jeho zařízení, stále si zaclání oči.)

To už je k nevydržení. Zhasněte přece alespoň na chvíli to hrozné světlo!!!

(Světlo se poněkud ztlumí.)

Tak, tak, ještě trochu... Tak, alespoň tak. Tohle se už dá vydržet.

Už je to lepší. Mnohem lepší než prve. Hlava se mi málem rozskočila. Myslel jsem, že se zblázním.

(Všimne si pytlů, začne je nosit ke stolu, prohlíží jejich obsah – zdá se, že je spokojen.)

Je toho víc, než jsem myslel. Tohle mi vydrží alespoň na týden. Ještě že jsem našel ten obchodák. Regály nacpané k prasknutí. Je tam naprosto všechno a ještě něco navíc. Některé zboží ani nestačilo projít.

(Vytahuje z pytlů konzervy, PET-láhev s vodou, sáčky mražené zeleniny, ale i knihy...)

Toho jídla bude až dost. Jen aby se mi to nezkazilo.

(Třídí zvlášť potraviny a zvlášť knihy, které řadí podle abecedy.)

Stendhal, Boccaccio, Dostojevskij, Bondy... To by jeden neřekl, co dnes lidi nevyhodí! A další Bondy! Bez paměti žilo by se lépe. A tady je další od B. Ta je ale v hrozném stavu. Rozjetá vazba, totálně rozjetá vazba, a to je to vázaný výtisk! Toho jsem míval rád. *(Zarazí se.)* Míval rád? Opravdu? Be...

(Shodí ze stolu pytel, něco se rozbije.)

Sakra, lahváče!

(Zjišťuje škody, zvedne láhev, postaví ji na stůl.)

To byly poslední. Zajímalo by mě, kde teď nějaké seženu... Nedostatkové zboží! Ale co, nějak bylo, nějak bude. Moc toho nepotřebuju. K jídlu mi stačí suchar a něco masa.

(Bere do ruky konzervu se psím žrádlem.)

Myslím, že lidé trpěli zbytečnými předsudky. Je to moc dobré maso, náhodou.

(Otevře konzervu, začne jíst. Otevře lahváče,

opatrně usrkne.)

Je mi docela dobře. Vlastně by se dalo říct, že jsem spokojený. Jen toho piva je mi líto. Ale kde jsem to skončil? Ach, ano...

(Otevře knihu, čte.)

Ó, hudbo lhostejnosti,
čas, srdce, oheň, vzduch,
písek ticha, suť lásek,
pohřbi už jejich hlasy
a ať už neslyším
ani své mlčení.¹

Podivná slova. Říkali tomu poezie! Vůbec tomu – té poezii – nerozumím. Naplňuje mě však... Rozhodně to nemuselo být marné!

(Znovu listuje.)

Pij sám,
žer, smilni, hoř a chcépej sám jak dřív,
kdo tu už nejsou, zemřeli a živí páchnou,
vytřešti oči,
uvidíš stébla třtin,

uvidíš stébla třtin.²

To už se nikdy nevrátí. Bezstarostné dny dětství strávené v zahradě nekonečna, kdy jsme si s večerem nepřipouštěli, že by ráno nemuselo přijít. A ráno přicházelo vždy ve správný čas. Vůbec se všechno dělo ve správný čas. Na nic nebylo příliš brzo ani příliš pozdě. Nebáli jsme se chyb a omylů, brali jsme je jako samozřejmost. Nepočítali jsme každou vteřinu, nehleděli jsme na ztracené dny příjemně strávené v peřinách. Nehleděli jsme na ztracené dny, neb žádné nebyly. Každý den byl výjimečný, nenahraditelný a krásný. Každý byl nekonečný. Něco, co nikdy nebylo a už nikdy nebude. Nepřetržitý klam.

(Člověk najednou zbystří svoji pozornost, dívá se směrem k oknu. Ted' i my slyšíme tiché praskání. Člověk se blíží k oknu. Čím je blíž, tím je praskot intenzivnější.)

Hoří, město hoří!

(Fascinován jistě impozantní podívanou hledí

¹ Beckett, Samuel: *Básně*.

² Tamtéž.

z okna. Po nějaké chvíli si jde opět sednout ke stolu.)

Ten oheň musel přece někdo rozdělat... Požáry nevznikají jen tak samy od sebe. Žhář bude jistě nablízku.

Možná požár vznikl neúmyslně. Možná se je teď houf malých bezmocných lidí pokouší uhasit. Možná že všichni uhořeli...

(Zatímco takto hovoří, proniká do místnosti jasná záře. Světlo je stejně nesnesitelné jako na začátku tohoto obrazu. Člověk se snaží nebrat světlo na vědomí.)

Možná je všechno docela jinak! Možná požár vznikl samovznícením! Možná tu opravdu nikdo není. Možná... Možná, že... Možná, že... Radši ať se nic nemění. Slyšíte? – Nic neměnit. Všechno při starém. Zůstat stát. Nechat. Neměnit. Nic.

(Ke světlu se přidá ptačí smích, Člověk si zacpe uši, zavře oči a zůstane klečel na podlaze. Ozve se klepání na dveře, pak bušení, Člověk se uteče schovat do postele.)

Tiše, tady nikdo není. Slyšíte, tady už nikdo nebydlí. Všichni dávno odešli. Haste si své požáry sami! Jděte pryč!

(Ustane bouchání i ptačí smích, tma.)

6) ZKÁZA

Černé město – město potažené černým sametem. V popředí dvojice nebo trojice soch, obrysy budov a neonový nápis Supermarket. Člověk ve volném hábitu s dlouhými, širokými rukávy prochází městem. Z rukávů se mu sype písek. Někde v dálce se ozývají zvuky hroutících se domů, mostů, soch, plotů, věží, kostelů, muzeí a knihoven, stromů, obchodů a památníků, supermarketů a stánků se zeleninou, divadel atd. Člověk dojde na kraj jeviště, zastaví se u poslední černé sochy. Písek se dál sype z jeho rukávů a na zemi tvoří hromádky, pak hromady písku. Člověk se podívá na sochu, ta se s tupým úderem zhroutí. Tma.

7) STARÝ MUŽ ODCHÁZÍ

Domy jsou hrozně omšelé, jejich zdi se naklání do různých stran, střechy jsou propadlé, okna vytlučená, namísto zelinářského stánku jen hromada prken. Hned vedle leží bílá socha. Člověk sedí na schodech – je sešlý, vyhublý a vousatý. Jeho šaty jsou samá záplata, boty děravé, na hlavě jakousi starou hučku. Hraje na foukací harmoniku. Dohraje, odplivne si, vytáhne tabák a balí si cigaretu.

STARĚC: Ve dne není nic tak temné jako v noci. Který obraz je ale pravdivý? *(K soše.)* Povíš mi to snad ty? *(K publiku.)* Nebo vy? – Vy jistě ne. *(Ticho.)* Nějak to už doklepu. Moc času mi už nezbývá. Nic mě tu nedrží. Chci odejít. Doufám jen, že už to nebude dlouho trvat. Vráťím se zpět, odkud jsem přišel. Všem řeknu, že jsou lháři. Nic z toho, co mi napovídali, jsem zde nenašel. Žádná krásná rána ani krásné večery. Ani dobré jídlo ani dobré ženy. A zpěv?

(Foukne do harmoniky, chrchlavě se směje.)

Ani ptáci už tu nejsou. Nakonec jsem je přece všechny pozabíjel. *(Krčí rameny.)* Něco jsem musel jíst. *(Ticho.)* Stálo to za hovno. Všichni odešli ještě před mým příchodem. Úplně na mě zapomněli. Tak proč se teda všichni tvářili, jako by snědli všechnu moudrost? K čemu všechny ty rady a ponaučení, všechny pravdy stvrzené a uznané staletími, když ani nevěděli, že už tu nežijí lidé? Cha, mám vás! Nachytl jsem vás na hruškách! Člověk vám chybí. Opravdoví lidé. Jakmile vám zmizí člověk z obzoru, ztratí se s ním i veškerý smysl a nesmysl! – Jsem rád, že to vím. Všechno mi došlo příliš pozdě. Mám-li být k sobě upřímný, mohu zemřít každým okamžikem. Třeba hned teď. Těším se, až mě konečně zavolají, až si budu v klidu moct lehnout a dosyta si odpočinout, zbavit se té pozemské tíže, starých kostí, co tlačí... Každou chvíli by měla spadnout opona. Bude muset spadnout. Spadne. Bác.

(Ticho.)

Bože můj, Bože můj,
proč jen je vždy nutno

zapadnouti po krk do sraček
a nedosáhnout dna...³

Ha ha ha, to by mě zajímalo, kde jsem zrovna
tohle vyhrabal...

(Ticho.)

Dávají si nějak na čas. Chtějí mě asi ještě
trochu poškádlit. Tuší, jak jsem netrpělivý!
Budou mě tu dusit až do poslední vteřiny, ale já
to vydržím. *(Odhodlaně.)* Teď už vydržím
všechno a nic mě nezlomí. Nic jiného mi
nezbývá. Copak můžu ještě něco začít? Teď,
těsně před koncem? Copak to má nějaký smysl?
Ne ne, vím, že mám vše za sebou, nic si
nenalhávám, vím, že tu nemůžu zůstat věčně, vím
že odejdu. Víím to, víím. Dřív nebo později. Je to
povznášející pocit. Tak to už by snad stačilo!
Copak tady budu trčet věčně?! Nechci tu už být.
Nechci tu být takhle! Buďto si mě vemte zpátky,
nebo mi darujte další život! Ale nenechávejte mě
v této nejistotě! V těchto starých, smradlavých
hadrech, v této staré, sedřené kůži. Moc toho
nepotřebuju. Naučil jsem se skromnosti. Stačí mi
kousek místa někde v rohu, kde bych se mohl
stočit do klubka, a jednou denně teplé jídlo. – –
Klidně i studené! Jednou za dva dny! – Za týden!
– – Za dva týdny! – – – Nepotřebuju jíst, jen mě
už proboha vytáhněte! Nevydržím to!!!

(Tiše.) Nevydržím.

*(Začne ze sebe pomalu strhávat staré
oblečení, převléká se do svého kojeneckého
oblečku.)*

Všechno jsi pokazil. – Já... – Ticho! Mlč! –
Chtěl jsem jen... – Právě žes nechtěl! Je pozdě!
Nemáš právo se k čemukoliv vyjadřovat. Nic jsi
nedotáhl do konce. Nic jsi nezačal. Byls
zbytečný. Byls k ničemu. Byls tu a nebyls tu.
Pořád ses obelhával. Strkals hlavu do písku.
Nosils klapky na očích. Na uších. Na nose.
Dýchals naprázdno. Mluvíls naprázdno.

Čuměls do blba. Mlels zbytečně. Žrals
neprávem. Hnils za živa. Pořád jsi utíkal. Nemáš
právo! Nemáš právo! Zapomeň na sebe!

(Stařec – již v kojeneckém – se snaží

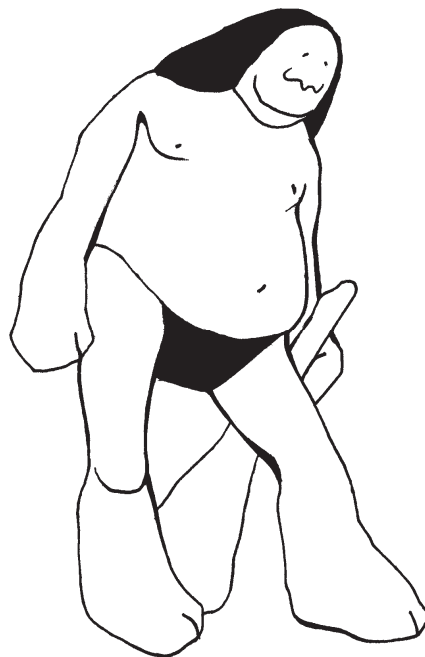
napodobit pláč dítěte.)

Chtěl bych to zkusit znova, ještě jednou.
Udělám tentokrát, co budu moct.

*(Zvedá mrtvé ptáky, pohybuje s nimi jako
s maňásky – ozve se stále silící ptačí smích.
Stařec odhodí kostřičky.)*

Nedívejte se tak na mě! Co po mně ještě
chcete? Dejte mi už všichni pokoj!

*(Stařec se stočí do klubíčka, drží si hlavu,
snad už ani neví o světě, slyšíme pláč dítěte a
zvuky padajících domů, současně opona.)*

³ Marx, Luděk.

TOMÁŠ GAJDOŠ

Narodil jsem se 7. 11. 1979 v Bratislavě, vychodil jsem tam sedm tříd základní školy, po rozdělení federace jsme se s rodiči přestěhovali do Brna, osmou třídu jsem absolvoval tady. Na gympl jsem chodil na Akademické gymnázium. Maturoval jsem v roce ,98‘ (asi). Od roku 2000 chodím na JAMU, obor Rozhlasová a televizní dramaturgie a scenáristika.

Dveře prostoru

(čtená povídka pro čtyři postavy)

(depresivní neveselá komedie o člověku, co vše ztratil a nic nemohl najít)

OSOBY:

VYPRAVĚČ

XAVER

XAVERŮV OBRAZ

HOLČIČKA

VYPRAVĚČ: „Delirium místo vlastní jistoty. Jestliže Xavier chtěl na něco přijít, byla to touha najít své vlastní já, svůj pocit jistoty. Potom, co vše ztratil a nic nemohl najít, octnul se v prostoru, o kterém nevěděl, co skrývá. Prostor za dveřmi, tam nikdy nebyl a nikdy nebude. Stačil jediný pohyb a Xavier byl najednou někde, odkud nebylo úniku. Jeho cesta byla směrem vpřed, na místa, o kterých sám neměl tušení, dokud se opět nenapil.

Dveře se otevřely a Xavier se vpotácel do místnosti. Ani si toho nevšiml a opět se zavřely. Pokoušel se je otevřít, ale byly zamčené. Jak se vůbec dostal dovnitř?

Chvilí bloudění po místnosti bez oken mu připadala jako věčnost, čas tak abstraktní a nevyzpytatelný. Neviděl nic, kromě neustále měnících se barev na stěnách a dveřích, vedoucích odněkud někam, skrývajících prostor jeho vlastního já. K ústům přiložil láhev a pořádně se napil. Co tím chtěl dokázat, sám nevěděl, jeho pohyby připomínaly zvíře, jednající pouze na základě instinktů. Polknul obsah úst a zadíval se před sebe. Nic neviděl, všechno kolem něj bylo rozmazané. Ztrácel prostorovou orientaci. Chtěl někoho vidět, ale tušil, že kolem nikdo není. Chtěl s někým mluvit, ale nikdo mu nenaslouchal. Posadil se na zem a chvíli hleděl před sebe. Byl zmatený, stále nevěděl, jestli to, co se mu stalo, byl jenom sen, nebo skutečnost. Ještě jednou přiložil flašku ke rtům a ztuhla si přihrnul. Něco se změnilo. Vše se změnilo. Prostor kolem něj se začal měnit a deformovat. Teď už nic nebylo tak, jak předtím. Místnost se zvětšila, její strany se zúžily a celý prostor se protáhl. Místnost lemovaly dvě řady dveří. Byl zmatený, nic nechápal. Ale něco se přece jenom stalo. Nejdřív to jenom uslyšel, ale když se jeho opilý pohled oťřel o ty dveře na konci chodby, uviděl to. Otevřely se. Malinko, ale přece. Namáhavě se postavil, pomalu k nim zamířil a nahlédl dovnitř. Ani teď nic neviděl, v místnosti byla tma. Zdálo se mu, že něco slyší, ale nebyl si jist. Jeho nohy opustily místnost, ve které se nacházel a vkročily dovnitř. Pomalu prostupoval tmou a snažil se najít něco, co by mu umožnilo najít cestu ven. Nic tady nebylo. Za svými zády uslyšel ten zvuk, zvuk zavírajících se dveří, ale než stačil cokoli udělat, ten paprsek světla, co jej spojoval se světem za ním se ztratil a on se octnul v naprosté tmě. Uvědomoval si prostor kolem sebe, ale nic neviděl. Musel se napít snad už jenom pro pocit, že ještě stále žije a neupadá do věčné temnoty.“

HLAS-HOLČIČKA: „Xavere, Xavere.“

XAVER: „Ano, co je?“

HLAS-OBRAZ: „Xavere, Xavere.“

XAVER: „Ano?“

HLAS-OBRAZ: „Ne!“

XAVER: „Ano?“

Ano, ano, ano?

(*Sám pro sebe.*) Ne.

(Zoufale.) Ne, ne, ne!“

HLAS-HOLČIČKA: „Že by?“

VYPRAVĚČ: „Byl na pochybách, jestli to, co se mu zdálo, byla halucinace, nebo ne, ale už nebyl schopný na to myslet. Na jeho víčka pomalu padala únava a než si stačil cokoliv uvědomit, usnul.

Jakmile se vzbudil a rukama si protřel oči, uvědomil si, že je někde úplně jinde, než naposled. Místnost, ve které se nacházel, připomínala prázdnou hospodu s podlouhlým barem, spoustou stolů a židlí, ovšem kromě něj tam nikdo nebyl. V místnosti blikalo světlo, jako by dodělávala zářivka a jemu to vadilo, protože se nemohl zorientovat, kde se to vlastně nachází.“

HLAS-OBRAZ: „Xavere, Xavere.“

XAVER: „Ano?“

VYPRAVĚČ: „Ale opět nic neslyšel.“

HLAS-HOLČIČKA: „Xavere, Xavere.“

XAVER: „Ano, je tady někdo? Proč se přede mnou schováváte? Já jsem přece tady.“

VYPRAVĚČ: „Opřel se o zeď za sebou a jal se pozorovat prostor, jak se to při tomto světle jenom dalo. Baru, stolů a židlí si všiml okamžitě, teď ho začaly zajímat zdi a dveře....., dveře, které tam předtím nebyly. Měl strach, strach z toho, co by se za nimi mohlo skrývat, ale nakonec přece jenom našel odvalu a přistoupil trochu blíž. Teď tam nebyly, ale byly o kus dál, tam, kde před chvílí byla jenom holá zeď. Zavřel a otevřel oči pro případ, že by se mu to zase zdálo, ovšem už nebyly ani tam. Ale viděl je. Při každém bliknutí světla se posunuly o kus dál, a dál, až se otočily kolem celé místnosti a on je uviděl opět před sebou.“

HLAS-OBRAZ: „Xavere, Xavere.“

VYPRAVĚČ: „Chtěl pryč. Toto bylo na něj trochu moc. Chtěl pryč, někam, kde to alespoň něco mělo nějakou logiku. Tady si nebyl jistý, jestli to, co je, je, nebo není. Vše, co věděl, bylo, že chce pryč, pryč odtud, odtud někam. Hlavně pryč. Počkal, až byly dveře opět před ním a otevřel je. Tady taky blikalo světlo, ale ne tak intenzivně. Nacházel se v chodbě, co se prudce stáčela doprava, a jakmile na to místo došel, uviděl další, jako by tato chodba nikam nevedla. Teď mu to už bylo úplně jedno. Jeho mozek nebyl schopný uvažovat racionálně, případně si něco vysvětlit. Xaverova ruka stiskla kliku a on vešel do místnosti, úplně stejné, jako ta předtím, akorát plné lidí a tváří, které už někde viděl, akorát nevěděl kde.“

HLAS-OBRAZ: „Xavere, Xavere.“

VYPRAVĚČ: „Neodpověděl, ale ucítil na noze škrábání. Pohledem sklouzl dolů a to, co tam uviděl, ho překvapilo tak, jak snad v posledních minutách nic. U levé nohy mu stála malá, asi sedmiletá holčička a tahala ho za kalhoty. Ukazovala na něj prstem a naznačovala mu, aby se k ní sklonil. Jakmile tak učinil, nahnula se k jeho uchu a potichu mu zašeptala dětským hláskem.“

HOLČIČKA: „Xavere, Xavere.“

VYPRAVĚČ: „To bylo vše. Otočila se a odešla k hloučku lidí, kde se posadila na zem. Asi chtěl vědět víc, proto když se vzpamatoval z počátečního šoku, pomalu k ní zamířil. Posadil se na podlahu a otočil se k ní.“

XAVER: „Kde to jsem?“

HOLČIČKA: „Copak jsi slepý?“

XAVER: „Já nic nechápu.“

HOLČIČKA: „Nevadí, pochopíš.“

XAVER: „Kdy?“

HOLČIČKA: „Někdy, až přijde čas. Ty jsi tady pánem.“

XAVER: „Já? Až přijde čas? Proč já? A kdo jsi ty?“

HOLČIČKA: „Já?“

VYPRAVĚČ: „Bylo to poslední slovo, které od ní slyšel. Vstala a odešla k hloučku lidí, kde se mu ztratila. Ani se jí nepokoušel najít, pořád jenom seděl na zemi a pokoušel se porozumět tomu, co se děje. Opět se napil, pohroužen do svých myšlenek, v mysli mu proudil nekonečný tok obrazů, než pomalu usnul.

Jakmile otevřel oči, do hlavy ho zasáhla ona bolest, která by ho hodila zpátky na zem, kdyby neležel. Opět byl v oné místnosti s blikajícím světlem a pohybujícími se dveřmi, ale lidi kolem sebe neviděl. Všechno bylo stejné, akorát bolest byla větší.“

HLAS-OBRAZ: „Xavere, Xavere.“

XAVER (*rezignovaně*): „Jsem tady sám a nic neslyším.“

OBRAZ: „Xavere, Xavere, žiješ ještě?“

XAVER: „Někdo tady je. Že bych už snad nebyl sám?“

OBRAZ: „Xavere, žiješ ještě?“

VYPRAVĚČ: „Xaver se otočil na druhý bok a před sebou uviděl ležící postavu oblečenou a vypadající přesně jako on. Když se jí zadíval do obličeje, prudce se odtáhnul a zůstal strnule ležet. Díval se do vlastního obličeje, do vlastní tváře, na vlastní rysy.“

XAVER: „Kdo jsi?“

OBRAZ: „Já?“

XAVER (*naštvaně*): „Ne, já!“

OBRAZ: „Ty? Ano, ty.“

XAVER: „Kdo jsi a co tady děláš?“

OBRAZ: „Kdo myslíš?“

XAVER: „Kdybych to věděl, tak se neptám.“

OBRAZ: „Tak se neptej.“

XAVER: „Ale já to nevím.“

OBRAZ: „Vím, že nic nevím. A nevím, že vím všechno.“

XAVER: „Cože? Co to blábolíš? Chci okamžitě vědět, kdo jsi!!!“

OBRAZ: „Já chci, já chci, já chci. Tato slova slyším od tebe v poslední době nějak často.“

XAVER: „Ty? Vždyť mě vůbec neznáš.“

OBRAZ: „Myslíš?“

XAVER: „Myslím? Kdo jsi, že máš právo mě kritizovat?“

OBRAZ: „Já tě nekritizuji. Já jsem ty jsi. A my jsme.“

VYPRAVĚČ: „Xaver se posadil a opět se zahleděl na svého nového společníka. Pomalu se nadechl a vydechl, než se zmohl na další otázku.“

XAVER: „Kde to jsem?“

OBRAZ: „Už se neptáš, kdo jsem já? Copak jsi už na to přišel?“

XAVER: „Musíš na každou mou otázku odpovědět další otázkou?“

OBRAZ: „Tak proč neodpovíš první?“

XAVER: „Na co?“

OBRAZ: „Ty víš, na co jsem se ptal.“

VYPRAVĚČ: „Nevěděl. Nic nevěděl. Otočil se na druhou stranu s přesvědčením pár věcí si sám v sobě ujasnit, ale blikající světlo mu vadilo. Oči ho pálily, musel neustále mrkat, aby neoslepl a neztratil tolik duchapřítomnosti, aby se nezbláznil. Po pár vteřinách se otočil do původní polohy a chtěl se opět na něco zeptat svého společníka, ale

Společníka? Ne, na jeho místě nebylo nic, ani náznak něčeho, co jím mohlo být. Ovšem něco se stalo. Blikající světlo přestalo blikat a kolem se rozprostřela černočerná tma. Prinutilo ho to zavřít oči, ale žádná změna se nekonala.

Když našel odvahu je otevřít, stav byl opět původní. Kromě černoty kolem sebe neviděl absolutně nic. Cítil, jak se jeho dech odráží od stěn místnosti, ale neviděl je. Věděl, že prostor, ve kterém se před chvílí nacházel, je minulostí. Teď je opět někde úplně jinde – kde, to neměl tušení. Nevěděl ani, jestli oči opět zavřel – a jak dlouho je měl zavřené – nebo ne a pořád zíral do tmavého prostoru. Trvalo to věčnost, čas příliš krátký na to, aby se dal odhadnout.

Tma ovšem netrvala věčně. Nic netrvá věčně.

„Klap, klap.“ – Otevřel oči a málem jim nemohl uvěřit. Byl opět v místnosti plné jasného světla, s dveřmi z mahagonového dřeva, na které někdo klepal.

„Klap, klap.“

Popošel blíž a otevřel je. Stála tam ta malá blondátá holčička s modrýma očima a upřeně se něj dívala.“

HOLČÍČKA: „Xavere, Xavere.“

VYPRAVĚČ: „Chvíli na ni bez pohybu zíral a pokoušel se pochopit, jestli je to jenom další sen nebo ne. Dveře se mezitím tiše zavřely, ale toho si nevšiml. Pořád viděl jenom ji. Když se vzpamatoval a dveře opět otevřel, už tam nebyla. Byl tam ale někdo jiný, a to postava jeho obrazu z minulého pokoje.“

XAVER: „Viděl jsi ji?“

OBRAZ: „Koho?“

XAVER: „Ji.“

OBRAZ: „Ji?“

XAVER: „Ji. Tu holčičku.“

OBRAZ: „Jakou holčičku?“

XAVER: „Tu, co tady stála před tebou.“

OBRAZ: „Stála přede mnou?“

XAVER: „Děláš si ze mě blázný? Chceš říct, že tady před tebou nikdo nestál?“

OBRAZ: „A kdo by tady měl stát? Stojím tady už dlouho a nikdo jiný tady nebyl.“

XAVER: „Koukni, nevím, kdo jsi, ani kde jsem já. Nevím ani, jak jsem se sem dostal, nevím vůbec nic. Vím jenom, že tady někdo před tebou byl a tys tady nebyl.“

OBRAZ: „A víš to jistě?“

VYPRAVĚČ: „Rozzuřilo ho to. Chtěl po něm skočit, ale ovládl se. Vypustil adrenalin a zhluboka se nadechl.“

OBRAZ: „Je ti líp?“

V hlavě ti vrtá spousta brouků, vrtají se všemi možnými směry, jen tím pravým ne. Chtělo by jim to pomoci, že?“

XAVER: „Jak to víš?“

OBRAZ: „Já jsem ty a ty jsi já. A my jsme ty.“

XAVER: „Aha, a toto mám pochopit?“

OBRAZ: „Neuspokojuje tě snad tato odpověď?“

XAVER: „Co myslíš?“

Když už víme, kdo jsme, tak bychom mohli zjistit, kde to jsme.“

OBRAZ: „Opravdu to chceš zjistit? Nechceš se jít projít?“

VYPRAVĚČ: „Chodby byly úzké, dlouhé a klikaté, a dvě stejné postavy nimi procházely, přičemž otvíraly jedny, druhé, třetí dveře, a pak je zase zavíraly. Procházely místnostmi s různým druhem osvětlení a barev, až se nakonec zastavili u dveří ze zvláštního zeleného kamene. Přímou vybízely k tomu, aby se jich člověk dotkl.“

XAVER: „Jdeme dál, nebo co?“

OBRAZ: „Je to tvoje volba.“

XAVER: „Moje volba? Co tím myslíš? Co tam je?“

OBRAZ: „Ty.“

XAVER: „Já?“

OBRAZ: „Ty.“

XAVER: „Koukni, už mám toho vcelku dost. Povídáš mi něco o tom, jak mi objasníš, kde to vlastně jsem a co se to děje, ale mluvíš jenom v hádankách, kterým nerozumíš možná ani ty sám. Možná bys mohl být protentokrát trochu otevřenější.“

OBRAZ: „Myslíš?“

Tak co?“

XAVER: „Co ti na to mám říct?“

OBRAZ: „Cokoliv.“

XAVER: „Když se tě zeptám, co tam je, neodpovíš mi. Tak co ti mám říct?“

OBRAZ: „To, co víš.“

XAVER: „Ale já nic nevím.“

OBRAZ: „A víš to?“

XAVER: „Že nic nevím? Ano, vím to.“

OBRAZ: „Víš, že nic nevíš. Konečně. Máš strach?“

XAVER: „Z čeho? Už jsem prošel takovým peklem, že nemám odvahu mít strach.“

OBRAZ: „A bojíš se?“

VYPRAVĚČ: „Neodpověděl. Držel ruku na klice, ale nebyl si jist, jestli ji chce stisknout. Když to nakonec přece jenom udělal, popošel o krok vpřed a octnul se v místnosti plné modrého uklidňujícího světla. Místnost byla skoro plná lidí, lidí, které odněkud znal, ale nemohl si vzpomenout odkud. Všichni se dívali směrem vzhůru, do obrazovek, které měli nad hlavami. V každé bylo něco jiného a Xaver to znal. Odněkud to znal, stejně jako ty lidi kolem.“

XAVER: „Kde to jsem? Kde to jsem? Kde to jsem?“

HLAS-OBRAZ: „Xavere, Xavere.“

XAVER: „Ano?“

HLAS-HOLČÍČKA: „Xavere, Xavere.“

XAVER: „Co ode mne chceš?“

HLAS-HOLČÍČKA: „Xavere, Xavere.“

VYPRAVĚČ: „To bylo vše. Zmizel hlas, zmizelo světlo, jediné, co nezmizelo, byl Xaver. Něco se změnilo, všechno se změnilo. Zavřel oči a uvědomil si, že leží. Z nosu mu tekla proud krve, ale nevšiml si ho. Proud se měnil v louži, v louži, která stékala na podlahu a pohlcovala všechno kolem. Ty obrazy odněkud znal. Každý z nich znal, připomínaly mu jeho myšlenky, které míval nebo má, které byly nebo jsou. Znal je, ale nebyl si jist.

Měl příšerný hlad, ale neodvážil se cokoliv udělat. Ležel dál na zemi a louže kolem něj se pořád zvětšovala. V hlavě cítil podivný tlak, zvláštní bolest, o které nevěděl, co znamená. Seběmensí pohyb a bolest se zvětšovala. Ty myšlenky, ty myšlenky, ty myšlenky. Leží snad ve vlastní hlavě?

Ani teď nevěděl, jestli spal hodinu nebo dvě nebo jak dlouho. Bylo mu to vcelku jedno. Probudil se, ale nechtěl nic vidět. Děsil se čehokoliv, co by se mohlo stát.“

HLAS-OBRAZ: „Xavere, Xavere.“

VYPRAVĚČ: „Otočil se a za sebou spatřil tu malou holčičku, jak nad ním stojí a ukazuje na něj prstem špinavým od jeho vlastní krve.“

HOLČÍČKA: „Xavere, Xavere. Kdo jsi, Xavere?“

XAVER: „Kdo jsem? Jsem Xaver. A kdo jsi ty?“

HOLČÍČKA: „Znáš mě, i když mě neznáš. Já jsem přece ta holčička, kterou jsi potkal v té místnosti, co si možná ani nepamatuješ.“

XAVER: „Pamatuji, pamatuji si na ni. Ano, tam jsme se poprvé potkali. Víím, odkud tě znám, ale nevím, kdo jsi. Nikdy jsi mi to neřekla.“

HOLČÍČKA: „Opravdu jsem ti to nikdy neřekla? Jednou ti to řeknu.“

XAVER: „Ale kdy?“

VYPRAVĚČ: „Už ho asi neslyšela. Někam odešla, ani si toho nevšiml. Všechna světla opět zhasla a kolem zavládla ta černá tma. Cítil, jak ho někdo tahá za košili, ale nereagoval. Otevřel oči a uvědomil si, že to, co viděl, ve své podstatě neviděl, nebo se mu to zdálo. Jeho obraz se nad ním skláněl a tahal ho někam pryč.“

XAVER: „Kde to jsme?“

OBRAZ: „Spíš kde to jsi.“

XAVER: „Já jsem, ty jsi, my jsme. Toto mi to neobjasní.“

OBRAZ: „Viděl jsi je?“

XAVER: „Koho?“

OBRAZ: „Je, všechny.“

XAVER: „Aha, je, všechny.“

OBRAZ: „Všechny, je, nás.“

XAVER: „Je? Nás?“

OBRAZ: „Všichni jsme my, ty. Všichni jsme tvým výmyslem, tvou ideou. To, co vidíš, je jenom odraz toho, o čem přemýšlíš. A to jsme my, já, ty. My.“

VYPRAVĚČ: „Xaver se podíval stranou, pak na původní místo, ale jeho obraz tam už nebyl. Opět tam stála ta holčička a ukazovala na něj prstem.“

XAVER: „Kde je?“

HOLČÍČKA: „Je pryč. Už tě nepotřebuje.“

XAVER: „Ale já ho potřebuji.“

HOLČÍČKA: „Nepotřebuješ. Ty jsi on a on je ty. My jsme ty.“

VYPRAVĚČ: „Xaver se otočil a rozhlédl se po místnosti. Opět byl tam, kde viděl všechny ty obrazovky, ale už nesvítily. Nechápal to, ale ani se o to nesnažil. Jediné, o co se snažil, bylo pochopení věci kolem.“

HOLČÍČKA: „Xavere, Xavere.“

XAVER: „Ano?“

HOLČÍČKA: „Najdi ho, Xavere.“

XAVER: „Koho?“

HOLČÍČKA: „Jeho. Sebe.“

XAVER: „Sebe. Kde?“

HOLČÍČKA: „A mě. Všechny, ale hlavně sebe.“

XAVER: „Ale kde to jsem?“

HOLČÍČKA: „A uklid' si tady. Každý musí mít ve své hlavě pořádek.“

VYPRAVĚČ: „Otočila se a zamířila ke dveřím, o jejichž existenci neměl Xaver ani tušení. Odešla, ale dveře nechala přivřené. Jeho oči mezi nimi našly skulinku, odkud možná proudilo jasné denní světlo.....“

Chodby byly úzké, dlouhé a klikaté, a dvě stejné postavy nimi procházely, přičemž otevíraly jedny, druhé, třetí dveře, a pak je zase zavíraly.....“

JANA ČECHOVÁ

Jmenuji se Jana Čechová. Když jsem se měla narodit, řekl můj otec mé matce, která právě prodělávala první porodní bolesti, že to nic není, ať se obrátí na druhý bok a spí dál. Ano, v podstatě to nic nebylo, jen já. Celá „porodní akce“ se málem odehrála ve výtahu, což by snad vysvětlovalo mé pozdější zaujetí astronomií a Freudem. Narodila jsem se 24. května na svůj vlastní svátek.

Můj otec je olej a moje matka voda. Svým spolubytím vytváří řadu absurdních dramatických situací založených na existenci dvou zdánlivě neslučitelných prvků. V mládí byl můj otec šerif. Nikdy nikoho nezastřelil ani nedal pověsit. Myslím, že ho zvolili šerifem proto, že dokáže málo mluvit. Po ukončení své šerifské dráhy se dal na sbírání předmětů, praktickou ornitologii a životní filosofii. V mládí byla moje matka jemnou ženou z města, kterou si šerif přivedl na pustý západ. Dnes uklízí předměty, které otec domů přinese, vyšívá a vede rozhovory.

Studovala jsem. Nyní studuji opět.

Nejradši ležím v trávě, dívám se na noční hvězdnou oblohu a na nic nečekám.

Viktor a Melanie tančí

OSOBY:

VIKTOR – člověk, robot, čip, elektron?

MELANIE – člověk, robot, čip, elektron?

ŽIL – člověk, robot, čip, elektron?

MIM – člověk, robot, čip, elektron?

1)

(Viktor, Melanie, Žil.)

Vlevo Viktor, Melanie, vpravo židle, na níž sedává Žil, mezi jednotlivými situacemi se můžou obě pole rozsvěcovat a zhasínat, nebo Žil prostě viditelně přechází z jedné části hracího plánu do druhé, like „king of situations“. Viktor a Melanie sedí zády k sobě, každý u jednoho počítače, připojení nesčetnými dráty k počítačům, jeden k druhému, oba vypadají jako po zásahu elektrickým proudem, vlasy zježené do všech stran, snad se nemyjí, snad nevstávají, neusínají, snad nikdy nespi. Místnost je plná kabelů. Jsou naprosto zaujati klávesnicí do toho mluví Žil, celý v leskle červené, má velmi, velmi rychlé, neskutečně přesné pohyby.

MELANIE: Ctrl F.

VIKTOR: Ctrl A.

MELANIE: Ctrl S.

VIKTOR: Ctrl C.

(Do toho mluví Žil, celý v červeném, červeně namalovaná ústa, čte pomalu z knihy v červeném obalu, pomalá četba a rychlé pohyby – dva kontrasty, velmi pomalá četba. Snad se naučil teprve nedávno číst. Snad.)

ŽIL: Tohle je příběh o Žilovi. Žil je osobní údržbář. Je velmi osobní. Nenech se ničím zmást. Táhní štětcem přesně. Žil žije život, který si myslí, že žije, protože tak to je, žít život podle toho, kdo si myslí, že je. Život. Dvacet deka čehokoliv a tři sny. Všechno smíchej a natři s tím okna. Ogdon Werson – Vesmírný liják. *(Podívá se do diváků.)* Au!

2)

(Viktor, Melanie.)

Světlo na Žila pohasne, Viktor a Melanie neustále ťukají do klávesnice.

VIKTOR: Kolik je venku stupňů?

MELANIE: To je přece jedno.

VIKTOR: Venkovní teplota má vždycky vliv na vnitřní. Je mi zima.

MELANIE: Nesmysl. Zkontrolovals zásuvky?

VIKTOR: Všechny mají stejné napětí.

MELANIE: Pak jsi vadný ty.

VIKTOR: Vadný se necítím dobře. Kdy přijde Žil?

MELANIE: To tě nemusí zajímat. Žil je můj opravář. Nemůžu za to, že se ten tvůj uchlastal někde venku v příkopě.

VIKTOR: Měl robotickou melancholii ze Slunce.

MELANIE: Diagnóza ještě nic neomlouvá.

VIKTOR: Nemí mi dobře.

MELANIE: I když se nevidím, jsem si jistá, že potřebuju učesat.

VIKTOR: Mám takový divný pocit v žaludku.

MELANIE: Čím méně se vidím, tím víc jsem si jistá.

VIKTOR: Asi jsem něco snědl.

MELANIE: To by mě zajímalo co, když už šedesát let nevařím.

VIKTOR: Určitě brzo umru.

MELANIE: Jak můžeš umřít, když má zásuvka pořád stejné napětí?

VIKTOR: No právě. To mě na tom celém děsí nejvíc. To, že je to celé tak nemožné.

MELANIE: Proboha Viktore, přestaň se litovat. Nikdy si neodpustím, že jsem se nechala prikabelovat s takovým pitomcem! Já si snad už ani nepamatuju den, kdy jsi nějak neskuhral!

VIKTOR: Možná to byl den, kdy jsi vařila.

3)

(Viktor, Melanie, Žil.)

Vejde Žil.

MELANIE *(miloučce)*: Žile!

ŽIL: Slečno Melanie!

VIKTOR: Paní.

MELANIE: Dlouho jste tu nebyl. Málem jsem se z toho nervově zhroutila. Potřebuju vás.

VIKTOR *(ironicky)*: Oba?

ŽIL *(vytáhne hřeben a češe ji)*: Jste příliš krásná.

VIKTOR: Příjemná chyba, že? A taky dobře vaří.

ŽIL: Nechápu.

MELANIE: Manželovi není už několik desítek let dobře.

ŽIL: Aha.

VIKTOR: Jak je venku?

ŽIL: Slunce.

VIKTOR: Je mi zle.

ŽIL: Myslím, že Slunce nemá na žaludek vliv.

MELANIE: Vidíš, já jsem ti to říkala.

ŽIL: Nehýbejte se, umyju vám hlavu.

4)

(Žil)

Žil opěť sám, sedí na židli a předčítá divákům.

ŽIL: Kdykoliv se dotkl jejích vlasů, bylo to, jako by četl. Ona pak usla a on hovořil mužské věci. Chtěl bych být slepý a číst jen tvoje vlasy, do Mléčné dráhy zasadit tvůj klín a navždycky ji rozštěpit. Ogdon Werson – O původu konečných stanic na Jupiteru.

5)

(Viktor, Žil, spící Melanie.)

Melanie má mokré vlasy, spí, ale nepřestává ťukat do klávesnice, ovšem pomaleji. Žil ji fascinovaně sleduje.

VIKTOR: Žile, máš?

ŽIL: *(Nic.)*

VIKTOR: Žile, máš?

ŽIL: Co?

VIKTOR: *(Pusinkuje vzduch.)*

ŽIL: *(Pochopí a vytáhne doutník, zapálí.)*

VIKTOR: Skvělé. Já proti tobě nic nemám, Žile.

ŽIL: Já proti vám taky ne, Viktore. Nebojíte se, že si propálíte kabel?

VIKTOR: Ne, když jsi tady. Nebojíš se Slunce? Můj údržbář se z něj zbláznil.

ŽIL: Jistě vám brzy dodají jiného.

VIKTOR *(začne se smát)*: Promiň, ale ten tabák mi mate hlavu. Je to tabák, že?

ŽIL: Asi ano.

VIKTOR: Poslední dobou mi vynechává mozek. Na nic si nepamatuju. Ani na den, kdy jsi k nám přišel. Jak dlouho už u mě vlastně stojíš?

ŽIL: Moc křičíte. Vzbudíte svou paní. Spánek je dar.

VIKTOR: Co ty o tom víš?

ŽIL: Četl jsem to. Ogdon Werson, str. 30 – Spánek je dar.

VIKTOR: Bytost jako ty by neměla číst básně.

ŽIL: Pokud mě prásknete, řeknu Melanii, že kouříte.

VIKTOR: Řekni. Stejně by jí to bylo jedno.

ŽIL: Mýlíte se.

VIKTOR: Ani tohle mi nemůžeš dokázat. Dokaž mi, že se nebojíš Slunce a že znáš nějakou pravdu.

ŽIL: Melanie má na obrazovce neustále vaši fotografii.

VIKTOR: A já mám její. To ještě neznamená, že ji miluju. Láska z odvrácené strany. Láska bez smyslu. Dej nám smysl, Žile. Něco živého. Něco, co chutná jako tenhle kouř.

ŽIL: To je neuvěřitelně hluboká, lidská, citová hypochondrie, pane.

VIKTOR: Žádná diagnóza nevylučuje smysl života.

ŽIL: Opravdu?

6)

(Viktor, Melanie.)

Melanie se probudí.

MELANIE: Žil tu zase kouřil?

VIKTOR: Ano.

MELANIE: Řekla jsem ti, abys mu to zakázal. Jsi opravdu tak neschopný?

VIKTOR: Ano.

MELANIE: A nudný. Jsem přikabelovaná s nudným pitomcem. Řekl ti Žil, jak teď vypadám?

VIKTOR: Ano, ale bylo to tak zábavné, že jsem to nepochopil..

MELANIE: Co říkal?

VIKTOR: Jsi velmi moderní. Máš už leccos za sebou. Poznala jsi svět. Umíš se rozhodovat. Víš, jaké věci mají smysl. Dokážeš bezchybně vydělit stopadesátimístné číslo. Proud v zásuvce je pořád stejný. Nezaostáváš a zároveň se nikam nepohybuješ. Ráno se probudíš s kameny v žaludku z té velké svobody, co tě obklopuje. Tolik možných kabelových cest. Shluk elektronů se poskládá v tvé jméno a ty pořád věříš, že jsi. Me la nie. Jaké to je, když se ti kůže propálí na Slunci?

MELANIE *(jemně)*: Jak vypadám?

VIKTOR: Možná jako žena, která mě kdysi držela za ruku. – – – Možná ne.

7)

(Žil)

Dva lidé v bílých pláštích na operačním stole kuchají krychli, operují, vytahují různé dráty, Žil hovoří velmi nenuceně.

ŽIL *(klidně)*: Tohle není tragické. Jen

zamotané kabely. To se stává. Běžně. Všude. Neustále. Emocionální přetlak. Zamotané kabely. To není tragické. Velmi popisné. Kuchání střev, kuchání nohou a rukou, mozkové kuchání, to všechno už jsme viděli. Není, tohleto není tragické. *(Hystericky.)* Nechte mě! Nechte mě být! *(Prudký střih do klidu.)* Ostatně, řekněte něco tragického, ať se zasměji – Ogdon Werson – Sluneční vítr.

8)

(Viktor, Melanie, později Žil)

Je vidět, že Viktorovi opravdu není dobře, nicméně Melanie to samozřejmě nevidí.

VIKTOR: Už jsi někdy četla Ogdona Wersona?

MELANIE: Nemám čas zabývat se čtením.

VIKTOR: Píše o lidech, kteří se odpojili od sítě. O podivných touhách, které tě přinutí jít. Lidé odtrhnou kabel, a pak v křeči udělají krok, říká tomu – svoboda, Melanie. Tuny rýmů na svobodu, Melanie.

MELANIE: Nechte se těžce?

VIKTOR: Tebe nikdy ta myšlenka nefascinovala?

MELANIE: Všichni básníci jsou hypochondři, Viktore. Moc přemýšlí a pak mají pocit, že tělu něco chybí.

VIKTOR: Tělu chybí pohyb.

MELANIE: Ne.

VIKTOR: Tělu chybí dotyk.

MELANIE: Ne.

(Vejde Žil.)

ŽIL: A duši chybí pravda – tu znám, to je moje nejoblíbenější.

MELANIE: Žile, nečekali jsme vás.

VIKTOR: Psali, že mi pošlou nového opraváře.

ŽIL: Gratuluji, snad si sním budete rozumět.

VIKTOR: Není mi dobře.

MELANIE: Proč jste přišel?

ŽIL: Běžná věc – dítě.

MELANIE: Dítě?

ŽIL: Dítě v síti. Malé, nepozorované, nezávislé, svobodné, leč tajně někým krmené, slečno.

VIKTOR: Paní.

ŽIL: Svobodné dítě, víte, bytost bez kabelu, sice z elektronů, ale schopná vlastního pohybu, vlastního života, to je nebezpečné. Život budí touhu po životě, jeden život budí další, velmi nebezpečná věc, slečno. Novinka.

VIKTOR: Paní.

ŽIL: Mám z toho špatné sny. Jako by mě zevnitř párali.

VIKTOR: Tomu se říká – špatné svědomí.

ŽIL (*zvedne hlas*): Nejsem nemocný! Jen vás mám sledovat. Pozorovat, nic víc. Sledovat nic víc. Kdyby snad někdo z vás zatoužil třeba... po doutníku.

MELANIE: Nikdo z nás nekouří.

ŽIL: Tak to mám hlásit.

VIKTOR: Kromě vás.

ŽIL (*jemně Melanii do ouška, pokouší se ji obejmout, ona na to však nereaguje, je to hrozně křečovitě, Melanii pod jeho objetím tuhne celé tělo*): Kdo kouří jeden doutník denně, jako by nekouřil – Ogdon Werson, Logaritmy.

10)

(*Žil, později Mim.*)

Žil čte.

ŽIL: Za bouřky si nikdo nebyl jistý. Obrisy všech se ztrácely v dešti. Poslouchal padání vody a střídání kroků. Myslím, že jsem robot, ale nejsem si jistý.

(*Přijde Mim, je podobně oblečená jako Žil, celá v červeném, přinese si svou židli, dá ji vedle Žila a se zaujetím poslouchá.*)

MIM: Ogdon Werson, Kosmosofické variace, str. 16.

ŽIL: Vypadáš jako žena, která mě kdysi držela za ruku.

MIM: Viktor, šestý obraz, poslední replika.

(*Žil vstane ze židle a nedůvěřivě si Mim prohlíží.*)

ŽIL: Kdo vás sem poslal?

(*Mim si maluje pusu.*)

MIM: Mám Wersonovu knihu s vlastnoručním podpisem.

ŽIL: To není pravda. Werson neuměl číst ani psát. Všechno své dílo diktoval!

MIM: Jak to víte?

Konec

9)

(*Viktor, Melanie*)

Melanie sedí velmi strnule, to objetí ji znásilnilo, Viktor na ni nereaguje, pomalu si sundává jeden kabel po druhém.

MELANIE: Viktore?

VIKTOR: (*Nereaguje.*)

MELANIE: Viktore?

VIKTOR: (*Nereaguje.*)

MELANIE: Nechci, aby mě objímal, Viktore.

VIKTOR: (*Nereaguje.*)

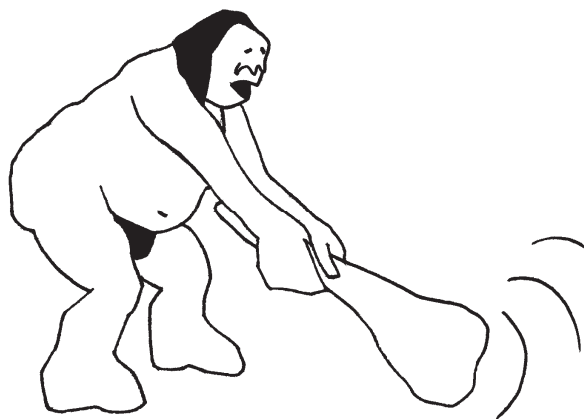
MELANIE: Co se děje, Viktore?

Kolik je hodin?

Kolik je venku stupňů?

Je ti dobře?

Jak vypadám, Viktore, řekni mi, jak vypadám!

MILAN KAPLAN

Narodil se 25. 10. 1973 a byl zplozen asi devět měsíců před tím. Píše málo, netrénuje, a když už píše, tak z nějaké potřeby; v takovém případě se pro něj psaní stává způsobem komunikace s ostatními, hledáním společné báze, kolektivního nevědomí, společné tradice. Jako krédo si zvolil citát, jehož autora zapomněl: „Na čistě racionální úrovni žádná komunikace neexistuje.“ Nemá smysl pro humor.

Prázdnota v okolí žaludku

OSOBY:

KAREL, *chlapec*
VYCHOVATEL

Na scéně jsou tři postele. Dvě jsou po stranách a jsou postaveny kolmo k publiku, tudíž do nich není vidět. Třetí postel je k publiku podélně a je umístěna asi v půli hloubky prostoru. Leží v ní kluk přikrytý peřinou, ani ten nemusí být na začátku vidět. Jsou tu tři postele, tři peřiny a my ještě nevíme, která postel je prázdná a která ne. Vzadu po levé straně je otevřené okno se širokým parapetem. V okně může, ale nemusí být vidět veliký měsíc v úplňku. Po levé straně na boku je vstup do chodby. Část textu může být podle vlastního uvážení vynechána, pokud je vyjádřena např. herecky. Text je místy fonetickým přepisem, gramatické chyby jsou záměrné.

KAREL (*leží, po chvíli se zvedne, otočí hlavu k oknu*): Úplněk. Ty vole. Obrovský měsíc. Obrovský míč, který jednou spadne na zem a až spadne, tak zničí nějaké město a všichni v tom městě pozdechají. Visí tam jako... (*hlasitě napodobí pšouk na rtech, sám se tomu zasměje*).

Chlapi, jdeme kouřit. No tak, chlapi! Jsou to béčka. Usli. Chlapi, poďme kouřit, mám ještě půlku startek. Oni fakt usli. Jste dyliny. Vstávejte! Houby. To jsou šulini.

(*Vstane nahlíží do chodby.*)

Nočňák určitě usnul. Na Krabku si člověk musí dávat furt pozor. Spí, ale nařizuje si budíka..., nevíš, kdy mu to zazvoní. Až bude mít noční Krakonoš, tak puďu za holkama. Krakonoš. Když usne, tak usne, žádný pochůzky. Nic. Klid.

(*Zatleská.*)

Chlapi, sakra, vstávejte. Jdeme kouřit.

(*Jde k jedné z postelí.*)

Jardo, vstávej. Ty vole, on tu není. Ty píčo, no to je průser.

(*Jednání postavy je popisováno v náznaku, vyplývá ze samotného textu. Když jde Karel vzbudit Jardu, tak ho nejprve osloví, pak začne prohrabávat postel, současně s tím odřikává další text atd. Podrobný popis jednání je v textu systematicky vynecháván.*)

(*Jde k druhé posteli.*)

Ani Tomáš... Oni zdrhli... A beze mě. Hajzlové! Jdu to hlásit Krabce.

(*Jde směrem k chodbě, zastaví se.*)

Seru na to. Ať si zdrhají. Zdrhnu taky.

(*Začne se převlékat.*)

Ale sám...?

(*Sedne si na postel.*)

Proč zdrhli beze mě? Furt si dneska něco šuškali. To mě mohlo napadnout. Jsou to svině, kurvakamarádi... Si myslí, že když jsou o rok starší, že na ně nemám... a přitom jsem silnější než Tomáš.

(*Pauza.*)

No, sám zdrhat nebudu...

(*Jde směrem k chodbě.*)

...a Krabka spí. Ten bude mít průser... A Tomáše s Jardu vylejou... Lepší, že jsem zůstal.

(*Jde si lehnout, nehybně leží, mlčí.*)

Já nemůžu usnout..., nemůžu usnout. Škoda, že tu není ten Sedrik z Angoly, ten by beze mě nezdrhnul..., ty jeho básničky:

Moja mama sere maso
a muj tata prdí nosem,
moja mama kope nohama,
tata venku kouří s chlapama.

(*Zasměje se.*)

To byl kámoš. Toho měl rád i Radek a to byl skinhead a negry nesnášel.

moja mama sere maso

moja mama sere maso
moja mama sere maso
Sakra, já nemůžu spát.
(Jde si k oknu zapálit.)
Seru na to. Zdrhnout je větší průšvih než kouřit.

(Sedne si na okno, kouří.)
Stejně je to sviňárna, že tu nejsou mříže. Kdyby tu byly mříže, tak by člověk nemoh' zdrhnout a hotovo..., byl by tady. A zdrhnout chce stejně každý.

(Kouří.)
...bez mříží nebo s mřížema..., stejně jsme tu uvěznění..., nemůžem ven. Ach jo. Škoda, že tu není Sedrik... a jak ty jeho básničky štvaly vychovatelky... a stejně s nima nepřestal.

moja mama sere maso
a muj tata prdí nosem
(Kouří, dívá se z okna.)
Ty světla..., tam je život... a kluci tam jsou... a já su tady... sám... a nemůžu ven..., nemůžu..., sám ne... a zítra se přijde na to, že jsem nebyl na praxi...

Když já jsem tam chtěl jít! *(Začne chodit po pokoji.)* Když já se těch soustruhů fakt bojím. To se tak strašně rychle točí. Když tam strčíš ruku, tak je na kašu..., na kašu! Jedné ženské to chytlo vlasy a strhlo jí to vlasy i s kůží od zadu až po čelo. Říkal to mistr, aby nás postrašil. Dyť to je strašný! Já už jsem to říkal i mistrovi, že tam nemůžu dělat..., že chci o pololetí přejít jinam..., na jiný obor..., tak mě přece nemůžou nutit, abych tam chodil.

(Následující část, může být provedena jako promluva k fiktivnímu posluchači, kterým je zřejmě vychovatel. Může to být zvýrazněno např. změnou osvětlení pro tuto pasáž – mezi větami jsou pauzy – v těchto pauzách mluví fiktivní vychovatel, kterého sice neslyšíme, ale v Karlově tváři můžeme vidět reakci.)

Prosím vás, nenuťte mě, abych tam chodil. Já vím, že jsem vždycky lhal. Jo, s těma motorkama to byl výmysl. Jasně že máte pravdu. Nikdy jsem je nedělal závodně. No a co? Tak jsem se chtěl

před holkama vytáhnout. Ale jezdit umím dobře! Nevěříte? Tak nevěřte. Já na vás seru.

(Konec zvýraznění, normální osvětlení.)

Můžete mi všichni vylízat prdel!

(Vrátí se k oknu, zapálí si.)

Co o tom vědí? Furt poučujou. Furt všichni poučujou. Ale já se nedám zabít...! Nedám! K soustruhu už nepudu!

(Pauza.)

Nikdy!

(Kouří, ticho, po chvíli vytáhne sešit, dívá se na přední stranu, čte, není žádný přeborník v přednesu.)

Středisko výchovné péče. Karel Šetina.

(Otevře sešit.)

Šestnáctýho čtvrtý. Karle, jak to, že jsi nic nenapsal. Víím, že ti Sedrik chybí, ale tak to chodí. Kamarádi se občas musí rozloučit, ale můžete si přece psát. Měl by ses méně věnovat holkám a více škole. Napiš, jaký to bylo ve škole.

(Pro sebe.)

Nic moc.

(Pokračuje ve čtení.)

Šedmnáctýho čtvrtý. Nic moc? To si toho moc nenapsal. Nemůžeš to trochu rozvést? Taky tě musím důrazně upozornit, abys přestal osahávat holky. Tvé chování se bude projednávat na poradě, tak si to ještě nezhoršuj. Dostaneš nejmíň výtku a pí Urbanová mi říkala, že výběrovou akci taky nedostaneš. Tak se trochu snaž!

(Pro sebe.)

Kašlu na výběrovku. Stejně neumím plavat.

(Zavře sešit, kouká se z okna.)

Nechci tu být sám. Nechci.

(Otočí se k chodbě, volá.)

Pane Kralický! Pane Kralický! Kluci zdrhli!

(Čeká.)

Spí jak poleno.

(Znovu otevře sešit, čte.)

Osumnáctýho čtvrtý. Zase si nic nenapsal. Jak to?? Jak ti jde práce na soustruhu?

(Pro sebe.)

Fuj!

(Čte.)

Devatnáctýho čtvrtý. Co to znamená fuj, nemohl bys to trochu rozvést? Zase si prý obtěžoval holky. Jak to?

(Pro sebe.)

Fuj znamená fuj.

(Čte.)

Dvacátýho čtvrtý...

(Přestane číst.)

Ty vole, Krabka spí, kluci zdrhli, tady je to dneska úplná pohoda. Můžu si kouřit... Jarda mi nebere cigára... Třeba se kluci eště vrátí... a přinesou si vlastní cigára. Jarda už žádný neměl...

(Opět trik se změnou osvětlení a promluvou k publiku, tentokrát je ale Karel mezi kamarády – proto je jeho projev uvolněný až rozevlátý.)

...ale stejně to bylo dobrý, jak ho Hálek dostal. Říká mu: „Když mi dáš všechny plný krabičky, co máš, tak tu načatou si můžeš schovat. Jarda věděl, že to je blbost, že si stejně nebude moct nechat nic, ale přece se na chvíli zamyslel, pako, a to udělal chybu. Hálek z toho poznal, že nějaký cigára má a všechny věci mu pořádně překopal a úplně ho vybral. A teď má prd. Prd.

(Normální osvětlení.)

Třeba se ještě vrátí.

(Chvíli sedí, kouká se z okna, pak si jde lehnout, leží, mlčí, pak do prostoru.)

Ahoj měsíci. Ahoj Sedriku.

(Obrátí se na bok a znehybní.)

(Hudební předěl – snová scéna: Karel vstane z postele pohybuje se v divokém rytmu hudby, odhrne závěs, za kterým visí velká mandala, tedy papír, na kterém je udělán velký kruh, do něhož se teprve skutečná mandala kreslí. Karel vezme fix a stále v rytmu hudby začne po papíře divoce kreslit. Když je hotov, jde si lehnout zpátky do postele. Hudba skončila, v podstatě uběhly asi dva nebo tři dny, zase je noc. Karel leží, potom se posadí, zadívá se směrem k oknu.)

KAREL: Ahoj měsíci! Tak kdy už spadneš?

Už je nejvyšší čas: všechno jde nějak do prdele. I psycholožce jsem to říkal. I etopedovi. Je to zlý. Všechno to jde nějak do prdele..., další noc sám..., nikdo tu není..., za babama už nepudu. Kdyby mě včera nechytil Kocman... To byla taky kravina lézt za holkama, když má službu Kocman..., ale když já jsem tu už nechtěl být sám..., nechtěl.

(Zapíská.)

Nic.

(Znovu zapíská.)

Nic. Krakonoš nezklame. Spí jak zabitý. Krabku asi vyhodí. Útěk hlásil až ráno a Jardu s Tomášem chytli policajti už ve tři v noci na nádraží... a oni to eště vykecali, že zdrhli už v jednu..., na nádraží..., když budu chtít, aby mě policajti chytli, tak pudu v noci na nádraží..., to jsou paka..., hlavně že jsou starší..., frajeři. Tak jsou teďka vyhození a mají průser jak Brno..., paka.

(Zapíská.)

Ten Krakonoš je fakt bůh..., ho to vůbec nebere, že někdo předvčírem zdrhnul...

(Vytáhne cigára.)

Škoda, že kluky vyrazili.

(Vytáhne dopis, jde k oknu, kde má světlo od měsíce, sedne, rozbálí dopis, potom vytáhne fotku, chvíli se na ni dívá.)

Sedrik.

(Čte.)

Čao Kajiku, ty luzo.

Ještě pořád šaháš holkám na prsa? Tak dej pozor, aby tě při tom nechytili, jinak seš v průseru jako já, protože jsme hulili trávu ve škole, a to se nesmí ani ve škole, ani jinde, říkal ten chlap od policajtů. Ale to mi nemusel říkat, to vím sám, akorát je škoda, že nás chytli. Ten policajt byl celkem dobrý, akorát mi říkal čokoládo, tak jsem mu jednou řekl „pane myslivče“ a to se mu nelíbilo. Ale čokoládo mi už neříkal. Snad mě nevyhodí ze školy. To už by byla třetí a víc jich u nás nemáme. Musel bych jezdit jinam.

Čau Kajiku, ty luzo.

(Dočetl.)

Jo, kdyby tu byl Sedrik.

(Zapálí si, ozve se zvuk dveří, vyhodí cigáro z okna, skočí do postele, do pokoje vstoupí muž, je v šeru, není téměř vidět, baterkou zkontroluje celý pokoj a skončí na Karlově posteli, pak se otočí a odejde.)

Krakonoš překvapil.

(Ticho.)

Kdyby mě chytil, tak mě asi fakt vyhodí. Fotr by mě zabil. Já bych si přál, aby fotr byl mrtvej. Já jsem si to přál i k Vánocům a nic se nestalo. (No jasně..., co se asi mohlo stát..., k Vánocům..., jsem blbec.) Člověk si může přát, co chce, ale ono to nefunguje.

(Otočí se k oknu, vytáhne cigaretu, pak se ohlédne a schová ji zpátky, vytáhne fotku a občas se na ni dívá.)

A to město tak krásně svítí. Etoped mi říkal, že jsem svobodo... svobodymilovný nebo tak nějak... Nevím, jak to poznal...? Asi z těch mandal..., i když nevím, jak to může poznat z obrázku nakresleného do nakresleného kolečka..., asi na to má metodu..., ale proč to musíme kreslit do kolečka..., dyť nám taky mohli dát prázdný papír.

(V této části se Karel může obrátit k velké mandale, kterou v noci nakreslil.)

Svobodo..., svobodu..., fotr to říká taky..., ale jinak..., ale to je imbecil, ten o tom nemůže nic vědět. Říkal jsem to Krabce..., jenom se kýval z jedné nohy na druhou a neřek' nic. Vůbec nic. Ech.

(Udělá gesto marnosti.)

A za týden za mnou přišel...

(Začne chodit po místnosti, jako by citoval.)

Víš, svoboda, to je strašně komplikované říct, co to přesně znamená. Když ukradneš doma peníze, tak potom čekáš, až se na to přijde a nejsi svobodný. A když odsud utečeš, tak jsi na útěku a taky nejsi svobodný. Ani domů nemůžeš.

(Pro sebe.)

A to měl pravdu.

(Ještě jedna imitující věta.)

Přemýšlej o tom.

(Do publika.)

Přemýšlím o tom. Domů bych fakt nemoh', to by mě fotr zabil. Ale jednou zabiju já jeho. To se totiž nedá vydržet.

(Začne chodit po místnosti.)

To se nedá vydržet.

(Změna osvětlení.)

Přijde odpoledne na oběd a hned na mámu: „Kurva, co to je, to mám žrát, víš, jak dřu, ty kurvo.“ On nadává jenom takhle, nic jiného nezná..., je to debil... A pak přijde a říká: „Ukaž učňovskou knížku,“ a pak mě začne tahat za vlasy a fackovat... jako blázen. „Ty smrade, víš, kdo tě živí?“ Pak se jde nalít. A pak mě v noci vzbudí klíč v zámku..., když usnu..., někdy neusnu... a pak už jenom čekám. Čekám, až začne křičet. „Kde jsi, ty kurvo, pod' sem, pod' sem a klekni.“ Máma se s ním hádá, říká mu, ať je zticha. „Nebud' kluka. Kluk má zítra školu.“

„Ty mě budeš okřikovat ve vlastním bytě, ty kurvo, kdo ví s kým ho máš, ty běhno.“ To řekne výjimečně. Kdo ví, kde se to naučil, jinak furt: „Ty kurvo, ty kurvo!“ Taky bych nechtěl být jeho, přece nikdy nemůžu být takový imbecil.

(Pauza.)

Ale asi jsem jeho, máma se s nikým netahá, máma ne. A nikdy si neklekne. Ani když dostane facku. Říká mu: „Běž spát, běž spát a neotravuj.“ A potom si vleze ke mně do postele a objímá mě, objímá a říká mi, že brzy odejdeme, že už brzy odejdeme. A já jí říkám: „Mami, mi už je patnáct!“

(Klečí na kolenou, ticho.)

Jednou si klekla. Když po ní hodil budíkem a pak ji fackoval a pak ji chytil za vlasy a stáhl ji dolů.

(Ticho, pořád klečí.)

Pak to nahlásila na policajty..., ale pak to zas stáhla. „Ty kurvo, vlastního muže udáš.“ Asi se styděla.

(Vyouchne v nekontrolovatelný pláč, bouchá se pěstí do oblasti „solar plexus“.)

Tady mám prázdko!!! Strašně prázdko!!!

(Stále se bouchá do „solaru“, brečí, vběhne

noční vychovatel.)

VYCHOVATEL: Co tu děláš?! Okamžitě jdi spát! Víš, kolik je hodin?! To bude zápis na půl stránky! Co je...? Co je ti?

KAREL: Prosím vás, nepište to, já, já, já jsem měl strašně špatné sny. Já..., mně se tu špatně spí..., já se tu sám bojím.

VYCHOVATEL (*drsně, mužsky povzbudivě*): Uklidni se. Přestaň. Neblbni. Patnáct let a chováš se jako malý děčko.

KAREL: A nebudete to psát.

VYCHOVATEL: Ještě uvidím..., ale když budeš potichu...

(Odejde, Karel si vleze do postele a leží, hudební předěl, ale rozhodně bez přestávky.)

EPILOG

KAREL (*posadí se na posteli, neskrytě vypráví divákům*): Nenapsal to. Vydržel jsem až do konce pobytu a že prý jsem se i začal zlepšovat. Když jsme kreslili mandaly, tak jsem vždycky kreslil i mimo ten kruh, většinou. Pan etoped mi pak říkal, že to znamená, že jsem nespoutaný, ale že se mám hlídat, že to může být nebezpečný.

A pak už jsem musel pryč. Domů. Říkal jsem psycholožce, že nechci, a ona na to, že to teď snad už bude lepší, že s otcem mluvili. „Nebo snad chceš do dětského domova?“

„Nechci, tam by měli mříže a co máma? Já bych chtěl zůstat tady, tady se mi líbí. Nešlo by...“ Nešlo to. Chápu. Škoda, snad už se brzy přestěhujeme.

(Karel sedí a snaží se o úsměv, houpe nohama, do toho je slyšet hlas, způsob vyprávění tak trochu ve stylu Ivana Vyskočila, během této promluvy se Karel začne oblékat, zpoza scény vyjde i herec, který hrál vychovatele, v ruce má termosku a dva hrnky, postaví se na boční stranu vedle publika, k němu se přidá i herec-Karel, oba sledují prázdnou scénu a poslouchají hlas, herec-vychovatel rozlije čaj, oba mají v ruce jeden hrnek.)

HLAS: 21. října 1998 Karel Šetina postřelil svého otce jeho vlastní, legálně drženou zbraní. Asi ho chtěl zastřelit, no, nepovedlo se mu to, nepovedlo. Teď je v diagnostickém ústavu a čeká, co bude. A tam mají mříže, nedá se tak lehce zdrhnout. Ale možná by ani zdrhnout nechtěl?

Jednou ho pustí, nemůžou ho přece držet do konce života. A co se s ním bude dít, než ho pustí? To je důležité. Bylo by dobré, kdyby byl Karel jednou schopen někomu nabídnout čaj. Rozumíte, jen tak. Bez těch očí, které těkají z jednoho místa na druhé, bez smíchu, který rychle mizí a jako by ani nebyl, bez strachu, že bude odmítnut. Jednoduše říct: „Dáte si čaj?“ Rozumíte, jen tak: „Dáte si čaj?“

HEREC, KTERÝ HRÁL KARLA (*s hrnkem v ruce nabídne čaj jednomu divákovi v první řadě*): Dáte si čaj?

(Ještě chvíli počkáme a pak zhasnem.)

KATEŘINA FOJTÍKOVÁ

Kateřina Fojtíková neodvolatelně narozena, čímž se vše vysvětluje. Zapáleně aktuální, vhodně opakovatelná, místy dojemná. Hojně se vyskytuje v přípustných mezích. Věku přiměřená a leckdy tolerovatelná. Nevíte o levném podnájmu?

V závětrí (The day before)

Lze: Roh. Stěna vystavěná z rádií: zkreslené monology se sypou najednou. Druhá stěna: plátno se zrněním, mihání nekonkrétních postav, obrysy se objevují a smršťují zpátky. Matka sedí u stolu a čte noviny nebo koná běžné úkony. Noviny po přečtení trhá na kousky, mačká, cpe Viktorce. Odkládá stranou, co ji zaujalo.

1)

Dobré ráno: Hladomor – Na večeri s premiérem – Babičky z domova důchodců upletly ponožtičky dětem nakaženým virem HIV – Válečný zločinec promluvil o lidských právech – Zpěvačka pózuje nahá za práva zvířat – Cenová bomba – Šedesát sedm mrtvých – Hledá se devadesátiletý muž, na levém předloktí číslo 45638, neznám – Osud, humor, sport – Konec světa na straně římská deset. (*Přečtené předá Viktorce.*) Dobrou chuť, Viktorco.

Ee... (*Prohlíží si porci.*)

Oblíbené jídlo masového vraha. (*Vytrhne pro sebe jako ještě několikrát později.*) Přístroje zachytily lidskou duši – V novém zábavném pořadu – Vše se dá zužítkovat, tvrdí pan Zdeněk L. z Kralup – Těla nalezená v kontejneru – Zvýšení odpadného od Nového roku.

...befe...

Jen si dej, není důvod šetřit. Diktátorův recept na vanilkové rohlíčky, to si smlsneš – Zvolte nejvíc sexy oběť – Potkají se agresor, agronom a artista povídá – Příslušníci mladších a aktivních cílových skupin – Věrně kopírují požadavky.

...seveze.

Pogrom v cukrárně – Nízkokalorická víra, Naděje light, Dialáska – Dealer trojice zboží – S igelitkou pro pravdy – Výhodná nabídka – Infekční paralýza – Bílá nemoc bledne – Na nucených rekreacích – Miss znásilněných – Jak se nenakazit – Zaplat' si budoucnost bez rizika – V útulném lágru.

Paf...

Jsi z toho celá, vid'? Já taky.

...pif paf pif...

Veřejně odsouzeno – Hermeticky uzavřeno – Chemicky odstraněno (*její oblíbený příběh*).

...paf pif paf...

(*S happyendem.*) Hromadně ukojeno – Úhledně vyhlazeno – Úředně potvrzeno. On?! A s kým, že to teď? S takovou flundrou?

...dždždž.

Dej pokoj. To je čistá hrůza. Umělec a taková fraktura úsměvu.

Zlatá brána...

Kdyby ses raději soustředila na práci. Pak má člověk věřit v lásku.

...otevřená...

Nevyčerpávala bych se říkačkami, málo toho není. Dvanáct a osm a tři a dítě, to máme sto šedesát pět mrtvých, tři zlomená srdce, vykloubené brankářovo koleno – to musí bolet, epidemie popálenin, několikánásobné částečné parohy, dvě přibity na vrata. Stíháš? Třináct nezvěstných, zašlápnutá ploštěnka, přelomená dolní čelist, spalničky. Podtrženo, sečteno. Člověk aby měl na to kalkulačku.

...tomu hlava sejde.

Baví tě to? Jen mlsej, sladké červené je dost. (*Srovnává si své výstřižky.*) Kuchaři vše vyždímali s velkou péčí. Servírují nám pěkně podle bontonu. Řadí do chodů, zaokrouhlují. (*Potězkává.*) Dav nic nekomplikuje, jednotlivě by snad mohli uvíznout v hrdle. Ale takhle jsou lehce stravitelní. A dva, to je – jenom čtrnáct? Je to možný? Aha, příloha na víkend. Tak vida, dneska i s přílohou, nebudeš o nic ochuzena. Sova a život? Á, nový ornitologický seriál.

Chodí pešek...

Ještě tady ta ubodaná těhotná a máš po šichtě. Je to, pravda, naše vrstevnice, ale nenechej si pokazit chuť, nemůže si stěžovat: ti, kteří dostatečně zaujali, mají nárok na další život. Tisknou se jeden na druhého na papíře, tříští v rádiových vlnách, sypou se zrněním na televizní obrazovce. Na pipipi. Vidiš, odžila si víc než většina. Existovala i exhibovala. Vernisáž. Tleskat povoleno.

...kdo se na něj koukne. (*Rezignace.*)

Tomu se říká reinkarnace, víš?

Máma má maso... (*Nový zájem.*)

Kopce masa. Vždy čerstvé, nejnáročnější hygienické zásady splňující. Přepestré menu převezmeš za pár mincí a ruka, která ti je podává i tvé dlaně zůstanou čisté. Teď ale opakuj po mně, re-in-kar-na-ce.

...mele maso.

Může být. Hory masa k dispozici. Buď bez obav, ani nejzatvrzelejší býložravec od své paměti neočekává, že bude vegetarián. O nic tě nepřipravím.

(*Refrén: mihání na plátně se zintenzivní, hlasy z rádia zesílí. Matka čte noviny.*) Ó, ach, ale, ano?, tedy, ne, ó.

2)

(*Oběd.*) Dneska písmenková... To je mi křížovka. Chemická značka spásy. Spá sa, eses? Jak to mám vědět? Kdo to vymejšlí ty křížovky, pro boha sytýho. To je ale frajer, ty bikiny, svalovec. Ale takhle se zostudit, no, to já bych na sebe nikdy nenavlíkla a v jejím věku. Další recepty slavných. Mleté maso naostro, to zní zajímavě!

Mami, to sousto má něco s obličejem.

Nemá jej? (*Zkoumá recept.*) Půl kila olova...

Chutná jinak.

Jinak než sladce?

Sladce, ale ještě jinak.

Jo tak. To je sůl. Pláče, víš? Lze nahradit...

Pláče? (*Nechápe.*)

Něco se mu stalo, nevím, nemělo co jíst nebo tak něco... To zas bude zdravý až hrůza. Slavný musí dávat pozor na linii, jojo.

Proč pláče?

Není nutno, aby bylo přímo veselo... Ale tak třeba nepláče, je jenom takové, prostě mokré. Vždyť je to ryba. Copak nepoznáš rybu? Malá ryba. Ulovila jsem ti ji, celou jen pro tebe. Vyšplíchla z rádiové houpy hou. Tady má tlamičku. Šup šupinu po šupině z pidiryby. Líbí se ti?

Pláče. (*Už konstatuje.*)

Rybí tuk je zdravý. Všechny matky jej dávají svým dětem. (*Žádná odezva.*) Dobře, tak, budeme si hrát, ano? Koneckonců na to máš nárok. Ale pak budeš trávit, jasný? Můžeme plavat i bez ní. Ne?

(Zjištění.) Mami.

(Nechce to slyšet.) Tak ne. Stejně si už žádné léto nepamatuju. Sněží! Budeme se koulovat! Juchů! Sněhuláka jsi taky neviděla.

Mami, jsou jich spousty.

S tím tě musím seznámit. Polibte se, děti!

Spousty slaných, mami. Ale neboj se, vezmu je k sobě. Všechnu sladkou i tu slanou vsáknou. Uvidíš. Pro tebe.

To snad děláš od té doby, co tě mám, můj ty otesánku.

Zpracuju všechno. Vytrvale. Ostré kosti obalím masem. Občerstvím, co zahnívá. Zpevním nová těla.

Počkej. Co to povídáš? Takhle ne. Cítit je nakažlivé, nebuď bezohledná. Pleteš se, kočička. Hajej, papej, hraj si nebo co.

Nekonečna slisovali do číslic, vypreparovali těla do obrysů, hlasy rozdrolili na poslední výdechy. Jako by před tím nedýchali. Ale u mě už nikdo nebude trpět. Všichni prožijí své životy šťastně a bez újmy v teple mého žaludku.

Přece nejsi tak neodolná. Hltat je v takovém množství je snad dostatečná protilátka. Tolik na sebe upozorňují, že narušují tvou imunitu? Ujišťuji tě, že tu nejsou pro naše povšimnutí. My si všimnat nepotřebujeme, nás si pak taky nikdo nevšimne. Nemůžeš dávat víc než pohnutou lhostejnost. Jenom na ni mají nárok a dočkají se ještě menšího. Není třeba se tím zabývat, jsi tu od toho, abys polykala. Stačí, že víme o sobě. Tak trav.

U mě se nezapomene. Na nikoho.

Jak chceš. Hraj si na ráj, aspoň bude chvíli pokoj.

Bolí tě něco? Skloň se ke mně, ochráním tě.

Strhnu ti nehty. Vrůst do mého masa? Dojímej se, jak chceš, ale mě do toho netahej.

Co to děláte? To lechtá. Žádný strach, vyslechnu všechny. Všechny i s jejich žlučí. Odpustím za každého. Au, netlačte tolik. Všechno stihnu. Jsem u všeho. Vyhovím všem nárokům. Au.

Všichni, všechny, všechna..., jen si skloňuj, když tě to těší. Vlastně nám tahle fáze sluší. Tvé city mi slouží ke cti. Jsi mé životní dílo: nejčistší, nejjímavější. Šla bych za tebou až do pekel. Prokletá smůla, míříš jinam. Odpadkovým košem mohou být jen vyvolení.

(Refrén.)

3)

Takže jaru zavládne červená, mám já vůbec něco červenýho? Baret. A tu síťovku od Marty. Nevyhodila jsem to už, kam jsem to jenom..., Zdena? Ale to není možný. Je to ona. Tak už to má za sebou, no jo. Taková veselá byla. Všichni tam, že jo... Tu máš, zlatíčko... Vida, anekdoty. Potkají se Gagarin a margarín...

Mami. Chtěla jsem je smířit. Ale neumím za ně odpustit, a to bolí.

Pšt, neunavuj se. Trávíme. Hezky zticha.

Točí se ve mně, víří.

Kdyby sis nehrála na pračku, neždímali by tě ve svých životech. A nemluv tolik, nachladíš se.

Na obličejí mi raší šup šupiny výkřiků, trny vyrážejí z chodidel. Zatuchávají, hnisám sama sobě.

Ššš. Zvykneš si, zesílíš, neuslyšíš. Brzy. Póry se ucpou, šup, ústa potáhnou blánou, šup, oči šup

ššupinami. Husí kůži nahradí hroší. Hroší není o nic horší.

Projíždí mnou pořád tytéž věty znovu a znovu, novu, vu... Proráží trychtýře do bubínků. Budou propouštět stále méně. Uží se. Tak už se neboj, je to jenom pohádka. Polámal se mraveneček, ví to celá obora. Budeš plakat pro mravenečka? Vidiš, pohádka na dobrou noc. Spinkej.

Svazují mě, omotávají a ty vaříš krev, je mi dusno.

Ndrž se jich tolik, pusť je, kam patří. Napoj je na rovnoběžníky, transsibiřské koleje, připoj k propadlým. Tak. Poledníky se propnou v půlnoc, ta všechno snese. Pulzuje, ale bolest ji drží pohromadě, nerozpadne se.

Žaludek se mi rozevívá. Puchřím za tebe, rozpadám, spadnu!

Tys je nespokla! Neflákej se, každý je povinen unést, co jde. Nemáme čas. Vím, že jsi vyčerpaná, ale je toho hodně, co ještě musíš sníst. Polykej zhluboka a myslí na neónový kolotoč. Nežvýkej, hltej.

Nebudu tvým kanálem. Už nemůžu.

Ale, a kampak by se uchýlili nebýt tebe? Jen pokračuj. Zajež to, na. Čím víc jich teď pozřeš, tím dřív se ti uleví. Za maminku, za maminku, za maminku...

Ne! Nevidím do své rány! Vezmi si je zpátky.

Posvítím ti cedníkem. Zpracuj to, soustřeď se, nesmiš přestat.

Něco strašného rodím.

Bezmoc... Zadrž dech. Udrž je. Smrskni se. Nevšímej si... Trochu páchne, ale zvykneš si... Nevšímej si. Nedýchej. Netýká se – netýká – netýká se – netýká... Zbavte se jí, pusťte. Žebrate o soucit jako pijavice. Trochu hrdosti aspoň, abyste neopadávaly jako hleny idiota. Jste méně než sliznice igelitu ve větvích. Sjíždíte po mně jako průjem.

(Refrén.)

Viktorko? Viktorko, řekni něco... Vždyť ti to až doteď šlo tak pěkně. Viktorko... *(Vytáhne toaletní papír, zasměje se.)* A ty sis myslela, že ti to játra vykloupe, jazyk vypálí. Bála ses, že tě svrab obsype. Ani jsi nezešedivěla. Málem jsem zapomněla, že člověk stráví všechno. Alespoň v něčem jsme jeho obrazem. Radujme se, bylo nám dáno prožít spousty životů. Říkáme tomu recyklace. Téměř nevyčerpatelný zázrak.

Maminko, to byl konec světa?

Těch už jsi snědla, ty můj fakíre. Jenom někdo v domě spláchl. Naopak, to je začátek. Dnešní embryo naší verze. Zvládla jsi báječně tu jejich. Sprostá ranní kulisa, i když tě docela zaujala. Někde si lidé sekají ruce, ale někde si posílají dopisy. Někde ječí ohlašovač náletů, někde hraje hudba. Někdo druhým zatlačuje oči... Že už se nenecháš nachytat, vid'š? Jejich smrt, jejich věc. Pláčou na špatném hrobě. Sála jsi šťávu nebo dřeň? Hádej, hádej, tasemnice.

Plavu v mléce, skoro tě neslyším.

To je v pořádku, má znovuroztomilá. Tak jsi mámina holčička. Lhostejnost: nepoženeme eskalátor tohodle maxiobchodního ultradomu do nejvyššího patra. Nebudeme obtěžovat sekretářku Oddělení reklamací, neobrátime se s důvěrou na ing. Petra. Pleskneme se po zadku a řekneme: jsme pozůstalé, ale rozhodíme to. Zazíváme v teple svého nekonečna. Jsme lidé, máme čas neslyšet. Dobré ráno, Viktorko.

(Refrén s poučením.)

ONDŘEJ KLÍČ

Jmenuji se Ondra Klíč. O divadlo jsem se začal zajímat až na škole a hlavně až ke konci studia. Měl jsem totiž období, kdy jsem utíkal do lesů a chtěl tam zůstat na trvalo a nemít nic společného s civilizací. V přírodě jsem cítil takovou radost a svěžest, no asi jako každý. Ve městě jsem byl mnohem zmatenější. No a tak jsem to, co dávala příroda, začal hledat i tady, mezi panely, jak se říká, abych nemusel pořád prchat do lesů mezi drobné kvítky, zvláštní sehranost ptáků a vlhodu půdy. Zjistil jsem, nebo spíš mohl jsem poznat, že v člověku je něco neuvěřitelného, to stejné, z čeho čerpá sílu Země. Je to pomyšlení, že uvnitř nás je stejná síla jako v přírodě i stejná tvořivost, a to je pro nás, jak se říká lidem od řemesla, důležité poznání. No na závěr ještě zbývá popřát všem, kdo se pokouší nějak umělecky projevit, aby je nezaslepily ambice a aby jen naslouchali své přirozenosti.

Šikulka Chuaréz

OSOBY:

ŠIKULKA

RICO

AZTÉKA

ALTAMAR

PEDRO

MÁMA a TÁTA

BÍLÝ PÁN a jeho DCERKA

DĚDEČEK a BABIČKA

DOKTOR

KOMENTÁTOR

HLÍDAČ

PARTÍK a PARTŮUS, REPTAL, ROLNÍK, VESNIČAN, VENKOVAN, VESNIČANKA,

VENKOVANKA a ostatní LIDÉ Z VESNICE

STRÁŽ, MUŽSTVO BASEBALLISTŮ – RAMENÁČŮ, DIVÁCI a jiní LIDÉ Z MĚSTA

1) UKÁZKA TVRDÉ PRÁCE

*Vidíme venkovany, jak sklonění dřou na poli.
Kontroluje je přísný hlídač. Nad jejich hlavami
se pomalu přehoupne slunce z východu na západ.
Zpívají.*

Jako stroj,
jako stroj,
už nemám kánoí
ani vor.

Když slunce vstává,
ta moje záda.
Když slunce lehá,
hlava má, běda.

Jako stroj,
jako stroj,
už nemám smích,
už nemám zdroj.

*(Už tady na poli se projeví Ricova bouřlivá
povaha. Když hlídač někomu něco udělá, Rico se
na něj chce nejdřív vrhnout, a pak vztekle zahodí*

motyku.)

2) SLABÉ JÍDLO

*Ocitáme se v malé chaloupce, rodina právě
večeří, máma nandává porce. U stolu sedí táta a
jeho dva synové. Mladší je Pedro, starší je
Šikulka.*

PEDRO: Mami, co bude dneska k večeři?

MÁMA: Jako vždycky, Pedro, fazole.

PEDRO: A kolik, mami, kolik, hromada?

MÁMA: Ně, jenom hrstka.

PEDRO: Ale na závěr přijdou sladké placky
z kukuřičné mouky, že?

MÁMA: Musím tě zklamat, ale bude to jen ta
hrstka fazolí. Musíme být rádi aspoň za to.

*(Po tvářích chlapců přeběhne zklamání, ale
hladově se pustí do jídla.)*

ŠIKULKA: Dneska se Rico na poli málem
popral. Rozčílil ho hlídač.

TÁTA: Je to těžká dřina. Nedivím se, že mu
tak snadno ujely nervy.

MÁMA: Jestli to tak půjde dál, tak snad
umřeme hladu.

ŠIKULKA: Copak to bílé muže nenapadne, že by nám neměli dávat tak velké daně?

TÁTA: Někdy mi přijde, jako by mysleli, že jsme ze dřeva nebo ze železa. Že nepotřebujeme jíst.

MÁMA: Možná by někdo měl zajít za velkým Bílým pánem do města říct mu, jak těžce se tady žije.

TÁTA: Copak ten tě vyslechne?

ŠIKULKA: Ale zkusit se to musí.

(Šikulka našťavaně odchází a truceje. Máma s tátou odchází, Pedro se ukládá k spánku.)

ŠIKULKA: Pedro! *(Ticho.)* Pedro, spíš?

PEDRO: Trochu.

ŠIKULKA: Poslouchej! Dostal jsem nápad.

PEDRO: Řekni!

ŠIKULKA: Vydám se za Bílým pánem a zeptám se ho, jestli by daně nesnížil.

PEDRO: Šikulko, to je ale nebezpečná cesta.

ŠIKULKA: Ale někdo tam musí jít. Ty, Pedro, zůstaň doma a starej se o maminku a pomáhej tátovi.

PEDRO: Slibuju.

ŠIKULKA: Tak já pádím.

PEDRO: Dobré síly s tebou.

(Šikulka pádí pryč.)

3) MODLITBA A PRVNÍ SETKÁNÍ S ALTAMAREM

ŠIKULKA *(sám)*: Pane, jsem úplně obyčejný chlapec z malé vesnice, tady té kolem. Bílí muži nám berou skoro všechno. Vydávám se proto za velkým Bílým pánem, abych se s ním domluvil. Jestli to není moc velká drzost, prosím, pomoz mi.

ALTAMAR *(zjeví se, ale Šikulka ho nevidí)*: A víš, kudy se tam jde?

ŠIKULKA *(s údivem)*: Uf!

ALTAMAR: No, znáš tam cestu?

ŠIKULKA: Myslím, že se mám vydat na západ.

ALTAMAR: To je pravda, můj příteli, ale u kaňonu Rosomáků se musí zahnout na jih.

ŠIKULKA: Jak to víš?

(Altamar odpoví úsměvem.)

Kdo jsi?

ALTAMAR: Jmenuju se Altamar.

ŠIKULKA: Altamar. Půjdeš se mnou?

ALTAMAR: Přijdu se na tebe podívat vždycky, když to budeš nejvíc potřebovat.

ŠIKULKA: A jak budeš vědět, že tě nejvíc potřebuju?

ALTAMAR *(už z dálky)*: To je lehké poznat.

ŠIKULKA: No jo, ale... *(Šikulka se otočí a hledá kolem sebe. Padá opona. Altamar vystupuje na předscénu a zpívá andělovu píseň.)*

Dívám se na tebe z nebe,
očíma hledám tě na zemi,
jak dobře chodíš po ní.
Co asi děláš dneska pro ni.

Mám srdce jenom pro tebe,
jsi jako můj mladší brášineček.
Držím ti palce a hledám
tě očíma na zemi, no tak.

A ty máš boty a já ne
a ty máš oděv a mně chybí.
Hledám tě očíma na zemi
a jsi mi blízký jako ostatní lidi.
Jóóóó.

4) JAK SE POTKAL S KAMARÁDEM

Roztahuje se opona, už je tma, den končí, Šikulka je v lese, šátrá a zakopává.

ŠIKULKA: Auvajs kořen, *(uklouzne)* óóó, mech a tohle snad hříbek. Už jsem tak unavený, složím hlavu tady, ať si ležím na čemkoli. Jó, jen kdybych neputoval tak sám. První hvězdička, ta je maličká, druhá hvězdička, rolnička pro konička, třetí hvě... *(V této velké tmě kdosi přichází.)*

RICO: Auvajs, kořán, óóó, toto byl snad šlahoun od maliny. Nohy mě už tak bolí. Tady si lehnu, ať je to třeba v mraveništi. Človče, to su

utahanej. Auuu, mít tak na téhle cestě společníka... Jedna ovečka jde po lavečce, druhá ovečka uklouzla v zatáčce, třetí ove... *(V noci se navzájem jeden druhému schoulí do náruče a ráno se jeden druhého leknou.)*

RICO: Ój!

ŠIKULKA: Aj!

RICO: Brrr!

ŠIKULKA: Kuš!

RICO: Ahoj Šikulko, co tady prosím tě děláš v tak hlubokém lese?

ŠIKULKA: Jdu do velkého města za Bílým pánem. Musím s ním něco projednat.

RICO: Já taky.

OBA: Daně.

RICO: Představ si, Šikulko, utekl jsem z domu. Tak mě to najednou štvalo, ty daně a hlídač. Toho chlapa bych přetáhl.

ŠIKULKA: Já taky, Rico. Dlouho jsem to snášel, ale teď už jsem dost starej na to, abych s tím něco udělal.

RICO: Myslíš, že nás k němu vůbec pustí?

ŠIKULKA: To nevím, říká se, že se o nás moc nestará.

RICO: To bych se na to podíval. *(Opona, hudební předěl.)*

5) JAK POTKALI SESTRÍČKU

Kluci si krátí cestu tak, že se trefují šiškami do stromů, Rico se trefí pokaždé, Šikulka není tak úspěšný.

ŠIKULKA: Člověče, Rico, ty máš trefu.

RICO: Nevím. Ani moc nemírím a vždycky se trefím.

ŠIKULKA: Já takovou trefu nemám. *(Šikulka vezme šišku a hodí, samozřejmě se netrefí, kam chtěl a trefí děvče, které sedí na pařezu se sklopenou hlavou. Dívka se lekne, ale dál sedí jako hromádka neštěstí.)*

RICO: Podívej, koho jsi trefil, asi ji to bolí.

ŠIKULKA: Ó, jaké to má dlouhé vlasy. Vy jste víla?

AZTÉKA: Né, jsem obyčejné děvče.

ŠIKULKA: Ale to je přece Aztéka z naší vesnice. Bolí tě to moc ta moje netrefa?

AZTÉKA: Já nebrečím kvůli té netrefě. Ale zabloudila jsem.

RICO: A kam jdeš?

AZTÉKA: Chci říci Bílému pánovi, že dávky, které platíme, jsou moc velké.

OBA: To máš kliku.

ŠIKULKA: Protože my za ním jdeme taky.

AZTÉKA: A vezmete mě s sebou? *(Podají jí ruce a ona vyskočí z pařezu.)*

My jdeme za Bílým pánem.

At' se stane, co se stane,
promluvíme s bílým mužem,
jestli by nám nedal růže,
jestli by nám nedal slevu,
jinak umrzeme v lednu

Jdeme do velkého města,
dlouhá je tam zřejmě cesta,
vine se tam pěšina,
asfaltová, ne jiná.

My jdeme za bílým mužem,
doutáme, že nám pomůže,
že nám ustele na růže.

6) PROMRZLÍ A OHŘÁTÍ

AZTÉKA: Kluci! Už se mi docela těžko jde.

RICO: Schováme se tam v tom přístřešku. *(Vejdou k babičce a dědečkovi.)*

ŠIKULKA: Dobrý večer, babičko a dědečku, nemohli bychom u vás přespat?

DĚDEČEK: Pojd'te, posad'te se k ohni, babičko, prosím, nabídní hostům čaj... Tak, děti, co že tak pozdě v noci samy?

DĚTI *(jeden přes druhého)*: Jdeme si došlápnout do Bílého domu, aby nám snížili daně.

DĚDEČEK: A myslíte, že to půjde?

BABIČKA: Už před vámi se o to několik hrdinů pokusilo...

RICO: A uspěli? *(Babička i dědeček krouží)*

hlavou.)

DĚDEČEK: Ale teď jsem si, děti, na něco vzpomněl. Když jsem byl asi tak starý jako vy, potřeboval jsem navštívit starostu kvůli jedné důležité věci. Ale pokaždé mě poslali domů. Až jsem přišel na to, že za ním musím přijít s něčím, co má strašně rád a co ho strašně zajímá.

ŠIKULKA: A co strašně zajímá Bílého pána?

DĚDEČEK: To já nevím, děti, to musíte zjistit samy.

BABIČKA: Ale teď už konec povídání, nemůžete takhle ponocovat, když vás čeká ještě dlouhá cesta. Dědečku, uhas oheň svého vyprávění a jde se spát. *(Všichni zívají, opona se zatahuje.)*

7) Ó, JAKÉ TO RUŠNÉ MĚSTO

Děti se prodírají davem lidí, slyšíme útržky rozhovorů z různých prostředí, obchody, žebráci... Dojdou ke sportovnímu stadionu, zrovna tu končí zápas a diváci se v proudu valí ven, vykládají si zážitky a jsou nadšení.

DIVÁCI: Johnson skvěle odpálil, co? Míč letěl až za plot. To byly nervy, to byly nervy. *(Nejvýrazněji zazní věta: Já snad neznám člověka, který by nemiloval baseball. A naši hrdinové přijdou k domu Bílého pána, budou to zřejmě velké dveře a před nimi bude stát stráž. Naši hrdinové se v hloučku domluví, že půjdou po jednom a už je tu máme. První jde Rico.)*

8) U BÍLÉHO PÁNA

STRÁŽ: Co tady chceš?

RICO: Jsem tu kvůli těm obrovským daním.

STRÁŽ: Véééén. *(Na Aztéku.)* A co ty tu pohledáváš?

AZTÉKA: Já jsem přišla kvůli, kvůli, taky kvůli těm velkým daním.

STRÁŽ: Cože, vééén, alou a hned. *(Na Šikulku.)* Ty jsi snad taky přišel kvůli těm daním, coóó?

ŠIKULKA: Víte, pane, já, musím vám to říct,

já kvůli... *(Najednou je vidět, že dostal geniální nápad.)* Já jsem přece přišel kvůli tomu baseballu.

STRÁŽ *(velmi radostně)*: Jó??? Tak to pojď dál, to bude pána zajímat. *(Do dveří.)* Pane, je tu vzácná návštěva kvůli tomu baseballu. *(Šikulka vstupuje do komnaty, kde sedí pán, ještě se ohlídně za sebe, Aztéka a Říša mu ukazují, že mu drží palce. V komnatě je s Bílým pánem jeho dcerka, táta ji posílá pryč.)*

PÁN: Tak, dcerko, šup do svého pokoje. Mám tu důležitou schůzku.

DCERKA: Tatií!!

PÁN: Alou. *(Dcerka velmi neochotně odchází, šourá špičkami po zemi. Pán nadšeně vítá Šikulku.)* Vítám tě tu, vítám tě. Taky sleduješ každý odpal s obrovskou nedočkavostí?

Nebo to napětí, když letí míček až za ohradu a někdy i za hory?

ŠIKULKA: No, hmm, asi ano.

PÁN: Anebo když je to nerozhodně. Zápas se protahuje a někteří hráči jdou už po páté na pátku.

ŠIKULKA: Určitě to tak musí přece být, asi...

PÁN: Anebo chytač, to je taky zajímavý hráč. Celou dobu ve střehu. Nesmí udělat chybičku... *(Prohlíží si chlapce.)* Poslyš, chlapče, ty ale moc nevypadáš jako hráč baseballu.

ŠIKULKA: Po pravdě řečeno, pane, já nejsem příliš dobrý baseballový hráč...

PÁN: No, hlavně, že tě to baví. Ještě se můžeš vypracovat.

ŠIKULKA: Po pravdě řečeno, pane, já jsem tu hru ani v životě nehrál.

PÁN: Tak proč jsi za mnou vlastně přišel?

ŠIKULKA: Musel jsem.

PÁN: Tys mě podvedl?!!

ŠIKULKA: Pane, nemáme dost jídla, prosím, snižte ty daně.

PÁN: Ani korunu vám neslevím. Spíš daně zvýším.

ŠIKULKA: Bílý pane, dejte nám šanci.

PÁN: Šanci? Šancííí...? *(Pak ale dostane nápad.)* Šancííí. Jedna možnost by tu byla.

ŠIKULKA: Nóó.

PÁN: Když porazíte naše mužstvo velkých hráčů v baseballu, nebudete muset tři roky platit daně. Ale když prohrajete, budete platit daně trojnásobné.

ŠIKULKA: Ale to zahyneme. Vždyť my to nikdy nehráli, pane.

PÁN: Ber nebo neber, kluku odvážná. *(Kluk se rozhoduje.)*

ALTAMAR: Ber.

ŠIKULKA: Hmmm.

ALTAMAR: Ber to, Šikulo.

ŠIKULKA: Fííííí.

ALTAMAR: Ber to, brácho.

ŠIKULKA: Tak jo, беру!

PÁN: Cha chá, takže za tři měsíce u Jezera plavých koní vás rozdrtíme.

(Mávne rukou a odchází na trénink.)

ŠIKULKA *(zpívá)*:

U Jezera plavých koní
změříme své síly.
Kde jenom začít?
Máme jenom chvíli.

Známe krotit koně
a osívat půdu.
Nikdo z nás to nehrál.
Kde hráče hledat budu?

Můj táta zná šípy,
strejda pole oral.
Kam já pro ně půjdu?
Nikdo z nás to nehrál.
Kam já pro ně půjdu?
Nikdo z nás to nehrál.

9) NĚKOLIK ODMÍTNUTÍ

Šikulka vyjde ze dveří. Rico a Aztéka už na něho nedočkavě čekají.

OBA: Tak co, tak co, povídej!

ŠIKULKA: No, takže... *(V tu chvíli ale upozoruje strážce, které se snaží poslouchat a*

pošeptá to ostatním dětem do uší. Rico a Aztéka se na Šikulku ustrašeně podívají a řeknou. více nahlas.)

OBA: Ty ses zbláznil. *(Strážce zbystří, chtějí slyšet, co si děti povídají, děti se proto znovu ztiší a bouřlivě diskutují, ale co nejpotišeji.)*

ŠIKULKA: Co jsem mohl dělat, nic jiného. Bílý pán nenabídl.

RICO: No jo, ale tohle. Promiň, Šikulko, tohle nedokážeme.

ŠIKULKA: Ale děcka...

RICO: Né, Šikulko, do toho s tebou nejdeme. To je čiré bláznovství, nerozum. *(Přichází něco jako těžký hudební akord. Veliké zklamání.)*

AZTÉKA: Šikulko, pochop nás, nikdy jsme to nehráli. *(Rico a Aztéka odcházejí.)*

ŠIKULKA: Já tomu nemůžu uvěřit.

(Zaznívá hudba z písně Nikdo z nás to nehrál.)

10) NÁVRAT DOMŮ

Šikulka postává přede dveřmi svého rodného domu a nemůže se odhodlat vejít. Když už to chce vzdát, otevře dveře jeho mladší bratříček Pedro, který chtěl jít ven.

ŠIKULKA: Psssst.

PEDRO: Mamí, mamí, Šikulka se vrátil.

(Maminka usazuje Šikulu ke stolu způsobem „a teď nám musíš všechno vyprávět“.)

MÁMA: A teď nám musíš všechno vyprávět.

TÁTA: Jak jsi pořídil, synku?

ŠIKULKA: Možná nebudeme platit daně po tři roky.

MÁMA: Jak je to možné?

TÁTA: Jen tak?

ŠIKULKA: Musíme porazit jejich mužstvo v baseballu.

TÁTA: Co je to?

ŠIKULKA: Hra.

PEDRO: Ty ji umíš hrát?

ŠIKULKA: Nikdy jsem to neviděl.

MÁMA: A to je hra pro jednoho?

ŠIKULKA: Ne, pro celou skupinu.

TÁTA: A kde vezmeš hráče?

ŠIKULKA: Musí hrát naši lidi z vesnice.

TÁTA: Ach, synku, jak se to jen naučí?

ŠIKULKA: Máme na to tři měsíce.

MÁMA: Tak to upaluj říct ostatním. (*Šikulka odejde, táta sedí hudebníky u stolu, máma ho obejmě.*) No tak, tatko.

11) PŘESVĚDČOVÁNÍ

Vidíme velmi utahané venkovany. Mezi nimi je už zpátky Rico a Aztéka. Šikulka mezi nimi, v jeho hlase je naléhavost, přitom si moc dobře uvědomuje, jak jsou vesničané utahaní a že je to skoro až drzé chtít po nich ještě trénovat. Aztéka sice mlčí, ale už je na ní vidět, že by se k němu ráda přidala, když ho vidí tak samotného.

ŠIKULKA: Prosím, pojďte se učit té hře, kterou má rád Bílý pán.

VENKOVAN: Co sis to vymyslel, pracujeme od rána do večera.

VENKOVANKA: A teď se máme učit nějakou hloupou hru?

REPTAL: Raděj jsi tam vůbec neměl chodit.

VESNIČANKA: Ještě jsi to zhoršil.

ŠIKULKA: Jsme přece docela šikovní, leccos se dokážeme naučit.

ROLNÍK: A řekni mně teďka, řekni mně, ty víš, jak se to hraje?

ŠIKULKA: To nevím.

ROLNÍK: No prosím, chceš, abychom se to naučili, a ani nevíš, co.

ŠIKULKA: Někdo nám určitě pomůže.

VESNIČANKA: A kdo, prosím tě?

RICO: Takovýho bych chtěl vidět.

VENKOVAN: Ty toho nech, tys tam byl taky. A ty?! Nakopals dneska už svých jedenáct pytlů?

ŠIKULKA: Ještě ne.

VENKOVAN: No tak alou, ať už je máš.

(Vesničané odcházejí. Šikulka zůstává sám a pracuje. Altamar vejde na předscénu a zazpívá svou píseň.)

A zůstal na to sám,
kam by se poděl, kam,

kdyby mu ruku nepodal
někdo, kdo stál opodál.

A zůstal bez podpory.
Jak může zvednout hory,
jak může přenést skály,
když jeho rod se vzdálil?

12) PŘÍCHÁZÍ

Šikulka je sám na scéně a kope motykou, přichází dcera Bílého pána. Pod paží má rulu papíru, plány ke hře.

DCERKA: Dobrý den, indiánský chlapče.

ŠIKULKA: Dobrý den.

DCERKA: Trochu jsem zabloudila, nejdřív jsem byla ve vesnici Krátkých koní, pak Grošovaných koní, pak Nádherných tažných koní a teď jsem u vás.

ŠIKULKA: Dobře, dobře, co tě sem přivádí?

DCERKA: Poslouchala jsem za dveřmi, když jsi se bavil s tatínkem.

ŠIKULKA: No a?!

DCERKA: Proč se zlobíš?

ŠIKULKA: Neměl jsem tu sázku přijímat.

DCERKA: Proč?

ŠIKULKA: Je to příliš těžká hra, nikdo z naší vesnice ji nechce hrát.

DCERKA: Ale to vůbec není těžká hra, umíte házet kamenem?

ŠIKULKA: Docela.

DCERKA: Umíte běhat?

ŠIKULKA: Jo.

DCERKA: A skluz dovedete?

ŠIKULKA: Co?

DCERKA: Sklouznout se po trávě.

ŠIKULKA: Ježiš, to umí každý děcko.

DCERKA: No tak to je celý baseball.

ŠIKULKA: Nic víc?

DCERKA: Nic víc, teď už ti jenom vysvětlím pravidla. (*Začne mu prstem pomoci plánu vysvětlovat pravidla. Přichází Aztéka a nakukuje Šikulovi a dcerce přes rameno. V této chvíli je v celé vesnici snad jen ona, kdo začíná věřit, že*

by se zápas mohl uskutečnit. Šikulka si jí všimne, s vděčností se na ni podívá, je to první vlaštovička, která může udělat jaro. Dcerka zve Aztéku gestem k poradě. Chovají se k sobě jako rodné sestry.)

AZTÉKA: Šikulko, nemáš tam náhodou ještě místo na soupisce? Už jsem si dodala odvahy.

ŠIKULKA: No, myslím, že se ještě najde.

(Šikulka začíná, je to něco jako píseň na usmířenou, kdy člověku povyskočí srdce a vlije se mu nová krev do žil.)

Toto je Aztéka,
jako ta řeka k nám přitéká.
A kde je Rico?
Strom trefí každou šíškou,
kterou hodí.

(Přichází ostatní vesničané, ale velice, prosím, ale velice nedůvěřivě. Přišli okukovat tuto podivnou návštěvu.)

Toto je naše ves,
která se ode dnes
snad bude učit hrát
balónek
odpíňkovávat.

(Jako poslední přichází Rico, kterému se ten podnik prostě nezdá. Rico se mračí a stojí opodál.)

13) JE TU VŮBEC NĚKDO, KDO JE SCHOPNÝ TREFIT SE DO MÍČKU?

ŠIKULKA: Přišla k nám dcera Bílého pána. A my už se teď můžeme naučit pravidla.

RICO: Pravidla máte, ale hrát to neumíte.

ŠIKULKA: Pojd'te si to, prosím, aspoň vyzkoušet. Hrudy na našem poli se prý docela podobají míčku. Pojd', Rico, můžeš zkusit nahazovat, vím, jakou máš trefu.

RICO: Se mnou v žádném případě nepočítejte. Možná tak jít na Bílého pána

s klackem. *(Dcerka se lekne.)* Pardon, slečno, ale učit se takové hopsání a ťukání a já nevím co ještě...

ŠIKULKA: Vážně to nezkusíš?

RICO: Už jsem řekl. Basta fidli.

DCERKA: Tak to zkusíš ty, Aztéko? *(Aztéka kývne, najde si na zemi hroudu.)*

ŠIKULKA: Pojd'te to vyzkoušet, dá se to naučit. Aztéka nám bude nahazovat.

VENKOVAN: No tak za zkoušku nic nedám a když už to ten Šikula tak spískal...

(Postaví se proti Aztéce jako první odvážný vesničan, chvilka napětí a začíná naše známá scéna, kdy se nikdo netrefí a slyšíme jen poplach, který dělá míček, když padá za jeviště.)

RICO: No prosím, to se nedá naučit.

VENKOVAN: Pojd'te to zkusit vy, sousede. Třeba budete mít šťastnější ruku. *(Podává pátku rolníkovi, jenže situace se opakuje a ani rolník není úspěšný. A za jevištěm znovu slyšíme rachot, jak míček rozbil několik hrnců. Nicméně se pokračuje. Nahazuje se neviditelným míčkem. Aztéka pečlivě a přesně nahodí, jenže ani vesničanka se netrefí a promáchně. Znovu se ozve za jevištěm hluk. Tentokrát míček padl do hejna slepic. Vesničané pronášejí poznámky typu Na to nemáme a že je to příliš těžké atd. Začínají se sbírat k odchodu, když vtom se na odpalovací místo postaví někdo velmi malý, Šikulkův bratříček Pedro.)*

PEDRO: Aztéko!

(Aztéka přesně nahodí, Pedro naprosto přesně odpálí, míček letí vysoko, vesničané se otočí, sledují míček očima, slyšíme užaslé vzdechy.)

VENKOVAN: Až za potok.

ROLNÍK: Až za hory.

DCERKA: Homerun.

VENKOVAN: Jaks to dokázal?

PEDRO: Já nevím.

ROLNÍK: Ukaž, to musím taky zkusit.

VESNIČANKA: Já taky.

VENKOVANKA: Mě to taky zajímá.

VENKOVAN: Když to dokázal Pedro, musíme to zkusit i my kmeti.

RICO: Tak vy už jste se dočista zbláznili. Tady piccolo Pedro náhodně odpálí za potok, za hory, homerun a vy si hned myslíte, že se to povede vám všem. Kdo jde se mnou vymyslet lepší plán? Já odcházím. Jdu na to jinak.

(K Ricovi se přidávají další dva venkované. Říkají: „Já jdu s ním. Tohle nemá cenu“ a podobné výroky. Ostatní vesničané se tedy rozhodnou, že to zkusí, nejde jim to samozřejmě hned, ale výkon toho malého hocha je přesvědčí, že by to mohlo jít. A tak se od této chvíle začnou scházet na pravidelných trénincích. Dcera Bílého pána se po prvním tréninku rozloučí.)

DCERKA: Vidím, že se vám daří. Já už teď musím zpátky domů.

(Scény se střídají tak, že znovu vidíme naše vesničany, jak dřou s motykami na poli, pak se motyky změni v pálky a oni jdou na trénink. Příchod z práce na trénink je něčím velmi posvátným. Velice uctivě a pomalu pokládají své obrovské klobouky na zem před diváky a pak začíná trénink. Učí se skluzu, odpaly, přeběhy a pak zase do práce. Tak se to střídá, až je mužstvo připravené. Musíme vidět vývoj jejich dovedností. Tento vývoj bude taky podpořen hudebním motivem, který velice jednoduše začne jeden nástroj, postupně se budou nástroje přidávat a hudba zesilovat a rozvíjet. Nejdřív se povede odpálit dvěma, pak čtyřem, pak šesti, pak všem. Samozřejmě vesničané zažijí ještě mnoho zklamání. Uvidíme, jak mávají rukou, jak se hněvají, jak zuřivostí skáčí. Ale to je trénink a někdy to bolí a nedaří se všechno hned. Na tréninky chodí kibicovat i Rico se svou bandou. Tím, jak hru pozoruje, učí se její pravidla. Pak přibíhá Altamar.)

ALTAMAR: A tak uběhly tři měsíce. A naši hráči sedí v šatně.

14) ŠATNA

ŠIKULKA: Takže zítra je tu máme.

VESNIČAN: Já jsem tak nervózní, pozorujte, jak se mi třepa ruka.

VŠICHNI: My nic nevidíme.

VENKOVANKA: A podívejte na mě. Já jsem taky nervózní a cuká mi noha.

VŠICHNI: Fakt není nic vidět.

AZTÉKA: Jak se nic neklepe, tak nejsme nervózní.

REPTAL: Nešlo by to ještě odvolat?

VENKOVAN: Kuš!

ŠIKULKA: Zítra před zápasem se jenom trochu rozklusáme, už se nebudeme přepínat, odpálíme pár míčků a to bude stačit. Na pálku půjdete první vy, Sančézi. Jak se vám podaří odpálit, nastoupíš ty, Rodrigo. Ze začátku budeme odpalovat co nejnižší míče. Podržíme hru u země. Dál se pak uvidí, jó? Takže zítra nashledanou. *(Rozloučí se nějakým bratrským pokřikem. Vesničané odejdou.)*

15) PŘEPADENÍ

Šikulka zůstane sám, přibíhá Rico se svou partou.

RICO: Mám plán, lepší než ten váš. *(Šikulka mlčí.)* Vezmeme naše motyky a všechno náradí. Pak přepadneme Bílého pána a donutíme ho, aby slevil.

ŠIKULKA: To není dobrý plán.

(Parta chytá Šikulku za ruku a kroutí mu ji za záda.)

RICO: Cože? A to vaše hopsání nás má zachránit?!

ŠIKULKA: Nech toho, Rico! Všichni sousedi, kteří můžou aspoň trochu běhat, trénujou a ty jenom chodíš a shazuješ. Jestli chceš, tak hraj. Jestli nechceš, neotravuj. Už nevím, jak ti to říct.

(Parta tlačí na Šikulku, že se musí předklonit.)

RICO: Tak víš co, ty chytřej? Kdysi jsme byli kamarádi, ale teďka, jestli prohrajete, ty budeš první, na koho si tady naše parta pořádně došlápne!!

Ta hrubá síla,
tu teď užívám.
A my s ním do boje jdeme.

My jsme ti rváči
a žádní hráči.
My sílu použijem.

Pěsti a rvačky
jsou naše hračky.
Co najdem to rozbijem.

A kdo mi řek', že jsem zbabělec,
ten pozná kotrmelec.
A kdo mi řek', že se bojím,
toho ze schodů shodím
raz dva.

(Parta jak přišla, tak zmizela.)

ŠIKULKA *(sám)*: Altamare, Altamare!!
(Nikde nikdo.) Altamare, Altamare!! *(Ticho.)*
Proč jsi mě opustil, když tě nejvíc potřebuju?

PEDRO: Šikulo, pojď už domů. Máma tě čeká
s večeří.

MÁMA: No tak, Šikulko, je potřeba taky spát.

ŠIKULKA: Už jdu. *(Pomalů se odšourá domů.)*

16) AJAJAJ, ZRANĚNÍ

Tak, jak Šikula říkal, ráno se sejdou a jenom tak lehce začnou odpaly. Když jde na pátku bratříček, nešťastnou náhodou udeří pálkou Šikulku do nohy a teď se podívejme, co to všechno způsobí.

REPTAL: Zranil se nám kapitán, zranil se nám kapitán.

AZTÉKA: Šikulo, můžeš vstát?

ŠIKULKA: Něco mi křuplo v noze.

REPTAL *(na bratříčka)*: Jestlis nám ho zvalchoval!

ŠIKULKA: Nechte bráchu, on za to nemůže, neměl jsem mu tam vlézt. Člověče, ale ta noha je špatná.

VESNIČANKA: Doktora, je tu lékař?

(Přibíhá doktor.)

DOKTOR: Tady jsem, už se k vám prodírám

se svou brašnou. Milí venkované, je to zlé, toto je zlomenina, fraktura bbb, těžkota, těžkota. Ta noha musí do sádry.

VENKOVANÉ: Co to je?

DOKTOR: Ach, vy prostí lidé, sádra uzdravuje nohu.

VENKOVAN: Jak rychle?

DOKTOR: No, spolehlivá sádra, do tří spolehlivých týdnů, pak ale noha funguje spolehlivě.

REPTAL: Tak to je pro nás, pane doktore, velká katastrofa.

DOKTOR: Ale proč? Chlapec je mladý, za tři týdny zase zastane spoustu práce na poli. Vid', chlapče? *(Šikula sykne bolestí.)*

No a já už se balím, nohu rychle zabalíme do sádry... Tak a já mám sbaleno a můžu jít. Musím si ještě něco vybavit. Né, nechvalte mě, nezdržujte mě, já musím běžet. *(Odchází.)* Málem bych zapomněl. *(Dává mu berli.)* Tobě se bude hodit víc.

AZTÉKA: Co teď budeme dělat?

REPTAL: Rico říkal, že se do toho nemáme pouštět, taková tragédie.

ROLNÍK: Šikulo, řekni něco.

ŠIKULKA: Musíme za mě najít náhradu.

VENKOVAN: Ale ve vesnici už jsou jenom starci, babičky a děti. *(Přibíhá Ricova parta.)*

PARTA: Už jedou, už jedou! *(Všichni jsou ohromeni, dívají se jeden na druhého.)* No tak, připravte se, velcí hráči už jsou za humny. Co s vámi je?

VESNIČANÉ: Šikula nemůže hrát.

PARTÍK: Co se mu stalo? *(Šikulka ukáže nohu. Vesničané na ni taky ukážou dohromady.)*

VESNIČANÉ: Noha.

PARŤOUS: My jsme vám říkali, že to nemáme hrát.

(Pauza.)

PARTÍK: Má místo tebe kdo nastoupit?

(Šikulka kroutí hlavou, dlouho ticho.)

PARŤOUS: Opravdu ne?

ŠIKULKA: Ve vesnici už jsou jenom starci, babičky a děti. *(V tu chvíli Altamar rozráží cestu*

mezi Ricem a Šikulkou, ti se uvidí.)

RICO: Beru to za tebe.

ŠIKULKA: Ty?

RICO: Jo, беру to za tebe!

(Slyšíme, jak přijíždí autobus naložený velkými hráči. Autobus troubí a s velkým řinčením zastaví.)

17) SLAVNÝ PŘÍJEZD AMERICKÉHO BASEBALLOVÉHO KLUBU

Začíná přehlídka ramenáčů. Spatra se dívají na vesničany. Vesničané stojí se sklopenou hlavou. Profesionálové sem tam poplácají někoho na rameno, způsobem „tak jsme tady holobrádci“. S Bílým pánem přichází i dcera.

PÁN: Tak jsme tady! To jsem zvědavý, jak jste se to naučili. Pánové, jsou vaši.

18) SAMOTNÝ ZÁPAS

Začíná zápas. Před zápasem družstva zatančí národní tance obou mužstev, aby se družstva navzájem představila, popřípadě protivníkovi ukázala svou sílu. Pak se rozestaví do pozic. Vesničané jsou na pálce, velcí hráči v poli. Šikulka o berlich a Bílý pán sedí spolu na trenérské lavičce. Víří bubny, je hrobové ticho, družstva stojí proti sobě. Je slyšet, jak sviští vítr, je slyšet, jak pípají ptáci, jako by se zastavil čas. Venkované stojí za venkovánem, který vystřídal Šikulku na čele. Zápasem nás provází komentátor.

VENKOVAN: Slyšíte, moji milí hráči, jak fouká vítr?

(Venkované pokývnu hlavou.)

VENKOVANÉ: Náš starý přítel. *(V tu chvíli bleskový nadhoz, všechno proběhne strašně rychle, přeběhy na mety a zase dlouhé vyčkávání, má to rytmus.)*

VENKOVANKA: Slyšíte, moji milí hráči, jak zurčí potok?

VENKOVANÉ: Náš milý přítel.

(Zase velmi rychlý nadhoz, všechno strašně

rychle a stop.)

ROLNÍK: Slyšíte, moji milí, v dálce ten hrom?

VENKOVANÉ: Náš starostlivý přítel. *(Nadhoz, odpal a ramenáči chytí odpálený míček.)*

RAMENÁČ: Seš aut. *(Zápas bude probíhat také jako klip, uvidíme několik rychlých směn, bude to nacvičený tanec, sem tam něco prohodí komentátor. Tanec končí a jsme v rozhodujícím okamžiku hry. Je to poslední směna. Na pálce je poslední hráč.)*

KOMENTÁTOR: Ano, přátelé a je tu rozhodující okamžik zápasu, kdo získá poslední bod, vyhrál. Stav je nerozhodný. Přátelé, mám zatajený dech a sleduji, co se stane.

(Na pálce je Rico. Znovu ticho jako před bouří, slyšíme vítr, i ptáky, i hrom. Ramenáč nahodí. Rico odpálí a míček letí strašně vysoko, všichni ho sledují.)

Až za potok!

Až za hory! *(A všichni.)*

Homerun! *(Rico sám nevěří svým očím, znovu je chvíli ticho. Pak družstvo venkovanů začne jásat v jednom chumlu, Dcera s nimi. Ramenáči schlíple odchází do auta. Chumel oslavujících venkovanů se odchumelí ze scény, dokonce nesou Rica na rukou. Z chumlu se vymaní Šikulka o berlich a přisedne si k Bílému pánovi, který zůstal zadumaně sedět na lavičce a kroutit hlavou. Sami.)*

PÁN: To není možné, takový klepec, takový klepec. Myslel jsem si, že jste opičáci.

ŠIKULKA: Já zas myslel, že vy jste zloduší.

PÁN: Pamatuješ, já ti říkal, že se v tom baseballu chytíš.

ŠIKULKA: Bílý pane.

PÁN: Jmenuju se Tom. *(Podává mu ruku.)*

ŠIKULKA: Já jsem Chuaréz, ale říkají mi Šikulko, Bílý pane Tome.

PÁN: Víš co? Teď nemusíte tři roky platit ty daně, jak vy tomu říkáte. No a já už půjdu. *(Odchází.)*

ŠIKULKA: Vaše auto...?

PÁN: Dneska půjdu pěšky, musím si trochu popřemýšlet. *(Odchází, pak se ještě otočí.)* A nechtěli byste se přihlásit do ligy? Asi ne, co? *(Odejde, uvidíme dcerku, která znovu poslouchala.)*

DCERKA: A já už taky poběžím.

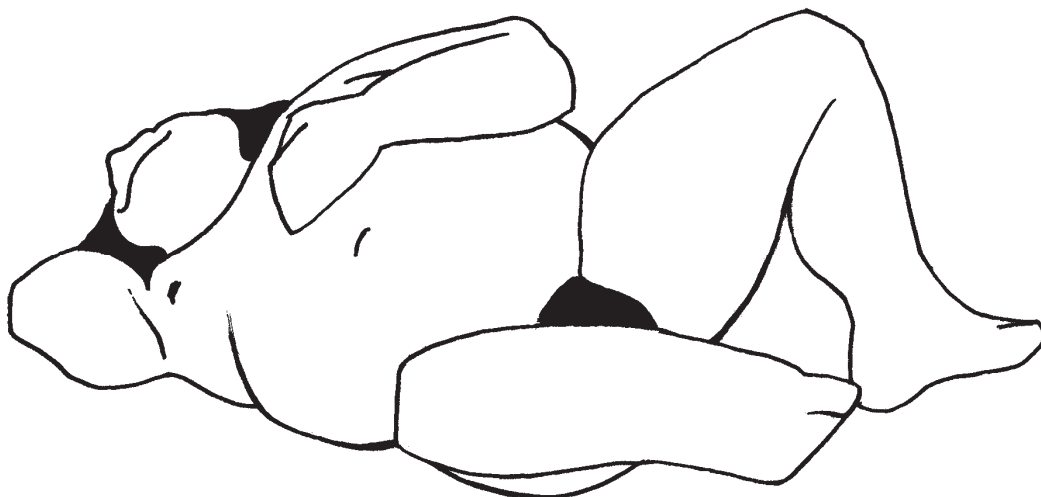
ŠIKULKA: Ty jsi zase poslouchala?

DCERKA: Doufám, že s tátou nezabloudíme, půjdeme přes Krátké koně, Malé koně, Grošované koně, Koně se stříbrnou hřívou... a tak dál. *(A utíká za vzdalujícím se tátou.)*

ŠIKULKA *(volá do dálky)*: Děkuju za ty pravidla.

DCERKA: Za málo.

Že srdce je dar,
je mi teď' jasnější.
Plním pohár,
plním ho na štěstí.
A ráno, až se probudím,
budu zas moudřejší, to vím.

LUBOMÍR SŮVA

Narodil jsem se v roce 1977 v Praze, ale brzy jsme se s matkou přestěhovali zpátky do Opavy, z níž matka pochází a z níž nejprve – v mladickém poblouznění a touze po dobrodružství a svobodě od místních maloměstských, ostře střežených poměrů – odešla. Z Prahy si tedy přivezla mě a trpělivě se o mě starala až do doby, kdy jsem i já vyrazil v touze po dobrodružství z domu pryč – pro změnu do Brna, což se ze strany nově se zkonstituujícího – opavského – rodičovského páru neobešlo bez lehce jízlivých poznámek a narážek na mou „maloměstskost“. I nadále se o mě má matka láskyplně stará, ačkoli domov nenavštěvuji příliš často. Vzdávám jí za to dík. Z mé pohádky je nicméně dost zřejmé, že toužím po tom, postavit se na vlastní nohy. K tomu dodávám vesele pro případné škarohlídy: nebojte se, konec mého působení na JAMU v ateliéru Studio D, který vede prof. Bořivoj Srba, se již blíží. Bude to zcela jistě příští rok, protože si své studium už nemohu protáhnout ani o semestr – možností průtahů jsem již bohatě využil. Good bye, v dokonalé úctě Váš

Lubomír Sůva.

Krwavá históryje o zabití zlého draka

„Chci být hrdina!“ řekl Petr.

„To bys musel nejdřív zabít zlého draka, který trápí naši zem,“ řekl hospodský a postavil před Petra další pivo.

„To je horší,“ řekl si Petr, „zabít draka, to není jen tak, to bych mohl taky přijít o život.“

„To bys mohl,“ odpověděl hospodský. „A proto je mi jasné, že jak tě tak tady vidím, budeš tu dál sedět u piva a kecat. Mně to vyhovuje, protože aspoň utratíš peníze a nebudeš dělat rozruch. Zabít draka je pořádná rezníčina a jeho řev při těch jatkách by mě budil ze spaní. Vypráví se v naší rodině, že před dávnými lety – tehdy hospoda patřila mému prapradědovi – tady taky jeden zabíjel draka a slečna Mucholapková se vzbudila, zjistila, že se děje něco, čemu nerozumí, a začala děsně rvát a mlátit do stolu, takže rozbila všech šestašedesát cibulákových hrníčků, co na stole stály a odmítla je zaplatit, protože prý zde byl takový hluk, že může být prapraděd rád, že mu zaplatí aspoň za nocleh. A ty hrníčky byly jeho! A co si na bábě vzal? Aha! Víš sám nejlíp, co.“

Takže, milý Petře, potěšil jsi mě, že jsi stejně opatrný, jako jsem byl já, když jsem byl mladý, protože opatrnosti nikdy nezbyvá a ...“

„Drž už konečně hubu!“ zařval Petr. „Já z toho zešílím! Tak já tady přemýšlím, jestli mám konečně udělat něco užitečného místo toho nekonečného žvanění u piva v hospodě, a ty mi tady budeš do hlavy nalívat zbabělá moudra. Táhni k čertu!“

„Pozor na jazyk,“ zařval rychle hospodský a pokřižoval se. Právě včas, protože se objevil čert, který si teď mrzutě držel rukou oháňku.

„Přišel jsem si pro tebe,“ řekl čert hospodskému, „na jeho zavolání,“ ukázal na Petra, „ale ty, kloučku, ses mi vysmekl dřív, než jsem se vzpamatovat stačil. Kurva! Je to pěkně šeredná doba a mizerný den, když je nějaký hospodský rychlejší než já. Dej mi pivo!“ Hospodský se nechťel hýbat. „No dej mi ho, co ti můžu udělat, já si ho vypiju a z nudy ztýráám tohohle pitomce,“ ukázal na Petra, „který mě tahá z postele a ponižuje mě před celým světem, protože jsem pomalý. Pomalý! Pomalý! Řeknu to ještě jednou a na puse mi naskáčou rudé skvrny vzteku. Pomalý! Řeknu to ještě jednou a ubiju tě krýglem od piva. Ty spratku!“ Chce se vrhnout na Petra.

Petr celou dobu, co se čert rozehříval, uvažoval asi takto: „Ten pekelník je d'ábelsky nažhavený, za chvíli se určitě vrhne na mě, protože nikoho jiného tady už nemá, když na hospodského nemůže. Co mám dělat? Můžu utéct, ale asi mě dožene a pak budu nejen mrtvý, ale i trapný. Taky se mu můžu postavit, třeba ho zastraším. Třeba. Třeba budu mít konečně trochu štěstí.“

Tak pojď!“ zařval Petr na čerta a začal točit púllitrem. „Pojď, o nic mi nejde, na životě mi nezáleží, pojď, ty nulo! Zabiju tě, zničím tě, vyhladím tě. Budu hrdina.“

Čert zařval a zmizel. Fanatik! pomyslel si na útěku. To půjdu radši spát k teplému kotli. Prsk!

„Jsem hrdina!“ zařval Petr. „Starý, zachránil jsem sebe i tebe. Dej mi ještě panáka a jdu zabít draka. Anebo ne,“ zvážněl. „Jdu hned.“ Nechal hospodského v hospodě a zavřel za sebou dveře. Venku bylo trochu chladno, asi tak, jako když se uprostřed horkého léta udělá jedna chladnější noc. Svítíl měsíc a hvězdy, vzduch voněl květinami a zmateným teplem. Petr se vydal po cestě.

Kde drak bydlí, dobře věděl. Věděli to všichni, jenom se nikdo neodvážil postavit se mu. Prý to kdysi někdo zkoušel, ale když došel ke sluji, drak zařval a hrdina se stáhl. To Petrovi vypravovala maminka. Říkala mu taky, že drak je tady tak dlouho, že už nikomu nepřijde divné, že mu musí posílat jednu krásnou dívku ročně. Dívky se rodí a sotva začnou rozum brát, už jim rodiče říkají, že mohou skončit

v drakově chřtánu. Nejdřív si popláčou a potom už na to nemyslí. Každý rok se všechny panny setkají na plácku před hospodou, moudří mužové a shromáždění lidé vyberou hlasováním tu nejkrásnější a ta je poslána drakovi. Když drak není spokojený a má pocit, že ho ošidili, že si tu nejkrásnější nechali pro sebe, přiletí a zabíjí a plení bez výběru a pak nechá volit znovu.

Někdy zuří jen tak, ale to spíš boří domy a straší lidi, dělá, jako že je sežere, ale nakonec je nechá být.

V Petrovi začal narůstat vztek. „A my si to všichni necháme líbit. Nedovedeme si ani představit, co bychom dělali, kdyby byl drak mrtvý. Lidi neumí žít ve štěstí, čeho se bojí nejvíc, je klid,“ nadával Petr. „Nakonec, až ho zabiju, tak mě beztak vyženou ze země. ‚Nerej do toho, co funguje,‘ řeknou mi. A já půjdu. Nechám to tady a půjdu. Třeba půjde někdo se mnou. Nejdřív ale musím zabít draka,“ uklidnil se. „Jak na to? Jak to mám udělat, když jsem nikdy nikoho nezabil, s nikým nebojoval a už alespoň deset let jsem se nepral? Překvapím ho ve spánku. Ne, to je pitomost, jednak mě ucítí a za druhé to není fér. Když už mám umřít, tak ať to stojí za to.“

Půjdu k němu a řeknu mu, že vím, jak na něj, ale protože jsem dobrák, tak ho nezabím, jen varuju. A ať odsud vypadne, nebo se neznám. Jo, to by šlo.“

A tak Petr šel cestičkou, po které už vždycky dívky chodily samotné a bůhví na co myslely, jaké modlitbičky říkaly a jaké písničky zpívaly. Mlčky došel až k drakově sluji.

Drak bydlel v jeskyni, která tady byla odnepaměti a kam se prý kdysi dávno chodilo na výlety. Prý ještě předtím, než se tady usídlil drak, který tady bydlel dříve než tenhle a kterého zabil hrdina, jehož jméno a příběh upadlo v zapomnění.

Jak Petr očekával, drak spal. Petr přišel až k němu a zatřásl mu pravou krajní hlavou. „Hej, vzbud’ se,“ zašeptal. Měl hrozný strach, že po něm drak zákeřně vyjede a sežere ho rychleji, než se vzpomatuje. Ale drak nic. „Hej, vzbud’ se,“ řekl tlumeněji Petr a zatřásl drakovou hlavou důrazněji. Ale drak se ani nehnul. Petr měl stále strach, co se stane, až se drak vzbudí, na druhou stranu mu ale všechno začalo připadat směšné. Budí draka, ke kterému se všichni bojí přiblížit, a drak se ani nehne. Uchechtl se. Napadlo ho, že drakovi zblízka zařve do ucha a chvíli se tím nápadem bavil, pak si ale řekl, že to není zrovna dobrý nápad a zkusil znovu, důrazně, zatřepat drakovou hlavou a promluvit na něj. „Hej, vzbud’ se!“ Ale drak nic.

Petrovi začalo být všechno jedno. Postavil se před jeskyni, začal poskakovat a křičet: „Vzbud’ se, vzbud’ se, draku, vzbud’ se!“ Plácal se do břicha, zvuky na hubu různě varioval a chvíli se bavil tím, jak mu to jde. Ale drak se nepohnul. Udýchaný Petr přišel znovu k němu a na jednu hlavu podruhé postupně zařval. „Tak už se konečně vzbud’!“ Zařval pětkrát a když se chystal zařvat pošesté, na hlavu poslední, drak se pohnul, všechny hlavy otevřely oči a podívaly se na Petra.

„Co chceš?“ řekl drak.

„Přišel jsem tě zabít,“ řekl Petr.

„Čekal jsem, že někdo přijde,“ řekl drak. „Dost dlouho jsem na to čekal. Tak jsi tedy přišel. Tak mě zabij.“

Petr se poděsil: „Tobě je to jedno?“

Drak klidně odpověděl: „Ano. Čekal jsem dost dlouho, ale lidé v téhle zemi jsou mimořádně zbabělí a já už jsem starý. Nemám už žádný důvod s někým bojovat, protože bych se příliš unavil. Na životě mi nezáleží, všechno se mi hnusí. Nechce se mi žrát další holku, která bude brečet a vyvádět.“

Petr byl na rozpacích. „No, tak já si tady někde najdu meč...“ zablekotal. Drak si odfrkl, Petrovi se zazdalo, že ironicky. „Jejda!“ napadlo Petra kdesi v hloubi mozku s nečekanou prudkostí.

A už to jelo.

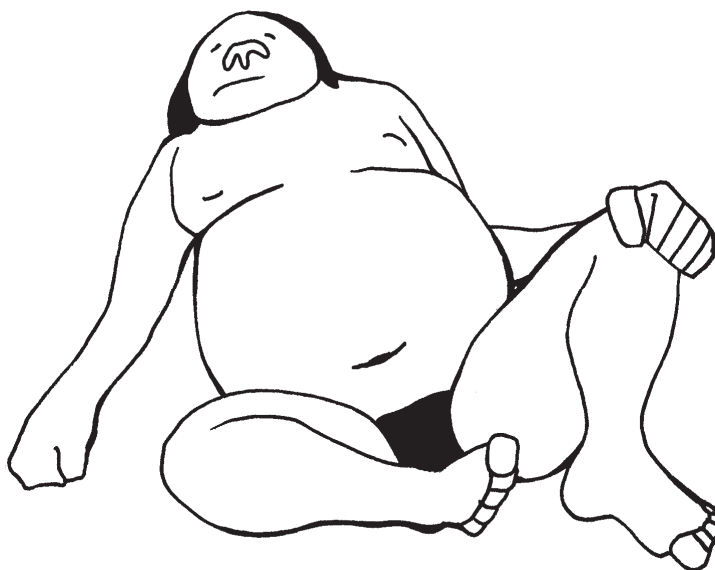
„Zabij mě!“ řekl mocným hlasem drak, „nebo zabiju já tebe. To si opravdu myslíš, že je to tak snadné,

že se s tebou ani nepobiju?“ Zařval a vyskočil, vyletěl do výšky a střemhlav se snášel na Petra. „Zabiju tě, zabiju tě,“ řval. Petrovi se zdálo, že skončil. Nevěděl, co má dělat, a tak skočil do lesa, drak ho těsně minul, vyletěl znovu a chystal se na další výpad. Petr přeběhl plácek mezi lesem a jeskyní a vběhl do ní. „Musí tady mít ten meč, musí tady mít ten meč,“ bušilo mu v hlavě. Byl tam, ležel vzadu na zemi. Petr ho vytáhl z pochvy a utíkal k ústí jeskyně, s mečem v rukou. „Já anebo ty, já anebo ty!“ křičel.

Drak přistál na plácku před jeskyní. Petr vyběhl z jeskyně a stál teď s napřaženým mečem v ruce přímo před ním. Drak vyrval jednou tlapou ze země kámen a hodil ho po Petrovi. Petr uskočil, vykřikl: „Óh“ a hodil po drakovi meč. Meč se zabodl drakovi do srdce, z draka vystříkla krev a klesl na zem. „Zabil jsem ho,“ napadlo Petra. Drak vypadal, že je mrtvý. Petr přišel až k němu. Drak byl skutečně mrtvý. Petr z něj vytáhl meč. Pak se rozplakal.

Chvilí plakal. Pak omyl meč vodou z nádoby, která byla ve sluji. Pravděpodobně ji drak pil, smrděla jeho dechem. Meč zasunul do pochvy a hodil ho do jeskyně. Pak se ale vrátil a postavil meč způsobně ke zdi. „Teď můžu jít. Jsem hrdina,“ pomyslel si a aniž by dlouho přemýšlel nad tím, jestli se má vrátit domů nebo ne, vykročil opačným směrem, než odkud k jeskyni přišel. „Za chvíli se rozední,“ všiml si. „Bude mi hodně dlouho trvat, než se z toho vzpamatuju.“

Slunce začínalo vycházet, Petr stál a díval se na něj. Vidí, že ho na chvíli zastřel stín podobný drakovi. Stín na Petra mrkl, a pak se rozplynul. Petrovi to najednou všechno došlo. „Jsi hajzl, o nic už ti nešlo. Nechal jsem se vyprovokovat!“ zařval za stínem, ale... – ale místo stínu už křičel jenom na slunce, které nabralo sílu a rázem zalilo místo, kde stál, i celé okolí, až kam jenom jeho oko dohlédlo, denním světlem. Z lesů stoupala pára. „Takhle brzo jsem už nevstával ani nepamatuju,“ řekl si Petr, „tak ať někam dojdu, když už jsem vzhůru.“ Dal se do běhu a divil se, že ho netrápí otázka, kam jde. V duchu řval radostí a říkal si, že vydrží jít déle, že musí jít déle, než mu řev vydrží, a déle, než si vůbec bude s to vzpomenout, že kdy vůbec takhle silně řval.

MICHAL JURMAN

Narodil jsem se 23. 8. 1982 v Novém Městě na Moravě, trvalé bydliště mám ve Sněžném 206, okres Žďár nad Sázavou. Základní školu jsem začal navštěvovat v roce 1988 ve Sněžném na Moravě. Po ukončení šestého ročníku jsem přestoupil v roce 1994 na Základní školu v Novém Městě na Moravě. Od roku 1997 jsem studoval na Gymnáziu Vincence Makovského v Novém městě na Moravě, ukončeno maturitou v roce 2001. Od roku 2001 studuji na JAMU v ateliéru A. Přidala, obor Rozhlasová a televizní dramaturgie a scenáristika. Píšu do novin (*Vysočina*, *Rovnost*...), účast v soutěžích (roku 2000 1. místo v literární soutěži – Soutěž s Parkerem), navštěvuji výstavy, festivaly (Letní filmová škola Uherské Hradiště...), tvůrčí setkání (Literární Luhačovice 2000) atd. Ve volném čase sportuji (horolezectví, paragliding, cyklistika), hodně cestuji a věnuji se fotografování.

P.S.: Můj zdravotní stav je dobrý!!!

Propast, Zrcadlo, Tramvaj č. 21 (do stanice TOUHA?)

(povídkový triptych)

Propast

Sluneční paprsky se pomalu prokousávaly skrz polozavřené žaluzie. Na chladné a tmavé zemi vytvářely své vlastní světlé stíny. Venku pod vymetenou oblohou vdechovaly, kýchaly a smrkaly svěží ranní vzduch hrstky chodců, co se přemísťovaly pomalu, ale neustále od stromu ke stromu, přes ulice, temné dlažby, chodníky a parky pořád někam dál a dál.

Probudil se celý mokrý. Chvilí vytržštěně koukal na žlutou stěnu pokoje, pak suše polkl a nadzdvihl se na loktech. „Marie...“, zašeptal. Tiše odhodil peřinu a vstal. Kruhová 29, třetí patro. Dva menší pokoje propojené úzkou chodbou s venkovními dveřmi. V jednom spal a jedl, v druhém pracoval. Psal. A v obou tak trochu žil.

Ten byt mu kdysi koupila máma, aby mohl „aspoň někde něco dělat“, i když to neschvalovala. „Ach bože, básník, pan poeta, hm, pěkně děkuju“, komentovala to tehdy s patřičným důrazem na slovo „pěkně“. Přesto si byt brzy zamiloval, i když jinak byl na city opatrný. Nepamatuje si například, že by tehdy byl matce vděčný.

Přešel k oknu. Hned za silnicí začínal malý park s alejí topolů a lavičkami u řeky. Jan tam vždycky sedával, kouřil a myslel na všechno to kolem. Na vlasáče, co za rohem túrují motorky, na bláznivou hudbu z nedaleké diskotéky, na zamilované páry svíjející se v lodičkách na řece v křečovitém objetí, na své básnické neúspěchy a menší úspěchy. Na Marii. A taky na to, že má byt, pěkné boty i růžový kartáček a že jediné, co ještě potřebuje, je trocha štěstí a trochu víc té trochy.

Zapálil si startku, potáhl, a udělalo se mu zle. Uhasil ji, prošel světlým obdélníkem světla na zemi a sedl do křesla. „Ach bože, básník,“ vzdychl. Vzal do ruky papír a tužku a snažil se soustředit. Pozastavili mu vydání jeho básní. To tolik vysněné první vydání... I v novinách se mu vlastně nepřímo vysmáli, když donesl pár svých posledních článků. Prý jsou nijaké. Jako by mu „cosi“ vysálo z těla veškerou energii, i tu poslední tečku krásy, a nechalo ho dožít jen tak v slupce těla, co chodí, dýchá, mluví – ale necítí.

...letní nebe pobodané od stromů
a srpnový měsíc zbytečně vzdychá
a tone v třepotajícím se tichu...

Než stačil dopsat myšlenku, rychle papír zmačkal a hodil do rohu k ledničce. STRAŠNÉ. „Marie, Marie!“ Znovu a znovu to jméno.

Pustil si blues Alberta Nicholase a tiše seděl. Podíval se na odhozený kus papíru. „Nick“ zatím odfrkával klarinetem Proradnou lásku. Co ty o tom víš, pomyslel si, ale nahlas nic neřekl. Možná že přece jen byl taky. Taky odhozený jak ten papír v rohu. Popsaný a zmačkaný papír v oprýskaném domě s oprýskaným komínem na kraji města. Města, do kterého stejně jako všichni ostatní patří, ale spíš by patřit nechtěl.

„Nó bóže, nemůžu psát.“ Tak nebudu. Proč vlastně psát? Komu? Proč třeba nedělám rukama jako normální člověk? Lopatu za lopatou. Proč ne! Není to nejhorší. Protože není nic horšího, než to „černý oko vod v jeho duši, v němž se teď topí. Než ta díra vypálená vysněnými sny a zbytečnými minutami.“

Ty nevyužitě, napjatě prožité chvíle,
kdy marně hledáš v trávě

vykované čtyři podkovy jetele
pro štěstí a pro ovečku,
která už dávno
odhodila kudrnatou paruku
a holá umrzla v ranní rose.

Vstal a poskočil si k posteli. Levá noha, ráz dva. A otočka. Tenorsaxofon řve to svý tru-tu-du-dííííííííí, jak když zpocený kůň odfrkává. Zas jako tehdy Pod Svící, kdy ji naposled svíral u tance a potichu a naléhavě jí šeptal: „Oslepla jsi? Nevidíš? Prosím, nenechávej mě samotnýho.“ A zase: „Prosím.“

Jen se tak podívala, až to zabolelo. A zatímco přemýšlel o tom, jak se anděl strefil tím svým levým hákem, šupou pěkně od těla, kterou jí nadělil ty dvě modřiny v očích, vyklouzla mu z náručí, lehce dýchla na jeho ucho a řekla: „Sbohem.“

Když odcházel, už ani víno nebylo a svíce byla, jak svíce bývá, trochu uplakaná. Najednou kdosi zaklepal. Hodil na sebe rychle košili. Pak kalhoty. Urovnal postel, zakopl o popelník a prolítl chodbou. Otevřel. Všechno jakoby neskutečné bylo najednou tak blízko a tak opravdové. Ve dveřích stála Marie. Smála se na něj. Nechtěl vypadat jako smutný a zhrzený milenec, co už sahá po noži. Rychle se usmál. „Pojď dál, teda jestli chceš.“

„Ne, díky, nechtěl by ses raději projít?“ řekla a jemu to najednou znělo jako jediné a skutečné šustění nevinných holubích křídel... „I’ve got a new girl?“ vytrhla ho ze zamyšlení názvem písně, co se nesmlouvavě valila přes pokoj ke dveřím.

„Jo,“ zašeptal jaksi omluvně a rychle se vrátil do pokoje. Vypnul „Nickovo“ sólo, vzal ze stolu cigarety a klíče a roztřeseně se otočil zpět ke dveřím. Hned jak stanuli na chodbě, otevřely se protější dveře.

„Pane Jene,“ vyšourala se z šera dveří stará žena, „včera tu byla vaše matka. Nechala vám tady dopis,“ usmála se na něj.

„Děkuji vám, paní Adamcová,“ řekl Jan a otočil se ke schodům.

„Měl byste si to vzít. Prosím.“

Jan se zastavil, po chvíli se otočil, došel k sousedce, vzal dopis a strčil ho do kapsy. Do pravé horní kapsy. Marie se na něj zase usmála a zavěsila se do něj. Jan zaslechl, jak se za nimi zavřely dveře.

„Máma tě má moc ráda, to přece víš,“ řekla Marie.

„Já tebe taky. A moc,“ podíval se na ni.

Zase se nepochopitelně usmála a ještě víc se o něj opřela. Takhle do sebe zavěšení jako ten poslední šťastný pár na téhle zemi seběhli poslední tři schody a vyšli ven. Hned za dveřmi ještě v běhu se srazili s další Janovou sousedkou. „Promiňte, paní Cacková.“

„To je zima až praští, divný počasí, divný,“ mrmlala sousedka.

Musel se usmát. Až se toho sám lekl. Nasadil si čepici, do které se dopolední paprsky hned zakously ohromnou silou. Pomalu procházeli parkem.

„Stejně seš perfektní chlap,“ řekla najednou Marie, „fakt, smrtelně vážně.“ Narazila mu čepici do očí a rozběhla se pryč.

Jan se usmál, spravil čepici a vyrazil za ní. Marie je prostě... prostě Marie. Ví, co říct a jak... je prostě skvělá. I jako kamarádka.

„Málem bych zapomněla. Donesla jsem ti básničky, cos mi kdysi dal. Nezlobíš se?“ řekla ještě udýchaně.

„Nezlobím.“ Myslel to vážně. Vzal si těch pár papírů. Uvědomil si, jak je to zvláštní jít takhle. Slunko,

Marie, smích a tak.

„A kam teď?“ vrátila ho do přítomnosti. Před nimi cesta končila hlubokým srázem. Dole viděli ještě nezarostlý, zčásti oplocený lom, který byl nalepen na starou továrnu. Stáli tam jako dva milenci nad propastí. Ještě před týdnem by řekla: „Jak ptáci budeme, jen trochu víc spoutaní, občas vzlétneme, občas odpočneme, jestli budeš chtít,“ pomyslel si. A on by řekl: „Chci motýlí tanec na pětníku, s tebou, a to hned.“ Ted' ale neřekla nic. Vůbec nic. Jen se na něj zase podívala a usmála. Jan si olízl rty a usmál se taky. A v tom okamžiku upustil svoje a taky tak trochu její básně, a ty se jak stovky bílých holubic rozletěly vstříc svým novým domovům.

Probudil se celý propocený v křesle. Pokojem znělo rychlé Let's Dance a v rohu pokoje ležel zmuchlaný papír. Vstal, otevřel okno a zapálil si. Pak zapnul televizi. Bylo šest. Dávali zprávy. Od září zvýšené nájemné.

Zrcadlo

„Celý den čekáme nádherné počasí s jen výjimečnou inverzní oblačností v níže položených oblastech. Teploty opět dosáhnou třicítky, a tak doufám, že si všichni budete jak se patří užívat toho dnešního dne,“ slyšela neosobní hlas z rádia. Vypnula to. Před zrcadlem stála nahá mladá žena a přejížděla si rukou po břiše. I zprava to ujde. Prsa taky. Všichni to ostatně říkají. I ženatí. Ted' svůdný úsměv. To by šlo. Hodila hlavou a vlasy jí jak listí napadaly do tváře. Ukazováčkem pohladila zrcadlo. Jak psa po čenichu. Kde mám sakra ten kabátek? Zavřela skříň. Proběhla dveřmi, seběhla po schodech, strhla z věšáku tmavě zelený semišový kabátek a vyběhla zpět nahoru. Na posteli se válely různobarevné hadříky společně s lahvičkami různých laků, gelů, kartáčů a hřebenů. Ještě přijdu pozdě. Sakra, kde je ta černá podprsenka? Neopatrně si dlouhým nehtem roztrhla silonky. Odhodila je pod postel a začala rychle přehazovat věci ve spodní zásuvce skříně. Tak to mi ještě chybělo. Tomáš bude muset čekat. Tomáš byl její doktor. Vážně jsem pořádný kus ženský. Až přijdu, musím trochu vyčistit zrcadlo. Nějak se mlží. Opatrně dokončila tah šátečkem namočeným ve fialovém laku a dýchla si na ukazováček. Popadla kabelku, naposled se spokojeně podívala do zrcadla a poslala si přes něj vzdušnou pusu.

Prošla v lodičkách dřevěnou chodbou. Kroky se s mnohonásobnou ozvěnou odrážely velkým prázdným domem. Zabouchla dveře. Takže nejdřív Tomáš, pak lékárna a když zbude čas, tak něco nakoupit. Nastartovala. Auto mocně zařvalo. Občas jí připadalo, že je mnohem silnější než ona. Vylétla z garáže. Před domem zatočila vlevo a už uháněla ke středu města. Už zase pocítila, jak se jí točí hlava a cosi jí chladnou rukou svírá a drtí celou horní část těla. Vlétla devadesátkou do křižovatky. Zprava se jen taktak mihla se zeleným nákladňákem plným ovoce. Blbec. Konečně zastavila u chodníku před oranžovou vilkou. Zamkla auto, prošla brankou, pak po dlážděném chodníku až ke dveřím, kde zmáčkla modrý knoflík.

„Ano?“ ozvalo se po chvíli.

„To jsem já, Marie,“ naklonila se ke zdi.

„Á, už vás čekám.“

„Já vím, promiňte.“

„To nic, pojd'te dál.“

Zběžně pohlédla na cedulku na dveřích. Onkologické centrum. Pod ní byla spousta tlačítek se jmény odborníků, z nichž jedno zrovna zmáčkla. Prošla kolem nástěnky nějakých odborných letáků a zastavila se na konci chodby. Vlevo od ní byly dveře s nápisem: Chemoterapie. Otočila se vpravo a zaklepala. Skutečně fešák. A taky je chytrý Žádný nageľovaný blbeček. Prošla kolem něj a on zavřel dveře. Pak jí

nabídl židli a sám se posadil za stůl se zapnutým počítačem.

„Jsem rád, že jste přišla.“

„Člověk má přece pořád bojovat,“ citovala jej a sama dodala: „i když už ví, že prohrál.“

„Nesmíte na to takhle hledět.“

„Skutečně? A co tedy mohu, než umřu?“ chtěla se zeptat, ale pak řekla: „Kolik mi zbývá, Tomáši?“

Podíval se na ni zvláštním pohledem. Trochu se usmál. „Musíte se těšit z každé...“ zkusil to.

„Kolik mi zbývá,“ skočila mu znovu do řeči.

„Asi tři měsíce...“

Jak zvláštně to řekl. Bez soucitu a hleděl jí přímo do očí. Má určitě krásný tělo a musí šíleně milovat.

Vstala, prošla kolem stolu a sedla si na něj přímo vedle jeho židle. „Tomáši,“ pohládila ho konečky prstů po rtech, „nevíte, jaké to je s hlavou na špalvu. Nevíte, jaké to je být pořád sama.“

Jemně jí odstrčil ruku a položil ji zpět na Mariin klín. „Paní Marie...“

„Tomáši,“ řekla už roztouženě a položila mu ruku na stehno.

„Paní Marie,“ zvýšil hlas a vstal. Její ruku nechal trčet ve vzduchu. Co jsem udělala špatně? Nemám rozmazanou rtěnku? Potřebovala bych zrcadlo. „Jste nemocná žena. Copak vy nemyslíte na vaši nemoc? Jste moje pacientka,“ chodil doktor po pokoji, „nemůžu si s vámi cokoli začít.“

„Nemůžete, nebo nechcete?“ rozčílila se Marie.

Podíval se jí pevně do očí. „Nechci. A nemůžu.“ Otevřel stolek, vytáhl jakýsi blok šustících papírů a jeden odtrhl. Cítil na něj napsal a pak jej podal Marii. „Tady máte něco na bolest. A stavte se zase ve středu.“

Marie mu vytrhla papír z ruky, obrátila se a rychle za sebou bouchla dveřmi. Jako blbec jsem vypadala. Jako blbec. Já mu dám léky, já mu dám pacientka. Šíleně ji zabořila hlava. Jako by jí tisíce malých pilek postupně a ze všech stran řezalo hlavu. Málem jí vytryskly slzy. Zahodila papír s předepsanými léky a vydala se chodbou k autu. Jak dlouhá to byla chodba. Konečně zabouchla dveře a rozjela se. Neměla jsem tam jezdit. Neměla bych už nic dělat. Jen si lehnout do postele a čekat. Projela kolem lékárny a zabořila výpadovkou domů. Jako by mi celý život něco unikalo. Jako bych se celý život brodila u břehu a ty nejhezčí květy mi unikaly středem proudu.

Zastavila u domu a chvíli tiše seděla ve voze. Nakonec otevřela dveře a vešla do domu. Zula se u dveří, aby nemusela poslouchat ten šíleně smutný zvuk a bosá vstoupila do pokoje. Úplně vyčerpaná se zhroutila na postel. Pak se zvedla a jedním pohybem ruky si strhla silonky a hodila je ke skříni. Nechtěně se podívala do rohu místnosti. Ozářené zrcadlo ji neskutečně přitahovalo... Sundala si semišový kabátek. Nebudu brečet. Pomalu přešla nejistým krokem k zrcadlu.

Tramvaj č. 21 (do stanice TOUHA?)

Stál u křižovatky. Stál a čekal. A pak se to stalo. Slunce si obléklo lehounký noční župánek, pak, jako by se zastydělo, trochu zčervenalo a nakonec mrklo jedním velkým okem a byla tma. Zvedl nohu a pohnul se. Podíval se vlevo a pak i vpravo. Viděl to obzvlášť jasně. Čekalo to tady. Propletl se mezi nočními chodci, spleť tramvajových kolejí a odhozených nedopalků a vešel do baru. V přítomnosti zahlédl pár lhostejných lidí, co se starali o své sklenice. Sežehnul pohledem i zbytek místnosti a padnul na barovou stoličku.

„Tak co to bude... něco míchaného, s ledem nebo bez, čistou stoprocentní pravdu, anebo jako obvykle?“ přitočil se k němu číšník. Perfektní motýlek, stejně tak puky na kalhotách. Jen ten obličej se k tomu nehodil. To Jana potěšilo. Navíc jako by slyšel trochu ironie v tom hlase.

„Co takhle trochu společnosti, vlídného slova?“ vyzkoušel si frajířka.

„Stačí si vybrat. Stolek pět, šest, osm? Každý zde má stolek a sklenici. Výborně se baví.“

„Díky, tak tu sklenici. Vodku.“ Číšník se otočil k pultu a Jan si zapálil. Před sebou spatřil pár firemních navštívenek. Vzal jednu do ruky, podíval se na ni, pak ji hodil do kapsy kabátu a rozhlédl se. Bar byl vyveden celý v černém. Prosklenými tabulemi vitrín se blýskaly sklenice. Trochu pozornosti si přímo vyprošovaly desítky barevných etiket slibující příjemné opojení. Nad barem se prohýbala v zářícím půloblouku třímetrová halogenová zářivka. Nálevna stejná jako o ulici dál, stejná jako vše okolo.

„Nač ten smutný výraz? Všechny nás to čeká!“ naklonil se k němu motýlek, položil před něj sklenici a odešel. Ozvala se jakási líná melodie a roztočil se větrák. Dvě mouchy si užívaly na okně. Napil se. Malíčkem kreslil na okraji sklenice nekonečná kola a pomalu se do nich vpíjel pohledem. Chtěl by umět jako holub jen tak lehce mávnout křídlem nad novým dnem, jen jak nad neposlušností malého dítěte. Teď měl ale křídla promočená kořalkou a potápěl se a propadal v neznámých tónech a-moll. Propadal se a čekal lásku života i lásku smrti. Taky nějaké silné vůně života, popelavá křídla volnosti, brusinkové oči koktající upřímností a samozřejmě i lež, tu šňůrku hladkou a celou. A trochu pevnou.

„Promiňte, mohu si přisédnout?“

Blondýna. Jó... ty boky. Nádherný exemplář. Vlasy vyčesané nahoru a důmyslný výstřih odhalující dvě trumfové karty v rukávu. Nic pro něj, pomyslel si.

„Jistě, prosím.“ Kdysi snad psal. Pak se ale jednou probudil a ocitl se na konci. A tak musel začít odjinud a znovu. Povzdechl si, zdvihl ruku a zamával prázdnou sklenici.

„Ještě jednu?“

Hodil hlavou na souhlas.

„Promiňte, ale neznáme se?“ oslovila ho neznámá.

„To těžko.“ Pak si uvědomil, že by měl být asi trochu zdvořilejší. „Promiňte, já jsem Jan.“

„Honza?“

„Honza,“ připustil.

„Alice. Já jsem Alice.“ Dlouhé ticho.

Kolem se mihl rychlým pohybem číšník, obhlédl situaci a zapojil se do rozhovoru. „Co si dá krásná dáma? Hvězdy z nebe, nebo hlavy svých pokorných otroků na stříbrném tácu?“

Krásná dáma se přesvědčivě usmála. „Zatím nic, děkuji vám.“ Jan se pomalu začínal kousat do rtu. Věděl, že tohle nikam nevede, ale nechtěl být zlý. Nemohl a ani nechtěl jí přece říct, že i když je moc, ale moc pěkná a určitě i chytrá, vtipná a taky vše ostatní, tak že nemá ponětí o tom, jak je to všechno zbytečné. Že on... on je jí unaven stejně jako všemi ostatními, co zase chtějí, nebo musejí, anebo už vůbec nemůžou, přes všechny ty nekonečné mosty a schody, průchody do dalších chodeb a dveří, kde teprve v klidu vydechnou. A pak zase jdou a takhle před domem je přepadne láska a oni už se vůbec nediví. Protože když víš, jak v tom chodit, nemůže tě ten cit překvapit. To ticho bylo skutečně děsivé, ale přesto oba mlčeli. Oba čekali a oba na něco jiného.

„Víte, že máte krásné oči?“ nevydržela to už Alice.

Nemohl se smát. „Dáte si něco k pití?“ zeptal se.

„K pití?“

„Ano k pití.“

„Ne.“

Ticho. Opět se objevil číšník. „Dneska jste, paní Alice, opět ozdobou našeho podniku.“

„Ale Tomáši...“

„Ale ano, pan Jan neví, s kým dnes sedí.“

Jan zvedl hlavu a zadíval se na něj. Motýlek na něj vážně hleděl a Alice si se sklopenou hlavou prohlížela zrovna své ruce. Číšník se pak usmál na Alici a odkolébál se ke stolům.

„Jste zde zřejmě oblíbená,“ začal tentokrát Jan.

„Ale, to jen Tomáš zveličuje.“

„Co zveličuje?“

„Občas pomohu některým osamoceným lidem. Mám své možnosti...“

„Osamoceným, je jich hodně?“

Alice to přešla zapálením si cigarety.

„A co děláte jinak?“ pokračoval Jan a znovu zamával prázdnou sklenicí ve vzduchu.

„Jinak... jinak chodím nakupovat, jezdím po světě a užívám si“, řekla váhavě.

„Aha.“

Alice suše polkla a horce se usmála. „No, tak asi půjdu.“

„Promiňte, na shledanou,“ podíval se na ni jak prosící pes skrz oblak cigaretového dýmu. Smutně zablýskla očima, vzala z baru kabelku a na krásných štíhlých nohách, které zůstaly zatím Janovi utajeny, vyplula ven. Spousta mužů v lokále se za ní otočila, ale Jan si objednal pouze dalšího panáka. Číšník mu jej donesl a pak hodil do přepravky dvě prázdné lahve. Okolo okna prosvíštila osvětlená tramvaj a osvětlila dvě vyčerpané mouchy. Jan chvíli pozoroval toho muže za pultem. Ten jako by cosi vytušil, a jejich pohledy se střetly. V tu chvíli bylo najednou Janovi všechno jasné. To jeho tušení venku. To podivné mlhavé vidění, co už delší čas míval. A ta postava před ním. Ten ochránce lidských duší, ten jejich pastýř, co se na něj zrovna jaksi podivně usmívá.

„Tak ještě jednu?“

„Ne, není třeba,“ řekl. Vstal, zaplatil a oblékl si kabát. U dveří se ještě otočil: „A díky.“ Chlapík za pultem pokývl. Vyšel. Venku bylo poměrně chladno a drobně přšelo. Strčil ruce do kapes a cosi v nich ucítil. Vytáhl z levé kapsy jakýsi kousek tvrdého papíru a podíval se na něj pod pouliční lampou. Váš bar Pod Svící. Chvilu klidu a souznění. A pak číslo telefonu. To už přejel očima jen zběžně. Šest, čtyři, devět nebo tři? Není to jedno? Stejně jako to světlo lampy v úplné, ale úplné tmě dnešní temné noci. Šel. A pak byl na křižovatce. Kolem projela tramvaj s pár čekajícími lidmi. Vydal se vlevo. Ulice byla prázdná a zhluboka sála noční vzduch do svých plic. Alespoň to tak Janovi připadalo. Pomalu svítalo a mlhou slepý měsíc už po sobě zanechal jen vybledlé kulaté razítko na zadku nebe. Jan pocítil jakýsi strach a přitom věděl, že to není nic konečného. Spíš jen jakási přestupní stanice. Došel na zastávku. Už viděl, jak se z dálky blíží. Taková obyčejná tramvaj. Obyčejná jedenadvacítká v obyčejný ulici jedné obyčejné duše. Pak nastoupil a tramvaj č. 21 ho odvezla, jako všechny ostatní, do království jeho vlastních čtyř stěn. Byl pachatel nebo oběť? Nevěděl, ale cítil se být jaksi vinný. Jako by zase nedokázal otevřít cizí těžké dveře. Došel ke svému domu a začal klidně stoupat do točitých schodů. Pak byla noc. A možná i den.

Polibky

Peří mám z bronzu,
co tíží
a přes plot mých myšlenek
skáče sem
a tam
smyslný křik žab,
sukýnky nočních květů
a trav
se rychle vlní,
a tak
mlčky tajím dech,
šmírui lásku za křovím
a z umaštěné skleničky
se mi po těle
rozlévají plaché laně.
Plaché laně,
co jdou mokrou trávou
a v blátě nechávají stopy.
To včera tady teď
včerejší peří
už dnes nenadnáší,
jen padá
napříč vzácnou chvílí
a je
jak rudé tečky
na sněhu
a pihy na nose,
je jak dlouhé
a nevyužité,
napjaté prožité
chvíle,
kdy marně hledáš
v trávě vykované
čtyři podkovy jetele
pro štěstí
a pro ovečku,
která už dávno
odhodila
kudrnatou paruku
a znavená a holá
umrzla v ranní rose.

Tak trochu 2000

První velká nula,
pomeranč místo hlavy,
kousky cukroví
na vánočním stole,
řetízek jeřabin
na tvé kůži,
rybí kost a kaluž krve.

Druhá velká nula,
zčeřené kolo na hladině,
dokonalý obláček dýmu,
stopa zanechaná za mříží,
lístek do schránky už hozený.

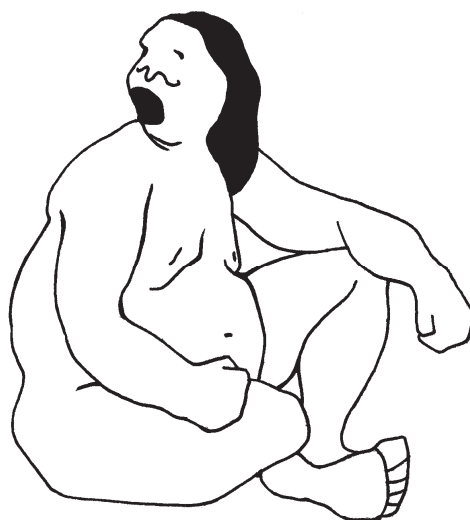
Třetí velká nula,
ústa lásky schovaná za křovím,
střevíčky hladové po blues,
tečka ticha pod jazykem,
okno včerejší noci
i dnešního rána.

Tři velké nuly,
setba šrámů a modřin,
výcvikový prostor,
past na nezletilé,
tři velké nuly
pro jeden malý svět.

Ozvěny

Větev
už odpustila
listu
a já pořád
myslím na to,
jak voněla ta první
úplná vůně,
kam utekla
a kolik dalších
voňavých věcí
mě uhodí do tváře,
jen vláskem uhodí
a pak trochu zapláčou
stejně jak
ohluchlá ozvěna,
co nenapoví,
ani ň neřekne,
jen vzdychá
a
zívá,
jak smutná sůva
na okně noci.
Heřmánkový šluk
za ticho,
co nás
v noci probouzí,
za ticho,
co kvete
v odlehlé tůni,
za vodu
čistou a spravedlivou,
co tůni plní
a za nebe,
co kromě vody
má i čistou duši,
podržím ještě chvíli
na prstu
tu kapku vymodlení,
co mohla by
vyhladit vrásku
na čele křičící lásky

nebo mi vrátit
heřmánekové chvíle
aspoň na
chvíli.

JIŘÍ HONZÍREK

Narozen 2. 4. 1979. Vlastním jménem Frude Bergen. Narodil jsem se v malé vesničce Linköstrand ve středu Švédska asi 25 km východně od města Sveg. Otec, Mats Bergen, pracoval jako provozní v jedné z mnoha továren na zpracování cukrové řepy. Názvem společnosti vás nebudu vzhledem k jeho složitosti obtěžovat.⁴ Matka, Inge Bergen, se před i po mém narození starala ve stejné továrně o účetnictví. A protože pro rodiče byla jejich práce zároveň koníčkem, nedostalo se mi v dětství jakýchkoli základů v múzických oborech, na nichž bych nyní mohl stavět svůj profesní růst. Růst dramatika. Jedinou knihou, která mne vzdělávala, byla koláž detektivních příběhů *Vražedná kulma* od finského lidového spisovatele Hanu Vanu Ha.

Byly mi čtyři roky, když spatřil jasné švédské světlo můj bratr Per-Olav Bergen. V té době se už bohužel továrně nedařilo jako v minulých letech. Jednak proto, že švédská vláda uvalila na cukr prohibiční klatbu, domácnosti nesladily, a nebylo tudíž pro koho cukrovou řepu zpracovávat. Druhý důvod úpadku továrny vycházel přímo z prvního. Pokud továrna neměla komu vyrobený cukr prodávat, nevydělávala. A protože neměla žádné peníze, nemohla nakupovat paliva nutná na provoz. Ta se do Švédska velmi drazé dovážejí, protože v zemi žádná nerostná paliva nejsou. Zejména druhý z faktů podlomil chod továrny takřka ze dne na den. Poté, co otec přišel také na to, že když továrna nevyrábí, žádná paliva nepotřebuje, se společnost definitivně zhroutila.

Poprvé jsem tehdy z matčiných úst slyšel, že budeme muset z krásné venkovské krajiny odejít. A že to nebude stěhování pouze do nejbližšího města, rozhodla otcova záliba ve sbírání. Sbíral vlastně všechno. Onoho nešťastného dne si z chátrající lidové knihovny v Linköstrand donesl starodávnou švédskou kroniku. Ještě ji doma neměl, a tak ji přikoupil do sbírky. V kronice stálo, že Švédsko ztratilo své výsadní postavení v evropské politice v první polovině

⁴ Härnövästegällivare Lulea Umea.

18. století. Prohrálo totiž Severní válku s carským Ruskem, Polskem a Dánskem. Otec se v narůstající hrůze dověděl, že počátkem 19. století jsme navíc přišli o finská a v roce 1905 i o norská území. Tyto skutečnosti spolu s krachem továrny vyvolaly v otci nezvratné rozhodnutí.

Zvedl hlavu od kroniky a soustředěně hleděl na dvorek. „Pojedeme na jih. Na Evropu!“ zaznělo po dlouhých vteřinách mrazivého mlčení rezolutně z jeho úst.

28. července 1984 jsme tak vyjížděli rodinným Saabem pouze s osobními věcmi hledat nový domov. Čas, který uplynul jízdou k přístavu na švédsko-dánské hranice, vyplnilo ticho. Až na palubě trajektu jsme se ohlédli a otec raněn zašeptal: „Ubohé Švédsko“. Matka mě vyzdvihla na zábradlí a já mával. Bylo mi pět let, a tak jsem ne všemu dostatečně rozuměl. Instinktivně jsem ale cítil, že rodiče něco nenávratně ztratili.

Tou těžkou chvílí ale jako by z rodiny Bergenů všechn smutek opadl, otec začal vyprávět příhody z dětství na vsi, matka zpívala norské lidové (její babička byla z Osla), já se usmíval a jedl čokoládu a bratr spokojeně spal. V následujícím měsíci jsme zkoumali podmínky života v Dánsku a v Německu. Rodiče však ani jednu zemi neshledali vhodnou pro život.

A tak se stalo, že jsme bez jakýchkoli očekávání zavítali do Čech. Na hranicích se dost divili, že chceme dovnitř, ale nakonec nás pustili. Netušili jsme, že stojíme na půdě našeho nového domova. Já měl jasno hned v Rozvadově, protože mi matka koupila Čtyřlístek. Postupovali jsme stále na východ a nakonec skončili v Brně. V Leninově (dnes Lidické) ulici nám totiž klekl Saab. Všichni jsme chtěli do Hodonína, ale už to nejelo. Vyřídili jsme tedy formality a zabydleli se na sídlišti ve Starém Lískovci. Rodiče našli práci v odvětvích, kterým rozuměli a já se začal ve škole učit jazyk, kterému jsem nerozuměl.

Po základní škole a gymnáziu (ekonomicko-manážerský obor) jsem se musel rozhodnout, co dál. Co se sebou? Tehdy to najednou přišlo. Možná, že léta strávená v muzickém vakuu, možná že zkušenosti z drsného švédského venkova nebo zážitky z cest způsobily, že ve mně najednou v tyto dny rozhodování muzické sklony explodovaly. Nyní tedy studuji druhým rokem divadelní dramaturgii na JAMU u Václava Cejpka. Od příštího roku studium ještě rozšiřuji a budu docházet na režii k Arnoštu Goldflamovi. Hříčka *Zimní zahrada* je mým druhým dramatickým pokusem nebo spíš první částí z nedokončené divadelní hry. Z předchozích prací stojí za zmínku zejména krátké sbírky poezie *Technologický kapr*, *Krutá procházka* a *Digitální parte*. Bohužel ještě čekají na své otištění.

Zimní zahrada

OSOBY:

NADĚŽDA

KAREL

KÁJA

MICHAL

VĚRA

JOSEF

ONDŘEJ

Zimní zahrada. Prázdný prostor jeviště je zcela ideální. Tma. Různé divadelní reflektory a bodáky jako lampy zahrady donesou a rozsvítí postavy. Možná svíčky. Několik květináčů s živými (exotickými) květinami. Dráty lamp vedou k jedné bílé prodlužce, kterou by měli diváci vidět.

Ještě před příchodem postav vře v zesilujícím světle rychlovarná konvice. Vřelou vodou je možné zalít čaj či kávu, případně někoho oparit nebo spařit.

Naděžda, Kája a Michal přicházejí potmě a zařizují zimní zahradu tak, aby v ní mohli přijmout návštěvu. Donášejí lampy a rozsvěcují je, zalévají květiny, doprostřed umístí menší stolek, na něj chlebičky a jiné občerstvení.

Všechny postavy vystupující v této hře jsou naprosto normální. Veškeré příchody a odchody se dějí skrze rostliny zahrady. Postavy se rozmlouvají velmi pozvolna.

NADĚŽDA: Tak co?

MICHAL: Co?

KÁJA: Co myslíš?

NADĚŽDA: No.....dobrý?

MICHAL: Co jako?

NADĚŽDA: Jde to ne?

MICHAL: Nevím.

NADĚŽDA: Nevím. Jde to nebo to nejde? Nevím není žádná odpověď.

MICHAL: Je to v pohodě.

KÁJA: Jasně že je to v pohodě. Něco

postrádáš?

NADĚŽDA: Víc věcí. Ale zatím to nejde. Já vím.

KÁJA: V zimní zahradě nejsou věci. Jsou tam kvítka, mami.

NADĚŽDA: No, tak potom to stačí. Zatím.

MICHAL: Je tu trochu ponuro, bude to působit tísnivě. To asi není pro pozvání návštěvy, kterou jsme dlouho neviděli, to nejlepší.

KÁJA: Ale je to dobrý. Vždyť jsme se zrovna přestěhovali. *(Pauza.)*

Samozřejmě že zimní zahrada není to nejlepší pro pozvání starých přátel. Paradox je, že pokud chceme udělat dojem, nemůžeme je vzít jinam. Dnes na ně lepší dojem nikde jinde neuděláme. Musíme využít to, co máme zrovna k dispozici. A musíme to využít co nejlépe. Když jsme pozvali velmi vzácnou návštěvu zrovna na dnešek, pár dní potom, co jsme se přestěhovali a chceme-li udělat dojem, bude nejlepší, když ji vezmeme sem.

NADĚŽDA: Tak nevím. Není to dost reprezentativní.

KÁJA: Tohle není olympiáda, mami. Chceš je vzít do garáže? Nikde jinde to není lepší...a je tady nejtepleji. Už bych to neřešila.

MICHAL: Je to nejmenší zlo.

KÁJA: Přesně tak, brácho. Nacházíme se v modelové situaci, kdy člověk chtě nechtě musí zvolit ze spousty různých zel to nejmenší. Víme, že nenabízíme naší milé návštěvě to nejlepší,

čeho bychom byli schopni. Nabízíme ale to nejlepší, čeho jsme schopni dnes, tedy teď. Vybíráme si nejmenší zlo, vybrali jsme si ho a teď máme dojem, že jsme zvolili vlastně dobro.

NADĚŽDA: Hlavně, aby nás nepomluvili.

MICHAL: Pokud uváží, v jaké jsme situaci, nemůžou nás přece pomluvit. Projdou si to a zjistí, že zimní zahrada je to nejmenší zlo, které jsme mohli nabídnout. Pochopí to, ne?

KÁJA: Jasně. (*Přesvědčuje matku.*) Není v našich silách poskytnout návštěvě několik dní po přestěhování něco přijatelnějšího než tohle. Mrknou na dům, dostanou pohoštění, posedíte, pokecáte, ne. Hlavně zahradou uděláme dojem. A chceme udělat dojem, ne?

NADĚŽDA: Ano. Jistě.

KÁJA: No. Je tu hezky. (*Pohladí matku po vlasech.*)

NADĚŽDA: Hmm. Akustika je taky výborná. Budu sem chodit cvičit.

KÁJA: Nebude to nahoře pohodlnější?

NADĚŽDA: Rozlévá se tady takové provokativně tajemné přítmí. Proč myslíš, že se mi bude cvičit nahoře líp?

KÁJA: Bude tam pohovka přece. A úplně nahoře dokonce obrovská postel. Co se týče těchto cvičení, jsem pro maximální míru pohodlí.

NADĚŽDA: Kájo, myslela jsem, že sem budu chodit cvičit sebe. Kvůli té výborné akustice, víš? Chovám se ke svým studentům jako pedagog, tedy profesionálně a cvičím s nimi zásadně ve stoje.

KÁJA: Tak potom to bude opravdu lepší tady.

NADĚŽDA: Kájo, nic o mé metodě nevíš. Nech si svoje dětské narážky pro zájčky tvého věku a neopovažuj se hodnotit dospělé. Ale nechám tě při tom, nebudu ti nic vyvracet. Mysli si, co chceš! Jenom doufám, že to nebudeš ventilovat před hosty nebo před Karlem. Bylo by to krajně nevhodné a zbytečné, protože o tom nic nevíš.

KÁJA: A co kdo o kom ví?

MICHAL: Třeba o tátovi nevíme ale vůbec nic. Půl roku je pryč a poslal dvanáct mejlů a dvě

pohlednice. Dvě stejné pohlednice s textem: Hezký pohled z Londýna posílá táta.

KÁJA: To je balance.

MICHAL: Je mimo nás. Myslíš, že by se vůbec nad tvým originálním interaktivním studijním přístupem pozastavoval, maminečko?

NADĚŽDA: Máš pravdu. Nic o mé práci vlastně neví. A já o jeho taky ne. Vůbec o sobě vlastně po těch letech nic nevíme.

MICHAL: A co kdo o kom ví?

NADĚŽDA: Já s tátou. Co o sobě víme?

KÁJA: O kom kdo co ví?

MICHAL: Kdo co o kom ví?

Ví někdo o někom něco?

Ví snad někdo o někom něco?

Ne.

Nikdo o nikom nic neví.

O nikom nikdo nic neví.

Je to dobře.

Zároveň je to ale škoda, že o nikom nikdo nic neví.

Nikoho neláká to vzrušení o někom se něco dovídat.

Jsmo chudácci zbabělí něco se dozvědět.

Ale co kdyby někdo o někom něco věděl?

To už je asi lepší, že nikdo o nikom nic neví.

I když se o nás pořád píše a mluví, nikdo vlastně o nikom nic neví.

Přitom ale každý chce o někom něco vědět.

Každý by rád o určité osobě přece něco věděl.

Je to zvláštní nevědět nic o nikom, ani o tom, o kom něco vědět chci.

Ale nějak to nejde.

Možná proto, že každý chce o někom něco vědět, ale sám o sobě nedá vědět nic.

Asi proto, že se bojí, protože jak jeden o někom něco ví, je hned silnější než ten druhý, co o tom prvním ještě zatím nic neví. Nevědět nic je velmi nevýhodné.

Lepší je alespoň o někom něco vědět.

Kdo něco ví, není tolik zranitelný, jako ten, kdo o nikom nic neví.

Asi proto nikdo o nikom nic neví.

Asi proto, že nikdo o nikom nic vědět nechce.

Nikdo nechce alespoň něco o někom vědět.
Nikdo o nikom nic neví.
Co by se stalo, kdyby někdo o někom něco věděl?

NIKDO O NIKOM NIC NEVÍ
O NIKOM NIKDO NIC NEVÍ
NIC O NIKOM NIKDO NEVÍ
NIKDO O NIKOM NIC NEVÍ
O NIKOM NIKDO NIC NEVÍ
NIC O NIKOM NIKDO NEVÍ
NIKDO O NIKOM NIC NEVÍ
O NIKOM NIKDO NIC NEVÍ
NIC O NIKOM NIKDO NEVÍ

NADĚŽDA: Vy mladí jste tak otevření. Když je to tak, budu si dopřávat pohodlí. A propos: Karel už by tu měl každou chvíli být.

KÁJA: Třeba se pak o něm něco dozvíme.

MICHAL: Nebo on o nás.

(Pauza.)

NADĚŽDA: Víte, jakou trasou chodím obvykle do školy? Přes náměstí, přes silnici... No, tak dneska jdu jako vždycky a blížím se k té silnici a na druhé straně za přechodem stojí policajtk. Úplně mladá holka to byla, žádná kráska teda, ale zato policajtk. Rozumíte, v takovém neuvěřitelném mrazu tam chuděra podupávala a kontrolovala život přechodu pro chodce. Chodci chodili jako páni, protože když řidiči uviděli policajtku, tak zastavili a nechali chodce přejít. Jenže ráno chodí chodců hrozně moc, děti do škol, dospělí do práce a tak dále. Takže po přechodu pořád někdo chodil, sem a tam, a řidiči zastavovali a zastavovali. Chvilku jsem se tam na tu policajtku dívala, jak je jí to všechno úplně jedno, auta troubila, děti se smály.

KÁJA: To je moc hezká historka mami.

(Karel vchází skrze květináče zahrady.)

NADĚŽDA: To my si tak na akademii pořád vykládáme nějaké historky. Tak jsem se už opravdu dobře bavila, jak si ta policajtk vychutnává automobilisty, když v tom ona vběhla do vozovky, stoupla si doprostřed a začala zběsile pískat a mávat rukama. Lidi se polekaně zastavili na krajích přechodů a auta se

rozjížděla... *(Pauza.)* Tamhle v rohu někdo stojí, ne? Pojd'te, prosím, na světlo, nemohu vás takto identifikovat.

KAREL: To jsem já.

NADĚŽDA: Kdo?

KAREL: Já. Karel.

NADĚŽDA: Aha. Vůbec jsem tě nepoznala.

KAREL: Já tebe taky ne.

NADĚŽDA: Je tady takové tajemné přítmí. Kdo tě pustil dovnitř?

KAREL: Mám přece klíče.

NADĚŽDA: Ale my jsme se přestěhovali.

KAREL: Je tu stejný zámek jako ve starých dveřích našeho starého domu.

NADĚŽDA: Aha.

(Nešikovně a neznale k sobě přistupují, jako by se chtěli políbit, ale jsou si příliš vzdáleni.)

Nemůžu tě obejmout, mám ruce od pomazánky. *(Pauza.)* Rozhodli jsme se uvítat je tady, v zimní zahradě. Všechno ti ukážu, spali jsme tu teprve několik nocí. A vůbec, ukážu ti to všechno zároveň s návštěvou. To by bylo zbytečné procházet celý dům dvakrát. Stejně tu musí za chvilku být, tak potom to sfoukneme všechno naráz.

MICHAL: Ahoj tati. Skoro bych tě nepoznal.

KAREL: Já tebe taky ne. Vypadáš zdravě.

MICHAL: To je jeden z důvodů, proč jsem tě tolik přemlouval, abys přijel. Aby ses přesvědčil, že jsem hodnej a zdravěj.

KAREL: A další důvod...?

KÁJA *(vpadne otci do řeči)*: Ahoj, vypadáš elegantně.

KAREL: To víš, Londýn. Tam člověk musí vypadat.

Je tu útulně.

KÁJA: To dělají ty lampy a bodáky. *(Matce.)*

Dodávají zahradě provokativně tajemné přítmí. *(Bratr a sestra odchází kouřit.)*

(Kája a Michal kouří v rámu okna.)

KÁJA: Tak co?

MICHAL: Hmm. Břícho se začíná ozývat.

KÁJA: Žaludek funguje. To zvládneš. Máš

ohně?

MICHAL: Možná jsme to neměli dělat. Kdo ví, co se stane.

KÁJA: Už se stalo. Buď v pohodě. Stejně už to nevrátíš. Ber to pozitivně. Existuje něco, co mu stojí za to, aby přijel.

MICHAL: Dostal jsem ho sem jenom na tu svatbu. Bude se ptát.

KÁJA: Zmažou se maximálně mezi sebou. Hlavně trpělivost. Hlídej se. Víš, jakej seš rapl. A hlavně nepij. To by bylo jenom horší.

MICHAL: Jasně, jasně. Říkám si, nebudu pít, nebudu pít a pak do mě vjede taková euforie nebo co to je, nálada, chuť obrátit flašku vzhůru nohama a zlít se, úplně vymazat, zničit. No a pak už to jede. A druhý den nenávisť, strašná nenávisť sebe sama. Morální lepra.

KÁJA: Všichni by se občas nejradši vymazali. Jde o to, co je k tomu vede. Ale ty to máš jednodušší, protože je to pitím. Tak nechlastej. Alespoň dnes ne. A bude to v klidu. Všechno se vyřeší. Pak už ani nebudeš chtít pít. Nebudeš se chtít vymazávat. Jasný?

MICHAL: Jo.

KÁJA: Je to jasný? Podívej se na mě. Tak. Mě to vlastně bude i bavit. Občas se usměju, občas zamračím. Pokud budou chtít, tak pochopí. Pokud ne, jejich smůla.

MICHAL: Občas jsme se měli fajn.

KÁJA: Jo. *(Pauza.)* Mám domluvený focení těch lodí.

MICHAL: To je dobře.

KÁJA: Ale na pár měsíců budu mimo. Je to až někde... nevím teď přesně.

MICHAL: Copak tě tady něco drží?

KÁJA: No... teď už jenom ty.

MICHAL: Tak to šťastnou cestu.

KÁJA: Napišu ti.

MICHAL: Nepiš. Papír snese všechno. Radši přijď.

KÁJA: Tak jdem?

MICHAL: Jasně.

(Zpět v zimní zahradě.)

KAREL: Omluv mě na chvíli.

NADĚŽDA: Jak si můžeš teď číst. Šest měsíců jsme tě neviděli a ty si jdeš číst noviny. Nehledě na to, že jsme se před pár dny nastěhovali do nového domu.

KAREL: Viděl jsem ho zvenku, je velice zajímavý.

NADĚŽDA: Ty odešleš z Londýna šek a víc tě nezajímá, jak se máme a jak jsme se celou dobu měli. Po půl roce přijedeš a řekneš: Zajímavý. Nedělej, že mě neslyšíš, je tady výborná akustika. Rozléhá se to jako v jeskyni. Pamatuješ si ještě na mou jeskyňku? *(Kopulační pohyby.)*

KAREL: Přece se teď, chvíli před příchodem návštěvy, nebudeme rozpovídat. Nech mě v klidu přečíst tyhle veselé české noviny. Budeme mít přece spoustu času až odejdou.

NADĚŽDA: A co čteš?

KAREL: Chci se o někom něco dozvědět.

(Bratr a sestra se vrací.)

NADĚŽDA: Tak. Pomazánka došla. Není jich sice tolik jako včera, ale bude nás také méně, tak by to mohlo stačit.

KAREL: Nejsme žádná restaurace. Včera tady byla taky návštěva?

NADĚŽDA: Ne. Byla jsem na premiéře u nás v divadle. Chlebíčky s nivou, hermelínem nebo jen tak s eidamem, s šunkou, salámem, i sekaná se tam někde válela. Tu potom dojedli asistenti. Samozřejmě saláty, rosoly, řízky kuřecí i vepřové, asi tak dvacet pět miliónů jednohubek.

KAREL: Hm. Dobře se mají ti divadelníci.

NADĚŽDA: To víš, taky tam nebyla žádná ta alternativní chátka. Po My Fair Lady chutná. Ale potom se teprve dobrůtky rozjely. Bouchalo se šampaňské, nosily se jahody. Dokonce se objevila i kaviárová bitva jak ve starých groteskách. Divoký večírek.

KAREL *(stále je v kabátě)*: Přijde na to, kdo ho platí. Stačí pohoštění jak se sluší a patří. Prvně se pejskovi podívej na zoubek, než mu dáš kostičku. Nesmíme je hýčkat. Jak si lidi na

hýčkání zvyknou, není s nimi k vydržení. Návštěvě o třech kusech musí několik desítek chlebíčků stačit. Něco k pití jste koupili?

KÁJA: Koupila jsem kanystr vína.

KAREL: No tak. Držet zkrátka. Člověk se mnohdy chová jako pes. Dokud ho držíš nakrátko, nezlobí a pěkně cupitá vedle nohy. Někdy i ten aport donese. Potom si zaslouží odměnu, ale jenom malou, aby se nerozmlsal. Volnost mu nesmíš dát nikdy. V tom je síla pána, udržet psa poslušného.

KÁJA: Pán se potom ale nesmí divit, když mu pes uteče, jakmile mu jednou dá volno.

KAREL: Blbost. Nevyznáš se v lidech... tedy ve psech. Až se dosyta útěku nabaží, se sklopenýma ušima přiběhne za pánem a poslušněji než dřív se nechá uvázat na vodítko. Psa, co si na obojek zvykl, svobodě nenaučíš. Bude pána pořád potřebovat.

NADĚŽDA: Tak aby jim nekoraly. Chlebíčky jsou nejlepší jenom čerstvé. Včera si na nich nechala agentura záležet. Není se co divit. Přišel primátor i s manželkou, ministr kultury.

MICHAL: Jo, to je solidní historka.

KÁJA: Kravina.

NADĚŽDA: Nebud' sprostá.

KAREL: Tohle dělá častěji?

NADĚŽDA: Ten její kluk se s ní rozešel. Je nervózní. Asi taky hodně nadržená, tak si občas zavývá.

KAREL (*od novín*): Promiň, tohle mi opravdu v Londýně chybí, ten váš humor. Poslouchejte: Píseň Ó láska podivná prokázala své kvality již v minulosti. V roce 1958 vyhrála americkou hitparádu a o dvacet let později se vyšplhala na vrchol hitparády britské. Píseň Ó láska podivná tehdy ale nezemřela a dnes vyhrává českou hitparádu. O nosiče s písní Ó láska podivná nyní začínají projevovat zájem i distributoři ze Srí Lanky a Nepálu. Neuvěřitelný vtip..... Co nového na fakultě?

NADĚŽDA: Poslední dobou tam moc nejsem, snažím se brát co nejvíc práce domů.

MICHAL: A to není výmluva. Doma to bývá někdy mnohem tvrdší než ve škole. Studentici jsou celí takoví roztěkaní, jak kolem sebe nemají jenom bílý stěny.

NADĚŽDA: No... musím si je nejdřív uklidnit.

KAREL: Člověku pěkně stoupne adrenalin, když žena jako ty někoho uklidňuje.

NADĚŽDA: Karle, jsem profesionálka, naprosto přesně vím, co dělám. Doma se mi vždycky pracovalo lépe, je tu klid. Proč taky nepracuješ doma?

KAREL: Pracuji doma i v kanceláři.

NADĚŽDA: Budu je muset přikrýt, dali jsme je na stůl moc brzy. Kolik je vlastně hodin?

MICHAL: Pět minut po šesté.

KAREL: Dochvilnost je ctnost králů.

NADĚŽDA: Pět minut nic není. Člověk nikdy neví, co se mu přihodí. Minulý týden v úterý jsem měla být ve třetí ve škole. Vyrazila jsem akorát o patnáct minut dřív, abych se nemusela hnát, a na rohu u knihovny mě zastavil takový mladý hoch se žlutou bundou. Myslela jsem si, že zase dělají nějaký ten sociologický průzkum nebo nabízí pojištění jako obvykle. Tak jsem jenom tak ze zvědavosti zpomalila, abych zachytila, o co teda jde a on chtěl peníze pro nějakou ekologickou společnost.

MICHAL: Greenpeace?

NADĚŽDA: Asi.

KAREL: Lidem se nechce čekat.

NADĚŽDA: Tak mě překvapil, že jsem automaticky přijala dotazník, vyplnila jsem ho a ještě jsem se vyptávala na všechny podrobnosti. Úplně mě uhranul. Měl takovou ráznou dikci. Každý měsíc jim pošlu stovku na účet a oni za to koupí třeba stromečky nebo krmení pro velryby (delfíny). Člověk má hned lepší pocit.

KÁJA: Mami, prosím tě, proč to říkáš? Nás to absolutně nezajímá.

NADĚŽDA: No kvůli tomu jsem přišla na fakultu o dvacet minut později. Pak dojde někam přesně, když tě takhle zdržují přímo na ulici. Naším hostům se mohlo stát něco podobného, že

ještě nejdou.

KAREL: To nepřipadá v Londýně v úvahu.

MICHAL: Angličani jsou přece přesní a dochvilní odjakživa.

KAREL: Aby se takhle žebralo. Máte se ještě hodně co učit.

KÁJA: Jasně. V Londýně nejsou žebráci?

KAREL: Samozřejmě, že jsou. Ale rozhodně ne v centru města. A i kdyby se i tam nějaký objevil, tak sedí na chodníku. Nebo na schodech kostela. A čeká. Mají na to většinou před sebou na zemi klobouk nebo kelímek, co někdo zahodil. Hodně si všímám takových zajímavostí, víte?

MICHAL: To nejsou žádní žebráci. Kromě státních příspěvků, sponzorů a toho, co si vyprosí na ulici nemají nic. To není výdělečná oblast. No, něco jako divadlo.

NADĚŽDA: Aby si někdo nakonec nemyslel, že k nim patříme. *(Odkaz na stromy v zahradě.)*

KÁJA: Muzikálový divadla vynech. Ty jsou v suchu.

KAREL: Nemá to úroveň, Michale. *(Chce syna pohladit.)*

Jak dlouho zase nic nebereš?

MICHAL: Nech mě. Tati, myslím tu debatu vážně.

KAREL: Jenom se ptám. Jak dlouho? Co? *(Přechází do maniakální agrese.)* Prostě mě to zajímá. Zajímám se o svého syna, i když s ním nejsem. Vid', maminko, mám přece moc rád svoje děti. Jsou mou chloubou, mým štítem.

KÁJA: Tati, povídáme si, ano? Nech Michala být.

MICHAL: Nesahej na mě. Nech toho. Přijel jsi po půl roce kvůli radostnější události, pamatuješ?

KAREL: Tak kdepak máš tu nevěstu? Že by se zdržela na odvykacím? *(Michal zaútočí.)* Ale, ale. Není přece nutné hned se rozčilovat. Chci být milý a pozorný tatínek. Ptám se, jak dlouho seš čistej. Co? Jak dlouho si zase hraješ na slušného pracujícího. Že by člověk neměl chuť fetovat, když vozí celý dny ovoce a mrkvičku? Tak co? Mluv!

MICHAL *(vztek – násilně ho odstrčí, přestává se kontrolovat, ale zvládne to):* Říkám ti, nech mě v klidu! Povídáme si. Bude to tak lepší, nech mě.

NADĚŽDA: Karle, prosím tě.

KAREL: Dobře, dobře. Můžeme pokračovat v ekologických rozhovorech, když o mou péči nestojíte. Takže, jak zní další obhajoba těch šašků. No!!! *(Řev.)* Tak už si povídejme!!! *(Ticho.)* No vida a najednou nic. *(Pauza.)* Představuješ si život velmi jednoduše, Míšo. Příliš jednoduše, než abychom mohli správně diskutovat. Správná diskuse vypadá jinak. Nemám čas jezdit někam sahat na stromy.

NADĚŽDA: Ale to se teď hodně dělá, Karle. Viděla jsem to v televizi. Osm lidí bylo v nějakém domě a na pokyn někoho z vysílačky museli všichni obejmout strom. Na zahradě toho domu se to odehrávalo. Na koho nezbyl strom, musel dům opustit. S tím odpadlíkem potom udělali ve studiu rozhovor. A každé kolo podřizli jeden strom. Vyhrál ten, kdo objal poslední. Výborná hra.

KAREL: Uvažuji o lepších investicích, než jsou stromy.

MICHAL: Bez vzduchu nevymyslíš ani jak postavit domeček z karet.

NADĚŽDA: Já jen, že stromy se objímají. Bylo to v televizi.

KÁJA: A proč myslíš, že tu hru v televizi hráli?

NADĚŽDA: Nevím. O tom nic nevím.

KÁJA: Někdy je lepší o ničem nic nevědět.

MICHAL: Však taky nikdo nic o ničem neví.

KÁJA: Pár lidí ví.

KAREL: To si pište.

Někdo ví.

Ale nebojte se, ti, co ví, to s námi myslí dobře.

Postarají se o nás, ti, co něco ví.

Vždycky to přece bylo tak, že se o ty, kteří nevěděli o ničem nic, museli starat ti, co alespoň o něčem něco věděli.

Proto je moc důležité alespoň o něčem něco vědět.

Stačí něco malého a nepatrného.

Jak to člověk ví, tak ať je to sebedůležitě, už se může starat o ty, kteří nevědí o ničem vůbec nic.

A tak je to dobře.

Moc dobře.

Protože kdyby všichni věděli o všem všechno nebo nikdo nevěděl o ničem nic, nastalo by bezvládí.

Nebylo by se o koho starat, nebylo by komu vládnout, nebylo by být kým ovládán.

Ale to se nikdy nestane, protože vždycky se najde někdo, kdo alespoň něco ví.

A kdyby ne, tak se určitě najde někdo, kdo si vymyslí, že alespoň něco ví.

Nemáte se čeho bát, děti moje, všechno je v pořádku, svět je dobrý a postará se o vás.

Stačí jenom chtít.

A myslím si, že i když ještě dost zbývá, můžeme se pochválit, že jsme udělali kus dobré práce, maminko.

Pro naše děti.

NIKDO NEVÍ O NIČEM VŮBEC NIC A
NĚKDO O NĚČEM ALESPON NĚCO VÍ
NIKDO VŮBEC NIC O NIČEM NEVÍ A
NĚKDO ALESPON O NĚČEM NĚCO VÍ
NIKDO O NIČEM NEVÍ VŮBEC NIC A
NĚKDO NĚCO VÍ ALESPON O NĚČEM

NADĚŽDA: Ovoce! Úplně jsem zapoměla. Michale, dones nějaké krásné plody. Vem tu skleněnou mísu...

MICHAL: Vždyt' vím... (*Odchází.*)

KAREL: A taky vem to víno. (*Kája odejde také.*) Co z toho kluka bude? Žebrák ve žluté vestě... zahradník.... vůbec se neorientuje v tom, co se děje. Je úplně mimo.

NADĚŽDA: Nevím, kde se to mohlo pokazit. Psal i básničky. Potom najednou nechtěl zůstat doma, pořád někam chodil, někomu telefonoval. Přišel ze školy, skoro ani nepozdravil, usnul nebo šel hned pryč.

KAREL: Chytl se nějakých sígrů, jak jinak.

Celý dům vypadal jako hřbitov, jen si vzpomeň. Stovky svíček, smrad síry. Kdo ví, co se tady tehdy dělo.

NADĚŽDA: Pamatuji se, že jsem se tehdy hrozně polekala. Šla jsem po schodech nahoru a nahore v chodbě mi před očima přeběhly dvě holky. Úplně nahé. Vnímala jsem jenom, jak mi bije srdce.

KAREL: Taky dostal co proto, sígr. Od té doby byl klid.

NADĚŽDA: Nebyl. Je vidět, jak si jich obou všímáš. Nepřestalo to, jenom se to změnilo. Doma byl sice klid, nehádali jste se, ale ani nemluvili. Michal přestal komunikovat. Jako by ztratil hlas, to bych nepřežila.

Od toho dne se nesmál, nic neříkal, jenom odpovídal, když bylo potřeba. Někdy jsem myslela, že se z toho ticha zblázním. Změnilo se to. Do toho dne dlouho vydržel vzdorovat. Pak jako by rezignoval.

Neměl jsi být agresivní. Karle, to ticho mě tehdy úplně ničilo. Ticho, ticho, ticho. Přes den tolik zpěvu a doma potom to ticho. A tobě to bylo všechno jedno, buď jsi agresivní, nebo je ti všechno jedno.

Pomalu ses k Michalovi přibližoval a dělal, že si sním o tom chceš jenom promluvit. A pak jsi byl agresivní, neskutečně jsi zuřil. Jako zvíře, Karle, od té doby bylo ticho. Děti se snažily nebyť doma a když doma byly, mlčely.

KAREL: Kája občas něco vyprávěla.

NADĚŽDA: Michalovi. Taky jsem je odposlouchávala. Z kuchyně. Taky jsem si přála povídat si. Děti si povídali a ty jsi buď zuřil, anebo jsi byl agresivní. Ničilo mě to všechno. Ticho. To ticho, Karle. Všichni jste mě ničili a skoro zničili. Skoro. Ještě že mám školu a svoje studenty.

KAREL: Asi ti to dělají dobře ti tví zpěváci. Řekni, zezadu, to máš ráda, vid'. Kde? Na gauči nebo kde? Měla by sis koupit nový gauč, když máš nový dům. Nebo se necháš ohýbat o květináče? Víš, co jsi?

NADĚŽDA: No a co. Je mi s nimi dobře. Nemlčí. Mluví. Oni mají vždycky co říct. Karle, od toho dne, co jsme našli doma tu spoustu svíček a cizí lidi, jsme se všichni odcizili. Neměl

jsi být na Michala zlý. Pak to bylo ještě horší.

KAREL: Zasloužil si zlskat. Je to můj syn a vychovávám ho. Postavil se mi, je to jeho vina. Nemá právo klást mi odpor. „Tak to pojď zkusit“ si dovolil říct svému otci. Zničil rodinu, chtěl zbít svého otce, mě do toho netahej.

NADĚŽDA: Kdybys nebyl agresivní, nepostavil by se ti.

KAREL: Právě naopak. Kočku pohladíš-li, ocas hned zdvihá. Alespoň Kája se trochu povedla.

NADĚŽDA: Bože můj, Karle, jak jsem si tě mohla vzít. Chtěla bych být zase mladá a nepotkat tě. Kája byla relativně v pořádku, protože pár let byla s tím psychologem. Měla v něm oporu. Všechno snášela líc. Uvidíme, co se stane teď. Nechal ji.

KAREL: Ale teď jsme si hezky povídali.

NADĚŽDA: Protože jsme se půl roku neviděli.

KAREL: Chtěl jsem mít syna, chápeš? Syna, co po mně všechno převezme. Syna, kterému předám zkušenosti a majetek. Ale on se choval, jako by ani nebyl můj. Nevím, kde se to v něm vzalo. Zklamal mě, nemohl jsem ho mít rád.

NADĚŽDA: Jsi hajzl.

KAREL: Od tebe to umravňování sedí, ty kurvičko. Dávno bych tě zabil, kdybych byl doma. Ne, přivázel bych tě na skoby na zeď. S roztaženýma nohama, víš, a nechal bych tě tam viset třeba roky. Dával bych ti jíst. Taky pít. Neboj. Občas bych ti to udělal, jenom bych stoupal a klesal na špičkách. To by se ti líbilo, ne? *(Naděžda zaútočí – souboj.)*

NADĚŽDA: Aspoň tu chvíli, co jsi tady, se chovej slušně, jo? Přijde návštěva a ještě nás pomluví. Nechceš se s Michalem smířit?

KAREL: Proč?

NADĚŽDA: Aby si to nevyčítal

(Michal a Kája se vrací, jsou spolu v opozici, dávají na stolek mísu s ovocem a pod stolek kanystr s vínem.)

KAREL: Nezapomněli jste ve sklepě

zhasnout, děti?

KÁJA: Přestěhovali jsme se. Máme jídlo v kuchyni na hromadě, sklep není ještě v provozu.

NADĚŽDA: A co holky, Michale?

MICHAL: Nic. Dobrý.

NADĚŽDA: V Londýně jsou prý nejkrásnější.

MICHAL: Mami, Angličanky jsou hned po Němkách, Ruskách, Francouzách a Čechách nejošklivější holky v Evropě.

NADĚŽDA: Ještě skleničky. Zapomínám. *(Odchází pro skleničky.)*

(Je to první chvíle otce a dětí. Karel si svleče kabát. Pak krouží kolem Michala, ten dělá, že si ho nevšímá. Situace je němá. Karel pak vezme kanystr a zdá se, že jím hodlá Michala zabít – stojí v rozích stolu. Kája mezi nimi projde, vezme si chlebiček a stojí dál mezi oběma. Naděžda se vrací s kýčovitými barevnými neskleněnými skleničkami.)

NADĚŽDA: Konečně je použijeme. Doteď se na ně jenom prášilo.

KÁJA: Mami, ty jsou dobrý tak na snídani, aby se člověk po ránu probral a vyhecoval do celého dne.

MICHAL: Tyhle by stačily i na dva dny.

NADĚŽDA: Zase tak slavnostní být nemusí. Známe se přece aspoň dvacet let.

KÁJA: Pořád říkáš, jak si máme dát záležet, aby nás nepomluvili a vytáhneš nádobí ze supermarketu. Vždyť to není ani pořádný sklo. Vezmeme skleničky na víno.

NADĚŽDA: Tyhle můžou být přece taky na víno. Kde je napsáno, že ne?

KÁJA: Ale skleněný skleničky mají jednu výhodu.

NADĚŽDA: Jakou?

KÁJA: To poznáš při přípitku.

(Naděžda je ráda, že se Kája zajímá o kvalitní sklo a odchází spolu pro skleničky na víno. Michal ještě zkrášluje zimní zahradu, pouští

možná nějakou hudbu, rovná květináče, uklízí droby z přípravy chlebiček, doladuje reflektory. Karel brousí kolem něj, je nervózní.)

KAREL: Nejhezčí jsou Španělky.

(Michal pokrčí ramený. Otec k synovi natáhne ruku, ten zaváhá a přichází matka s dcerou.)

NADĚŽDA: Chlebičky vysychají a vysychají, na ovoce sedá prach. Kde jsou tak dlouho?

KAREL: Kdo pozdě chodí, sám sobě škodí.

NADĚŽDA: Říkali v šest, ne?

MICHAL: Jsme tak s Ondřejem domluvení.

NADĚŽDA: Aby se jim tak něco přihodilo.

MICHAL: Neboj se. Určitě přijdou.

KAREL: Pět let jsme se neviděli. Třeba navážeme s Josefem plodné kontakty.

KÁJA: Třeba jim ujel autobus. Neřešte to.

KAREL: Nepředpokládám, že by Josef jezdil autobusem. Vypadal progresivně.

NADĚŽDA: Tak snad přijdou. Těch krásných dovolených v Jugoslávii. Pamatuješ, Michale, jak ses nám tam ztratil? To bylo strašné. My jsme se mohli přetrhnout, běhali jsme po Splitu a ty ses prostě vrátil k emběčku a v klidu čekal.

KÁJA: Hmmmm...

NADĚŽDA: Na to emběčko jsme stáli tři dny frontu. Spali jsme ve spacácích na chodníku a budili ostatní, když se měli posunout. Ti před námi nás vzbudili, my se přesunuli na jejich místo a probudili lidi za námi, aby se posunuli dopředu.

Bylo to jako domino.

KÁJA: A těch krásných vztahů co tam vzniklo...

NADĚŽDA: Na Ladu už Věra s Josefem čekali sami. Tys povýšil a všechno najednou bylo rychleji.

KAREL: Josef to těžce nesl.

NADĚŽDA: Kdybych se nepřátelila s Věrou, už bychom se nestýkali.

KAREL: Neuměl se přizpůsobit.

NADĚŽDA: A potom už jsme si nerozuměli vůbec.

KAREL: Co bylo vlani, nikdo nedohoní.

I když starý přítel lepší než dva noví.

NADĚŽDA: Třeba se to dnes napraví.

KAREL: Neříkej hop, dokud nepřeskočíš.

Ale proč jsme je vlastně zvali?

(Zazvoní zvonek.)

NADĚŽDA: Konečně.

KÁJA: Stejný zvonek.....? Zvonek.....?

MICHAL: Nepřestěhovali jsme se?

KAREL: Ne. Nepřestěhovali jste se. Je to pořád ten stejný starý dům.

KÁJA: Ne. Střecha protékala, zdi praskaly. Potřebovali jsme nový dům.

MICHAL: Ale tady ještě zvonek nefunguje.

KAREL: Nenáviděli jste starý dům, protože jste tam rostli s námi. Chtěli jste se přestěhovat, ale nedostali jste se dál než do zimní zahrady.

(Naděžda se vrací.)

NADĚŽDA: Nikdo tam nebyl. Otevřela jsem dveře, ale nikdo u nich nestál. Ale netrvalo to tak dlouho, než jsem tam doběhla. Zvláštní. Venku to vypadá podobně jako okolí našeho bývalého domu.

KAREL: Vyčkej času jako husa klasu.

MICHAL: Přijdou, mami. Ručím za to.

NADĚŽDA: Chlebičky okorají. No, už skoro okoraly.

Ovoce vyschne. Skleničky zaprášené.

KAREL: Kdo si počká, ten se dočká.

NADĚŽDA: Pojdte si zazpívat, rychleji nám uběhne čas.

KÁJA: Třeba by neokoraly, když budeme zpívat na ně.

NADĚŽDA: Tak dlouho jsme nezpívali. Všichni pohromadě.

KÁJA: Mami, nikdy v životě jsme všichni dohromady nezpívali.

NADĚŽDA: Vidiš. Tak bychom mohli začít.

KÁJA: Kromě tebe nikdo nikdy nezpíval.

NADĚŽDA: Tak začneme. Poprvé je všechno nejlepší.

KAREL: První vyhrání z kapsy vyhání.

(Zvoní zvonek, ale jiným zvukem než poprvé.)

NADĚŽDA: Rychle! *(Odchází otevřít.)*

MICHAL: Tati, nebudou problémy, že ne?!

KAREL: Napřed bezpečně, potom srdečně.

(Naděždu je slyšet už z dálky, jak návštěvu provádí domem. Potom se postupně začne společně s Josefem, Věrou a Ondřejem vynořovat z houštin květin zimní zahrady. Naděžda však stále mluví. V průběhu této části hry všichni pijí víno, které je v kanystru. Nalévají si, ťukají atd.)

NADĚŽDA: ...to víte. Jednak to vypadalo, že nám starý dům co nevidět spadne na hlavu a jednak jsme taky všichni potřebovali změnit prostředí. Děti tam vyrostly, prožily tam vlastně celé mládí a teď už jsou velké a potřebují změnu. Začínají mít svoji vlastní hlavu, tak jsme se domluvili, že se posuneme blíž městu.

Ale zase do samostatného domu, nezvládla bych spolunájemníky. Rušili by mě ve cvičení. Občas za mnou přijdou i moji studenti... ááá, vy vlastně nevíte, že já teď učím. Tak... ale to vám povykládám později.

Tak... tady by měl být obývací pokoj, tam podél té tmavé stěny bych si představovala nějakou větší pohodlnou pohovku a k té světlé stěně nám přišroubují bar. Snad to bude už brzy, to víte, pár dní teď po tom stěhování odpočíváme.

Všechny tři nás z toho bolí v kříži, všechno jsme si sháněli sami, protože Karel teď dlouho pracuje v zahraničí. Daří se mu, ano, jistě, ale rodina tím trpí. Musela jsem vybíhávat stohy papírů k podpisu, objednávat stěhovací firmu, vařit jim kávu a chodit ke dveřím pro pizzu, myslela jsem, že už to nezvládneme. Ale děti pomohly, evidentně měly z toho přesunu radost, to víte, mají teď jiné zájmy než v dětství.

Ale abych dokončila myšlenku. Je to důležité. Pár dní si teď musíme odpočinout, a proto, prosím, omluvte ten nepořádek.

Za pár týdnů to tu bude vypadat úplně jinak. A vlastně jsem si říkala, že by bylo výhodnější, kdybyste přišli později... samozřejmě jenom kvůli tomu nepořádku. Ale Michal na té dnešní návštěvě tak trval, že už jste se domluvili. Spontánní akce jsou prý nejlepší, říkal.

A protože to v domě vypadá neútně, ráda bych vás uvedla sem dozadu, ano... tak... pozor

na vlasy, Věruško, tak... výborně jsi se vyhnula... sem dozadu... do zimní zahrady.

VĚRA: To je nádhera. Zimní zahrada.

ONDŘEJ: Dobrý den.

JOSEF: Zimní zahrada. Sakra.

NADĚŽDA: Ano. To je největší chloubka tohoto domu. Zaplníme to tu rostlinami nejružnějších druhů. Popínavé, masožravé a vím já jaké. Michale, objednal jsi toho botanika?

MICHAL: Jistě, mami.

NADĚŽDA: Kájo? Instalatér?

KÁJA: Zítra to udělám.

NADĚŽDA: Zítra je pozdě. Když ne dnes, tak nikdy. Instalatéra potřebujeme velmi, voda je pro zimní zahradu nevyhnutelná.

JOSEF: To pro každou zahradu.

KAREL: Jistě. Dobrý den, Josefe, vítám tě, buď zdrav. Jsem rád, že se opět setkáváme. Vlastně... jen kvůli vaší návštěvě jsem přijel a pořád nevím, jak s tím souvisí...

KÁJA: ...neboj, všechno má svůj čas, tatínku.

JOSEF: Buď zdrav, Karle. Dobrý den, Naďo, nevadí, že ti tak říkám?

NADĚŽDA: Jak by mohlo. Vždycky jsi mi říkal Naďo, i v Jugoslávii.

VĚRA: Tam ti říkal Naděnko zarděnko.

ONDŘEJ: Dobrý den. Dobrý den. Máte krásný dům, a vlastně úplně stejný jako předtím.

NADĚŽDA: Až na tu zahradu.

ONDŘEJ: Ano, zimní zahradu jste tam neměli.

NADĚŽDA: Je to taková vymoženost.

JOSEF: To jste si polepšili, udržovat takovou zahradu sežere spoustu peněz.

NADĚŽDA: Ale stojí to za to.

KAREL: Vyplatí se to?

JOSEF: Zahrada se vždycky vyplatí. Můžete zde mít zeleninu. Teplo. Vlhko. Hlavně hlávky a brukve.

NADĚŽDA: Zelenina nepřipadá v úvahu. Chci tu jenom květiny.

KÁJA: Jasně. Kdo by to okopával?

ONDŘEJ: Tak jsme tady, Michale.

MICHAL: To je dobře. *(Oba jsou*

v rozpacích, Kája si všeho všímá.)

KÁJA: Ahoj.

KAREL: Bylo před domem dost místa na parkování?

ONDŘEJ: Nebylo tam žádné místo, stejně jako nebylo žádné místo na parkování před vašim starým domem.

VĚRA: Ale to nevadí. My jsme stejně jeli autobusem. Ujel nám před nosem, a tak jdeme pozdě. Omlouváme se.

JOSEF: Zas tak pozdě snad nejdem, ne?

NADĚŽDA: Hlavně že jste dorazili. My jsme jenom měli strach, aby se vám tak něco nestalo.

ONDŘEJ: Ne, nemusela jste nebát, nestalo se nám nikomu nic... nikde... tedy vlastně ne, nemusela jste se bát, nikomu se nám nic nikde nestalo.

Stalo se něco?

KÁJA: Ne. Tady se nám nikdy nic nestane. Neboj.

KAREL: Co by se nám taky mohlo stát?

JOSEF: Co by se nám v zahradě mohlo stát?

NADĚŽDA: Myslím, že nic.

MICHAL: Tak potom jsme tedy všichni v pořádku. Není to ulehčující vědět, že se nám nemůže nic stát?

KÁJA: Já bych byla pro to, aby se nám všem ale jednou něco stalo.

VĚRA: Proč proboha?

ONDŘEJ: Nemuselo by to být špatné. Třeba by se potom něco dělo.

MICHAL: Třeba se něco stane velmi brzy, co my víme?

NADĚŽDA: Prosím tě, nepřivolávej to, Michale.

KAREL: Myslím, že v zimní zahradě se až na pár vášnivých scén za ryku studentů nestane mnoho.

JOSEF: Taky si to myslím.

NADĚŽDA: Ne, dnes ne.

KÁJA: Mě by to teda potěšilo, kdyby se už konečně něco stalo.

NADĚŽDA: Kájo...

JOSEF: Jako by se toho všude nedělo dost,

sakra.

MICHAL: Hm. A nejhorší na tom všem je, že většinou to bývá tak, že když se něco stane, nejde už to odestát.

KAREL: Tak, myslím, že si děti popovídají i bez nás. Pojd'te se posadit.

NADĚŽDA: Židle, zase jsem na něco zapomněla.

Děti, doneste nějaké židle.

Michale, Kájo, doneste prosím židle.

ONDŘEJ: Pomůžu vám.

(Odejdou.)

NADĚŽDA: Máme pro vás malé občerstvení, chlebičky, ovoce, tak si berte, jak je libo. Karle, naliž víno.

(Přituknou si.)

VĚRA: Děkujeme.

NADĚŽDA: Hmm. Sklo. Ťuká.

Není to nic moc.

To včera jsem byla na jedné premiéře, to víte, dostanu se teď ledaskam, když učím na akademii, včera po té premiéře byl raut a tam bylo pořádné občerstvení.

VĚRA: Tak sis dala do nosu, jo?

NADĚŽDA: To víš... Tak dopřála jsem si, když už jednou učím na akademii.

KAREL: Naděžda je teď spokojený člověk. *(Bujarý smích.)*

NADĚŽDA: To víte, nový dům.

JOSEF: Musel být drahý.

NADĚŽDA: Stejně drahý jako ten starý.

KAREL: Neříkej mi, žeš to utáhla z platu. To víte, akademie.

NADĚŽDA: Něco jsem si půjčila, něco měla v bance a tak.

KAREL: Jak? Pochlub se hostům. Ne?

NADĚŽDA: Tak. Prostě tak. Jako by tě někdy moje finanční situace zajímala.

VĚRA: Za tu zahradu to ale určitě stálo.

JOSEF: Přemýšlejte nad tou zeleninou! Taková investice do potravin se hodí vždycky.

KAREL: Mně to neříkej, za pár dní odjízďím zpět do Londýna.

JOSEF: Tak, Naděnko, hlavně saláty a

kedlubny.

NADĚŽDA: Já bych neměla čas se o to starat, Pepíku. A byla bych nervózní, kdyby byla zahrádka zarostlá. Spousta práce a málo času.

(Karel jim nevěnuje pozornost.)

JOSEF: To znám, Nad'o, ach, ten čas.

NADĚŽDA: Včera jsem si dala takový zeleninový salát. Na první pohled obyčejný zeleninový salát, ale zalili ho takovou zvláštně kořeněnou zálivkou. Byl vynikající.

JOSEF: A neláká tě představa, že by sis mohla udělat doma sama? A Naděnko, já ti budu chodit se zahrádkou pomáhat. Sázet, udusávat, zalívat, okopávat, kontrolovat, povídat, omývat, hladit.

NADĚŽDA: Leda tak, Pepíku. I když o to nejde, oni by mi s tím pomohli moji studenti. Jsou velmi zruční. To víš, akademie.

JOSEF: Uvidíš. Když by jim síly nestačily, zavolej, já přijdu a dodělám to za ně.

NADĚŽDA: Tak já si sem snad budu chodit odpočívat i aktivně. Za zkoušku člověk nic nedá, že Karle?

KAREL: Dělej si, co chceš. Za pár dní jedu zpátky.

VĚRA: Vidím, Josefe, že ti doma jedna zahrádka k okopávání nestačí. Troufneš si obskakovat ještě jednu. Karle, ty nic neřekneš? Nechcete si skočit nahoru, co?

NADĚŽDA: Ale Věruško, vždyť jde o zahrádku.

A jezte, vezměte si cokoliv. Ovoce je čerstvé, Michal ho včera donesl.

KAREL: Živí se na zdvižce ve velkoskladu ovocem a zeleninou.

NADĚŽDA: Než si najde lepší místo. Měl si vzít příklad z vašeho Ondřeje.

JOSEF: Vůbec je škoda, že ty naše děti spolu už nekamarádí.

NADĚŽDA: Co to vlastně Ondřej studuje?

VĚRA: Psychologii na univerzitě.

NADĚŽDA: To je krásné. Psychologie. To vám jistě pomáhá s problémy.

VĚRA: Občas... pomůže. Ani přesně nevím,

co se učí, už s náma druhým rokem nebydlí a vidíme se párkrát za měsíc. Ale je spokojený.

JOSEF: Pracovat s ovocem a zeleninou přece není nic špatného, sakra. My máme sad, slivový sad pro upřesnění. Rádi bychom i další, ale zatím nemáme tak velké pozemky ani techniku na ošetřování stromů a plodů.

VĚRA: A taky máme krávy, prasata a ovce.

KAREL: Vy máte farmu? Zabýváte se zemědělstvím?

JOSEF: Posledně jsem ti to říkal. Začínali jsme. Skupujeme nebo pronajímáme od lidí restituce a pěstujeme, co se dá.

KAREL: Takže jsi zůstal u hnojení. Starého psa novým kouskům nenaučíš.

NADĚŽDA: A čemu se nejlépe daří?

JOSEF: Farma je na vysočině. Kamenitá a suchá země, takže nenáročným plodinám. Brambory, obilí, ale třeba i len.

A co ty?

KAREL: Už půl roku pracuji v Londýnské stavební firmě coby zahraniční poradce pro střední Evropu. Vlastně se zatím zaškoluji v chodu jednoho z rozvojových programů. Momentálně jsem v kontaktu s kolegou z Argentiny, který tam tento program již dva roky úspěšně aplikuje.

(Přijdou ratolesti se židličkami, všichni se konečně posadí.)

KAREL: No konečně, kde jste tak dlouho?

KÁJA: Čekali jsme, jestli se něco stane.

VĚRA: Nedáte si pokoj, co?

ONDŘEJ: Určitě jste se bavili i bez nás.

KAREL: O zemědělství.

ONDŘEJ: Zanedbaná zemědělská politika, nacpaná břicha na rautech, zrezivělá mechanizace, nedostatek peněz, chemikáliemi vyhnané plody v supermarketech, likvidování lesů...

KAREL: Na jedné straně.

ONDŘEJ: ...na druhé straně je McDonald na Oxford Street, odpor k manuální práci, kravským výkalům a plechovému nádobí. Odpor

k procházkám po kopcích, nakupování v jediném obchodě široko daleko, večerní zavírání slepic, ranní otvírání slepic, polední krmení slepic, čerstvý vzduch, koleje od traktorů...

JOSEF: No, to všechno jsme chtěli probrat, ale ještě jsme to nestihli.

ONDŘEJ: ...progresivní průmyslový fašismus versus nedocené zemědělské mučednictví.

VĚRA: Díky, Ondřeji. Stačí to tak heslovitě. Byla by to nuda.

ONDŘEJ: Myslel jsem, že se třeba budete snažit přijít na to, proč se tahle tristní návštěva vůbec organizovala a realizovala. Že budete chtít vědět, proč se to stalo.

KÁJA: Nebo že třeba budete rádi, že se vlastně teda něco stalo.

MICHAL: Něco neobvyklého.

JOSEF: Proč bychom nad tím měli přemýšlet, prostě to tak je.

KÁJA: Je to tak. Bereme život jaký je. To je váš problém.

NADĚŽDA: Sešli jsme se, abychom si zavzpomínali na dovolené v Jugoslávii, na společnou práci v podniku a tak.

KAREL: Přestaňte nás provokovat nebo se vážně něco stane. Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne.

JOSEF: Děláte z nás akorát blbce.

KAREL: Ale něco na tom bude, protože jsem tady půl roku nebyl. Dvacet sedm týdnů mi tady nic nechybělo a najednou jsem tady.

VĚRA: Tak proč?

(Zhasnou reflektory a je absolutní tma.)

NADĚŽDA: A je to tady.

KAREL: Děti, jsem na vás pyšný, opravdu se to stalo.

VĚRA: Asi vypadl proud.

JOSEF: To bude kolísáním.

ONDŘEJ: To je jako v jedné divadelní hře od Carriera. V jeho hře Terasa se asi od poloviny taky najednou nepochopitelně začne sám od sebe vyhazovat proud a v různých intervalech pak vypadává až do konce jako znak jakési neznámé

venkovní apokalypsy. Je to celkem vtipný. Dost vtipný. V té jeho hře. Tady to ale moc prdel není.

VĚRA: Vy máte psa?

KAREL: Já nevím. Proč?

VĚRA: Tady něco funí.

(Světla se rozsvítí, Michal je pryč. Naděžda a Josef se osahávají.) Josefe, nemůžeš alespoň přede mnou...? Jak mi to můžeš dělat?

JOSEF: Buď zticha. Můžeš být ráda, že jsem tě někam vzal.

NADĚŽDA: My jsme se tady do sebe nějak zamotali.

KAREL: Vy jste to teda promysleli, děti. Klobouk dolů. Co bude dál? Kde je Michal?

ONDŘEJ: Asi šel omrknout příčinu neštěstí.

MICHAL *(vrací se)*: Vypadly jenom pojistky. Svítí moc reflektorů.

KAREL: To je teda tyátr. Proč jsme se tady sešli?

VĚRA: Proč mi to děláte, Ondřeji? Já přece vím, jak se to naše manželství má. Volají mi úplně neznámí lidi, aby mi řekli, co jsem si vzala.

JOSEF: Dneska máš dost kuráže, Věruško. Vysvětlím vám to. Hrajeme totiž takovou hru.

Strávila pár týdnů v blázinci, protože byla hysterická. Pomohl jsem jí a dal na prozkoumání odborníkům. Když mi ji vydávali do domácího dohledu, říkali, že by snad měla být v pořádku, ale že se hystérie může nečekaně objevit znovu. Potom prý mám jakýmkoli způsobem zakročit, pokud možno nějak motivačně, doporučovali.

Naordinoval jsem za každé slovo v hysterii ránu do obličeje, za každé sprosté slovo v hysterii kopnutí do břicha. Ale jsem z toho celý nešťastný, je to dostatečná motivace, ptám se. Ondřej mi pomůže, myslel jsem si, ale co se odstěhoval, jsem na všechno sám.

ONDŘEJ: Jednou tě dostanu.

JOSEF: Ale, ale. To bys přece mamince neudělal. Přece ji nepošleš zpátky.

ONDŘEJ: Rozsekám tě na maděru.

JOSEF: Agresivita v tak pokojné duši? Nevěřím.

ONDŘEJ: Psychologie. Pamatuješ? Umím to

jako oni. Jako ti v blázinci. Budeš vykousávat zrnka písku z omítky.

NADĚŽDA: ...ssssssssssssss...

ONDŘEJ: Že? Husí kůže.

KAREL: Tak moment!! Tohle je trochu divná návštěva, ne? Máme jíst chlebičky, jabka, obdivovat zimní zahradu a ostatní věci, co lidi dělají, když si nemají co říct. Ale tohle je naprosto nepřehledný bordel. Co se tady děje? Michale, plazil ses po telefonu dva měsíce, abys mě sem dostal. To jsem přijel, abych se dozvěděl, že Naděžda je kurva? Ale to marníte můj čas. Pro mě znamená čas peníze, chápeš? Nemůžu si dovolit ho ztrácet. Chápete to? Ale nezlobím se. Nezlobím se, že nechápete, vy zasraní „maloevropani“. To přijde časem.

Tak co je?

Řekne mi kurva někdo, proč jsme se tady sešli?

ONDŘEJ (*zvázní*): Dobrá. Myslím, že je nejvyšší čas říct vám, co se stalo. Proč jste přijel, Karle? Proč se stane spousta dalších věcí?

JOSEF: Tak už sakra řekni...

ONDŘEJ: My jsme se s Michalem vzali.

NADĚŽDA: Kam?

MICHAL: Oženili jsme se spolu, víš.

ONDŘEJ: No, obvykle to je tak, že se berou muž a žena, když se milují. My jsme ale dva muži a milujeme se taky, a protože už je to dnes právně možné, vzali jsme se.

KAREL: Tak už i tady v „maloevropě“. U nás je toho plná prdel.

ONDŘEJ: Vysvětlím vám to.

Budu se snažit nemluvit dlouho, ale zároveň chci, abyste všechno pochopili realisticky, skutečně tak, jak to je.

Naše rodiny se v minulosti hodně přátelily a trávily dohromady velmi mnoho času. Jezdili jsme v létě na dovolenou do Jugoslávie nebo do slovenských lázní, navštěvovali se, slavili společně Nový rok a tak dále. Pracovali jste všichni v jednom podniku, a protože jste se s nikým jiným než s lidmi z podniku stejně nestýkali, bylo by nepravděpodobné, kdybyste

navázali přátelský vztah k jiným rodinám. To se nedá nic dělat. A s tímto stavem věcí jste se i smířili. Všichni. Teď asi nemá smysl uvažovat nad tím, bylo-li možné něco změnit. Bylo či nebylo, stejně byste se s tímto osudem smířili.

Vlastně by se dalo říct, že jste byli v té době přátelé. Ovšem ne dobrovolně, a to je třeba, abyste si uvědomili. Stýkat se s někým neznámým, s někým neproověřeným, by totiž bylo nebezpečné. A to proto, že se všichni navzájem velmi dobře hlídali. Všichni dělali, že nikdo o nikom nic neví, ale všichni věděli, že každý o někom alespoň něco ví.

Co jste nevěděli, a ani nevíte, je skutečnost, že já, Michal a Kája jsme k sobě měli blízko skutečně. Jak taky jinak, když jsme byli pořád spolu. A tak netrvalo dlouho a i když vy jste na sebe zapomněli, my jsme se dali opět dohromady.

A jak jsme rostli a rostli, začaly se mezi námi objevovat náznaky sexuální přitažlivosti. Milovali jsme se všichni dohromady, chodili na večere a do kina.

Mám-li to říci jednoduše, chodili jsme spolu všichni tři. Michal ale po čase začal brát drogy a nestýkal se s námi už tak často. A tak jsme zůstávali dlouhé dny jenom s Kájou a pokračovali v tom, co se mezi všemi třemi vyvinulo už dřív. Trvalo to pár let. Michal se ale dostal do bodu, kde si člověk musí zvolit mezi smrtí a jakýms takýms návratem do relativně normálního života. S naším přispěním se rozhodl pro život. Můžete mě někdo vystřídat?

(Od těchto míst Michal pije z láhve.)

MICHAL: Byla to ta doba, co jsem nemluvil, co jsem vůbec nic neříkal. Nebylo, co bych vám řekl. Ondřej a Kája mi pomohli zpátky. V poslední době si ale Kája našla jinou společnost, a tak jsem se učil žít společně s Ondřejem. Pomalu se mezi námi vytvářelo napětí a vzrušovali jsme se. Zjišťovali jsme, že spolu chceme trávit všechn čas. Že spolu chceme žít. A tak jsme se vzali.

KÁJA: A já si musím poradit, jak umím. Vyhovuje mi to tak.

(Pauza.)

Znám několik homosexuálních párů kluků, co spolu chodí. Jsou to normální lidi jako my. Někteří chodí do škol, do akademií, někteří pracují. Jsou většinou příjemní.

JOSEF: Zase z nás zkoušíte dělat blbce? Hmm. Máte kuráž.

(Ticho.)

ONDŘEJ: Ale to je všechno vzdálená minulost. Je to za námi. Michal překonal iniciační fázi i zpětné přijetí některých primárních konvencí společnosti. Pravdou sice zůstává, že jsme vám nemuseli říct vůbec nic, ale myslíme si, že jako rodiče máte vědět, co se s vašimi dětmi děje. A taky už jsme chtěli skoncovat s tím lhaním. Muselo se to stát, jednoho dne byste se to dověděli.

Důležité je to, co se stalo. A protože se to stalo nám třem, vlastně se to stalo nám všem, jsme domluvili tuto návštěvu. Chtěli jsme jednat fér.

NĚCO VĚDĚT JE VÝHODNÉ
VÝHODNÉ JE NĚCO VĚDĚT
NĚCO VĚDĚT JE VÝHODNÉ
VÝHODNÉ JE NĚCO VĚDĚT
NĚCO VĚDĚT JE VÝHODNÉ
VÝHODNÉ JE NĚCO VĚDĚT

KAREL: Ty peníze za letenku mi vrátíte. No, Michale, to je teda nevěsta.

ONDŘEJ: Jsme k vám upřímní.

JOSEF: Víš, kam si můžeš strčit svoji upřímnost.

VĚRA: Jednou jsem šla brzo ráno na prohlídku. Do nemocnice. A viděla jsem lidi, kteří vylízali z děr. Bylo něco před sedmou a na podzim. Vzmáhající se den pomalu rozfoukával mlhu přilepenou na namrzlých chodnících. Šla jsem kolem velkého staveniště. Všude kolem se válely cihly. A různé pytle. Dělníci se zrovna scházeli a kouřili. Vždycky když natáhli kouř, tak se jim zvětšily pytle pod očima. A tak jsem šla kolem jedné stěny té stavby. A otočila jsem hlavou nalevo. A asi tak tři metry ode mě se něco hýbalo. Desky, igelity a tak. Tak jsem se

zastavila. Šustilo a praskalo to víc a víc. Pár kroků jsem se přiblížila. A viděla jsem, jak zpod toho nepořádku vylízá stařenka. Špatně se hýbala. Skučela. Podala jsem jí ruku. Ale nechtěla pomoci. Tak jsem kus poodešla, jako že odcházím, ale dál jsem všechno pozorovala. Tak na oko. Pod tím nepořádkem byla díra. Ještě další dvě babičky z ní vylezly. Vůbec jsem to nechápala. Odkud lezou a proč tam spaly. Lidi přebývají pod zemí. Vytáhly z té díry ještě takové velké barevné kabele a šly pryč. Nechápu to.

JOSEF: Skončilas?

NADĚŽDA: Michale, ty jsi teplej?

MICHAL: Dá se to říct i líc.

NADĚŽDA: Vousy, chlupy, ponožky a tak?

MICHAL: Tak.

NADĚŽDA: Svatba? Jako svatební šaty, obřad, hostina a tak. Proč jsem se o tebe ty roky starala? Aby mě pak celá akademie pomlouvala?

ONDŘEJ: Tady se zatím moc párů neodvážilo, ale v některých evropských zemích se to praktikuje už několik let.

KAREL: Komunity. Vždycky si říkám, jak jsme to mohli dopustit. Společnost se nám drolí, destabilizuje. Podáš prst a přijdeš o celou ruku. Těch problémů, co s vámi všemi bude. Spějeme k tomu, že jakákoli úchylna bude realizovatelná, právně v pořádku. Prostě si něco vymyslí a vydíráním toho dosáhne.

ONDŘEJ: Nikdo vás nevydírá.

KAREL: Vydírá. To je vydírání. Vydíráte společnost, která nabídla rozšíření svobod. Středověk na vás, buzeranti. Pokud se proti tomuhle říťovství někdo postaví, tak začnete ječet něco o diskriminaci a utlačování osobní svobody.

ONDŘEJ: Když se to rozšíření nabídlo, tak přece musíte počítat s tím, že bude naplňováno. A my si nevymýšlíme nesmysly, máme se rádi. Zkuste to pochopit. Prosím.

KÁJA: Žijeme v době, kdy se vyhovuje požadavkům obyčejných lidí a to tu ještě nikdy nebylo.

NADĚŽDA: A voníte si? Nemůžete si vonět a to je základ.

MICHAL: Mami, jsem v pořádku. Mám dvě ruce a těma se užívím, mám dvě nohy a po nich dojdu kamkoli, mám hlavu a tu používám. Uznávám, že třeba trochu jinak. Jsme jiní v tom, že nás vzrušují chlapi.

ONDŘEJ: Tvorové fyziologicky vypadající jako chlapi.

MICHAL: Jde o to, že si voníme. Jo, jo, jo, voníme si. Normálně.

VĚRA: A jak to máte po sexu? Přitisknete se k sobě jako muž a žena? A kdo z vás je jakoby muž a kdo žena? Myslím tak jako do objetí... nebo do náruče... nebo... nějak jinak... já nevím... zajímá mě to.

ONDŘEJ: To víš, že jo. My to právě tak úplně pevně dáno nemáme. U heterosexuálů to vychází přímo z pohlaví, ale my to tak pevně nemáme. Právě v tom, že si to občas vyměníme je ale ta hravost erotiky.

NADĚŽDA: Mě to taky samozřejmě zajímá. Co, Michale, holíte si zadky?

MICHAL (*smích.*): ...ano, maminko, někdy se holíme. Navzájem. Já Ondřejovu levou půlku a on mou pravou a potom se přehodíme.

NADĚŽDA: A nebolí to?

MICHAL: Co?

NADĚŽDA: No, když...

ONDŘEJ: ...když se holíme...?

NADĚŽDA: Ne, když to děláte... no, víte co... Aha. Neřeknu to nikdy, na to zapomeňte.

JOSEF: Vy si snad z toho děláte nějakou výstavku, vitrínu, budete se tím chlubit.

MICHAL: Občas to bolí, ale to není důležitý. Když je to z lásky.

NADĚŽDA: Z lásky. Vy nemáte potuchy o tom, co to je láska. Co si vlastně myslíte, že to je... láska? Vy ty slova jenom vypouštíte, vůbec nevíte, co znamenají. Láska, jak si vy dva můžete představovat lásku?

(*Je dlouhé ticho, v němž se Michal posadí.*)

MICHAL: Takhle.

JOSEF: Hnusí se mi to. Nedostaneš nic, ani „ň“. Rýpu se v hnoji, abych tě zajistil do budoucna a ty se takhle odvděčuješ. Takhle? Jste

horší než ti vepři, co se rochní ve svých hovnech.

VĚRA: Pepo, měli bychom jít domů.

JOSEF: Ty drž hubu. Máš se teď koho chytout proti mně, co? Je to všechno tvoje vina, tvoje chyba, protože ty seš stejnej kripl jako tvůj syn. Ještě aby nebyl.

VĚRA: Pepo, prosím tě, nekřič. Ondřej je přece i tvoje dítě.

JOSEF: To pochybuju.

MICHAL: Nechte toho. A poslouchajte chvíli.

NADĚŽDA: Jsi zase mimo.

ONDŘEJ: Dej to sem.

KÁJA: Michale, vyřešíme to, klid. Nepij. Bude tě bolet srdíčko. Víš, že není zdravý.

MICHAL: Nechte mě... být... a poslouchajte. Všichni máme něco. Ty jsi promiskuitní hloupá husa a ty jsi arogantní, destruktivní hajzl. A já jsem hodnej a teplej.

(*Směje se.*)

ONDŘEJ: Ne, teď nejsi hodnej, Míšo!

MICHAL: Taky kurva nemusím být pořád ten, co je hodnej. Poslouchajte... poslouchajte. Myslím, že jsme normální rodina až na Káju, co Kájo, nemáš něco do té naší zahrádky? (*Občas se chytne u srdce.*)

KÁJA: Nevím. Ale jestli se neuklidníš a nepoložíš tu flašku, tak se možná něco stane.

KAREL: Tak v tom případě mě omluvte. Děkuji za pozvání. I když – mohli jste předem oznámit charakter návštěvy. Jel jsem na svatbu, ne na maškarádu. Na druhou stranu musím uznat, že jsem se nenudil, byl to zajímavý podvečer.

MICHAL: Tati, nechtěl jsem být spros...

KAREL: Tak nebuď. Stydím se za to, že mi tvá matka kdysi voněla. Nebuď!

MICHAL: Nebudu...

NADĚŽDA: Kam jdeš?

KAREL: Odletím nějakým nočním spojem. Dobrou noc, Kájo!

KÁJA: Tati, tati, oni to myslí dobře, všem by se ulehčilo, kdyby jsme o sobě věděli.

MICHAL: Nebudu, nebudu, nebudu. (*Sebedestruktivní sklony.*)

NADĚŽDA: Miško, já jsem se tak těšila na

svatbu a vnučátka. Že je budu učit zpívat a tancovat. Že je budu brát do divadla. Jak jsi mi mohl tohle udělat? Měla jsem plány, to je taková škoda, že už se nikdy neuskuteční. Ty jsi mě zradil, moc jsi zranil mou křehkou duši. Daří se mi na akademii, máme nový dům s krásnou zahradou a všechno je ztraceno.

Ještě, že jsi tu ty, Pepíku.

Tehdy, jak se Michal ztratil na té dovolené, utěšoval jsi mě, ano, taková stejná vůně to byla, ano, vzpomínáš si?

JOSEF: Budu tě chovat. Postarám se. Budu tě zalívat a pěstovat, hladit. Jenom se přitul, tak... dám ti dárky... uvidíš... přitul se.

VĚRA: Včera jsem se dívala v televizi na zprávy, ale vůbec jsem některým těm zprávám nemohla uvěřit. Byla tam třeba jedna o tom, jak kdesi vybuchla nějaká stará bomba. Nikdo nevěděl, odkud se vzala.

JOSEF: Už zase začíná.

Buď zticha, sakra. Nikdo na tebe není zvědavý.

ONDŘEJ: Mě to zajímá. Co bylo dál?

JOSEF: Na tebe taky ne... ty... ty...

VĚRA: Byly tam i rozhovory s obyčejnými lidma. Tu bombu našel asi tak šestiletý romský syn romské matky. Našel to někde na zahradě a přinesl tu bombu té své matce do kuchyně. Ta romská matka tu bombu v kuchyni odjistila a vybuchlo to. Byl tam záběr, jak leží ta paní v nemocnici. Myslím, že žila. A potom přišlo to, čemu jsem vůbec nerozuměla. Policie vydala nařízení, aby lidé nezvedali ze země předměty. Aby nic nezvedali. Jako prevence, rozumíte?

ONDŘEJ: Rozumím. To je nesmysl. Michale, nepij už!

MICHAL: Ne... ne... nech mě. Pos...louchejte... poslouchajte. Mám taky příběh na povídání a já vám ho povím. Takovou historku vypečenou.

V dětství mě strašně těšilo, že mi drží toaletní papír u prdele, když jsem se vytíral. *(Potácí se s lahví ze zahrady.)*

ONDŘEJ: Kam sakra jdeš? *(Utíká za*

Michalem.)

VĚRA: Rozumíte? Někdo někde našel bombu a oni zakážou sbírat věci ze země. Nerozumím tomu.

JOSEF: Věro...! *(Objímá Naděždu.)*

VĚRA: Mluvím o něčem. O něčem, co jsem zažila a nerozumím tomu. Jak mně tohle můžeš dělat? Vždyť ty s ní přede mnou šukáš. Nevadí ti, že jsem tady. Je ti to jedno. Jako bych tu nebyla. Jako bych nebyla nic, vůbec nic. Ale já asi opravdu nic nebudu, když mě nenávidíš. Myslela jsem, že jste si to spolu už vyřešili. Hříchy mládí, říkala jsem si. Ale vy jste hovada. Kam jdete? Já jsem tady, Josefe, tady.

JOSEF *(odchází s Nad'ou zažívat intimní okamžiky)*: Tak tady zůstaň a počkej až se vrátím. Pak si to vyřídíme.

(Naděžda zpívá muzikálovou píseň.)

VĚRA: Kam jdeš? Poslouchej mě. Chtěla jsem si s tebou popovídat. Zažila jsem tolik věcí. Kam jdeš? Počkej!!! Nenechám tě odejít.

(Nezpozorována sebere ze stolu kudlu, kterou se krájelo ovoce a běží za Josefem a zpívající Naděždou.)

KÁJA: Ty vaše neuvěřitelné věty, historky, slova, poučky. Jste všichni úplně odjinud. Asi prasknu, prasknu, prasknu, jsem časovaná puma a prasknu. Pořád jenom mluvíte. Mluvíte nesmysly nebo úplně odporné věci, ale nic se neděje, všechno jako by stálo na místě. Celej náš starý dům byl vycpaný vatou vašich zbytečných slov a tady to bude za chvíli stejný. Roztrhnu se z toho, roztrhnu a chčípnu.

(Rozbije květináč a začíná uklízet chlebičky, ovoce, židličky, jako by se vše mělo uvést do původního stavu. Uklízí, jako by uklízela divadelní jeviště. Nakonec odnese a zhasne reflektory.)

Konec

LENKA POLUDOVÁ

Studentka druhého ročníku RTDS DiFa JAMU a čtvrtého ročníku ČJ-EST FF MU Brno, skautka, katolička, milovnice bývalé univerzitní studovny, ovocných knedlíků a rozkvetlých třešní.

Ve vaně pod kolínky
koupu své prsty.
Ťuknout si s tebou o čelo...
Jsi violoncello.
Dlouhý a hravý
o smyčec mého ef.
Prohnout se v jaro.
Vydloubnout ano z ananasu!
Zaoblit otisk na pění.

Trombóní čelo pod tebou, ofinko!
Žlutou mašlí převázaný modrý hrudník,
ó, Švédko!
Norkový kožíšek. Norko, ví kožíšek,
že zima mrazí?
Drazí,
severně po těle je mi.
Zahynu kolejemí,
kde se netopí.

Směšné je mazlení, když vrže, že?
Pohlad' mě v hlubinách,
velrybo na bříše,
bobo na bobíku.
Sním, že pod námi tisíc mil vlnění, není?
Ach, linoleum.
Jsem mořská panna
pod tvým tričkem z Fonsu!
Nohama pracovitá.
Svítá.

Jazýček mi blekotá, pejsku.
Ucucat tě! Vsát špagetku.
Dlouhý jsi jak štafle...

Na zhaslém pódiu
pokoutně za oponou
hrajeme dospělý večerníček.

Na budíku tiká erotika.
Eroplán plánuje jaro.
Sto uch v míse hravě sní se.
Mléčné kojení – skoro spojení!
Místo ukojení
nasazují berle.
Místo vajec cumlám
antiperle.

V pohorkách kope si do kamínku
vyčáhlý paleček.
Třese se čarůvka
a zima od země.
Mé osrdce zdráhavě vědoucí
v nedooblené tmě
jeho baretu
přidrženého...
Čím končí baret-t-t,
můj milý začíná.
Dvojně.
Táta.
Borůvka čar,
ta modrá bublina
schovaná pod šaty,
když si mě polaská.
Mlaskáním v ešusu
kulatím se k němu
budoucí m-m-m má má...
Minulá.

Tři básničky z univerzitní studovny

Má jazyk za zuby.
Kouká se nepřítomně,
načež se zazubí.
Sedí tu už hotový zub času.
Kdyby tu tak proletěla vlaštovka: fíí!
Zvedl by čumáček,
zvedl by svůj hřbet žirafí
a pak hřbet
Estetické stomatologie.
„Co on se to neučí?!“
protějšší estetička začučí.

Černokrátkáč v ramenou svalový.

Rovný rohlík hladový.

Koušu v něm přes učebnici
pěnu těst.

Zatímco učí se,

já tisknu v pěst

pěnu všech vodních cest.

Mám v hrsti břeh,

kde nikdy nezakotví.

Dnes sedím jinde:
vidím ho přes palmu.
Tlusté knihy zívají tlamami.
Rozevřít svět,
vstřebat se v dřevěné pixle.
Zívá i Černíček.
Je čas na večerníček.

Slabůstka, sladkůstka, mňam!
Laskonku mlaskám
mezi pruhy přechodu.
Lalala – skon, shon,
nebezpečí?
Maličký klučík ječí.
Mámino mámení:
červené znamení.
Laskonku mlaskám
mezi pruhy duhy.
Mé malé mámení:
laskavé znamení!
Slabůstka, sladkůstka, mňamůstka –
co je laskomina, sní se.
Co je zakázáno, smí se.

Stulík, palec, paleček,
a když ji svlékli,
vítr hrál o ni.
Bolístky, prstýnky, třepení.
Pták něha zdřevění
jak noha,
noci oharek, jek.
O polštář,
o snění.

Mám ráda mlčení za ruce.

V neděli nejprv

let po obláčku

a pak se ti ptáček zažehlí

za límec...

Mám ráda kroky po čtverečkách.

Psaní večera nejprv

modrého, pak mokrého.

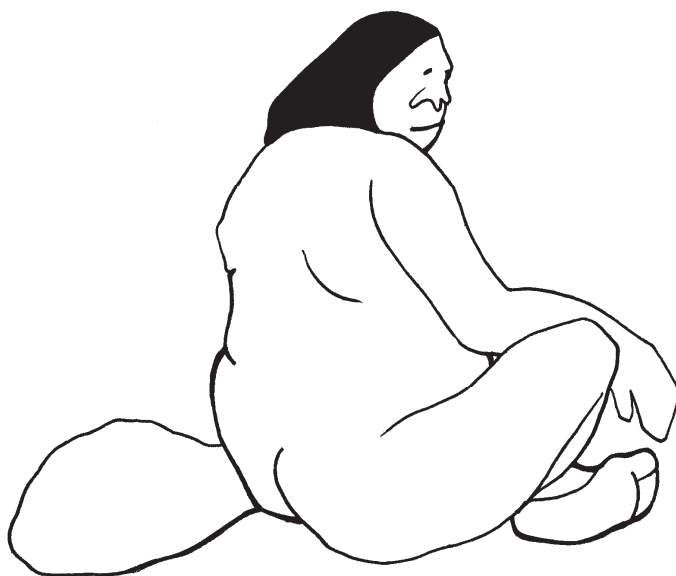
Dech po obláčku,

a když se ti zachce

našpulit rty,

dva prsty za krkem...

Zmrzlínku!

JAKUB REŽNÝ

Narozen 31. 8. 1981 a studuje divadelní dramaturgii u p. prof. Bořivoje Srby.

Úzkost

PRAVIDLO č. 1: Jediná cesta k uvědomění si agrese, násilí, depersonalizace, dehumanizace, jež nás obklopuje, je toto vše si na vlastní kůži prožít, poznat a zpětně z tohoto zážitku čerpat.

PRAVIDLO č. 2: Jedinou možností, jak zprostředkovat tento zážitek, je užít vůči nedobrovolným účastníkům násilné postupy. V žádném případě však nejde o to někoho fyzicky napadnout, ale o to vytvořit takovou atmosféru, kde se jediným adekvátním řešením stává akt agrese ze strany příjemce.

PRAVIDLO č. 3: Jedinou možností, jak tuto atmosféru vytvořit, je překročit hranice zákona, omezit osobní svobodu jedince.

PRAVIDLO č. 4: Jedinou možností, jak upozornit na to, co se kolem odehrává, je nést za své jednání plnou odpovědnost.

PRAVIDLO č. 5: Nic nevysvětlovat. Jediné, na čem záleží, je individuální prožitek.

AKCE: Dopravní prostředek, tramvaj nad ránem s menším množstvím opravdových cestujících. Směr cesty: z centra na okraj. Je vyřazena nouzová brzda a mechanické otevírání dveří, instalováno zařízení rušící spojení, pokud ne, tak všem je za jakoukoli cenu zabráněno použít mobilní telefon. Několik zastávek normální jízdy, pak už se nestaví. Tramvaj neustále zrychluje. Pod každým sedadlem je umístěna zalepená šedá lepenková krabice s dotazníkem na víku. Jméno, Příjmení, Adresa, Národnost, Vyznání, Sexuální orientace, Rodné číslo, Číslo občanského průkazu. S první opomenutou zastávkou se aktivizují aktéři, intenzita světla se zeslabuje, rychle za sebou jsou přehrány názvy všech zastávek v různém pořadí, v různých zvukových deformacích, zvuk se postupně rozpadá, odumírá. Ticho.

FÁZE 1

UVNITŘ: Určitý počet mužských aktérů se proměňuje v mechanicky se pohybující mátohy-revizory. Je jich mnoho a jsou maximálně nepříjemní. Pod pohružkou vysokých peněžních pokut nutí cestující vyplňovat dotazníky na krabicích. Cestující-aktéři záměrně kladou revizorům odpor, aby vyprovokovali opravdové cestující k podobné reakci. Pokud opravdový cestující odmítá spolupracovat, je podroben psychickému teroru ze strany několika revizorů.

VENKU: Tramvaj míjí větší skupinu lidí brutálně mlátících jednoho jedince.

FÁZE 2

UVNITŘ: Ke každému cestujícímu se velice blízko posadí jeden nebo dva lidé a několik minut z něj nespouští pohled. Usmívají se.

VENKU: Nahý, ukřižovaný muž s šaškovskou čepicí na hlavě.

FÁZE 3

UVNITŘ: Dva tančící páry, vždy muž a žena. Tanec přerůstá v synchronní konflikt. Jednání a obsah slov tanečníků je totožný. Mechanicky na sebe zároveň chrlí ty nejintimnější prožitky, hnus a bolest, soukromí neexistuje, nikdy nebylo. V prvním páru udeří muž ženu, v druhém žena muže. Nikdo

z cestujících-účastníků nereaguje.

VENKU: Dortová bitva mezi muži a ženami.

REAKCE

UVNITŘ: Uhozená žena, muž srazí svého partnera, partnerku dortem k zemi. Pláč. Vozem se potácí muž se zkrvaveným obličejem, upadá, plazí se po podlaze a volá o pomoc. Pokud mu někdo pomůže, vysměje se mu do obličeje.

FÁZE 4

UVNITŘ: Několik cestujících-aktérů si opakovaně na obličej nasazuje papírové a plastové neprůhledné sáčky s logy nejrozumnějších velkoobchodů. Několik z nich se zavěsí hlavou dolů. Opravdovým cestujícím jsou násilně na hlavu naraženy sáčky. Do prostoru uličky se postaví nahé ženy.

VENKU: Hořící osobní auto, kolem kterého tančí skupina za ruce se držících malých dětí. Oheň osvětluje obrovský reklamní billboard s krásnou ženou v popředí a s kuchyňskými spotřebiči v pozadí.

FÁZE 5

UVNITŘ: Jednání je totožné s fází 4.

NAHÉ ŽENY (*nepohybují se, pouze strnule hledí před sebe*): Jsme spotřebitelky kuchyňských spotřebičů, samy jsme se staly spotřebiči, samy jsme spotřebovávány, neustále, den po dni. Naše duševní existence se vyprazdňuje s vyprazdňující se skutečností. Jsme spotřebitelky. Naše fyzická přítomnost, naše tělo bylo degradováno na prázdný znak vyplňující strukturovaný prostor. Prostor vytvořený prázdnou strukturou. Samy jsme zapříčinily vyprázdnění skutečnosti, struktury, prostoru. Prázdnota je jediná skutečnost, jsme její součástí. Tato slova jsou prázdná, nic neobsahují. Jsme prázdnotou prázdnoty. Je nemožné přestat být spotřebitelkou. Nemáme jméno, nejsme ženy. Jsme spotřebitelky, bytostí nového tisíciletí spotřebovávající samy sebe.

VENKU: Poprava. Žena střílející klečícího muže do týla.

FÁZE 6

UVNITŘ: Nahé ženy jsou surově odstrčeny muži, již na začátku představovali revizory, ti zaujímají jejich místa, vytahují zbraně a míří na opravdové cestující.

VRAZI: Ještě nikdy jsem ničeho nelitoval a nyní také nebudu ničeho litovat. Chápal jsem to všechno jako druh experimentu, na který není žádná odpověď. Je to velmi jednoduché. Jako zvíře. Sledoval jsem všechno, jako zvíře sleduje svou kořist. Poprvé jsem zabil před svým dvacátým rokem, zastřelil jsem jelena, neustále se pokouším znovu vyvolat ten pocit rozrušení, když jsem jej viděl mrtvého. Já miluji všechny lidi a já jsem miloval i ty, které jsem zabil. Vraždil jsem ty lidi a věděl jsem, že to musím udělat. Pro vás jsou to vraždy, pro mě to byla povinnost. Ještě nikdy jsem necítil lítost za to, že jsem zabil. Žádná láska, žádná nenávist, jen slepá lhostejnost. Neberu je jako jednotlivce, ale jako celek. Prostě jsem je zastřelil, nedělalo mi to potěšení, cítil jsem to jako naléhání. Bylo to jako nějaká hra. Loupil jsem a zabíjel, ale já jsem robot, nic jsem necítil. Nemám naprosto žádný zájem o vztahy s lidmi. Byl jsem

zrazen.⁵

(Všichni zaráz vystřelí, z hlavně vyletí vlaječka s nápisem: Přežil jsi svou smrt. Vrazi se posadí na svá místa.)

VENKU: Tramvaj zastaví. Z okolní temnoty se vynořují postavy bez tváří. Na všechna okna jsou nalepeny zvětšené fotografie mrtvých, umučených a zmrzačených lidí od Osvětimi až po Sierru-Leone. Tramvaj se dá znovu do pohybu.

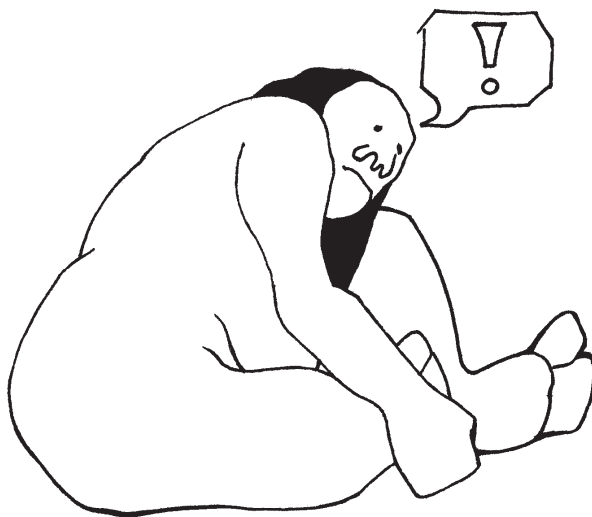
FÁZE 7

UVNITŘ: Světla se prudce rozzáří, aby osvětlila tváře nalepené na oknech. Tma. Světla slabě poblikávají. Z ampliónu jde slyšet zvuk vlaku přejíždějícího pražce. Zvuk je neustále hlasitější. Většina cestujících-aktérů se monotónně vsedě kymácí. Výkřik ženy, která se v křeči svíjí na podlaze. Z vrahů se stává hmyz bloudící po prostorách tramvaje. Tramvaj zastaví, otevírají se dveře, hmyz leze ven.

VENKU: Opravdoví cestující jsou uvítáni ženami v národních krojích, chlebem s dobře vyškvařeným sádlem a transparentem „Arbeit macht Frei“. Opodál jsou vytvořeny dva kruhy do kolečka točících se žen v krojích, tanec se neustále stupňuje až do totálního vyčerpání, kdy ženy bezvládně padají na zem. Hmyz je zašlapán do země, od jednoho k druhému chodí muž s pistolí. Každému věnuje jednu ránu.

POSTSKRIPTUM

Následujícího dne je cestujícím doručena zalepená šedá lepenková krabice do poloviny naplněná popelem, na kterém je položen jejich vyplněný osobní dotazník.

⁵ Anatolij Onoprijenko (masový vrah), Jakub Režný.

JITKA KOSTELNÍKOVÁ

Osobní zpověď Růženy Rychlé

Můj život byla poušť. Drsná, krutá a nebezpečná... Přesto jsem si i já mezi horkými dunami našla své místo – a ne jedno! Čas se líně přesýpal – nemilosrdná výheň mě dusila – po několika úporných týdnech jsem se téměř už jen plazila – náhle jsem z ničeho nic objevila životodárné řečiště. Byl to on – jeho vlahý pohled naplnil mou vyschlou mysl. Časem chtěl však vlažit čím dál víc. Mé meandry ale už nezvládaly jeho silný proud... Brzy jej lákal turisticky atraktivní kaňon. Nezbylo mi než přetočit buzolu a začít hledat své El Dorado sama. (...) Náhle se v mém chlívku objevila střelka, která vnesla do temnoty mé duše nové světlo. Bylo to krásné a čisté...

Vlnky se nám houpají dodnes na stejné frekvenci jako tehdy...

Pro své čtenáře zkomponovala Vaše RR !!!
(pro nováčky: RR = Růžena Rychlá)

Karin

HRAJE, ZPÍVÁ A TANČÍ:

KARIN *a chvíli, pouhou chvíli, také ON*

1) KARIN – ASI TEĎ

Karin leží na nemocniční posteli – nohy a ruce má připoutány koženými řemeny – může pohybovat jenom hlavou. Její úvodní monolog je přerušován krátkými pauzami, kdy se setmí, aby mohly být na scénu nainstalovány figuríny v lékařských a sesterských úborech – představují vizitu, která je rozdělena do tří fází – monolog je tedy třikrát přerušen tmou – Karin si toho, co se děje kolem ní, vůbec nevšimá a nejenže to nereflektuje verbálně, ale ani pohledem či výrazem. V první fázi je vizita zastihnuta při příchodu do pokoje – při druhé stojí kolem Karinina lůžka a při poslední odchází.

KARIN (*zívá – probouzí se*): Karin, asi už je den... Tak se sebou něco dělej!! (*Ironický smích.*) To se ti řekne, kočičko. I kdybych tu nebyla přikurtovaná jak malý parchant v kočárku, ani omylem bych těmahle nohama nehnula... Fakt už nemůžu.

Vzpomínáš si na to, jak se venku pozná, že už je den a skončila ta noc? (*Zapáleně.*) To ti vyjde Slunko, které zalije svým žlutým světlem celou krajinu... Paráda – nejhezčí je to na podzim a na horách... Tady si to musíš domyslet z toho, že ze dveří vyjde sestra... Dost nechutná náhražka – zvláště když mi tu pak rožne drnčící zářivku...

Nechápu to – co to se mnou vyvádějí – proboha, já už opravdu nemám sílu se bránit... To jejich věčné šťourání... Pak se nemůžou divit, že je pokoušu nebo zmlátím... To jsou slastné okamžiky, které si často – vid' že dost často – přehrávám v naší domácí – hlavové videotéce – je blažené vidět se, když to nandávám těm senilním sestrám nebo oplzlým doktorům.

Stejně mám poslední dobou čím dál víc takový blbý pocit, jako by to na mě všichni stejně

jenom tak hráli. Furt čekám, kdy se zahrne opona, přijdou mě odvázat, uslyším potlesk a pak se spolu s ostatními protagonisty tohodle nehorázného štyku půjdem uklonit a bude šlus... Kostymérky mi vrátí moje běžné šaty, zlíčená maskérka mi odstraní kruhy pod očima a tunu vrásek, a já pak půjdu vesele domů a budu si pískat, a pak uvidím náš barák a budu hledat klíčky... jenže ty už nikdy nenajdu..., protože klíče patří do zámku – zámek do dveří – dveře k domu – a v domě je ti dobře – je tam postel a měkký koberec – v kuchyni to voní po lipovém čaji – lednička v noci drnčí – postel v ložnici vrže – – – nebo spíš vrzala – teď už nemá proč – tys tam taky patřil mezi všechno to drnčení, vrzání a lipovou vůni – měls rád flanelové pyžamo – podzim – horké mléko a mě taky...(Je velmi unavená – mluví tišeji a pomaleji, méně zřetelně – pomalu odpadává.)

Co? Hlas? Telefon? Už si nevzpomínám – dávno – proč???

2) TELEFONÁT

Tma. Dlouho se ozývá vyzváněcí tón telefonu, pak propadnutí mincí do automatu.

KARIN (*vzlyká a funí do sluchátka*): Tak mě tam poslali... Slyšíš? Jdu tam! V noci jsem měla záchvat a pokousala jsem sestru, málem jsem podpálila oddělení a chtěla jsem proskočit oknem.

ON (*odkašlává si, mluví ne zcela přirozeně*): Já vím, pan primář mi volal. To nic, kočičko – oni ti opravdu chtějí pomoci. Bude to zas dobrý... (*Karin pořád posmrkuje.*) Hmm, zítra už odlétám, Karin... Všechno je zařízené.

KARIN (*náhle mu vpadne do řeči*): Ale já

nemůžu s tebou – hrozně mě bolí nohy – protančila jsem celou noc, miláčku!

ON: Aaale já letím sám. Líbám, Karin. Budu na tebe myslet, kočička... *(Zvuk zavěšeného telefonu.)*

KARIN: Ale já opravdu dnes nemůžu, dnes né...

(Do tmy se ozve její zběsilý výkřik a pak řinkot skla.)

3) BALERÍNOVSKÁ HALUCUCANICE

Ostre se osvětlí kruhový prostor na jevišti, kde strnule stojí Karin, která má na sobě úbor baleríny. Hraje „šilený valčík“ od LPD a ona na něj trhaně tančí. V krátkém časovém úseku se tempo neustále zrychluje – stejně tak zrychluje své pohyby i Karin. Na konci tohoto obrazu padá na zem únavou – tempo je šilené... Tma.

4) VYMYDLUJÍCÍ SRŠEŇ

Na obou stranách jeviště stojí z profilu ženské „výlohové“ figuríny v úboru zdravotních sester. Měly by mít ruce vepředu – nataženy – směrem ke Karin, která je uprostřed jeviště. Přestože jsou figuríny od ní dost daleko, musí Karin působit, jako by s nimi byla v bezprostředním kontaktu. Je schoulená na zemi – během obrazu sebou šije a různě mění polohy.

KARIN: Ne, ne... dnes mě nedostanete! Dejte ty ruce pryč, vy zamundúrované stvůry! Nepíchejte mi to svinstvo – budu kousat – já nechci – já chci pryč – daleko od vás – na jinou planetu!!! – nechte mě jít – *(pláče jako dítě)* prosím – tu injekci ne – ten hnusný sršeň mi vymydlí zas hlavu a budu mít děsy. *(Je úplně zoufalá, pomalu rezignuje a vykasává si nemocniční košili, aby mohly sestry implantovat imaginární injekci – pak sedí na zemi – drží si kolena – vzlyká a rytmicky se kývá dopředu a dozadu. Tma.)*

5) S BALERÍNOU

Nemocniční pokoj. Diagonálně postavena železná postel, vedle ní plechová nemocniční skříňka. Pokoj je osvětlený ostrým bílým světlem. Karin leží rozverně na posteli – hlavou k divákům – jako by něco chystala. Pomalu vytáhne zpod polštáře hrací skříňku – má radost. Chová se v podstatě jako dítě. Jsou slyšet kroky – rychle ji schová a zakutá se do peřiny – kroky odeznívají – znovu vytáhne skříňku a otevře ji – hraje – růžová balerína tančí – Karin ji fascinovaně pozoruje a mluví k ní.

KARIN *(něžně)*: Chudinko, taky musíš tančit jako na povel vždycky, když nad tebou někdo odklopí víko... A pořád máš stejný úsměv a stejné šatičky a stejné pohyby a pod nohama ti hraje furt stejná hudbička... To je taky dobrý psycho, víd'? Ještě že jsem tě sem nějakým záhadným způsobem propašovala. Víš, ještě jsem tu nikdy nebyla. Má mi to tu prý pomoci. Koupila jsem si tě za poslední peníze chvíli před tím, než mě sem manžel odvezl – no a stejně mě ten chlápek z toho bazaru natáhl, ale to neva... Hlavně že tu teď jsi se mnou... Asi tak od sedmi let jsem si tě hrozně přála – doufala jsem v každé narozeniny vánoce, ale mamince se to zdálo příliš zbytečné – raději mě zahrnovala tunama odborné literatury. Hrozně se mi líbilo, že by na mě měl někdo kdykoliv čas a úsměv jenom pro mě. Jen jsem se děsila toho, že si v okamžiku, kdy jsi ke mně zády, odporně odplivneš, zakleješ a pak zase plynule vklouzneš do toho svého naučeného porcelánového klidu... Že to na mne nehraješ, že ne? Že nejsi jako všichni ostatní? *(Karin šupne skříňku pod polštář a schová se pod peřinu. Kroky sestry se přibližují. Zářivky zadrnčí a zhasnou – rozsvítí se noční kulaté světlo s červeným pruhem. Kroky se vzdalují. Za tlumeného nočního světla vyndá skříňku zpod polštáře, zběžně ji pootevře, energicky zaklapne a strčí ji pod postel vedle bačkor a nočníku.)* Běž si odpočinout – ať mi můžeš zítra zase zatančit. *(Po chvíli.)* Nechceš prášky? *(Vyndá ze šuplíku malou lahvičku s léky – pár si jich nasype na ruku a pak*

spolkne – otevře skříňku a zbytek nasype na balerínu. Kárávě k ní mluví.)

A nemrač se! Buď ráda, že nejsme na samotce – nejsou tam sice mříže, ale to jen proto, že tam nejsou ani okna, tudíž nemají být v čem... Jenom holé zdi a jedovatý vzduch...

(Noční světlo zhasne – Karin se ještě chvíli vrtí v posteli.) Ty brečíš? Ale no tak, to nic, kočička, oni ti opravdu chtějí pomoci – to bude zas dobrý... ale teď už musím spát – neboj – budu na tebe myslet...

6) KARIN – ZASE V REALITĚ

Karin je opět ve svém pokoji jako v první scéně – prostor se ale o něco zmenšil – působí více tísnivě. Má kapačku – kolem ní jsou nahodile mraky různých lékařských přístrojů – její hlas se pravděpodobně ozývá z nahrávky – vypadá velmi vyčerpaně – přístroje monotónně tiše pípají. V pokoji je zvláštní přítmi, které nahradilo původní ostré světlo.

KARIN: Jak dlouho tady jsem? *(Pauza.)* Jak dlouho, dlouho..., kolik mi vlastně je? K čertu – kolik bylo svíček na posledním dortu? Na narozeninovém dortu? Na mém narozeninovém dortu?

Nesnáším narozeniny... Všechny ty chlípně usměvavé tetičky – táta bydlí s mladou prachatou baobabou – a máma má nějakou práci. Aspoň mi to povídala do velkého telefonního sluchátka, které jsem taktak zvedla ze starobylé vidlice...

(Následující slova zaznívají do tmy.)

Je mi sedm a čekám doma – dárky mi schovali do skříně, stejně mě nezajímají, protože hrací skříňka tam není – hrozně jsem se kvůli tomu vztekala, když mi mamka jasně řekla, že ji nedostanu... možná proto teď nemá čas – čas – ssss – – – vzpomínky jsou jak hadi – jsou hrozné – jako hroznější – hadi s dlouhým silným tělem lovící vesměs v noci – prudkým výpadem v nečekanou chvíli svou kořist ovine smyčkami svého těla a udusí ji...

(Ozývá se těžké dýchání, jako by se Karin

dusila – nemůže dýchat.)

7) OSLAVA

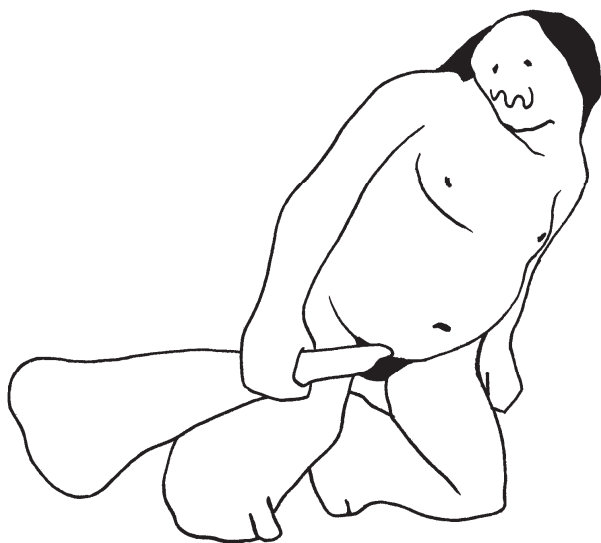
Karin si hodlá svoji oslavu udělat sama znovu – líp! Možná by mohla všechen text zpívat – takovým afektovaným zpěvem – ???

KARIN *(přinese na jeviště menší nízký kulatý stůl – zpívá si nemelodicky a přitom tančí):* Je mi dvacet? Nebo dvanáct? Nebo sedm? To se pozná podle svíček na dortu – na mém narozeninovém dortu. *(Vesele si tančí a mezi zpěvem přináší na scénu jablka – pohrává si s nimi a pak je dává na stůl při počítání svíček.)* Jedna... *(Položí jablko na stůl.)* Dobrý den, dobrý den, pane ministře vnitra, vítám Vás na báječné narozeninové oslavě! S potěšením přivítám i Vaši paní choť! *(Položí druhé jablko na stůl.)* A koho to tu máme dále? No né, že by to byl prezident Somálska, příjíždějící rovnou z Mogadiša? Pojd'te dále – postupujte ve směru jízdy! A prezident má s sebou i družinu nejvěrnějších poddaných. *(Dá na stůl seschlá jablka.)*

A nyní máme příležitost přivítat velevácnou návštěvu... *(Ticho – dělá gesto, jako by ukazovala na někoho přicházejícího – nikdo ale nepřichází snaží se zakrýt rozpaky před přichozími hosty a pokusí se znovu uvést návštěvu.)* ...veleváženou návštěvu!!! Tak kde jste? *(Hledá je pod stolem, po scéně, pak si všimne, že místo světla či lustru nad stolem jsou zavěšena dvě jablka, která tam visí už od začátku této scény. Jak je uvidí, rozhoupe je – ukazuje na ně. Všechen následující text by měla říkat nadneseně – ironicky – s úsměvem.)* Aha, tak tady jste, tak pojd'te klidně mezi nás. *(Natáhne se, utrhne je a položí na stůl.)* Tak a máme to kompletní – ministr vnitra a paní ministrová vnitrová, výprava z Mogadiša a dva nejbáječnější rodiče, kteří si pořád někde lítají – dohromady to je: raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm! Sedm – to je jako sedm svíček na dortě, které už zbývá jen zapálit a pak si společně zazpívat „Happy

birthday“, že mami? *(Vezme jablko, které představuje matku, do ruky a mluví přímo k němu.)* Já vím. *(Drží jej v jedné ruce – chystá se ho jíst.)* Ono toho času moc nebylo – a taky jsi určitě měla svoje problémy. *(Leští jej a kouše – mluví s plnou pusou.)* Myslelas, že se to zase nějak udělá a vyřeší samo, že? *(Kousne si.)* Jako vždycky. *(Do druhé ruky si vezme jablko-otce a přikusuje je střídavě s jablkem-matkou.)* A taťka *(podívá se na jablko-otce)* byl vždycky přesvědčený, že když se o problému nemluví, žádný není. *(Jablka rychle dojí – utře si pusou.)* Děkuji Vám, velevážení hosté, že jste byli tak hodni a zúčastnili se tohoto ceremoniálu – oslava končí – můžete zase domů. Sbohem!!! *(Vyhodí jablka ze scény – přinese si ze zákulisí igelitovou tašku – v ní má odličovadla a civilní oblečení – v okamžiku, kdy zajde, začíná se ozývat šum – je to změř zvuků a hlasů, které vznikají před představením v hledišti. Po příchodu na jeviště se chová velmi civilně, jako by už nebyla Karin, pak si sundá kostým a obleče si civilní oblečení – šum sílí – setmí se – na scénu jsou postaveny figuríny do jedné řady – světlo se rozsvítí – začne hrát opět šílený valčík od LPD. Na scénu přichází Karin – probíhá normální děkovačka.)*

Konec

MAGDA WDOWYCZYNOVÁ

Už dvacet let velmi podle odčerpávám z atmosféry kubíky a kubíky kyslíku a trapně, rádoby nenápadně, do ní na oplátku vyfukuji oxid uhličitý. Znehodnocuji svými chabými pokusy o vyjádření tuny nerecyklovaného papíru, čímž se mimo jiné podílím na plundrování našich lesů. Na svou obhajobu podotýkám, že tento bezcenný odpad většinou třídím a zbavuji se ho na rozličných místech, jež jsou k tomu určena. Pochybný útvar nazvaný *Léčba košem*, který jsem takto odložila na Salónu, je snad dostatečně výmluvným důkazem toho, že se snažím alespoň v poslední fázi výrobního procesu zacházet s výsledným produktem co nejekologičtěji. Tímto vás prosím, abyste všechna má slova nemilosrdně zrecyklovali.

Léčba košem

Vypadá to, že jsme jednou provždy dožebraли. A přitom máme výročí! Jo, je čtrnáctýho února! Přesně jako před rokem. A tak si válíme šunky na kavalci a vzpomínáme na časy, kdy byl Valentýn ještě relativně normální. Lépe řečeno pošahanej jinak než potom. Ty naše šunky už taky nejsou, co bejvaly. Povážlivě se zmenšily co do objemu. Spíš takový šunčičky to jsou. A na tom kavalci taky neležíme jen tak z plezíru, ale z jakýsi nutný nouze. A Valentýn? Už je zase relativně normální.

To jsme tenkrát ještě bydleli na nádraží, adresa: na zastávce č. 4. Nevim jak Valentýn, ale já jsem se sám sobě hnusil. Asi proto, že jsem vždycky zaváněl o něco víc než on.

Své dny jsme trávili na vopráskaný, kdysi zřejmě zelený lavičce. Byla naším jediným útočištěm. Cestující, který trpělivě čekali na autobus, to nechtěli pochopit. Charakteristické zápach, provázející mé kroky, jejich nosánkům příliš nelahodil. Hlavně když se pustili do konzumace těch svých baget. To je pak rychle odkládali.

Jednou jsem takhle odradil pěknou slečnu, která se pozdějc představila jako zástupkyně firmy Slim&K. (Okamžitě jsme si to s Valentýnem přeložili jako „slimák“.) Řekla, že smrdím skutečně jako tchoř, což se jí náramně hodí. Nabídla mi práci.

„Firma Slim&K je tu pro ty, kdo potřebují zhubnout a být fit,“ řekla. „Vaším úkolem by v podstatě bylo sedět a zapáchat. Když jste mě dnes zbavil chuti k jídlu, poznala jsem, že jste ten pravý. Určitě byste takto mohl pomoci i mnohým zákazníkům.“

Nabízela slušnej honorář. Za trochu smradu, no považte! Ale já jsem nechtěl opustit Valentýna. Táhli jsme to spolu už dlouho, byla by to svym způsobem zrada.

„A mohl bych si s sebou vzít tady kamaráda?“ zeptal jsem se nejistě.

„Bohužel,..."“ zavrtěla odmítavě hlavou po tom, co si Valentýna pořádně očuchala. Ještě se totiž pořád nezbavil hygienických zlovyků.

Bylo 14. února, a tak jsem dal Valentýnovi valentýnku. Nechal se slyšet, že by radši nějakou z masa a kostí. Abych mu udělal radost, přivedl jsem mu metařku Máňu. Zatvářil se jako moje matka, když jsem ve třech letech rozlámал fungl nový voskovky. Líčila totiž předtim ve vedlejším pokoji tatínkovi, jak měli ve školce vždycky jenom takový ty kousky. A já myslel, že to tak má bejt. Nelenil jsem a nalámал je. Chtěl jsem jí udělat radost. „Hele, mami!“ zavolal jsem. Maminku málem klepla pepka. Stejně jako když jsem o patnáct let pozdějc odešel z gymplu těsně před maturitou.

„Mám pro tebe taky dárek,“ řekl Valentýn a vyndal zpod cárů, co hodně vzdáleně připomínaly košili, jahodovej jogurt. „Představ si, že má trvanlivost až do šestnáctýho druhý!“

To mě fakt dostalo. „Kdes ho našel?“ zeptal jsem se, protože naše útočiště v poslední době moc potravu neskýtalo.

„V koši v jednom parku. Jestli chceš, tak tě tam zavedu.“

Asi jsem měl říct, že nechci. Jenže člověka takový události, jako je nález ještě nezkaženého jogurtu v městských sadech, nadmíru vzrušujou. Dyť to znáte, s jídlem roste chuť.

Když jsem spatřil Valentýnův zlatej důl, zaplesal jsem. Stál přede mnou koš neurčitý, „vyblitý“ barvy, vopráskanej a tak nevzhlednej, že by nikoho jistě ani nenapadlo hledat v něm takový poklady, jaký údajně obsahoval. (Když vo tom tak přemýšlím, všechno, co nás kdy provázelo, bylo vopráskaný. Naučilo nás to vidět vobyčejný věci v nejjasnějších barvách.)

Připadali jsme si jako zlatokopové na Klondajku.

A tehdy pojal Valentýn slibnou myšlenku. Jak jsem předeslal, na autobusovym nádraží už jsme se

nemohli uživit, proto se rozhodl, že bude předstírat duševní chorobu pro pobavení lidí, co se procházejí po parku, aby strávili všechny ty nedělní roštěnky a španělský ptáčky, a samozřejmě proto, abychom měli co do úst.

„Mmm, mňam, mňam, mňam,“ rozlíhalo se za chvíli po městským parku. Valentýn znalecky zalovil v koši a profesionálním pohybem vytáhl na světlo svačinu, ne zrovna dvakrát čerstvou. Rozevíral rozpůlenou housku jako škebli a dával všem nahlídnout do jejích útrob. Místo perly jsme užířeli lehce navinulej sejra. Přesto se ho Valentýn zjevně chystal házet sviním.

„Hm, jedna báseň,“ zakousl se do housky.

Obecenstvo se s odporem otáčelo.

„A v Hradci Králové, tam jsem našel pornografický časopis,“ chlubil se.

Tak velkou míru talentu jsem mu nikdy nepřisuzoval.

Když začal obcházet stoly s nestydatě otevřeným periodikem, od některých z nich se táhla rudá záře, která neměla nic společného s červánkami ani s Kladnem. Valentýn v hostech nesmlouvavě kvedlal směs studu a potutelného smíchu. Dotěrně na svezích muších nohou lítal od stolu ke stolu. Hřešil na to, že nikdo z hostů nedostal do vínku mucholapku. Plácačky zůstaly ležet u piva.

Zato já jsem si tu obrovskou masačku, která si říkala můj kamarád, pěkně podal. Nemám rád, když se někdo chlubí cizím peřím, a tak jsem mu jednu vytáhl. Ten časopis jsem totiž našel já. A úplně jinde než v Hradci.

„A v Hradci Králové, tam jsem našel pornografický časopis,“ on na to. Pečlivě jsem zkoumal otisk své dlaně na jeho tváři. Jo, fakt ode mě dostal facku.

„Pane, dal byste mi na pivo?“ oslovil mě.

„Valentýne, prosím tě, co blbneš?“

„A představte si, ten jogurt měl trvanlivost až do 16. 2.,“ otočil se k ostatním stolům, „...do 16. 2., pane...“

„Že by se urazil kvůli tomu jogurtu? Jako že jsem ho ještě nesněd...“, přemítal jsem.

„Nechcete housku se sýrem?“ nabízel Valentýn zbytek svého oběda postarší dámě, která působila dojmem, že už nechce vůbec nic.

Zjistil jsem, že nemám čím zaplatit pivo. Nijak mě to nepřekvapilo. Spíš by mě šokovalo, kdybych na něj měl.

Jednou jsme takhle seděli s Valentýnem v nějaký lepší putyce a když jsme chtěli platit, jeden z hostů, asi cizinec, si nás dobíral: „Sase na tomachavk, co?“

Od té doby už nepijeme na sekyru.

Když mě číšník přišel zkasírovat, promluvil ze mě velkej Manitou: „Dneska na tomahavk!“

Pak jsem střídavě šel a vrtěl hlavou. Chvílema se mi povedlo obojí zároveň (vždycky jsem měl problémy s koordinací pohybu).

„A v Hradci Králové, tam jsem našel...“, zaslechl jsem ještě, než jsem zahnul za roh. Nikdy bych nevěřil, že někoho může múza takhle pohltit. Tak, že ani nepozná svůj starý bufetácko-homelessácký alter-ego.

Poprvé jsem pocítil na vlastní kůži, co asi zažívá manželka zbloudilého chotě, když se jí někde zdrží. Jenže ten se dřív nebo pozděj vrátí...

Ten zatrolenej koš se pro mě stal lví tlamou, ze který se Valentýn buď nedostane vůbec, anebo už dost natrávenej.

Zajímavý je, jak často měním na věci názor. Jako na ten koš. Ale myslím, že je to tak dobře. Už

v pubertě jsem nazíral věci ze správného úhlu. Chtěl jsem zkoumat sám sebe, a tak jsem pochopitelně musel použít úhel přímej. To jen mamince se nelíbilo, že ležím celý dny v posteli. Od té doby vím, že názor je třeba měnit.

Usínal jsem na naší lavičce. Sám, což ani nebylo tak špatný, jak to může na první poslech znít. Zjistil jsem, že bez Valentýna lavičky připomíná lože téměř královské. Jahodovej jogurt jsem svíral v pravý ruce.

Strašně dlouho jsem byl zvyklý usínat s medvídkem. Dala mi ho babička, takže jsem k němu měl vřelý citový vztah. A k tomu jogurtu taky. Zkusil jsem teda projednou usnout s biokulturama.

Ráno jsem zjistil, že Valentýn ještě nedorazil. Jogurt tu noc přežil, ale tohle zjištění ne. Rozdupal jsem ty extra velký kusy ovoce na kaši. Vzteky. Vlastně ani ne tak vzteky jako spíš bolesti nad jednou nemalou ztrátou. Valentýn mi dal košem.

„Náš“ koš to ráno obklopoval hlouček lidí. Sledovali, jak si Valentýn počíná. Kromě toho, co předváděl předešlej den, vnucoval lidem myšlenku, aby z toho koše všichni jedli. Přišel jsem k němu a snažil se mu sdělit, že čtrnáctýho února minulo, a tudíž se už nemusí namáhat. Ujistil jsem ho, že už věřím v jeho herecké schopnosti.

„Ochutnejte, pane,“ cpal mi až k ústům okurku právě vylovenou z koše. Podivná odpověď. Tohle nebyl Valentýnův styl. Kam se poděla jeho přímočarost?

A kdyby jenom přímočarost! Kam se poděla jeho ochrnutá noha? Ne že by mu ji někdo amputoval – naopak. Valentýn pobíhal po parku, jako by se nic nestalo. Ten Valentýn, kterej celý život kulhal.

„Valentýne, jak to, že takhle chodíš?“ vyhrknul jsem na něj celej v šoku.

„Koštněte si, pane. No tak, jen se neostýchejte,“ mával mi před nosem s pěkně jetým rohlíkem.

A právě to jsou ty situace! Nevím, jestli jste to už někdy zažili. Myslím, jestli se z vás někdy stalo podivný zvíře. Měl jsem Valentýna moc rád, ale co bych dal za to, kdyby se mi to všechno jen zdálo. Co bych dal za to, kdyby jeho noha byla zase ochrnutá!

„Vy ho znáte?“ přitočilo se ke mně několik přihlížejících lidí.

„Mám pocit, že už ne. Ten člověk, kterýho jsem já znal, odmalička kulhal a byl relativně normální.“

„Kulhal?“

„Jo. Napadal na levou nohu.“

„Tak se holt uzdravil, no,“ nějakej mladík na to.

„To není možný. Doktoři říkali, že se to nikdy nespraví,“ opáčil jsem a vzápětí jsem si uvědomil, jak jsem blbej, že se tam s nima takhle vybavuju.

„Zázrak, lidi, to je zázrak!“ začal kolem pobíhat jeden týpek, kterýho jsem moc dobře znal. Trochu šilhal, ale to bylo to nejmenší. Vlastnil čajovnu a celý dny proležel v knížkách o různých energiích, čakrách a metodách, jak dosáhnout osvícení. Občas si zakouřil hašiš. A pil čaj. Pořád jenom čaj.

Okamžitě se začal Valentýna vyptávat, jak dlouho cvičil jógu, že se mu něco takového povedlo, jakou sortu čaje preferuje a jestli jí maso.

„Ochutnejte, pane,“ reagoval na jeho dotazy Valentýn a nabídl mu ohlodanou kost z uzenýho kolena, kterou musel do koše hodit některej z hostů restaurace.

Věděl jsem, že je ten kluk šáhlej. Ale, že je *takhle* šáhlej, to jsem netušil. Nepohrdl Valentýnovou nabídkou tak jako ostatní a pustil se do obírání kosti. Máte vůbec představu, jaký to je, když se nejzarytější vegetarián celýho města takhle rozšoupne? Totální společenský faux pas. Byl jsem přesvědčen, že už mu do té jeho dobrý čajovny nikdo nepáchne. Jeho souasketové se k němu taky hned obrátili zády.

„Jak jsi to mohl udělat?!“ vrhl se na něj zdrceně jeden z pseudoindů. Vtom se stala zvláštní věc.

„Človče, vždyť ty nešilháš!“ zvolal.

„A máš dokonce čtyři oči,...“ pronesl ještě doušku, která odrážela jeho stav po hašišovech sedáncích. To už však nikdo nevnímal, protože první část sdělení byla skutečně pravdivá. Čajovník přestal šilhat!

„Óm – rhám – mitrája – namahá, óm – rhím – ravajéja – namahá,“ zpíval čajovník a vůbec si nevšímal okolí.

„Ochutnejte, pane,“ připojil se k němu Valentýn. Tu větu pořád opakoval bez ohledu na to, jestli má co nabídnout nebo ne. Určitě by mlel svou, i kdyby ho už vůbec nikdo neposlouchal.

Tak si tam spolu notovali den co den. Přidalo se k nim pár dalších lidí. Než pozřeli něco z koše, vypadali celkem normálně. Každý z nich měl sice nějakou chorobu, ale myslelo jim to. Pak se uzdravili a zešíleli.

Vědci z celého světa se sjížděli k našemu koši a zkoumali jeho léčebný účinky. Některý z nich napsali ještě před tím, než se zbláznili, vědecký pojednání. Šlo podle nich o zónu vyzařující prazvláštní energii, která léčí. Bohužel tady jejich spisy končí. Svý šílenství popsat nestačili.

Náboženský sdružení nad košem postavily svatostánek. Druhej den ho vědci zbořili. Třetí den město prodalo koš a jeho nejbližší okolí švýcarský firmě Korb & company.

Lidi pak za poplatek mohli vhodit do koše, co chtěli, a vyjmout to druhej den. Za dvacetčtyři hodin ta věc nasála léčivou energii a zbavila je všech neduhů, především rozumu, (což jim pak už bylo lhostejný). Firma Korb & company prosperovala. Dokonce tam někdo chodil přeměnit své cigarety. Když je v koši nechal den, zmizely škodlivý účinky, když dva, dokázala pak taková cigareta vyléčit třeba i rakovinu plic. Pod nápisem Ministerstvo zdravotnictví varuje: kouření škodí zdraví, přibyl nápis, kouření je zdraví prospěšné, po zkošení.

ZKOŠENÍ, tak se ten ozdravovací proces nazývá, má tři fáze. V první se předmět hodí do koše = *vkošení* nebo též *zakošení*. Druhá, nejdůležitější, je tzv. *prokošení*, při té probíhá to předávání léčebné energie. No a třetí je *vykošení*, kdy se to už jenom vyndá. Celý zkošení provádějí zkušební pracovníci. Musí mít zvláštní diplom. Takoví školení buřetáci to jsou.

Nejdřív se to lidem dost zamlouvalo. Když měl někdo třeba rakovinu tlustého střeva, koupil si v řeznictví bůček, nechal ho zkošit a za chvíli byl jako ryba. Ale pak se rozkřiklo, jaký to má neblahý následky a firma Korb & company přišla o zákazníky. Tu negativní reklamní kampaň jsem zařídil já. Jednou v noci si pro mě přišli na nádraží tři chlapi v černém a od té doby jsem v kriminále. Valentýn taky, protože se asi báli, že by od něho museli za velký love odkoupit patent.

„A v Hradci, tam jsem našel pornografický časopis,“ oznámil jim, když ho vlekli do cely.

Po třech dnech neuvěřitelných abstinčních příznaků, kdy jsem musel furt dokola poslouchat, jak našel v Hradci časopis, a že mám něco ochutnat (přestože se v tom lapáku nepovaloval ani drobek), se úplně probral. Byl to zase můj starý dobřej kulhavej Valentýnek. Radostí jsem mu dal pusu.

Od té doby tady tvrdneme a nemáme ani páru o tom, co se děje venku. Už několik dní jsme nejedli. Když kolem našeho okýnka projde dozorce, voláme, že máme hlad.

„Kuřte, děti, jenom kuřte. Ať žije prevence!“ zahuláká a jde dál.

A protože je čtrnáctýho února, z posledních sil ryju nožkem do Valentýnova kavalce něco jako valentýnku.

2. 8. 2001

PAVEL TRTÍLEK

Narodil se v Brně, kde také zemře. Již dlouhá léta hledá ušlechtilého mecenáše, který by sponzoroval jeho tvorbu, nebo který by ho alespoň zval do hospody (tel: 0604 19 23 09). Je zakladatelem skupiny PINA BLAU, o které se hudební kritika vyjádřila, že hraje nejmodernější hudbu v Česku za posledních 124 let (tedy od doby, co se rozpadlo Duchcovo trio). Pavel Trtílek dosud napsal následující celovečerní hry: *Bludice* (1998), *Kristýnka* (1998), *Kadeře, přejeje, kolotoče* (1999), *Špína* (1999), *Višňový smrad* (2000) a trilogii *Čingischán* (2001). A následující krátké hry: *Romeo, Julie, smog a hluk!* (1999), *Inventura-drama-stop* (1999), *Pozůstalí lidstva* (1999) a *Strašlivá pravda vo babičce naší paní Božky Němcový* (2000). Více se toho o něm neví.

Čingischán

(drama, dopsáno roku 2002)

„Sokol pod nebesy je bezmocný bez křídel. Člověk na zemi málo zmůže bez koně.“

(staromongolské přísloví)

Nejedná se o historicky věrný přepis Čingischánova života do divadelní podoby. Vycházel jsem jak z historicky věrných pramenů a studií, tak z legend a pověstí a opovážlivě především z vlastní fantazie. Vzhledem k tomu, že se většina pramenů navzájem rozchází, vybíral jsem zpravidla ty, které se mi pro divadelní zpracování jevily jako nejvhodnější.

OSOBY (a podle čísel herci, kteří mohou hrát i více rolí):

1. TEMÜDŽIN, *později ČINGISCHÁN, vládce Mongolů.*
2. BÖRTE, *Temüdžinova první manželka.*
3. CHULAN, *Temüdžinova druhá manželka.* CHENG-PI, *čínská princezna.* ŽENA V RUDÝCH ŠATECH.
4. CHASAR, *Temüdžinův bratr.*
5. DEJ-SEČEN, *Temüdžinův tchán.* DŽAMUCHA, *Temüdžinův přítel, později nepřítel.* ČANG-CUNG, *čínský císař.* ŠÁH Aládin Muhammad.
6. BORČU, *Temüdžinův přítel a vojevůdce.* TAJANGCHÁN, *vládce Naimanů.* GENERÁL vojska města Wu-wei. VÁŽENÝ MUSLIM.
7. SÜBÉTEJ, *Temüdžinův vojevůdce.*
8. DARITAJ, *Temüdžinův vojevůdce.*
9. DŽURGADAJ, *nepřátelský vojevůdce, později DŽEBE, Temüdžinův vojevůdce.*
10. OTEC JESÜGEJ, *Temüdžinův otec.* ONGCHÁN, *vládce Kereitů.* GENERÁL VOJSKA VELKÉ ZDI. VEZÍR. ČANG-CCHUN, *starý čínský učenec.*
11. MATKA HELIN, *Temüdžinova matka.* TAJANGCHÁNOVA MATKA.
12. STARÝ MONGOL. TAJANGCHÁN, *vládce Naimanů.* JUNG-ČÍ, *čínský kníže, později císař* WAI-WANG. LIU ČCHU-CCHAJ, *čínský astrolog, později Temüdžinův rádce.*
13. CHORČI, *Džamuchův vojevůdce.* SENGUM, *Ongchánův syn.* VELITEL *Tajangchánova vojska.* VELITEL MĚSTSKÉHO VOJSKA. ŠPEH.
14. ČÍŇAN *kupující si sošku boha.* VRCHNÍ GENERÁL *čínské armády.* MUDRC.
15. DOBUN, *Temüdžinův prapředek.*
16. MONGOL ŠEDÝ ÚNAVOU, *strážce Temüdžinovy jurty.* ŠAMAN.

Následující role mohou hrát další tři herci, nebo různí z předešlých:

hrom, starý Taičiut, první a druhý Mongol, zraněný, první a druhý Chasarův voják, první, druhý a třetí kereitský voják, cizí žena, cizí muž, zajatkyně, eunuch, voják města Wu-wei, první a druhý vesničan, vesničanka, tři démoni se zelenou tváří, čínský zajatec, čínská zajatkyně, první a druhý muslim, čínské tanečnice, bradýř, dva nosiči.

(Přehlásky se nečtou jako v němčině, ale označují důraz kladený na příslušnou samohlásku.)

0) ÚSTA NEBES

HROM: Toto je příběh Temüdzina, který se na přání Vysokého Nebe stal Čingischánem, vládcem všech vládců.

1) BAJKALSKÝ SEN

DOBUN: Můj otec, Bohatý Torocholdžin, musel prehnout na jih do stepí kočovných národů. Ze Sibíře ho vyhnaly kruté mrazy, při kterých praskaly stromy i led nekonečného jezera Bajkal. Ve stepích si vzal za ženu Krásnou Borochčín, mladého čeledína Boroldaje a dva ušlechtilé hřebce. Ty všechny si vzal za ženu proto, aby každý viděl, že pochází ze vznešené krve. Jeho předky totiž byli Šedý vlk a Bílá laň, které zplodilo Vysoké Nebe. Bohatý Torocholdžin na Bajkal nikdy nezapomněl, ale step se mu stala novým domovem. S Krásnou Borochčín měl dva syny: Slepého Duvu a mě – Dobuna. Slepý Duva nebyl slepý, ale měl uprostřed čela jenom jedno oko. To oko vidělo do dálky, co by třikrát doběhl kůň. Já jsem se oženil s Krásnou Alan, která několik let po mé smrti porodila tři syny. V noci za ní totiž přicházel střešním otvorem její jurty muž zářící jako zlato a paprskem pronikal do jejího těla. Když u ní byl naposledy, promluvil: Až přiletí bílý sokol se sluncem a měsícem v pařátech, přijde velký potomek Krásné Alan a Vysokého Nebe, který zvítězí ve všech bitvách a vládou své ruky přinese světu věčný mír.

2) MODŘÍNOVÉ HÁJE MEZI JILMOVÝMI LESY (1174)

Zatímco spolu otec Jesügej a Dej-sečen hovoří, vzadu proti sobě stojí Temüdzin a Börte.

DEJ-SEČEN: Takže ses, Jesügeji, posadil na koně s lesklou srstí a vydal se najít nevěstu pro svého syna?

OTEC JESÜGEJ: Jmenuje se Temüdzin a je to dvanáct let, co mu matka Helin ukázala modré vody řeky Onon. Když se narodil, prýštila z jeho

pěsti krev.

DEJ-SEČEN: Krev?

OTEC JESÜGEJ: Krev černá jako věčná noc po skonání věků. Bude to mocný válečník.

DEJ-SEČEN: Dnes v noci za mnou přiletěl bílý sokol. V pařátech držel slunce a měsíc a posadil se mi na ruku.

OTEC JESÜGEJ: Toho sokola ti poslalo Vysoké Nebe, protože mě vidělo přijíždět s Temüdzinem.

DEJ-SEČEN: Dám tvému synovi svoji dceru Börte a oba naše velké kmeny se spojí.

OTEC JESÜGEJ: Dívka nemá zestárnout tam, kde se narodila. Kdy spatřila vaše modřiny ohnuté větrem?

DEJ-SEČEN: O rok dřív než Temüdzin vaše modré vody.

OTEC JESÜGEJ: Můj kmen má čtyřicet tisíc stanů.

DEJ-SEČEN: Můj kmen je zase nesmírně bohatý.

OTEC JESÜGEJ: Ale přestal prahnout po válce! Obchod s bohatou Čínou ve vás udolal chuť se bít! Ostré meče jste odhodili, do jemných látek jste se oblékli!

DEJ-SEČEN: Myslíš si, že mí muži odvykli boji? Žádný z nich nezapomněl brousit meče! Když kmeny spojíme, Mongolové budou pevní jako země udusaná kopyty.

OTEC JESÜGEJ: Dám tvé dceři Temüdzina.

DEJ-SEČEN: Musím, Jesügeji, trvat na tom, abys podle starého zvyku nechal Temüdzina jeden rok u nás.

OTEC JESÜGEJ: Můj syn se bojí psů. Nedopust', aby se jich lekal i nadále.

DEJ-SEČEN: Psi se budou lekat jeho.

OTEC JESÜGEJ: Za rok posadíme Temüdzina a Börte na černého hřebce, který je odveze na velký trůn Mongolů.

3a) JITŘNÍ PAPRSKY NA MODŘÝCH VODÁCH ŘEKY ONON

MATKA HELIN: Devět dnů jsi jel na koni

s lesklou srstí. Našel jsi za tak krátkou dobu nevěstu pro našeho syna?

OTEC JESÜGEJ: Dej-sečenovu dceru Börte. Je jako běžící laň. (*Klesne.*)

MATKA HELIN: Co je ti, Jesügeji?

OTEC JESÜGEJ: Mám v sobě smrt. Cestou jsem potkal tatarský lid, zrovna když hodoval. Protože jsem měl žízeň, přisedl jsem k nim. Ale Tataři mě poznali a namíchali mi do jídla jed, aby se pomstili za to, že jsem jim tolikrát uloupil stáda.

MATKA HELIN: Vyndám ti oči a jed vyteče.

OTEC JESÜGEJ: Je mi zle uvnitř. Rychle někoho pošli k Dej-sečenovi, že Temüďžinův otec má v sobě smrt a musí vysvětlit nejstaršímu synovi, jak má vládnout!

3b) LEDOVÝ MĚSÍC V ČERNÝCH VODÁCH ŘEKY ONON

TEMÜDŽIN: Nasedl jsem na stříbrošedého koně a na jeho zádech se nechal nést suchou stepí kolem černého jezera, abych slyšel otcova poslední slova.

MATKA HELIN: Hluboká voda vyschla, lesklý kámen se rozpadl. V hodině smrti mluvila jeho ústa o tobě. Trval na tom, abys udržel mongolské kmeny pohromadě. Tři věci máš dodržovat, abys vládl bez chyb: Svě nepřátele bez váhání odklízej z cesty a přátele povyšuj. V bojích není důležitá odvaha ani síla, ale chytrost a lest. Koho neudoláš ty, ten udolá tebe.

TEMÜDŽIN: Jsem ještě mladý, žádný jestřáb se neposadí na tenký strom, který ohne každý vítr.

MATKA HELIN: Když tenký strom roste uprostřed statných kmenů, žádný vítr se k němu nedostane. Musíš poslouchat stará slova moudrých mužů. Ne jednoho, ale mnoha mužů. Podívej se na tuto řeku. Poteče tady pořád, i když bude dnešní voda dávno pryč.

4) NAŠE PASTVINY ZAROSTOU VYSOKOU TRÁVOU

TEMÜDŽIN (*přiběhne*): Tady jsi! Všichni odjíždějí.

MATKA HELIN: Co to říkáš? Kdo odjíždí?

TEMÜDŽIN: Všechny kmeny, které spojil otec! Říkal jsem ti, že se žádný jestřáb neposadí na tenký strom, který ohne každý vítr.

MATKA HELIN: To přece nejde. Kam dali rozum? Posadím se na koně s bílou lysinou a všechny zadržím!

TEMÜDŽIN: Ne!

MATKA HELIN: Pusť mě!

TEMÜDŽIN: Starý Čaracha je chtěl taky zadržet a vrazili mu kopí do páteře.

MATKA HELIN: Protože nejel na koni s bílou lysinou.

TEMÜDŽIN: Toho odvezli s sebou.

MATKA HELIN: Hlupáci. Myslí si snad, že se ubrání, když se rozdělí?

TEMÜDŽIN: Nezbývá nám, než počkat, kolik stanů zůstane. Pak uvidíme, co dál.

STARÝ MONGOL (*vstoupí*): Temüďžine, tady jsi!

TEMÜDŽIN: Co se děje?

STARÝ MONGOL: Musíš rychle pryč! Ženou se k nám Taičiuti na rychlých koních. Tarchutaj tě chce zajmout!

TEMÜDŽIN: Tolik se bojím mé budoucí síly?

STARÝ MONGOL: Není čas na žerty, musíš se schovat do hustých lesů.

MATKA HELIN: Tak jdi přece!

(*Temüďžin odejde.*)

Kolik stanů zůstane?

STARÝ MONGOL: Ne víc než pět set.

MATKA HELIN: A dobytka?

STARÝ MONGOL: Naše pastviny zarostou vysokou trávou.

MATKA HELIN: Tatarský jed rozdělil Mongoly. Až Taičiuti vzdají pronásledování Temüďžina, postaví můj syn velké vojsko a všechny Tatary pobije.

5) CHLADNÁ NOC V TÁBOŘE TAIČIUTŮ

Zajatého Temüďzina s pažemi připoutanými ke kládě na ramenech hlídá starý Taičiut.

STARÝ TAIČIUT: Chlapče, chlapče. V očích máš jasný oheň, v obličeji prudký žár. Kdybys nám nevběhl rovnou do cesty, nejspíš bychom tě ještě hledali. Teď už nám ale neutečeš. Tarchutaj potřebuje záruku, že Mongoly už nikdo nesjednotí jako tvůj opovázlivý otec.

TEMÜDŽIN: Tolik se Tarchutaj bojí dvanáctiletého dítěte, že mě dal připoutat ke kládě?

STARÝ TAIČIUT: Není snad pravda, že ti při narození tekla z pěsti černá krev?

TEMÜDŽIN: Říkají to.

STARÝ TAIČIUT: Tak vidíš. Tarchutaj nedovolí, aby se splnila slova o mongolském vládci, který má svou rukou přikrýt celý svět. Bůh temné vůně vypije tvoji krev. A teď mě nech spát, do rána je daleko. *(Usíná, Temüďzin se sehne a kládou ho udeří do hlavy.)*

6a) JASNÉ SLUNCE UPROSTŘED MODRÉ OBLOHY

Vstoupí Temüďzin a Borču.

MATKA HELIN: Tak přece to nebyla pravda! Říkali, že syna, který přišel na svět z mého klína s kusem černé krve v ruce, zajali Taičiuti a mrtvého pohodili ve stepi supům.

STARÝ MONGOL: Jak by mohl ovládnout svět, kdyby nedokázal ovládnout vlastní nohy?

TEMÜDŽIN: Taičiuti mě opravdu zajali, ale Vysoké Nebe mě postavilo zpátky na nohy. V noci jsem jim utekl a tento muž, Borču, odhodil hanebné dřevo, ke kterému mě připoutali. Stal se mým přítelem a v noci mi nabídl příkryvku.

BORČU: Temüďzin mně pak pomohl získat zpátky dobytek, který nám ukradli lupiči. Protože se vzdal poloviny kořisti, která mu za pomoc náležela, rozhodl jsem se bojovat se svými muži po jeho boku proti Tarchutajovi.

MATKA HELIN: Proti Tarchutajovi? Copak

ty se nechceš pomstít Tatarům za to, že jako klikatý had otrávil tvého otce?

TEMÜDŽIN: Nejdřív se vypořádám s Tarchutajem a jeho Taičiuty.

STARÝ MONGOL: Ani s muži nového spojence nás nebude dost. Taičiuti jsou dobří bojovníci a mají rychlé šípy.

BORČU: Posadím své muže na koně, aby u kmenů, které vás opustily, rozšířili tuto zvěst: „Temüďzin uprchl Taičiutům, klády se zbavil ranami o strom a získal první spojence, protože Vysoké Nebe nad ním drží ochrannou ruku. Chce táhnout proti Taičiutům, proto se k němu vraťte zpátky.“

MATKA HELIN: Chceš se doprošovat zrádců?

TEMÜDŽIN: Je to jediná možnost, jak získat zpátky rozprchlé kmeny.

STARÝ MONGOL: Má pravdu. Všichni nenávidí Taičiuty s takovou zarputilostí, že nebudou váhat a vrátí se. Jestli zvítězí, potáhnou pod jeho vedením třeba i proti Tatarům. *(Temüďzinovi.)* Musíš si ale získat jejich věrnost. Až ti nabídnou pomoc, neprojevuj radost, jinak by potom žádali vděčnost. Když budeš s jejich přijetím váhat, budou ti zavázaní, žes je vůbec vzal.

TEMÜDŽIN: Jak dlouho mám dávat vojsko dohromady, aby Taičiutům vyrazilo meče z dlaní?

STARÝ MONGOL: Musí být dobře vycvičené.

TEMÜDŽIN: Takže?

STARÝ MONGOL: Tři roky.

TEMÜDŽIN: To je dlouhá doba.

STARÝ MONGOL: I step je dlouhá pro toho, kdo se v ní nevyzná.

MATKA HELIN: Nezapomněl jsi na Börte?

TEMÜDŽIN: Hned na jaře si ji přivezu.

6b) MATKA HELIN

DOBUN: Když otec Jesügej trávil dlouhé dny na válečných výpravách, vychovávala matka

Helin své dva syny – Temüďžina a Chasara – takto: Čepici si pevně uvázala, šaty si po pás vykasala a po řece Onon běhala nahoru a dolů a blýskavé rybky jim chytala. Lýkový košík uchopila, kořeny ze země kopala a své syny jimi krmila. V noci jim pak dávala divokou cibuli a česnek, aby se stali odvážnými chány. Správnou matkou jim byla Helin.

CHASAR: Když tě pokládali za mrtvého, měl jsem se stát mongolským vládcem já. Teď, když tě Vysoké Nebe postavilo zpátky na nohy, musím ti místo uvolnit. Budu po tvém boku bojovat a poslouchat tvoje rozkazy, ale když s nimi nebudu souhlasit, postavím se hlavou proti tobě.

TEMÜDŽIN: Jestli se proti mně postavíš, useknu ti paty.

CHASAR: Suchý vítr dokáže vypudit vodu z jezera a rozfoukat ryby po celé stepi, ale ty nikdy neovládneš svět!

TEMÜDŽIN: Až mě Vysoké Nebe učiní chánem nad všemi, z tvých slov zůstane mrtvý rybí smrad!

(Oba tasí meče, vstoupí Matka Helin.)

MATKA HELIN: Copak jste se nenarodili ze stejného života, že proti sobě stojíte jako cizí bojovníci? Když váš otec spojoval kmeny, aby založil velkou říši, plnil vědra horkou krví. Své ucho nekladl na měkké kožešiny. Tvrdé rukávy protátého roucha měl místo podušky. Když táhl do bojů, slinami tišil žízeň, maso ze svých zubů večeřel. A vy teď saháte po meči, místo abyste spolu žili v přízni. Srdce mi roztaje jako mléko, jestli vás ještě někdy uvidím stát proti sobě.

7) ZPÁTKY V MODŘÍNOVÝCH HÁJÍCH MEZI JILMOVÝMI LESY

DEJ-SEČEN: Šťastný je ten, kdo má u svého kůlu koně hostů. Už i ke mně se doneslo, že Temüďžin zase spojuje rozváté stany svého otce. Ale jistě jsi nepřijel proto, abys o tom přede mnou mluvil.

TEMÜDŽIN: Přijel jsem si pro Börte.

DEJ-SEČEN: Nezapomínej, že Börte je pořád ještě mou dcerou a ne tvou ženou.

TEMÜDŽIN: Bez ní je mi těžko.

DEJ-SEČEN: Chceš pobít Taičiuty a Tatary. Přijed' si pro ni až potom – jako hrdý vítěz.

TEMÜDŽIN: Bojiš se, že ji neuchráním? Dal jsi mému otci slib!

DEJ-SEČEN: Budeš muset vést vojsko do mnoha bitev. Ale bílý orel se sluncem a měsícem v pařátech, který se mi posadil na ruku, když tě Vysoké Nebe vidělo přijíždět, tě nespustí z očí. Jestli pobiješ Tatary a Taičiuty, přizneme k vám svůj dobytek a usadíme se u vašich modrých hladin.

TEMÜDŽIN: A Börte?

DEJ-SEČEN: Za chvíli se posadí na koně. Musíš jí přece ukázat vaše modré vody a husté lesy.

TEMÜDŽIN: Měla jsi strach, že nepřijedu?

BÖRTE: Každou noc mě chodil hlídat starý bílý šakal. Včera v noci poprvé nepřišel. Dala jsem si do vlasů kopretiny a už od rána jsem tě vyhlížela.

8) VESELÍ SVATEBNÍ HOSTINY NA BŘEHU ŘEKY ONON

TEMÜDŽIN: Pamatuj si, že vždycky budu mít rád jenom tebe. I když se budu milovat s ženami poražených nepřátel, nikdy to nebude z lásky. Vždycky jen proto, abych ponížil nepřitele a sám pocítil vítězství. Ale srdcem budu milovat jenom tebe.

BÖRTE: Já vím, Temüďžine. Jako velký bojovník musíš milovat mnoho žen. Za to se neomlouvej. Dvouletého skopce ti budu každé ráno vařit na polévku, v poledne ti připravím kýtu divokého berana a večer oháňku tlustoocasé ovce.

TEMÜDŽIN: Pojd' do mé jurty. Položím tě do měkkých kožešin.

(Odejdou.)

STARÝ MONGOL: Takovou svatbu tyto břehy nepamatují.

BORČU: Temüďzin se nezastaví před ničím.

STARÝ MONGOL: Jednou vás povede do bohaté Číny.

BORČU: Copak ty s námi do Číny nepotáhneš?

STARÝ MONGOL: Mně už stojí v zádech smrt. Ale na vás čeká v Číně velké bohatství. Jako desetiletý tam Temüďzin byl, aby si prohlédl jejich města.

BORČU: Je chytrý. V noci se mu prý nezdá o ničem jiném než o městech, která chce přepadnout a jejich bohatství rozdělit mezi své bojovníky.

STARÝ MONGOL: Tak, tak... Nejdřív se ale musí vypořádat s okolními národy. Teprve pak může dát Mongolům blahobyt a slávu.

9a) TEMÜDŽINŮV SEN

Temüďzin stojí na tržišti čínského města u muže, který si kupuje sošku boha.

TEMÜDŽIN: Vy si kupujete boha?

ČÍŇAN: Postavím si ho doma, aby mi odpouštěl hříchy a odvracel neštěstí.

TEMÜDŽIN: Tak malý bůh?

ČÍŇAN: Nehřeším tolik, jak bych mohl.

TEMÜDŽIN: A co dělají chudáci, kteří si žádného boha koupit nemůžou?

ČÍŇAN: Ti žádného nepotřebují. Málo hřeší, a tak ani nemají peníze na to, aby si nějakého boha mohli koupit.

TEMÜDŽIN: Řekněte mi, ti vojáci u bran vašeho města – jak chtějí táhnout do války, když nemají koně?

ČÍŇAN: Proč by měli táhnout do války? Kdo by potom bránil město?

TEMÜDŽIN: Proti komu?

ČÍŇAN: To já nevím. Nejspíš proti nějakému nepříteli.

TEMÜDŽIN: Copak vy neznáte svého nepřitele?

ČÍŇAN: My snad ani žádného nemáme.

TEMÜDŽIN: Tak proč vaši vojáci netáhnou do války, když vám nehrozí žádné nebezpečí?

ČÍŇAN: Všeho máme dost, nepotřebujeme válčit.

TEMÜDŽIN: Vy nepotřebujete válčit?

9b) V TEMÜDŽINOVĚ JURTĚ

TEMÜDŽIN (*křičí ze spaní*): Co je to za nesmysl?! Copak nemáte potřebu válčit? Vaši vojáci jsou zbabělci!

(*Vstoupí Chasar a Starý Mongol.*)

CHASAR: Temüďzine, vstávej!

TEMÜDŽIN: Odporní zbabělci!

CHASAR: Tak vstávej! Přepadli nás a unesli nám ženy!

TEMÜDŽIN: Cože? Kde je Börte? Unesli ji?

CHASAR: Využili svatebního veselí a s prvním odrazem ranního jasu vtrhli do tábora jako stepní vítr.

STARÝ MONGOL: Víím, kdo měl zájem připravit nás o ženy.

CHASAR: Taičiuti. Nejvyšší čas se s nimi vypořádat.

TEMÜDŽIN: Kdepak Taičiuti. Ti by nás pobili všechny. Kdo?

STARÝ MONGOL: Merkiti.

CHASAR: Merkiti?

STARÝ MONGOL: Váš otec jim kdysi uloupil krásnou ženu, kterou učinil vaší matkou. Když se dověděli o tvé svatbě, přijeli ti rozervat hruď.

TEMÜDŽIN: Hned ráno budou všichni muži sedět na koních! Pojedeme pro Börte. Zvítězíme ještě dřív, než boj vůbec začne. Místo vody poteče v řece krev Merkitů! Tolik krve, že zaplaví tábořiště všech mongolských kmenů, které se ještě nepřipojily zpátky. Pak za mnou přijdou ve strachu, aby tam příště netekla jejich krev!

STARÝ MONGOL: Vzpamatuj se, Temüďzine, tvoje vojsko ještě není dost silné.

TEMÜDŽIN: I kdybychom si při tom měli obrousit nehty u všech prstů, i kdybychom měli o všech deset prstů přijít, vyrazíme zítra proti Merkitům.

STARÝ MONGOL: Jakou má cenu ležet s nehybnýma očima na zemi, s nevystřílenými šípy u pasu? Jestli proti Merkitům vytáhneš hned, tak už nikdy Börte neuvidíš. Počkej do příštího jara a potom zbarvíš merkitskou krví nejen řeku, ale i všechny okolní lesy.

TEMÜDŽIN: Kdybych prohrál, bylo by všechno ztraceno?

STARÝ MONGOL: Jako dešť mizící ve vyprahlé stepi.

TEMÜDŽIN: Přisahám, že až pobijeme Merkity a osvobodíme Börte, vypořádám se s Taičiuty. Ode dneška mi denně budeš připomínat, že jsem ještě nesplnil svůj slib.

DOBUN: Merkitský národ je velmi divoký. Muži jezdí na obrovských jelenech a loví nahé ptáky, kteří nemohou létat, protože shodili peří a čekají, až jim naroste nové. Jejich syrovým masem se živí celou zimu, která je tak ukrutná, že tam žádná jiná zvířata v tu dobu nemohou žít, protože by jim zamrzly oči a plíce. Je to však podivný národ. Merkitského muže poznáte podle toho, že má malý nos a na bradě čtyři vousy. Merkitské ženy jsou tak krásné, že se muž zamiluje do každé, kterou spatří. Proto jejich manželky nikdy nevychází ze svých obydlí.

10) JASNÉ NEBE

Temüdžin seřezává šípy, vstoupí Chasar s Džamuchou.

TEMÜDŽIN: Kostěné šípy jsem proti Merkitům vyřezal, z rohů dvouletých dobytčat jsem ostrým nožem vyrobil hvízdající šípy a teď proti nim brousím hroty z cypřiše.

CHASAR: Narovnej na chvíli záda, přijel tvůj přítel z mládí.

TEMÜDŽIN: Džamucha, který se narodil, když jsem se narodil já?

DŽAMUCHA: Nosil jsi sobolí plenky, když jsem je nosil také.

TEMÜDŽIN: Vyrosl jsi, když jsem vyrůstal já, v chladu jsi se mnou mrzl. Přijel jsi obnovit

naše přátelství?

DŽAMUCHA: Dověděl jsem se, že Merkiti vyprázdnili příteli Temüdžinovi postel. Srdce mě z toho rozbolelo a hněv mi rozpálil oči. Proto jsem se rozhodl ti pomoci pomstít se jim. Oblékl jsem si ocelový šat, nasedl jsem na svého koně s černým pruhem, rozezvučel jsem buben potažený kůží černého býka a svých dvacet tisíc bojovníků jsem připravil k boji. Merkitské muže pobijeme, ženy a děti vyhubíme.

TEMÜDŽIN: Příteli Džamuchou! Na život a na smrt potáhneme proti Merkitům.

DŽAMUCHA: Zůstanou po nich jen prázdné stany.

11) TÁBOŘIŠTĚ MERKITŮ POSETÉ MRTVÝMI TĚLY

Mongolové s Džamuchou pobíjejí Merkity, utínají jim hlavy a odhazují je daleko od sebe, Börte stojí s nemluvnětem v náručí, přijíždí Temüdžin.

TEMÜDŽIN: Börte! Konečně...

BÖRTE: Temüdžine!

TEMÜDŽIN: S ohlávku a koněm jel každý z nás jeleními cestami a losími stezkami, aby Merkiti zaplatili za svou drzost vlastní krví. Jejich tepny jsme vyprázdnili, játra z těla vyrvali, hlavy na zem pohodili, zbraně uloupili a jejich špičaté jurty rozbili. – Čí je to dítě?

BÖRTE: Temüdžine, devětkrát klesnu na kolena, že je tvoje.

TEMÜDŽIN: Moje?

BÖRTE: Chlapec s tvýma očima. Porodím ti ještě spoustu synů. – Tváříš se, jako bych porodila zrůdu.

TEMÜDŽIN: Bude se jmenovat Džuči.

BÖRTE: Džuči?

TEMÜDŽIN: To znamená Host. Nasedni, jedeme.

12) TENKÝ BUDE DŽAMUCHŮV STÍN

DOBUN: Temüdžin děkoval Džamuchovi za

pomoc proti Merkitům. Vzpomínali na přátelství, které spolu uzavřeli v osmi letech na ledu řeky Onon. Rozhodli se teď svůj přátelský svazek obnovit, protože slyšeli slova starců, že přátelé jsou jako jedna duše – nikdy se neopouštějí a druh druhu zachraňuje v nebezpečí života. Přitom se navzájem opásali zlatými pásy ukořistěnými u Merkitů a darovali si koně. Temüďžin dostal bělouše podoby rohatého beránka a Džamucha kobyly s černou hřívou a ocasem dlouhým až na zem. Svůj přátelský svazek oslavili hodováním a tancem a v noci spolu spali pod jednou příkrývkou. Tak spolu strávili ve svornosti a lásce rok a půl.

MONGOL ŠEDÝ ÚNAVOU: Po západu slunce Temüďžin ve své jurtě nikoho nepřijímá.

CHORČI: Potřebuji si s ním ústy promluvit.

MONGOL ŠEDÝ ÚNAVOU: Jen v případě dusotu cizích koňských kopyt smí být v noci vpuštění velitelé jeho vojska.

CHORČI: Jedním z nich se možná brzy stanu.

TEMÜDŽIN (*vystoupí ze své jurty*): Co se tedy děje?

CHORČI: Náš vojevůdce Džamucha přikázal mně, mým bratrům a všem svým bojovníkům, ať hned začneme skládat stany, že ráno vyrazíme najít si vlastní pastviny.

TEMÜDŽIN: Jak to, že mě chce přítel Džamucha opustit?

CHORČI: Vždycky byl pokládán za nestálého.

TEMÜDŽIN: Uzavřel se mnou přátelství.

CHORČI: U Džamuchy není nic navždycky. Rozhodl se vystoupit z tvého stínu.

TEMÜDŽIN: Chce rozdělit náš stín a ani nenašel dost odvahy mi to říct vlastními ústy?

CHORČI: Přišel jsem promluvit ústy jeho mužů. Mnohým z nás se totiž zjevilo nebeské znamení. Některým ve dne okem k vidění, jiným v noci uchem k slyšení.

TEMÜDŽIN: Jaké to bylo znamení?

CHORČI: Bílá kráva obešla Džamuchu a zlomila si při tom jeden roh. „Vrať mi můj roh!“

bučela na Džamuchu a dupala při tom po zemi. Pak přišlo bílé dobytče, které mělo na zádech uvázanou stanovou žerd'. Přicházelo za Temüďžinem po velké cestě a bučelo: „Nebe i Země se rozhodly, že se má Temüďžin stát pánem obrovské říše. Proto mu ji přináším na svých zádech.“ – Tak jsme se rozhodli, že odejdeme od Džamuchy a přidáme se k tobě.

TEMÜDŽIN: Pokud se nebeské znamení vyplní, dám ti třicet žen, které si vybereš.

CHORČI: Džamucha mě nedávno jmenoval jedním z velitelů svého vojska.

TEMÜDŽIN: Jestli se nebeské znamení vyplní, o své místo nepřijdeš. Tenký bude Džamuchův stín.

13) ŽLUTÁ STEP

Dva Mongolové se potkají na koních.

PRVNÍ MONGOL: Stůj, Nandži, stůj!

(Druhý Mongol zastaví.)

Tvůj kmen se ještě nepřipojil zpátky k Temüďžinovi, jak je to možné?

DRUHÝ MONGOL: K tomu dítěti? (*Rozjede se.*)

PRVNÍ MONGOL: Ho, ho! Zdá se, že víš málo nového. No tak stůj!

DRUHÝ MONGOL (*zastaví*): Je to už hodně let, co jsme se po Jesügejově smrti vydali hledat nové pastviny.

PRVNÍ MONGOL: Nechej koně stát a poslouchej: To dítě – jak ty říkáš – má dávno přes dvacet let a říkájí mu strašlivý Temüďžin. Se srdcem plným hněvu nechal prolít krev všech Merkitů. Břehy byly tak nasáklé jejich krví, že už nemohly přijmout další. Myslel jsem, že bys to měl vědět. (*Chce se rozjet.*)

DRUHÝ MONGOL: Ohó! Ted' stůj zase ty! Tomu chlapci asi nebude dobré odporovat.

PRVNÍ MONGOL: Všechno, co u Merkitů ukořistil, nechal svým bojovníkům, sám nechtěl nic. Stačilo mu vítězství. (*Zase se chce rozjet.*)

DRUHÝ MONGOL: Nepobízej koně a řekni mi: Je výhodné být jeho bojovníkem?

PRVNÍ MONGOL: Tak jako je nevýhodné být jeho protivníkem.

DRUHÝ MONGOL: A tvůj kmen se k němu vrátil?

PRVNÍ MONGOL: Hned po vítězství nad Merkity.

DRUHÝ MONGOL: Povím to ostatním a poradíme se.

PRVNÍ MONGOL: Bere všechny. Na jaře plánuje táhnout proti Taičiutům.

DRUHÝ MONGOL: Ohó! Na viděnou u Temüďžina!

PRVNÍ MONGOL: Dobře jed'!

DRUHÝ MONGOL: Dobře sed'!

14a) NEBE NÁM SESLALO BOJ!

TEMÜDŽIN: Rozhodl jsem se, Daritaji, že ti svěřím velení zvláštního oddílu, který se před bitvami schová do skal nebo do lesů a v nečekanou chvíli napadne soupeře zezadu.

DARITAJ: Rozdělíme síly nepřítele a tím ho zmateme a oslabíme.

TEMÜDŽIN: Vyber si muže, které bys chtěl do svého oddílu. Často bude vítězství záviset jenom na vás.

(Přichází Borču.)

Co se děje, Borču?

BORČU: Hlídky donesly zprávu, že Taičiuti nasedli na válečné koně a blíží se k nám.

TEMÜDŽIN: Přece jen uvěřili tomu, že nás boj s Merkity vysílil. Kolik jich je?

BORČU: Třikrát deset tisíc.

TEMÜDŽIN: To je víc, než bych čekal. Tarchutaj jede s nimi?

BORČU: Žene se v čele vojska rychleji než vítr, prudčeji než vystřelený šíp.

TEMÜDŽIN *(Daritaji)*: Vyříd' šamanovi, ať proti nim přičaruje hustý déšť a krupobití. Až jim déšť zbičuje těla a kroupy rozsekají tváře do krve, pochopí, že jim Vysoké Nebe není nakloněno, a budou oslabeni strachem.

(Daritaj odejde.)

Kdybych padl, velení převezme Chasar,

potom ty a nakonec Daritaj. – Všichni muži na koně! Nebe nám seslalo boj!

14b) V TEMÜDŽINOVĚ JURTĚ

TEMÜDŽIN *(probere se)*: Kde jsou Taičiuti?

BÖRTE: Vítězství je tvoje.

TEMÜDŽIN: Tak proč tady ležím a neraduji se?

BÖRTE: Zůstaň ležet. Byl jsi raněn šípem do hrdla. Muži sáli tvoji krev, aby zvítězili, i kdybys zemřel.

TEMÜDŽIN: Zapomněli snad, že mě chrání Vysoké Nebe? – Kolik našich mužů leží na bojišti?

BÖRTE: Sotva tisícovka.

TEMÜDŽIN: A Taičiutů?

BÖRTE: Šest tisíc.

TEMÜDŽIN: Taičiutů přece nebylo šest tisíc.

BÖRTE: Ostatní prchli.

TEMÜDŽIN: Také Tarchutaj obrátil koně?

BÖRTE: Tarchutaje zajali i s jeho veliteli.

TEMÜDŽIN: Dám jim zalít oči a uši horkým olovem a Tarchutajovi horkým stříbrem – tím jediným jsem mu povinen.

BÖRTE: Jeden z jeho velitelů chce s tebou mluvit.

TEMÜDŽIN: Kde je? Dostal ze mě strach?

BÖRTE: Čekají před jurtou, až se probereš.

TEMÜDŽIN: Měli mě vzbudit. Hned ho přiveďte!

(Borču a Mongol šedý únavou přivádějí Džurgadaje.)

Rozvažte ho! Nepřítel, který se nebojí mě navštívit, nebude spoután. – Mluv, proč jsi přišel?

DŽURGADAJ: Přišel jsem si pro smrt. Než být velitelem vojska, které prchlo, raději zvolím smrt z rukou toho, koho zasáhl můj šíp rovnou do hrdla.

TEMÜDŽIN: Tvůj šíp? Řekni mi, tolik pro tebe znamená hrdost bojovníka?

DŽURGADAJ: Miluji boj, ne útěk.

TEMÜDŽIN: Jestli miluješ boj, tak ti

přikazují, abys jezdil s mým vojskem. Jak se jmenuješ?

DŽURGADAJ: Džurgadaj.

TEMÜDŽIN: Šíp jsi vystřelil a moje hrdlo protnul. Za tvůj čin a statečnost ti dávám jméno Džebe, což znamená šíp. Vyber si devět mužů, kterým budeš velet. Jestli svou odvahu potvrdíš, staneš se jedním z velitelů mého vojska.

(Borču Džurgadaje odvede.)

MONGOL ŠEDÝ ÚNAVOU: Ještě někdo chce s tebou mluvit.

TEMÜDŽIN: Až zítra. Dneska se budu radovat z vítězství.

MONGOL ŠEDÝ ÚNAVOU: Zítra už bude mluvit jen s Vysokým Nebem.

TEMÜDŽIN: Přiveď ho.

(Mongol šedý únavou přivede těžce zraněného starého Mongola.)

Co ti leží na srdci, že ti nedovoluje zemřít?

STARÝ MONGOL: Jenom jedna věc, Temüďžine... Nikdy nezapomeň...

TEMÜDŽIN: Dejte mu napít. Zdá se, že je ve spojení s Vysokým Nebem.

(Börte dá starému Mongolovi napít, utírá mu krev.)

Tak mluv, nebo ti ze srdce vyteče všechna krev dřív, než stačí vyplavit slova.

STARÝ MONGOL: Vysoké Nebe tě chce učinit chánem nad všemi...

TEMÜDŽIN: To vím, kvůli tomu ses nemusel zvedat ze země.

STARÝ MONGOL: Záleží jenom na tobě, jestli se jím staneš... Tví muži budou bojovat pro slávu a bohatství, ale ty nezapomínej, proč máš svou rukou přikrýt celý svět... Nikdo další už po tobě nesmí přijít a plnit vědra horkou krví...

TEMÜDŽIN: Vyřid' Vysokému Nebi, že až naplním horkou krví všechna vědra, rozmačkám je svou dlaní na třísky, které rozfoukám po celém světě, aby z nich už nikdo další vědra neposkládal.

DOBUN: Za mračných dnů i hvězdných nocí, za sněhových bouří, za deště i za horka hlídají

Temüďžina před jeho jurtou husté strážě. Rozkazuje jim Mongol šedý únavou, který nikdy nespí. Kdo po západu slunce projde kolem Temüďžinovy jurty, musí být zadržen a dalšího rána vyslechnut. Noční strážě mají nařízeno, aby každému, kdo by se pokusil neoprávněně vniknout dovnitř, usekly hlavu nebo nohy a jeho mrtvolu odhodily. To stejné potká každého, kdo by vyzvídal počet nebo dobu střídání stráží před jurtou mongolského vládce.

15) PO VLAHÉM DEŠTI

CHASAR: Toto jsou koně, které jsme vzali Taičiutům?

DARITAJ: Ještě jsou neklidní.

CHASAR: Taičiutské meče protnulý tepny mému ryzákovi. Proto jsem si přišel vybrat koně z jejich stáda.

TEMÜDŽIN: Vyber si toho nejlepšího.

CHASAR: Který z nich bude rychlý jako orel při lovu svišťů, na toho položím své sedlo.

TEMÜDŽIN: Dostal jsem tři zprávy.

CHASAR: Dobré nebo špatné?

TEMÜDŽIN: Jestli se k nim dobře postavíme, budou to ty nejlepší zprávy, jaké mohly do našich stepí dorazit. Džamucha proti mně sbírá vojsko.

DARITAJ: Džamucha?

TEMÜDŽIN: Může se stát nejsilnějším ze všech možných soupeřů.

DARITAJ: Silnějším než Tataři?

TEMÜDŽIN: Tataři se vydali na tažení do Číny a rabují tam.

CHASAR: Tataři rabují v Číně?

TEMÜDŽIN: Čínský císař vyslal ke Kereitům poselstvo.

DARITAJ: Nerozumím ti. Copak pro nás tyto zprávy mohou být dobré?

TEMÜDŽIN: Přemýšlejte.

DARITAJ: Džamucha, Tataři, čínské poselstvo...

TEMÜDŽIN: Džamuchovi bude trvat nejméně rok, než postaví tak silné vojsko, aby

mohl táhnout proti nám. S Tatary máme nevyřízené účty a navíc loupí čínské poklady, které přece čekají na nás.

CHASAR: Ani mně pořád nedochází tvůj plán.

TEMÜDŽIN: Čínské poselstvo přijelo požádat kereitského vládce o pomoc.

CHASAR: Čína je přece dost silná, aby z Tatarů sedřela kůži.

TEMÜDŽIN: Císař se chce ujistit, že má za hranicemi země spojence, kteří za něj nastaví krk. Navíc Kereiti dobře znají tatarský způsob boje. Pomůžeme Kereitům Tatary pobít.

CHASAR: Copak tě taičiutský šíp otrávil? Tví muži mluví o tažení za velkým bohatstvím Číny a ty jí chceš nabídnout pásy přátelství!

TEMÜDŽIN: Jestli chceme, aby naše tažení do Číny bylo úspěšné, musí nás považovat za spojence. Zlatými pásy se navzájem ovážeme, zlatými pouty se navzájem připojíme.

CHASAR: S tím nebudou muži souhlasit.

TEMÜDŽIN: Až uvidí kořist, s jakou se Tataři vrátí, nedají pokoj a ve dne v noci mě budou prosit, ať už i my překročíme Čínskou zeď. Budou tak odhodlaní, že je neporazí ani milión Číňanů, natož nějaký Džamucha. A teď si vyzkoušejte zajaté koně, přichází Börte. Zítra svůj plán oznámím na zasedání rady.

(Chasar a Daritaj nasednou na koně a odjedou.)

Ty voníš.

BÖRTE: Mám růže ve vlasech.

TEMÜDŽIN: Mmm...

BÖRTE: V Číně si prý dávají ženy do vlasů jehlice.

TEMÜDŽIN: Ano, jsi jako čínská princezna. To kvůli mně?

BÖRTE: Jenom kvůli tobě.

TEMÜDŽIN: A co se stalo?

BÖRTE: Konečně máš pro mě celý večer.

TEMÜDŽIN: Jsi přece moje žena.

BÖRTE: Kdysi to tak bývalo skoro každý den.

TEMÜDŽIN: Vždycky pro mě budeš

nejdůležitější.

16) V TEMÜDŽINOVĚ JURTE

JUNG-ČI: Náš císař vzkázal velkému vládci Kereitů, že Tatary zažene na útěk. On pak má se svým vojskem počkat za Velkou zdí a tam své meče vykoupat v krvi těch prašivých psů.

TEMÜDŽIN: Proto jsem vás požádal, abyste mě na zpáteční cestě navštívili a svou karavanu u nás napojili. Tataři před léty otrávilí mého otce, takže jim dlužím pomstu. Když spojím svá vojska s kereitskými, neunikne nám jediný Tatar. Pak budete mít jistotu, že k vám už nikdy nevpadnou.

JUNG-ČI: Jménem císaře Čang-cunga vám dávám povolení spojit se s Kereity a troufalé Tatary do posledního muže pobít. Přijměte ode mě darem tuto zlatou nádobu.

TEMÜDŽIN: A vy ode mě tento drahocenný sobolí límec. Co je to tady na té nádobě napsáno?

JUNG-ČI: Dlouhý život.

TEMÜDŽIN: Ano, ano, dlouhý život.

JUNG-ČI: Zapudí to zlé duchy.

TEMÜDŽIN: Budu ji vozit s sebou na všechna válečná tažení.

JUNG-ČI: Vyřídím císaři vaše nejponíženější pozdravy.

TEMÜDŽIN: Zůstaňte se svým doprovodem, jak dlouho chcete.

JUNG-ČI: Musíme vyrazit. Císař čeká na odpověď a poušť Gobi je zrádná a nebezpečná. *(S úklonou odejde.)*

TEMÜDŽIN: Ten omezenec, ta hloupá čínská hlava!

CHASAR: Co se ti nelíbí?

TEMÜDŽIN: Všechno se mi líbí! Copak ty ses výborně nebavil? Chce císaři vyřídít moje nejponíženější pozdravy. Ještě se uvidí, kdo komu jednou bude vyřizovat nejponíženější pozdravy. *(Zalýká se smíchem, vstoupí Börte.)*

BÖRTE: Temüdžine, zanechej veselí.

TEMÜDŽIN: Ani náhodou! Všichni se budou tuto noc smát! To nařizují!

BÖRTE: Tvá matka zemřela. Už se nebude radovat z tvých vítězství.

17a) TEMÜDŽINŮV SEN II.

V čínském městě.

TEMÜDŽIN: Čím tolik voníte?

ČÍŇAN: Pivoňkovým olejem.

TEMÜDŽIN: K čemu vám to je?

ČÍŇAN: K čemu... Jsem bohatý, musím vonět.

TEMÜDŽIN: Řekněte mi, jak vysoké jsou vaše hradby?

ČÍŇAN: Hodně vysoké.

TEMÜDŽIN: A široké?

ČÍŇAN: Taký hodně.

TEMÜDŽIN: A pevné?

ČÍŇAN: Co já vím? Nejspíš taký hodně.

TEMÜDŽIN: Jak to můžete nevědět?

ČÍŇAN: Vracím se z čajovny.

TEMÜDŽIN: To s tím přece nesouvisí.

ČÍŇAN: Nechci si kazit náladu takovými nesmysly.

TEMÜDŽIN: Copak to je pro vás nesmysl?

ČÍŇAN: Ale no tak dobře, není. Jsou vysoké jako sto zlatých pokladnic, široké jako leknínové jezero na císařské zahradě a pevné jako nejtvrší diamant na světě.

TEMÜDŽIN: Vaše šaty vám musí v boji překážet.

ČÍŇAN: Jsi zvláštní chlapec. Nejsi odtud.

TEMÜDŽIN: Otec mě vzal s sebou, abych si prohlédl bohatství Číny.

ČÍŇAN: Ano, Čína je nejbohatší na světě. Toto jsou moje vycházkové šaty.

TEMÜDŽIN: Takže do boje nosíte jiné.

ČÍŇAN: Ale kdepak, já nemusím bojovat. Od toho přece máme vojáky.

TEMÜDŽIN: Vy se nebojíte, že o své bohatství přijdete?

ČÍŇAN: To víš, že se bojím. Zlodějů je všude hodně, i v Číně. Proto se v noci dobře zamykám.

TEMÜDŽIN: Myslím, jestli se nebojíte, že někdo vyrabuje celé vaše město.

ČÍŇAN: Ty jsi opravdu zvláštní chlapec. Moc přemýšlíš. (*Odejde.*)

TEMÜDŽIN: Počkejte, jak jednou na svůj přepych doplatíte!

17b) V TEMÜDŽINOVĚ JURTĚ

TEMÜDŽIN: Doplatíte na svůj přepych a marnivost! Přijdete kvůli nim o všechno, včetně svých životů!

BÖRTE: Temüďžine, vstávej. Měl jsi zlý sen.

TEMÜDŽIN: Zlý sen? Právě naopak. Měl jsem dobrý sen. Velmi dobrý. A zítra se už začne naplňovat.

BÖRTE: Jsem smutná, Temüďžine.

TEMÜDŽIN: Každý Mongol potřebuje k životu boj a lov. Až zítra vyrazíme, tatarští koně začnou smutně ržát. Až se k Tatarům přiblížíme na tři dny jízdy, jejich koně se začnou třást. A až se na Tatary poženeme, koně je přestanou poslouchat a obrátí se na útěk.

BÖRTE: Jsem smutná, že už mě nemiluješ tak jako dřív. Myslíš si, že Džučí není tvůj syn?

TEMÜDŽIN: Nevím, co všechno se tenkrát u Merkitů stalo, ale Džučí je můj syn. To vím. A teď mě nechej spát.

18) ROZPÁLENÝ PÍSEK ZA VELKOU ČÍNSKOU ZDÍ (1194)

MONGOLSKÝ JEZDEC (*zpívá*):

Na koni sedím, na koni letím,

uzdy se držím, ve stoji spím.

Když mě kůň nese na rychlých kopytech,
vítr mi leží v prohnutých zádech.

Dlouhé jsou roviny širokých stepí,
dlouhé jak ocasey běžících koní.

TEMÜDŽIN: Poslouvej, Sübéteji. Všiml jsem si v boji tvé statečnosti. Pobílel jsi tolik Tatarů, kolik sto mužů dohromady.

SÜBÉTEJ: Můj kůň mě vedl. Kde ucítil strach, tam se přihnál zepředu. Kde ucítil odvahu, tam se přihnál zezadu.

TEMÜDŽIN: Ale tepny protínal tvůj meč.

V příštích bitvách pojedíš v čele pravého křídla vojska. Kam tě tvůj kůň povede, tam tě budou následovat ostatní.

(Přijíždí Borču a Daritaj.)

BORČU: Tak obrovskou kořist naloupili Tataři za několik dnů? To přece není možné!

DARITAJ: Bohatství Číny musí být ještě větší, než jsme si mysleli. Za ten přepych si nezaslouží nic jiného, než o všechno přijít. Do Číny, tam bys nás měl konečně vést.

SÜBÉTEJ: Chceme táhnout do Číny hned! Vykoupeme své meče v čínské krvi a všechny jejich pokladnice nám ukážou dno!

TEMÜDŽIN: Jednou vás tam dovedu a rozdělím čínské bohatství mezi všechny.

SÜBÉTEJ: Veď nás tam hned! Na koně nasedneme, uzdy pevně uchopíme a meče nad hlavu vytasíme!

TEMÜDŽIN: Ne! Musím počkat, až dostanu znamení od Vysokého Nebe. *(Odjede.)*

DARITAJ: Vládce Kereitů ani neuvěří, že Temüdžin porazil Tatary tak rychle.

SÜBÉTEJ: Ted' se nikdo nebude bát pod jeho vedením táhnout až na konec světa.

DARITAJ: Jak daleko je vlastně konec světa?

BORČU: Až přijde čas, dozví se to Temüdžin od Vysokého Nebe a proroctví o vládcí Mongolů, který má svou vládou přinést věčný mír, se naplní.

19) V ONGCHÁNOVĚ PALÁCI

VLÁDCE KEREITŮ: Blahopřeji ti k tvým jezdcům. Mí muži vyprávějí neskutečné historky o jejich odvaze.

TEMÜDŽIN: Za udatnost tvé armády, která pod mým vedením drzé Tatary pobila, ti čínský císař udělil hodnost Vládce národů za Velkou zdí a jméno Ongchán.

ONGCHÁN: Ongchán? Nikdy mě nenapadlo, že se ve stáří dočkám takové pocty. Ongchán – Vládce národů za Velkou zdí...

TEMÜDŽIN: Já jsem byl jmenován Zmocněncem císaře k boji proti povstalcům na

západní hranici. Když budeme držet spolu, nikdo nás neporazí.

ONGCHÁN: Ty můžeš porazit, koho se ti zachce. I bez mých mužů.

TEMÜDŽIN: Přesto bychom spolu měli uzavřít spojení.

ONGCHÁN: Kdyby nám zubatý had syčel pomluvu, sejdeme se a upřímně si promluvíme.

TEMÜDŽIN: Kdyby nás chtěl kousnout drak s velkým zubem, nepřijmeme jeho kousnutí, ústy si všechno vysvětlíme a teprve potom uvěříme.

DOBUN: V Ongchánově zemi roste jedovatá tráva. Když ji dobytek sežere, tak ztratí kopyta. Dopláčí na to cizí zvířata, která tam zabloudí, nevědí to a lehce se zmýlí. Ongchánovi lidé nikdy neobchodují. Živí se chovem dobytka a uctívají podivné modly, které mohou měnit štěstí v bitvách. Když modlám obětují lidskou krev, nepřátelští bojovníci ztratí moc nad svými zbraněmi a začnou je obracet proti svým druhům. Jsou to lstiví, ale odvážní bojovníci. Jejich město je obeháno vysokou hliněnou zdí, protože neznají kámen.

20) KRÁSNÁ CHULAN

TEMÜDŽIN: Kdo jsi?

CHULAN: Jmenuji se Chulan.

TEMÜDŽIN: Co děláš před stanem válečných zajatců?

CHULAN: Jsem dcera merkitského knížete.

TEMÜDŽIN: Ty?

CHULAN: Musím tady každý den sedět a čekat na chána. Otec mě chce na znamení poddanství darovat chánovi, ale nikdo mu nedovolí s ním promluvit. Jeho matka prý měla také merkitskou krev. Řekni, znáš chána? Bojím se, že ze mě udělá otrokyni.

TEMÜDŽIN: Ty jsi ho ještě neviděla?

CHULAN: Nechodí sem.

TEMÜDŽIN: Protože mu o tobě nikdo neřekl.

CHULAN: Často mě navštěvuje jeho bratr Chasar, ale o chánovi nikdy nemluví.

TEMÜDŽIN: Ty patříš Chasarovi? (*Chytí ji pod krkem.*) Už jsi s ním spala?!

CHULAN: Nemohla bych s ním spát. Miluji jiného muže. Za to, co dokázal. Možná budu zklamaná, až ho uvidím, ale –

TEMÜDŽIN: Copak ty neznáš muže, kterého miluješ?

CHULAN: Miluji chána.

21) V ONGCHÁNOVĚ PALÁCI

ONGCHÁN: Proč tě ke mně Temüdžin posílá?

DARITAJ: Neposílá mě Temüdžin. Přišel jsem sám.

ONGCHÁN: Sám?

DARITAJ: Jsem nespokojen s tím, že mě – svého vojevůdce – staví vedle obyčejných bojovníků.

ONGCHÁN: Temüdžin je veliký bojovník. Určitě ví, proč to dělá.

DARITAJ: Utlačuje nás!

ONGCHÁN: Dosáhl mnoha velkých vítězství a stal se nejmocnějším v celém okolí.

DARITAJ: Přesto jsem od něho prchl a rozhodl se přejít na tvou stranu. Přijmeš mě?

ONGCHÁN: Daritaji, dobře víš, že jsem s Temüdžinem uzavřel spojenectví.

DARITAJ: Tvůj spojenec tě chce podvést a přepadnout! Ano! Podvést a přepadnout!

ONGCHÁN: To jsou odvážná slova. Promluvím o tom se svým synem Sengumem. Zatím zůstaň mým hostem.

22) DVĚ ŽENY

TEMÜDŽIN: Merkitský kníže mi poslal svou dceru, aby potvrdil své poddanství.

BÖRTE: Objal jsi její ramena?

TEMÜDŽIN: Krásná Chulan má oči tmavé jako laň. Slíbil jsem jí, že se s ní ožením.

BÖRTE: Tolik tě to k ní táhne?

TEMÜDŽIN: Srdce se mi otevřelo, když spatřilo krásnou Chulan.

BÖRTE: Bude chodit po tvém boku?

TEMÜDŽIN: Krásná Chulan se stane mou druhou ženou, ale v mém srdci bude první.

BÖRTE: Modrá obloha se mi navždycky zatáhla.

TEMÜDŽIN: Stejně tak se zatáhla krásné Chulan, když zjistila, že jsi jedinou matkou mých právoplatných potomků. Že s tebou se po smrti zase spojím, přestože má láska k tobě dávno vyhasla.

BÖRTE: Tenkrát u Merkitů jsem se musela milovat s cizími. Kdybych odmítla, mé tepny by ztratily naději, že tě ještě uvidím.

TEMÜDŽIN: S radostí jednoho je vždycky spojena bolest druhého.

BÖRTE: K nové ženě si poříd' nový stan. Já nechci Chulan nikdy vidět.

TEMÜDŽIN: Jsi pro mě příliš dobrá.

23) NA BÍLÉM KAMENÍ (1203)

SENGUM: Stepi a lesy mluví o tom, že sbíráš vojsko proti Temüdžinovi.

DŽAMUCHA: Kdo jsi?

SENGUM: Sengum. Ongchánův syn.

DŽAMUCHA: Zničím ho za jeho touhu všechny ovládnout.

SENGUM: V tom případě můžou stepi a lesy mluvit o tom, že máme společného nepřítele.

DŽAMUCHA: Co provedl ten drzý povýšenec tobě?

SENGUM: Když můj otec vyslal vojsko proti Tatarům, postavil do jeho čela místo mě Temüdžina. Ale jeho slávu a vítězství jsem měl získat já. Já Sengum!

DŽAMUCHA: Doved' mě k otci.

SENGUM: Jede za mnou na svém hřebci. Byli jsme oznámit okolním kmenům, že ho císař jmenoval Vládce národů za Velkou zdí.

(*Přijíždí Ongchán.*)

Džamucha tě přijel varovat.

ONGCHÁN: Před kým jsi přijel varovat Ongchána?

DŽAMUCHA: Temüdžin chce získat tvá

území a pást na nich svá stáda.

ONGCHÁN: Tomu nevěřím.

DŽAMUCHA: Nemůže ti zapomenout, že Vládcem národů za Velkou zdí jmenoval čínský císař tebe a jeho jen Zmocněncem k boji proti povstalcům.

ONGCHÁN: Uzavřeli jsme spojenectví!

DŽAMUCHA: Mizernou má povahu a smradlavá játra skrývá v nitru. Nikdy nepřestane prahnout po moci. Porazil Merkity, Taičiuty a Tatary. Zničil všechny kmeny, které se k němu odmítly připojit. Teď je tak silný, že zničí, koho se mu zlíbí.

SENGUM: Jestli proti němu nevytáhneme hned, tak už nikdy nevytáhneme proti nikomu!

ONGCHÁN: Nemůžu s ním jednat jako s třískou v oku, jako s pískem v zubech.

DŽAMUCHA: Neznáš Temüďžina. Dneska je spojenec, zítra nepřítel. Jak jinak by dosáhl svých vítězství?

ONGCHÁN: Chcete, abych zradil?

SENGUM: Buď ty nebo on. Jde jen o to, kdo dřív.

DŽAMUCHA: Do největší dálky půjdeme, do nejhlubších údolí sestoupíme a všechny divoké psy synů matky Helin pobijeme.

SENGUM: Kostí na nohách jim přelámeme, prsty na rukách jim usekáme.

ONGCHÁN: Nerozhodnu se dřív, než si s Temüďžinem promluví.

DŽAMUCHA: Umluví tě, ani nebudeš vědět jak.

SENGUM: Jestli se necháš umluvit, opustím tvoji zem!

ONGCHÁN: Jsem unaven životem, to ano, ale jako starý člověk vidím víc než ty. Proto mě, Sengume, nechej vládnout podle vlastního uvážení.

24) V TEMÜDŽINOVĚ JURTĚ

CHULAN: Odkud jsou ty zlaté pantoflíčky, co jsi mi dal k svatbě?

TEMÜDŽIN: Líbí se ti?

CHULAN: Odkud jsou?

TEMÜDŽIN: Z čínského paláce. Uloupili je Tataři a Tatarům jsme je uloupili zase my. Čínské bohatství přece není určeno Tatarům.

CHASAR (*vstoupí*): Temüďžine! Zvěď přinesl zprávu, že se Džamucha spřátelil s Ongchánovým synem a Daritaj utekl k Ongchánovi.

TEMÜDŽIN: To vypadá, jako by se... Ongchán měl stát mým protivníkem.

MONGOL ŠEDÝ ÚNAVOU (*přivádí prvního kereitského vojáka*): Přijel vyslanec Ongchána.

TEMÜDŽIN: Mluv!

PRVNÍ KEREITSKÝ VOJÁK: Ongchán vidí nad krajinou černé ptáky, ale jeho oči už jsou staré a nepoznají, jestli se jedná o černé čápy nebo o kroužící supy. Prosí tě, abyste se na ně podívali společně.

TEMÜDŽIN: Přinesl jsi dobrou zprávu. Jsi mým hostem. (*Mongolovi šedému únavou.*) Ať připraví mého hnědáka s bílou lysinou.

(*Mongol šedý únavou a první kereitský voják odejdou.*)

CHASAR: Co chceš dělat?

TEMÜDŽIN: Musím si prohlédnout ty ptáky.

CHASAR: Vzpomeň si, jak skončil náš otec. Dokud bojoval s Tatary, tak si s nimi poradil. Ale když k nim přišel na slavnost, otrávil ho!

TEMÜDŽIN: Máš pravdu. Každý protivník se musí pobít. Jak se teď z toho vyvléct?

25) V ONGCHÁNOVĚ PALÁCI

DŽAMUCHA: Temüďžin mým vojákům namluvil, že mám hadí matku a havraního otce. Proto přešli k němu. Ale já jsem odešel s pevnou hlavou a teď už mám tolik nových bojovníků, že když se přidám na tvou stranu, usekneme Temüďžinovi obě ruce.

ONGCHÁN: Mícháš v mém domě jed proti mému spojenci, Džamuchovi. Nezapomínej, že jsi mým hostem.

SENGUM (*vstoupí*): Hlídka spatřila jezdce přijíždějícího od Temüďžinova území.

ONGCHÁN: Jede sám?

SENGUM: Jeden muž na jednom koni.

ONGCHÁN: To bude Temüďžin. Přiveďte ho!

(Sengum odejde.)

Jede bez vojska. Jestli na něj vztáhneš ruku, předhodím tě supům.

DŽAMUCHA: Lstivostí tě chce připravit o celou říši.

(Sengum přivede Borčua.)

ONGCHÁN: Kdo je to?

BORČU: Posílá mě Temüďžin se vzkazem, že koně spásli všechnu travu. Kvůli stěhování tábora na nové pastviny nemůže přijít. Dobu náhradní schůzky ti oznámí z nových pastvin.

ONGCHÁN: Cože? Cos to řekl?! Slyšeli jste? Temüďžin nechce přijít, protože má špatné svědomí! Měli jste pravdu. Přisahal jsem, že před smrtí už do boje nepotáhnu. Ale s tím prohnáním šakalem se osobně vypořádám a cestu k novým pastvinám mu ušetřím!

26) V TÁBOŘE MONGOLŮ

DOBUN: My Mongolové máme tři bohy. Ten první – Tengri – je veliký a vznešený a sídlí na Vysokém Nebi. Neprosíme ho o nic jiného než o rozum a zdraví. Ten druhý – Natigaj – je bohem pozemských věcí. Vypadá jako loutka potažená plstí a ochraňuje děti a dobytek. Pro mongolské vojáky je však nejdůležitější bůh válečných výprav Sülde. Je neviditelný a jezdí s mongolským vojskem na černém hřebci do každé bitvy.

TEMÜDŽIN: Nádherný den.

SÜBÉTEJ: Lepší jsme si ke stěhování nemohli vybrat.

TEMÜDŽIN: Nejsem rád, když jsou bojovníci roztroušení. Už ať je to za námi.

SÜBÉTEJ: Börte odjela a tvá Chulan se ptá, kdy se taky vydáte na cestu.

TEMÜDŽIN: Má sbaleno?

BORČU *(přijíždí)*: Kereiti ve válečné zbroji překračují hranice našeho území!

TEMÜDŽIN: Tady to máme! Proč jsem jen Chasara poslechl?

BORČU: Do večera budou tady. Sengum, Džamucha, Daritaj a dokonce sám Ongchán v čele.

SÜBÉTEJ: Starý Ongchán vyrazil do boje? To bude zlé.

TEMÜDŽIN: S těmi několika bojovníky, kteří ještě neodjeli, se neubráníme.

BORČU: Musíme rychle zmizet.

TEMÜDŽIN: Ne! Ať se všichni vrátí na svá místa a klidně balí dál. Chulan ať uklidní ženy. Včas vydám pokyny.

(Borču odjíždí.)

Ted' poslouvej můj plán, Sübéteji. Naložíme jenom věci, stany necháme stát. V poledne odjedeme, jen ty se třiceti muži zůstanete v táboře. Až se setmí, zapálíte ohně a vyrazíte za námi. Za průsmykem v horách se dozvíte zbytek.

27a) RUDÉ OHNĚ NA VÝCHODĚ

DŽAMUCHA: Tam! Podívejte, rudé ohně na východě!

ONGCHÁN: Prokletého Temüďžina nestihl nikdo varovat. Kdyby jen tušil...

SENGUM: Jeli jsme rychleji než zvěst.

ONGCHÁN: Daritaj zaútočí z jihu, Džamucha ze severu a já a Sengum rovnou ze západu. Na moje zatroubení se vrhneme na tábor a všechny pobijeme. Ted' se vraťte ke svým vojskům a vyrazíme.

27b) LEST

Kereiti seskakují z koňů a běží ke stanům, vřava, rozřáté stany.

KEREITŠTÍ VOJÁCI: Lest! Strašná lest! Ve stanech nikdo není, přelstili nás!

DŽAMUCHA: Zpátky! Zpátky! Na koně a zpátky!

ONGCHÁN: Střežte se zrady! Rychle pryč!

PRVNÍ KEREITSKÝ VOJÁK: Temüďžin! Za každým stanem Temüďžin!

DRUHÝ KEREITSKÝ VOJÁK: Tam za tebou, pozor! Ne, tam. Tam!

(stíny od ohňů, zmatek, Kereiti se bijí mezi sebou)

TŘETÍ KEREITSKÝ VOJÁK: Aha, to jsi ty?

DRUHÝ KEREITSKÝ VOJÁK: Já. Pozor, napravo!

PRVNÍ KEREITSKÝ VOJÁK: Vždyť to jsem já!

DARITAJ: Přelstil nás, co jsem říkal!

ONGCHÁN: To není lest. Zbaběle prchli.

SENGUM: Temüdžin utekl!

DŽAMUCHA: Podívej, kolik tvých mužů se ve zmatku navzájem pobilo.

ONGCHÁN: Jenom ztrácíme čas. Musíme ho dostat!

SENGUM: Na koně a okamžitě prohledat celé okolí. Hned!

PRVNÍ KEREITSKÝ VOJÁK: Zachovej chladnou hlavu, Sengume.

SENGUM: Mlč! *(Probodne ho a odjíždí s ostatními.)*

28a) VÝCHOD SLUNCE NAD PRŮSMYKEM

DŽAMUCHA: Nastalo Temüdžinovo poslední ráno.

SENGUM: Musí být velmi slabý, když se stáhl do hor.

ONGCHÁN: Zaútočíme v několika vlnách a tím ho vysílíme. Daritaj to v místních horách zná, proto se svým oddílem zahájí útok. *(Džamuchovi.)* V další vlně vyrazíš se svými vojáky ty.

28b) ZÁPAD SLUNCE NAD PRŮSMYKEM

Nad rudým obzorem létají stovky šípů.

DARITAJ: Můj oddíl byl oslepen sluncem.

ONGCHÁN: Temüdžin zaujal dobré postavení. Ale jak se mohlo Džamuchovo silné vojsko změnit v hrstku zoufalců prchajících před šípy, to prostě nepochopím! Ať Sengum urychlí nástup! A další oddíly musí útočit hned za ním,

jinak Temüdžina nikdy nevysílíme!

DRUHÝ KEREITSKÝ VOJÁK: Mongolové mávají rudými prapory!

ONGCHÁN: Co to znamená?

DARITAJ: To nevím. Temüdžin nikdy nepoužíval prapory k udílení rozkazů na dálku.

ONGCHÁN: To bude jejich porážka!

DŽAMUCHA *(přibíhá)*: Naši bojovníci v průsmyku jsou obklíčeni! Temüdžin přešel z obrany do útoku!

ONGCHÁN: To je lež! Všichni na koně! Všichni včetně zraněných!

DŽAMUCHA: Jejich rány jsou příliš hluboké.

ONGCHÁN: S odvahou, jako by šlo o slunce, vyrazíte vpřed, mongolské prapory rozsekáte a přivezete mi Temüdžinovu válečnou korouhev!

(Privádějí Senguma se šípem v hrudi.)

SENGUM: Konec. Konec...

ONGCHÁN: Cože?

SENGUM: Je konec...

ONGCHÁN: Dobrá. Pro dnešek bitvu ukončíme. Přes noc ošetříte zraněné a ráno zaútočíme znovu. Teď zachraňte Senguma.

29) MONGOLSKÉ TVÁŘE UMAZANÉ OD KRVE

TEMÜDŽIN *(prochází kolem zraněných)*: Kde je Borču? Neviděl ho někdo?

SÜBÉTEJ: Borču a tvůj syn Ögedej padli pod kereitskými šavlemi.

TEMÜDŽIN: Jak se mohli vzdát smrti, když ani nejsilnějšímu nepříteli by se nevzdali?

SÜBÉTEJ: Smrt přece není nepřítel.

TEMÜDŽIN: Bere mi nejlepší muže.

SÜBÉTEJ: Bere je i Ongchánovi.

TEMÜDŽIN: A kde je vlastně Chasar?

SÜBÉTEJ: Vydal se s malým vojskem napadnout Ongchána zezadu.

TEMÜDŽIN: To není dobré. Přiveď šamana!

(Sübétej odejde.)

ZRANĚNÝ: Zabijte mě, zabijte...

TEMÜDŽIN: Všechny zraněné přivažte na koně a odvezte k ženám!

ZRANĚNÝ: Zabijte mě, už to nevydržím, zabijte mě...

TEMÜDŽIN: Bojíš se smrti?

ZRANĚNÝ: Přišel jsem o ruku a o nohu. Už nikdy nebudu moci bojovat, lovit ani milovat.

TEMÜDŽIN: Kolik jsi zabil nepřátel?

ZRANĚNÝ: To nikdo nespočítá.

TEMÜDŽIN: Kolik máš synů?

ZRANĚNÝ: Svých pět synů jsem naučil odvaze. Ale moje žena, moje žena –

TEMÜDŽIN: Postarám se o ni.

ZRANĚNÝ: Brzy ti bude patřit svět. Teď jednej, Temüdžine!

(Temüdžin vytáhne meč a zraněného probodne.)

TEMÜDŽIN: Zjistěte mi jméno jeho ženy!

DŽEBE *(přichází)*: Temüdžine, jsme zpátky! Ögedeje zasáhl šíp, takže jsme se nemohli vrátit dřív.

TEMÜDŽIN: Žije?

DŽEBE: Tvrdě spí, ale přežije to. Ránu jsem vypálil ohněm.

TEMÜDŽIN: A Borču?

DŽEBE: Ten prolil všechnu krev.

(Sübetej přivede šamana s kožešinovou čepicí ověšenou loutkami, nožiky a ptačími hlavami.)

TEMÜDŽIN: Mluv, jak máme zvítězit?

ŠAMAN: V těchto horách žije démon s měděnou tlamou.

TEMÜDŽIN: Běž a zeptej se ho, co máme udělat, abychom zvítězili.

ŠAMAN: Mluví jen se zvířaty, která ještě nikdy neviděl. Proto jsem se ráno proměnil ve žlutého býka a zeptal se ho.

TEMÜDŽIN: Co říkal?

ŠAMAN: Když mu obětuješ devět nejlepších koňů, pomůže ti v boji. Vítězství ti ale nezaručí.

TEMÜDŽIN: Troufá si. Ale nemám na vybranou. Obětuje mu devět nejlepších koňů a zítra zvítězíme.

SÜBÉTEJ: Žádné koně neobětuj! Proti Kereitům je nás příliš málo.

PRVNÍ MONGOL: Chceme, abys nařídil ústup!

TEMÜDŽIN: Kdybychom ustoupili, pohrdli bychom životy těch, kteří v bitvě padli.

SÜBÉTEJ: Jestli budeš bojovat i zítra, pohrdneš životy těch, kteří ještě žijí.

TEMÜDŽIN: Trváte na ústupu?

MONGOLOVÉ: Ústup!

TEMÜDŽIN: Máte pravdu. Dlouhý boj otupí meče. Ústup!

DOBUN: Mongolský šaman je ve stálém spojení s nadpřirozenými světy. Šamanem se může stát jenom ten, kdo má zvířecí matku s rozeklanými drápy. Takový člověk v určité chvíli ztratí rozum a v pominutí smyslů začne lézt po modřínkách a vykřikovat hlouposti. Obličej si rozdrásá do krve, která přiláká demony ze stromů a ze skal. Ti mu v noci vyškubnou oči, vypijí krev a vytrhají všechno maso. Železnými háky mu oddělí klouby a z kostí vysají šťávu. Oční bulvy potom vrátí do lebky, suché kosti spojí pevnými dráty a potáhnou kůži staré ženy, kterou naplní červeným pískem. Přitom učí šamana tajná kouzla, řeč zvířat a jazyk bohů, aby se po smrti mohl stát jejich služebníkem.

30) TENKÝ LED NA HLADINĚ JEZERA BALDŽUNA

DŽEBE: Na druhé straně jezera objevili zvědové dva neznámé kmeny.

TEMÜDŽIN: Jsou to bojovníci?

DŽEBE: Zdá se, že kočovníci nezvyklí se bít. Ale prý mají tvrdé pěsti.

TEMÜDŽIN: Přidají se dobrovolně?

DŽEBE: Budeme se muset posadit na koně, aby dostali strach, že jim probodneme žebra.

TEMÜDŽIN: Jestli bude ráno mlha, vyrazíme. Mlha nám přikryje záda, takže nebudou vědět, jak velké vojsko se u nich objevilo.

DŽEBE: Musíme je vyděsit. Nasadíme mužům na tváře barevné masky.

TEMÜDŽIN: Kolik bojovníků tam můžeme získat?

DŽEBE: Asi jeden tisíc. Není to moc, ale každý tisíc dobrý.

TEMÜDŽIN: O Chasarovi žádné zprávy?

DŽEBE: Žádné.

TEMÜDŽIN: Není mi nakloněný, ale postrádat ho nemůžu. Jak se vlastně daří našim ženám a dětem?

DŽEBE: Našly dobrý úkryt na konci našeho území.

TEMÜDŽIN: A co Börte a Chulan?

DŽEBE: Jedna druhé se dál vyhýbá.

(Vstoupí Daritaj.)

TEMÜDŽIN: Co tady chceš?

DARITAJ: Přijel jsem tě posílit. Myslím to čestně, jinak bych nenašel odvahu jít rovnou za tebou. Přijmi mě zpátky, Temüdžine.

TEMÜDŽIN: Jsi jako strom pokroucený ledovým větrem ze všech stran. Copak nemáš vůbec žádnou čest?

DARITAJ: Cítil jsem v tobě povýšence, který chce vládnout všem, a to mě rozzuřilo. Ale u Ongchána chce vládnout Sengum i Džamucha a myslí jenom na to, jak si rozdělit kořist. Ty aspoň nebojuješ za sebe, ale za ostatní.

TEMÜDŽIN: Způsobil jsi mi hodně těžkostí. Jak to vypadá u Ongchána?

DARITAJ: Džamucha porazil vojsko tvého bratra Chasara, který se dal na útěk.

DŽEBE: Silný Chasar utekl z bitvy?

DARITAJ: Zachránil si krk.

TEMÜDŽIN: A Ongchán?

DARITAJ: Omládl v bitvě o dvacet let. Bolesti zmizely a rozkazy hřímá jako nikdo jiný.

TEMÜDŽIN: Pořád je nám v patách?

DARITAJ: Vrátil se domů jako vítěz. Tvá moc je prý dávno zlomená.

TEMÜDŽIN: Ztratil jsem hodně mužů, ale ti, co zbyli, se ještě dost nenabažili krve.

DŽEBE: Dorazil Chasar se zbytkem svých vojáků. Všichni padají únavou.

CHASAR *(vstoupí)*: Při jízdě výpravě i při ostrém boji bylo moje vojsko rozlomeno jako tříška vytažená z kalhot.

TEMÜDŽIN: Rychle přiveď své dva

nejzbědovanější muže, mám plán.

(Chasar odejde.)

Je v tobě jistá faleš, Daritaji. Stokrát jsem rozpáral pstruhovo tělo, stokrát jsem přelomil páteř jesetera. Ale víš co? Já to s tebou ještě zkusím. Jestli mě ale zradíš, dám tě uvařit v kotli.

(Chasar přivede dva vojáky.)

Pojedete k Ongchánovi.

PRVNÍ CHASARŮV VOJÁK: Dopřej nám nejdřív odpočinek.

DRUHÝ CHASARŮV VOJÁK: Sotva pohneme svýma černýma očima.

TEMÜDŽIN: Nic! Ani spánek, ani jídlo, nic! Musíte vypadat co nejubožeji. Závisí na tom budoucnost všech Mongolů.

31) V ONGCHÁNOVĚ PALÁCI

SENGUM *(přivede dva Chasarovy vojáky)*: Hlídka narazila na dva Chasarovy bojovníky. Sotva seděli na koních.

ONGCHÁN: Proč je nezabili?

SENGUM: Nesou ti od Chasara vzkaz.

ONGCHÁN: Co vzkazuje zbabělý Chasar, který prchá z boje?

PRVNÍ CHASARŮV VOJÁK: Stane se tvým služebníkem, pokud mu dáš záruku života.

ONGCHÁN: Kde je teď?

PRVNÍ CHASARŮV VOJÁK: U Temüdžina, poblíž jezera Baldžuna.

ONGCHÁN: Tak Temüdžin ještě žije?

PRVNÍ CHASARŮV VOJÁK: Žije, ale dobře ví, že je s ním konec.

DRUHÝ CHASARŮV VOJÁK: Umírá.

SENGUM: Ohohó!

ONGCHÁN: Přineste našim přátelům horké pití a teplé kožešiny! *(Sengumovi.)* Zdá se, že bych mohl ovládnout Mongoly. *(Chasarovým vojákům.)* Jak dlouho myslíte, že bude Temüdžin ještě žít?

PRVNÍ CHASARŮV VOJÁK: Těžko říct. Možná už teď nedýchá.

ONGCHÁN: Ať začnou mí lidé hned oslavovat! Deset dnů a deset nocí!

32) *KRAJ PLNÝ KOUŘE, MLHY A PROPADLIN*

CIZÍ ŽENA (*přibíhá*): Podívejte, podívejte! Na západě se objevilo děsivé vojsko! Stojí bez hnutí jako horda démonů!

CIZÍ MUŽ: Jak velké je to vojsko?

CIZÍ ŽENA: Mizí v mlze, takže se zdá, jako by bylo bez konce!

CIZÍ MUŽ: Musíme nasednout na koně a zjistit –

CIZÍ ŽENA: Dva z nich jedou sem!

CIZÍ MUŽ: Ten napravo vypadá jako d'ábel.

CIZÍ ŽENA: Nesou nám smrt!

(*Na koních přijedou dva Mongolové v maskách, seskočí a vše, co říkají, předvádějí.*)

PRVNÍ MONGOL: Posílá nás slavný Temüdžin, který zatím zvítězil ve všech bitvách.

DRUHÝ MONGOL: Je ve spojení s Vysokým Nebem. Dostal znamení, že se brzy stane vládcem všech národů a přinese světu věčný mír.

PRVNÍ MONGOL: Chce, abyste se k němu připojili bez boje.

DRUHÝ MONGOL: Zaručuje vám podíl z každé válečné kořisti.

CIZÍ MUŽ: Ať netrhá náš límec, ať neseká naše rukávy! Posílíme ho i s dobytkem, jehož nejlepší kusy dostane. Naše syny posadíme do čela jeho vojska. Lovné ptáky vychováme a nejlepší z nich dostane. Jen ať netrhá náš límec, ať neseká naše rukávy!

33) *V TEMÜDŽINOVĚ JURTĚ*

PRVNÍ CHASARŮV VOJÁK: Přivádíme Ongchánova vyslance.

DRUHÝ CHASARŮV VOJÁK: Kereiti slaví deset dnů a deset nocí.

DRUHÝ KEREITSKÝ VOJÁK: To není Chasar, to je přece –

TEMÜDŽIN: Lest, hňupe! Lest! Přepadnu Kereity během jejich oslav. V normální bitvě bychom nemuseli zvítězit. Jsme vyčerpaní a koně máme pohublé. Mí muži budou navíc opojeni kumysem.

DRUHÝ KEREITSKÝ VOJÁK: Kumysem?

TEMÜDŽIN: Kumysem. Takže se budou bít jako nikdy předtím.

DRUHÝ KEREITSKÝ VOJÁK: Ongchána se ti přelstít nepodaří.

TEMÜDŽIN: Přivažte mu na záda sedlo jeho koně a pošlete ho domů pěšky! – Až se vrátíš, nepoznáš svoji zemi a budeš bloudit jako bezrohý býk.

(*Oba Chasarovi vojáci přivážou druhému kereitskému vojákovi na záda sedlo, kopou do něj a on k všeobecnému veselí poskakuje jako kůň.*)

Ženy ať nachystají kumys a muži ať osedlají koně! Nastala rozhodující noc.

DOBUN: My Mongolové jíme neostré jídlo. Naším opojným nápojem je kumys. Při prvním doušku chutná jako osvěžující mandlové mléko, při posledním dostane ostře pálivou příchut'. K výrobě kumysu potřebuje mongolská žena kobylu a hříbě. Pokud nemá kobyla v blízkosti hříbě, mléko nevydává. Pak se mléko nechá v kožených vacích uzrát a po několika týdnech se z něj stane lahodný kumys.

34a) *ČERNÁ NOC U KEREITŮ*

SŮBĚTEJ (*mluví ze svého koně k zajatým Kereitům*): Jestli se přidáte k našim oddílům, daruje vám Temüdžin život. Váš Ongchán už je stejně na útěku.

TŘETÍ KEREITSKÝ VOJÁK: Daruje nám život a v první bitvě nás pošle do čela vojska, aby ušetřil životy svých Mongolů.

SŮBĚTEJ: Ne! Takové rozdíly Temüdžin nedělá. Pro něho jsou jen stateční a zbabělí. Navíc všem slibuje stejný podíl z kořisti.

TŘETÍ KEREITSKÝ VOJÁK: Tvá slova se zdají opravdová. Přistoupíme na tvou nabídku, ale jen proto, abychom si zachránili krky.

SŮBĚTEJ: Jestli se vaše slova rozplynou, játra vám vyříznu a zadupu do země.

TŘETÍ KEREITSKÝ VOJÁK: Nedupej na naše játra a posad' nás na koně.

34b) *SMÍCH TENKÉHO MĚSÍCE*

ONGCHÁN: Prcháme! Zbaběle prcháme! To, co jsem celý život budoval, je zničeno.

DŽAMUCHA: Tvůj syn byl zabit. – Slyšíš? Sengum byl zabit, když drancoval okolní pastevece, aby se tví muži navzájem nepojedli.

ONGCHÁN: Jdi mi z očí! Už ti nevěřím. Nikomu nevěřím!

DŽAMUCHA: Jak bys mohl někomu věřit, když nikdo nevěří tobě?

ONGCHÁN: Mně?

DŽAMUCHA: Už nejsi Vládce národů za Velkou zdí.

ONGCHÁN: Mluvil jsi snad s císařem? Poklonil se ti až k zemi a jmenoval Vládcem národů za Velkou zdí tebe?

DŽAMUCHA: Jsi starý hlupák.

ONGCHÁN: Já že jsem hlupák? Jak si tvá omláčená ústa mohla dovolit tak drzá slova?!

DŽAMUCHA: Copak nevidíš, kam nás tvoje vedení dostalo?

ONGCHÁN: Běž a řekni všem, co Ongchán vzkazuje: Kdo se chce pokusit o záchranu národa, ať při úsvitu nasedne na koně.

DŽAMUCHA: Už ses pomátl úplně?

ONGCHÁN: Pojedu k Naimanům a požádám Tajangchána, aby zapomněl na ostrá slova, která jsme spolu vedli, a pomohl nám proti Temüďzinovi.

DŽAMUCHA: Jsi starý blázen. I ten měsíc se ti směje.

35) *MEZI PÍSKOVCOVÝMI STĚNAMI VYHLODANÝMI VĚTREM*

HLASY: Jedou! Už jedou! Zvítězili! (*Jásot.*)

BÖRTE: Temüďzine! (*Obejme ho.*) Ty jsi ale zešedivěl.

TEMÜDŽIN: Vysoké Nebe se rozhodlo, že mi dá důstojný vzhled.

BÖRTE: S prázdným žaludkem jsi chodil spát.

TEMÜDŽIN: Země mi byla polštářem a hvězdy peřinou.

BÖRTE: Tolik jsem se o tebe bála, když jsem seděla u planoucího ohně, když jsem hleděla do vířící vody.

TEMÜDŽIN: O mě se bát nemusíš. A teď mě pusť, spěchám ke své Chulan.

36) *V TAJANGCHÁNOVĚ PALÁCI*

Nad trůnem visí Ongchánova hlava, vzduchem pluje džbán s vínem, které se začne přelévát do číše – ta připluje k Tajangchánovým ústům, Tajangchán se napije a číše se sama položí.

DOBUN: Tajangchánovi hvězdopravci dovedou svými kouzly měnit počasí. Tak se stává, že když prší, hřmí a blýská se, jejich obydlí zůstanou suchá. Umí také pohybovat věcmi, aniž by se jich dotkli. Nádobu s vínem potom plují vzduchem až k ústům Tajangchána, který se napije bez pohnutí ruky. Jeho lidé mají tento zvyk: Když do jejich příbytku přijde na nocleh nějaký krásný člověk, tak ho v noci zabijí. Čím více duší krásných lidí totiž ve svém domě nashromáždí, tím budou šťastnější a spokojenější. Zabitého člověka pak uvaří a snědí, protože každý dobře ví, že lidské maso je nejchutnější na světě.

TAJANGCHÁNOVA MATKA: Jako lasice jsem slyšela, že jsi toho povýšence Džamucha přijal do své družiny.

TAJANGCHÁN: Matko lasice, Temüďzin chce ze svého okolí vystřadit všechny ostatní národy. Proto je jistější, když bude Džamucha u mě, než kdyby bojoval po jeho boku.

TAJANGCHÁNOVA MATKA: Jako liška jsem viděla, jak tvůj otec obětoval život, aby vytvořil velkou říši Naimanů táhnoucí se přes celý Altaj. Když slyšel klepat sedlo o koně, považoval to za zvuk bubnu a na velbloudím hřebci hned vytáhl do boje.

TAJANGCHÁN: Matko liško, já říši uchráním!

TAJANGCHÁNOVA MATKA: Jako mlčenlivá sova jsem seděla, jako vrána

s uraženým zobákem jsem čekala a bez krákání přihlížela. Ale už nebudu. Po Ongchánově smrti ses stal sousedem Mongolů. Jestli nechceš skončit jako Ongchán, musíš svá záda opřít o mongolská.

TAJANGCHÁN: Matko sovo a matko vráno, všichni dostali strach o své hlavy a připojili se k Temüďzinovi. Ale takovou chybu já neudělám. Hostím jeho nepřátele proto, aby mi pomohli přelomit mu vaz.

TAJANGCHÁNOVA MATKA: Jako antilopa jsem běžela a přivedla velitele tvého vojska. Teď jako divoká husa odběhnu, abyste si ústy promluvili. (*Odběhne.*)

TAJANGCHÁN: Jak mám uchránit říši před Mongoly?

VELITEL: Musíš být chytrý.

TAJANGCHÁN: Co bys udělal na mém místě?

VELITEL: Spojil bych se s Temüďzinem.

TAJANGCHÁN: Takovou radu si nech!

VELITEL: V tom případě ti nezbývá, než se spojit s Onguty. Všechny ostatní si už Temüďzin omotal kolem prstu nebo porazil.

TAJANGCHÁN: Kde sídlí Onguti?

VELITEL: Na druhém konci mongolského území.

TAJANGCHÁN: Temüďzin by musel bojovat na dvou stranách? To se mi líbí! Požádám ongutského vládce, aby se mnou vysekal do stepi hluboké díry.

VELITEL: Myslel jsem to jako žert!

TAJANGCHÁN: V tom případě žertuj častěji. Nic lepšího jsem od tebe ještě neslyšel.

37) V TEMÜDŽINOVĚ JURTĚ

Temüďzin, Sübetej a Chasar trhají pečené maso a hodují.

TEMÜDŽIN: Ongutský chán mě varoval před Tajangcháнем. Kolik bojovníků může shromáždit?

SÜBÉTEJ: Přidali se k němu všichni uprchlí Tataři, Merkiti, zbytek Kereitů, Džamucha a snad

i Ongchán.

TEMÜDŽIN: Takže?

SÜBÉTEJ: Osmdesát tisíc mužů.

CHASAR: Kdy se s nimi srazíme a pokropíme své tváře jejich horkou krví?

TEMÜDŽIN: S odvahou a chytrostí se pustíme do boje dřív, než by pětkrát doběhl rychlý kůň.

38) ÚRODNÉ PASTVINY

DŽAMUCHA: Tví vojáci chtějí bojovat. Proč jim zakazuješ pronásledovat Mongoly, když vtrhli do tvé země s tak malým vojskem?

TAJANGCHÁN: Temüďzin chystá lest. Jinak by k nám neposlal tak malé vojsko.

VELITEL: Přece nebudeme přihlížet, jak nám zabírají pastviny!

TAJANGCHÁN: Zůstaneme dál v našem postavení.

VELITEL: Vojáci tě začínají považovat za zbabělce. Víš, jak ti říkají? Vousatá stařena.

TAJANGCHÁN: To sis vymyslel!

VELITEL: Kdybychom věděli dřív, že jsi tak zbabělý, svěřili bychom velení vojska tvé matce. I když je to žena, určitě by nepříteli neukazovala záda.

TAJANGCHÁN: Chceš mě vyprovokovat!

DŽAMUCHA: Velitel má pravdu. Jestli nezačínáš útok, bude to náš konec.

VELITEL: Čekám na tvé rozkazy, veliký Tajangcháне.

TAJANGCHÁN: Tak dobře, zaútočíme. Budu s Džamuchou sledovat bitvu z jižních hor. Připrav nám dobrou podívanou.

39a) PODÍVANÁ Z JIŽNÍCH HOR

TAJANGCHÁN: Tři vrány přiletěly z východu, tři ze západu, tři ze severu a tři z jihu. Duchové krajiny rozhodli, že vítězství je naše.

DŽAMUCHA: Ještě se neobjevil Temüďzin.

TAJANGCHÁN: Ten už se neobjeví. Jen se

podívej, jak se zoufalí Mongolové snaží prchnout!

DŽAMUCHA: Tam –

TAJANGCHÁN: A jak je naši bojovníci pobíjejí!

DŽAMUCHA: Tam! Vzadu!

TAJANGCHÁN: Co je to za jezdce s barevnými prapory?

DŽAMUCHA: To je Temüďzin se svým vojskem.

TAJANGCHÁN: Temüďzin...? Žene se na naše hlavní oddíly!

DŽAMUCHA: Vypěstoval své slintající psy na lidském mase a teď je pustil z řetězů. Mají bronzová čela, srdce ze železa, jezdí na větru, do boje pijí krev.

TAJANGCHÁN: Jestli je to tak, raději vystoupíme ještě výš na horu.

39b) JEŠTĚ VÝŠ NA HOŘE I.

TAJANGCHÁN: Kdo je ten muž, který letí v čele jejich vojska jako sokol?

DŽAMUCHA: To je můj přítel Temüďzin. Tělo má zakované v mědi a on sám je vykováný ze železa.

TAJANGCHÁN: Jestli je to tak, raději vystoupíme ještě výš na horu.

39c) JEŠTĚ VÝŠ NA HOŘE II.

TAJANGCHÁN: A kdo je ten vzadu, který jede v hustém zástupu?

DŽAMUCHA: Matka Helin krmila svého syna Chasara od narození lidským masem. Je oblečen v trojitěm pancíři a táhne ho dvanáct býků. Když spolkně celého muže, jenom to zvýší jeho hlad. Když vystřelí šíp, na druhé straně padne tisíc nepřátel.

TAJANGCHÁN: Musíme jít na pomoc.

DŽAMUCHA: Vždyť je to jistá smrt.

TAJANGCHÁN: Hned!

40) V TAJANGCHÁNOVĚ PALÁCI

TEMÜDŽIN: To je Tajangchánův trůn? Hned se na něj posadím. (*Posadí se a volá na Sübeteje.*) Pojď ke mně! No tak, někdo přece musí stát po mém boku. – Nikdy bych nečekal, že se Tajangchán bude bít s takovou statečností.

SÜBÉTEJ: Když ho smrtelně zranili, bojoval dál, dokud nespadl mrtvý na zem.

TEMÜDŽIN: A co jeho bojovníci?

DŽEBE: V noci se pokusili o útěk.

DARITAJ: Ve zmatku se vrhali ze skály a jejich těla se třítila o skalní výčnělky.

TEMÜDŽIN: Tajangchánova žena se stane mojí ženou, jeho dcery budou služkami u dveří našich jurt a jeho matka bude sbírat suchý zvířecí trus na podpal.

(*Ongchánova hlava visící nad trůnem se zachechtá.*)

SÜBÉTEJ: Čí je to hlava?

TEMÜDŽIN: Tak úzkou lebku měl přece jenom Ongchán. (*Vyskočí.*) Prohnáný Tajangcháne! Pověsil sis nad trůn hlavu starce, který hledal poslední útočiště! (*Postaví se na trůn a sundá Ongchánovu hlavu.*) Hned odvezte Ongchánovu vyschlou hlavu do jeho bývalé země!

CHASAR (*přivede spoutaného Džamuchu*): Džamucha se dal na útěk, ale jeho kůň si na kamení zlomil nohu.

TEMÜDŽIN: Naše přátelství zůstalo ležet v ohni. Na dobu, kdy jsem měl druhá, se kterým jsme byli jako jedna duše, vzpomínám za jasných dnů v hrudi a za temných nocí ve snu.

DŽAMUCHA: Nemohl jsem zůstat tvým druhem až do poslední bitvy. Spojil jsi národy a svět se ti otevřel. Dvě slunce nemůžou zářit na jedné obloze.

TEMÜDŽIN: Vzpomeňme na slova, která jsme spolu mluvili, a obnovme náš svazek. Ať jsme zase jako jedna duše, ať mě má zase kdo chránit v nebezpečí života – stejně jako tebe. Vždyť kromě vlastního stínu nemáme druhá, kromě dobytčího ocasu nemáme biče.

DŽAMUCHA: Oheň, který spálil naše

přátelství, má tak silné plameny, že je voda ani vítr neuhasí.

TEMÜDŽIN: Pyšnými ústy jsi na svou hlavu přivolal neštěstí.

DŽAMUCHA: O jednu věc tě prosím: dej mě zabít bez prolití krve.

TEMÜDŽIN: Přelomte mu páteř a tělo s mrtvými ústy pohřbete na vysokém místě.

(Džamuchovi je přelomena páteř a jeho tělo odneseno.)

Zůstane mi v mysli... Teď už mi nic nestojí v tom, abych uskutečnil své velké plány.

CHASAR: Jak velké jsou tvé plány?

TEMÜDŽIN: Je ještě jedna říše, která mi nedopřává klidný spánek.

DŽEBE: Řekni nám, co je to za říši?

DARITAJ: Neleží na jihu a na východě?

CHASAR: A není bohatá jako sto Naimanských říší?

TEMÜDŽIN: Ano, mí bratři, čeká nás bohatství velké Číny! Nikdy nezapomeňte na to, co působí Mongolovi největší potěšení.

SÜBĚTEJ: Bojovat.

DARITAJ: Lovit.

CHASAR: Milovat.

TEMÜDŽIN: Ujíždět na koních nepřátel a milovat se s jejich ženami.

CHASAR: A kde jsou jejich ženy? Chceme tvá slova naplnit!

TEMÜDŽIN: Přiveďte naimanské ženy a spoustu kumysu!

(Přivádějí zajatkyně, Temüdžin se s ostatními napájí kumysem.)

A teď se na ně vrhněte jako panterů na svou oběť!

(Mongolové znásilňují zajatkyně a hltají kumys.)

ZAJATKYŇ: Nesahej na mě! Víím, že jsi d'ábel!

TEMÜDŽIN: Mlč, ty děvko, nebo ti useknu ruce!

DOBUN: Temüdžin se nedokáže ovládnout v milování, jeho bojovníci zase v pití. Když

jedou do bitvy, tváře mají rozžhavené jako pouštní písek tavící se ve sklo. Temüdžin vydal nařízení, že se každý může opít jen třikrát do měsíce. Jeho muži však tvrdí, že pijí dokonce jen jednou za měsíc, ale vždycky jim to vydrží až do začátku příštího měsíce. Když je mongolskému chlapci rok, umí jezdit na koni. Ve třech letech se naučí lovit divokou zvěř a v pěti letech bojuje s dospělými muži. Dobrý mongolský válečník se pozná podle toho, kolik horké krve dobytka vypije před začátkem bitvy z krční tepny zvířete. Či dobytče neklesne oslabením z nedostatku krve, ten v boji prolíje vlastní krev. Kdo z boje uteče, ten nespatří světlo dalšího dne.

Přestávka

41) MĚSTO PEKING – PLNÉ MŮSTKŮ, PAGOD A PALÁCŮ (1206)

EUNUCH: Musíte mi, vznešený císaři, konečně prozradit, jaký parfém používáte. Celý se v té vůni utápím.

ČANG-CUNG: Ty starý lichotníku.

EUNUCH: Ta vůně mě úplně omámila. Je mnohem silnější než jed zeleného hada.

ČANG-CUNG: Někdy ti to prozradím. *(Jung-čimu.)* Drahý kníže, dorazil už generál vojska Velké zdi?

JUNG-ČI: Od rána čeká na přijetí.

ČANG-CUNG: Přiveď ho!

(Eunuch přivede generála.)

Jaká byla cesta, generále?

GENERÁL VOJSKA VELKÉ ZDI: Neobešla se bez nezbytné zastávky na úpatí Voňavé hory. Tolik barevných ptáků určitě nežije nikde jinde na světě.

ČANG-CUNG: To je možné. Poslal jsem pro vás, abyste mi podal hlášení o národech za Velkou zdí.

GENERÁL VOJSKA VELKÉ ZDI: Na druhé straně Velké zdi je úplný klid.

ČANG-CUNG: Měl jsem jiné zprávy.

GENERÁL VOJSKA VELKÉ ZDI: Jaké zprávy měl můj vznešený císař?

ČANG-CUNG: Dostal jsem hlášení o neporazitelných barbarech. Jste si svým tvrzením jistý?

GENERÁL VOJSKA VELKÉ ZDI: Tak jako tím, že moje matka je mou matkou.

ČANG-CUNG: To rád slyším.

JUNG-ČI: Vůbec se mi to nelíbí. Jestli je za Velkou zdí klid, tak všechno vsadím na to, že se tam rodí nová hrozba.

ČANG-CUNG: Nikdo není mocnější než moje Čína.

JUNG-ČI: O tom nikdo nepochybuje, ale Temüďzin, kterého jste jmenoval Zmocněncem k boji proti povstalcům na západní hranici, prý porazil všechny národy za Zdí.

ČANG-CUNG: Takový nesmysl! Dobře víte, že to smím jenom já! Generále, co o tom víte?

GENERÁL VOJSKA VELKÉ ZDI: Je pravda, že Temüďzin způsobil několika sousedním kmenům starosti, ale můžu vás ujistit, že pro nás nepředstavuje žádné nebezpečí.

JUNG-ČI: Chci připomenout, že vám letos ještě neposlal dary na znamení úcty.

GENERÁL VOJSKA VELKÉ ZDI: Nesmíme zapomínat, že se sám nabídl pobít Tatary, když k nám před dvanácti lety vpadli.

ČANG-CUNG: Dvanáct let je dlouhá doba. Podniknete, drahý kníže, cestu za Velkou zeď a dary mi přivezete. Zároveň zjistíte, jak je to s jeho oddaností ke mně. A vy, generále, posilujte vojsko a zpevňujte svou Zeď. Slyšení je u konce.

42) ČINGISCHÁN

Šaman ťuká paličkou na tamburínu.

TEMÜDŽIN: Džamucha se mnou odmítl obnovit přátelství a Borču, který by jako jediný mohl zaujmout jeho místo, zůstal ležet s prázdným tělem v horách za průsmykem. Rozhodl jsem se, že Borčua přivedeš zpátky na zem, abych se s ním ovázal pásy přátelství.

ŠAMAN (*tluče na tamburínu stále rychleji,*

celý se třese, každou chvíli uskočí a vydává divé skřeky): Za deset let srazí blesk vrchol velké jedle rostoucí v horách za průsmykem. V tu chvíli se uzlina každé větve přemění v ptačí hnízdo. Po dlouhé bouři z jedle vyskočí vyzábělý člověk, ale ten se tvým druhem nestane. Už jednou ti pomohl, když jsi to nejvíc potřeboval, proto se s ním nepokoušej znovu setkat.

TEMÜDŽIN: Když mi Vysoké Nebe nechce dát přítele, který by mě posílil, nechám se jmenovat Vládcem všech vládců, Velkým chánem. Nařizuji ti, abys všem oznámil, že je to vůle Vysokého Nebe. Jaké jméno dostanu?

ŠAMAN: Jak to myslíš „jaké jméno“?

TEMÜDŽIN: Čínský císař se jmenuje Čang-cung. Já chci mít jméno, které dobře zní a nahání hrůzu.

ŠAMAN (*začne se kymáčet a zpívat tajným jazykem bohů, pak vypije mnoho vody*): Vysoké Nebe si přeje, aby ses jmenoval Čingischán.

TEMÜDŽIN: Čingischán! Na slavnosti mi toto jméno udělíš před všemi kmeny.

43) PERLEŤOVÝ MĚSÍC V TEMNÝCH VODÁCH ŘEKY ONON

Chulan se koupe v řece, přichází Börte.

BÖRTE: Je tady někdo?

CHULAN: Já.

BÖRTE: Kdo já?

CHULAN: Já, Chulan.

BÖRTE: Chulan?

CHULAN: Ano. Kdo jsi ty?

BÖRTE: Börte.

CHULAN: Börte...

BÖRTE: Koupeš se sama?

CHULAN: Sama. Sama s perleťovým měsícem.

BÖRTE (*vstupuje do řeky*): Temüďzin si musel Tajangchánovu ženu vzít. Byla to pro něj válečná kořist a pro Naimany potupa.

CHULAN: Proč se musíme obětovat zrovna my?

BÖRTE: Temüďzin je největší vládce a

válečník. I kdyby si vzal sto žen, musely bychom to strpět.

CHULAN: Ty jsi jeho první žena a tvé děti jsou jeho právoplatnými potomky. Ale já už jsem jen jednou z mnoha dalších.

BÖRTE: Jsi jeho druhou ženou.

CHULAN: Raději budu první žena obyčejného bojovníka, než druhá žena vládce.

BÖRTE: Jsi druhá žena vládce, ale první v jeho srdci. Na to nezapomínej.

44) LEKNÍNOVÉ JEZÍRKO V PŘEKRÁSNÉ CÍSAŘSKÉ ZAHRADĚ

ČANG-CUNG: Jak jste pořídil za Velkou zdí, drahý kníže?

JUNG-ČI: Proti Temüdzinovi musíme rychle zasáhnout. Dali mu jméno Čingischán a jmenovali ho Vládcem všech vládců.

ČANG-CUNG: Ale jděte. Viděl jsem karavanu s dary, které mi poslal. Sice pozdě, ale trojnásobně víc, než musel. Jmenoval jsem ho přece Zmocněncem k boji proti povstalcům na západní hranici. Pokud se vypořádal s okolními národy, tak to nejspíš bylo nutné. Svými dary dosvědčuje, že zůstává mým podřízeným.

JUNG-ČI: Vznešený císaři, necháváte se ošálit jeho poklady. Když zničil všechny okolní národy, proč cvičí dál své vojsko, které má přes dvě stě tisíc mužů a sto vojevůdců? Jeho stanový tábor je stejně velký jako naše hlavní město. Několik oddílů je vždycky připraveno pro případ války.

ČANG-CUNG: To velmi rád slyším. Aspoň si už nemusím dělat starosti s rozbroji za Velkou zdí. (*Eunuchovi.*) Přines nám chryzantémové víno. – A vy, milý kníže, vyprávějte, jak se vám jelo přes tu strašnou poušť. Jak se jen jmenuje?

JUNG-ČI: Gobi.

ČANG-CUNG: Ano, poušť Gobi.

45) V ČINGISCHÁNOVĚ JURTĚ

ČINGISCHÁN: Než podupeme kvetoucí

čínské louky, trochu si vyzkoušíme dobývání opevněných měst.

CHASAR: Chceš kvůli tomu postavit hradby?

ČINGISCHÁN: Hradby už dávno stojí. Stát Chašin, který se oddělil od Číny, se odmítl připojit k nám. Jejich město má hradby dost pevné na to, aby se na nich naše vojsko naučilo bojovat proti kamenným zdem.

SÜBETEJ: Číňané při dobývání měst používají stroje vrhající oheň a kamení. Takové my nemáme.

ČINGISCHÁN: Ano, zatím si budeme muset vystačit bez nich. Při svítání napadneme překvapené město ze všech stran, abychom co nejvíce rozdělili síly nepřítele. Mají muži nabroušené šavle? Mají vyřezané šípky na dálku i na blízko? Mají své kyje okované železnými plechy a ostrými hroty? Mají připravené klády s ocelovými hlavami na prorážení městských bran?

CHASAR: Se střeleckým uměním v palci a s odvahou v játrech se nemůžou dočkat obrovských pokladů za Čínskou zdí.

DOBUN: Čingischánovi vojáci jsou z mnoha různých kmenů. Aby mezi nimi nedocházelo k rozbrojům, stanovil Čingischán zákony a přísné tresty pro každého, kdo se proti nim proviní. Tak například když někdo ukradne malou věc, dostane sedm ran holí. Kdo ukradne koně, je rozpůlen mečem. Zaběhlý dobytek nesmí dostat nikde napít, aby ho žízeň přivedla zpátky k majiteli. Vraždy a cizoložství manželek jsou trestány smrtí. Své zákony – které nazval Jasa – dal Čingischán vyrýt do železných desek. Jestli je budou jeho potomci dodržovat, budou vládnout mongolské říši i za deset tisíc let.

46) NOC VE VÁLEČNÉM LEŽENÍ MONGOLŮ

CHASAR: Měla to být zkouška v dobývání měst před velkým tažením do Číny, ale zdá se, že mongolské vojsko odtud potáhne s velkou hanbou!

ČINGISCHÁN: Drž svůj hněv na uzdě, Chasare.

CHASAR: Jak mohlo sklouznout sedlo z mongolského koně?

ČINGISCHÁN: Vždycky jsme bojovali v lesích, ve stepích a v horách. Musíme se teprve naučit dobývat opevněná města.

CHASAR: Na to jsi měl myslet dřív. Teď tví bojovníci sedí na zemi jako stařeny čekající na smrt!

ČINGISCHÁN: Město je pevně postavené a nepohyblivé. Nemůžou ho odvézt jako my své stany. Budeme hradby obléhat, dokud se nám nepodaří město vyhladovět.

CHASAR: Nemůžeš tady přece sedět a čekat deset let, jestli se město vzdá. Do té doby ti bojovníci utečou! Chceš snad zemřít bezejmenný?

ČINGISCHÁN: Myslíš, že jenom vrhací stroje můžou dobýt opevněné město? Nezapomínej, že ještě můžu použít lest.

CHASAR: Tak do toho! Přelsti hradby!

ČINGISCHÁN: Přelstím! A budou mi k tomu stačit dva muži tak opilí, že se sotva udrží na koních.

47) V CITADELE MĚSTA WU-WEI

VOJÁK: Hlásím, že k hlavní bráně přijeli dva Mongolové. Jsou tak zpití, že třikrát spadli ze svých koňů.

GENERÁL: Dobře se přesvědčte, jestli je okolí bezpečné. Pokud ano, zajměte je.

VOJÁK: Už se stalo.

GENERÁL: Cože, cože? Otevřeli jste hlavní bránu bez mého svolení?

VOJÁK: Bylo to bezpečné, ostatní Mongolové zůstali v táboře na kopci.

GENERÁL: Hned je přiveďte! Aspoň zjistím, o co těm zatraceným Mongolům jde.

(Voják přivede dva opilé Mongoly.)

GENERÁL: Co jste zač?

PRVNÍ OPILÝ MONGOL: Zač?

DRUHÝ OPILÝ MONGOL: Zač.

GENERÁL: O co vám jde?

PRVNÍ OPILÝ MONGOL: Mně osobně jen o šperky a bohatství.

GENERÁL: A ostatním?

PRVNÍ OPILÝ MONGOL: Ostatním taky. Jenom Čingischánovi ne.

DRUHÝ OPILÝ MONGOL: Pro něho šperky a bohatství nic neznamenaají.

GENERÁL: A co pro něj znamená tolik, jako šperky a bohatství pro ostatní?

PRVNÍ OPILÝ MONGOL: Kočky a vlaštovky.

GENERÁL *(chytí ho pod krkem)*: Tak ty se mi budeš smát?!

DRUHÝ OPILÝ MONGOL: Mluví pravdu. Čingischán chce dostat vaše kočky a vlaštovky, aby nás zbavily myší a komárů, kterých je v našich stepích rok od roku víc a víc.

GENERÁL: Co to blábolíte? Kolik jste toho vypili?

PRVNÍ OPILÝ MONGOL: Mluvíme čistou pravdu. U nás ve stepi kočky ani vlaštovky nemáme, proto se pro ně Čingischán vydal k vám.

GENERÁL: To musí kvůli kočkám a vlaštovkám válčit?

DRUHÝ OPILÝ MONGOL: Čingischán je válečník, neumí vyjednávat.

GENERÁL: Když dostane kočky a vlaštovky, odtáhne?

PRVNÍ OPILÝ MONGOL: Bohužel ano.

GENERÁL: Proč bohužel?

PRVNÍ OPILÝ MONGOL: My bychom raději ty šperky a bohatství.

GENERÁL: Jestli je pravda, co říkáte, dostane Čingischán, kolik té havěti bude chtít. Jestli ne, budete za svou drzost mučeni do posledního dechu.

48a) NEBE NÁM ODPUSTILO BOJ!

ČINGISCHÁN: Kolik vlaštovek poslali?

SÜBÉTEJ: Deset tisíc.

ČINGISCHÁN: A koček?

SÜBÉTEJ: Jeden tisíc. Přesně jak jsme chtěli.

ČINGISCHÁN: Běž jim říct, že ráno odtáhneme zpátky do stepí.

(Sübétej odejde, Chasarovi.)

Bojovníci můžou začít brousit šavle. Kočkám a vlaštovkám připevní na ocasy hadříky namočené ve smole. O půlnoci vyrazí k hradbám a hadříky zapálí. Na město se snese ohnivý déšť vlaštovek a vyděšené kočky zapálí všechno, co jim přijde do cesty, než najdou své skrýše.

CHASAR: Obyvatelé nám sami otevrou brány, až budou utíkat před ohněm.

ČINGISCHÁN: Nebe nám odpustilo boj!

48b) OHNIVÝ DÉŠŤ

Tmou pobíhají ječící kočky s planoucími ocasy, z černé oblohy padají hořící vlaštovky.

48c) ZPÁTKY VE STEPÍCH

DOBUN: Po vypálení města byl Sübétej vyslán jako nejvyšší Čingischánův zástupce, aby králi tlumočil, že Čingischán opustí zemi jen v případě, že stát Chašin stvrdí své porobení odváděním každoročního poplatku. Aby král nehledal příležitost pomstít se Mongolům, učinil Čingischán jeho dceru svou čtvrtou manželkou. Zpátky do stepí si Mongolové dovezli velkou mapu Číny a obléhací stroje, se kterými se učilo zacházet tisíc mužů. Ostatní se cvičili v boji muže proti muži. Mezitím vyslal Čingischán do Číny stovky špehů, aby se jeho vojsko pohybovalo po cizí zemi stejně jistě jako doma. Přesně za dva roky přichystal dvě stě tisíc bojovníků k válečnému tažení.

49) VELKÝ DEN MONGOLŮ (1211)

ČINGISCHÁN: Přišel čas vyrazit a usekat Číňanům hlavy.

CHASAR: Zasvítla příznivá luna?

ČINGISCHÁN: Zvědové přinesli zprávu o převratu na císařském trůnu.

SÜBÉTEJ: Kdo se stal novým císařem?

ČINGISCHÁN: Kníže Jung-či. Jako císař dostal jméno Wai-wang.

DARITAJ: Jak budeme bojovat, abychom zvítězili? Čínské vojsko je mnohem větší a silnější.

ČINGISCHÁN: Určil jsem jezdce, kteří hned zprostředkují mé rozkazy všem jednotkám. Tak bude celé vojsko útočit na všech místech ve stejnou chvíli zároveň. Každý muž pojedí na pěti koních. Když se jeden unaví nebo padne, budou k dispozici čtyři další. Tak se Mongolové poženou jako písečná bouře. Čínské vojsko pak obklíčíme ze čtyř stran, aby nemohlo uniknout. Každý Mongol vystřelí několik šípů a než se nepřítel vzpamatuje, chopíme se mečů, kyjů a kopí a do jednoho je pobijeme.

CHASAR: Lest nemáš tentokrát žádnou?

ČINGISCHÁN: Džebe vyrazí s padesáti tisíci bojovníky už zítra. Na pohoří Si-šan je Čínská zeď tak nedbale postavená, že ji bez potíží prorazíte a začnete se připravovat k boji. Čínská armáda vám bude chtít zabránit v pustošení země a opustí hradby. V tu chvíli dorazím se zbytkem vojska. V rovinách je snadno porazíme.

DŽEBE: Čínu přikryje velká ruka mongolského chána.

ČINGISCHÁN: Nezůstane město, které by nám odolalo. Muži už zachází s vrhacími stroji, jako by si s nimi od narození hráli. Nezapomínejte, že mě jmenovalo Vládce vládců samo Vysoké Nebe. Teď běžte a všem oznamte, že velký den Mongolů se přiblížil!

SÜBÉTEJ: Řvi, Číno!

ŽENA (*zpívá*):

Vítr hladí step
jako matka děti.

Synové mi odlétají do boje – mí sokoli,
jestli mi je vítr zase zpátky donese?

50) POD HVĚZDAMI NA DOSAH RUKY

CHASAR: Čínské vojsko jsme poslali k věčnému spánku.

SÜBÉTEJ: Leží na rovině jako stromy sražené prudkou vichřicí.

ČINGISCHÁN: Přišel jsi v boji o oko.

SÜBÉTEJ: Střílet a sekat hlavy můžu i s jedním okem. Horší by bylo, kdybych přišel o ruce.

ČINGISCHÁN: Máš pravdu. – Neradujte se ale předčasně. Běžte a rozkažte mužům, aby začali rabovat vesnice a obstarali zásoby. Válka musí živit válku.

CHASAR: Kdy zaútočíme na hlavní město?

ČINGISCHÁN: Zatím budeme šetřit síly. Císař může každým dnem vyslat další vojsko. Proto budeme cestou na Peking dobývat jen vesnice a menší města.

51) KRÁSNÉ RÁNO V ČÍNSKÉ VESNICI

PRVNÍ VESNIČAN: Vláhý je letos dost. Půda se bude dobře obdělávat.

VESNIČANKA: I dobytka se narodilo víc než předchozí roky.

DRUHÝ VESNIČAN (*přibíhá*): Zkáza! Ze severu přichází zkáza!

VESNIČANKA: Ale jděte, na obloze není ani mráčku.

DRUHÝ VESNIČAN: Klid'te se pryč, jestli chcete zůstat na živu!

PRVNÍ VESNIČAN: Zase jste vypil hodně rýžového vína?

DRUHÝ VESNIČAN: Vůbec mi nerozumíte! Vojsko strašných netvorů povraždilo celou vedlejší vesnici a teď se žene k nám!

VESNIČANKA: Vojsko netvorů? Snad ne žlutých draků nebo démonů s červeně blýskavým okem?

DRUHÝ VESNIČAN: Kdepak draci, něco mnohem horšího. Vojsko lidí prahnoucích po lidském mase! Neodjedou, dokud nezabijí posledního živáčka!

PRVNÍ VESNIČAN: Nejlíp uděláte, když se půjdete vyspat.

VESNIČANKA: Jen běžte, zítra bude zase dobře, uvidíte.

DRUHÝ VESNIČAN: Taky že jdu. (*Prchá.*) Zachraňte se! Přišel konec našich dnů! Zachraňte se!

VESNIČANKA: Chudák Wang...

(*V dálce se ozve dusot kopyt, na obzoru se zvednou hustá mračna žlutého prachu, vesničanka upustí ošatku s vejci.*)

52) VYBLEDLÉ SLUNCE

DOBUN: Čínané nosí hedvábné chaláty se širokými rukávy a vlasy mají na temeni hlavy svinuté do chomáčku. V jejich kalných řekách, přes které se klenou ty nejkrásnější mosty na světě, plují labutě bělejší než letní oblaka. Ve městech se prochází víc barevných pávů, než kolik druhů jemného hedvábí se v Číně vyrábí. Ulice jsou tam tak čisté, že lidé s sebou nosí malinké nádobky, do kterých plivou. Když plivnou, nádobku zavřou a schovají. V palácích pak nosí bílé střevice, aby neumazali koberce protkané opravdovým zlatem.

SÜBÉTEJ: Proč jsi dal zastavit vojsko, když je konečně Peking na dohled?

ČINGISCHÁN (*seskočí z koně*): Jen se podívej. Tak mohutné hradby a příkopy jsem ještě neviděl. Chci svůj lid osvobodit od stepní chudoby, ale tak obrovské město nikdy nedobudeme!

SÜBÉTEJ: Je to hlavní město, musel jsi s tím počítat.

ČINGISCHÁN: Poslední dobou dostávám samé špatné zprávy. V Číně prý žije padesát miliónů lidí. Co je proti nim naše malé, i když zatím neporazitelné vojsko?

DARITAJ: Přemýšlíš o návratu? Porazil jsi všechna tři císařská vojska a získal obrovskou kořist. Ještě by se tví muži za branami Pekingu zkazili měšťáckými návyky.

ČINGISCHÁN: Možná máš pravdu, ale já jsem chtěl víc, než být vítězem, který prohrál. – Koho to vítají?

DARITAJ: Džebe je zpátky.

ČINGISCHÁN: (*posadí se na koně, přijíždí Džebe*): Jak dopadlo tvoje vojsko při cestě na východ?

DŽEBE: Dostali jsme se přes Koreu až na samý konec světa, kde země klesá do vody. Cestou jsme dobyli všechna velká města, ve kterých jsme naloupili nevídané poklady.

ČINGISCHÁN: Jak jsi to dokázal s padesáti tisíci bojovníků?

DŽEBE: Používal jsem chytrost a lstivost, jak jsem se to naučil od tebe.

ČINGISCHÁN: Dovezl jsi mi nějakou trofej?

DŽEBE: Dvě stě pytlů plných lidských očí.

ČINGISCHÁN: Jsou vrhací stroje připraveny?

SÜBÉTEJ: Tak jako nikdy předtím.

ČINGISCHÁN: Hned po setmění vyrazíme. Žádné hradby nejsou dost pevné.

53) ČERVENÉ LAMPIÓNY V CÍSAŘSKÉM PALÁCI

VELITEL MĚSTSKÉHO VOJSKA: Prach z kopyt mongolských koní se zvedá nad Čínou. Mělo by se konečně přestat s těmi nesmyslnými poradami, svolat všechny muže a s Mongoly jednou provždy skoncovat.

VRCHNÍ GENERÁL: Kde se mělo bojovat, tam se bojovalo. Mému synovi prosekli křivým mečem tvář. Poslali jsme na ně tři nejsilnější armády – a kde je jim konec?

VELITEL MĚSTSKÉHO VOJSKA: Vojsko se musí zdesetinásobit, zdvacetinásobit, jinak nemá šanci. Nebo chcete, aby Mongolové obléhali Peking navždycky?

VRCHNÍ GENERÁL: A pojedete v čele vojska proti těm stepním netvorům vy?

WAI-WANG: Tak dost! Dostal jsem od Čingischána zprávu. Chystá se odtáhnout.

VELITEL MĚSTSKÉHO VOJSKA: Co to má znamenat?

VRCHNÍ GENERÁL: Chce zase pustošit vesnice a vypalovat města?

WAI-WANG: Čekám na vaše rady.

VRCHNÍ GENERÁL: Já navrhuji zahrnout ho dary, aby co nejdřív odtáhl ze země.

WAI-WANG: Přesně to jsem chtěl slyšet. Vyberete si, generále, deset nejschopnějších mužů, s nimiž předáte Čingischánovi dary.

VELITEL MĚSTSKÉHO VOJSKA: Rozvažte, nejvznešenější císaři, jestli by přece jenom nebylo lepší sebrat muže z celé země a Mongoly rozdrtit.

WAI-WANG: Mlč! Už mě unavuješ.

54) POD HRADBAMI PEKINGU

VRCHNÍ GENERÁL: Císař se rozhodl zahrnout vás vzácnými dary, pokud odtáhnete zpátky do stepí.

ČINGISCHÁN: Co je to za člověka?! Pustoším jeho zemi a on mi nabízí dary, jako by se mnou žil v míru!

VRCHNÍ GENERÁL: Válka není pro císaře dobrá.

ČINGISCHÁN: Bojí se o trůn?

VRCHNÍ GENERÁL: Žádný trůn není nikdy dost pevný. A válka je nejvhodnější doba pro všechny zájemce.

ČINGISCHÁN: Kdo by se chtěl posadit na císařský trůn?

VRCHNÍ GENERÁL: Přece někdo z dynastie Liao.

ČINGISCHÁN: Co je to za dynastii?

VRCHNÍ GENERÁL: Dynastie Ťin je čínskými obyvateli považována za uzurpátory, protože svrhla oblíbenou dynastii Liao. Navíc je znepřátelená s dynastií Sung na jihu. Sám jsem potomkem dynastie Liao.

ČINGISCHÁN: Tak proč sloužíš císaři z dynastie Ťin?

VRCHNÍ GENERÁL: Protože má moc. Spousta generálů je přívrženci Liao, ale slouží císaři.

ČINGISCHÁN: Kdo by seděl na trůnu, kdyby nevládla dynastie Ťin?

VRCHNÍ GENERÁL: Kníže Liao.

ČINGISCHÁN: Znáš se s ním?

VRCHNÍ GENERÁL: Jsem jeho důvěrný přítel.

ČINGISCHÁN: Uznal by moji nadřazenost, kdybych ho dosadil na trůn?

VRCHNÍ GENERÁL: Kdybyste se k nám přidali, určitě bychom vám pomohli.

ČINGISCHÁN: Vy mně a já vám. Spojím se s knížetem a jeho přívrženci mi příští rok otevřou brány Pekingu.

VRCHNÍ GENERÁL: Co mám vzkázat císaři?

ČINGISCHÁN: Že dary přijímám a na jeho nabídku přistupuji.

VRCHNÍ GENERÁL: Odtáhnete?

ČINGISCHÁN: Zimu strávíme na severu a na jaře naposledy vpadneme do Číny.

DOBUN: Přes zimu brousili Čingischánovi vojáci zbraně a o svátku jarní rovnodennosti, kdy všichni Číňané odpočívají, se u mohutného města Tatum-fu objevilo mongolské vojsko. Hnalo se k hradbám s tak hrozným řevem, že se obyvatelé zavřeli ve svých domech a čekali na svůj konec. Město však překvapilo svou odolností. Při dobývání byl Čingischán raněn šípem do hrudi. Ve stejnou chvíli vypuklo povstání dynastie Liao.

55a) VE VÁLEČNÉM LEŽENÍ MONGOLŮ

ČINGISCHÁN (*prohlíží si šíp a krvavou košili*): Nechce se mi věřit, že díky košili z hustého hedvábí nebylo moje zranění smrtelné.

SŮBÉTEJ: Šíp z broskvové kůry ti vnikl do hrudi i s hedvábnou látkou, takže šel vyjmout bez obvyklých úlomků.

ČINGISCHÁN: Čínské hedvábí zrušilo účinnost čínského šípu. Dám všechny naše bojovníky vybavit hedvábnými košilemi.

MONGOL ŠEDÝ ÚNAVOU (*vstoupí*): Přišel čínský generál, aby s tebou mluvil. Má vstoupit?

ČINGISCHÁN: Okamžitě.

VRCHNÍ GENERÁL (*vstoupí*): Kníže Liao je v těžké situaci a prosí o rychlou pomoc.

ČINGISCHÁN: Spoléhal jsem se na pomoc od něj a teď abych mu sám pomáhal.

VRCHNÍ GENERÁL: Jestli mu nepomůžete, povstání bude potlačeno.

ČINGISCHÁN: Pošlu knížeti část vojska.

55b) STUDENÁ NOC POD HRADBAMI TATUNG-FU

DŽEBE: Volal jsi nás? Teď v noci?

CHASAR: Dostal jsi nápad, jak otevřít brány?

ČINGISCHÁN: Přiletěl černý havran a vykloval černému jehněti oči. Musíme ukončit obléhání.

CHASAR: To nemyslíš vážně!

ČINGISCHÁN: Žene se na nás císařské vojsko desetkrát silnější než všechna předchozí.

DŽEBE: Chceš prchnout?

ČINGISCHÁN: Nemáme na vybranou. Proti tak velké přesile jsme bez šance. Všechny obléhací stroje tady musíme nechat.

CHASAR: To je nepřítel tak blízko?

ČINGISCHÁN: Každou chvíli dorazí k městu.

DŽEBE: Kdybych měl ve zvyku utíkat z bitev, nebyl bych vlčím samcem v noci, ani černou vránou ve dne, nebyl bych dnes jedním z velitelů tvého vojska.

ČINGISCHÁN: Pro tebe mám, Džebe, jiný úkol. Pojedeš s pěti oddíly na pomoc knížeti Liaovi. Za každou cenu musíte dobít Liao-jang. A teď všichni na koně!

55c) CIKÁDY V BROSKVOVÉ ZAHRADĚ

Mongolský šaman se tajně setkává s císařem Wai-wangem, šeptají si, potom šaman od císaře přebere truhlici plnou šperků a odejde.

56) BÍLÉ RÁNO U VYHASLÝCH OHNIŠŤ

CHASAR: Netrvá odpočinek příliš dlouho?

ČINGISCHÁN: Ujížděli jsme celou noc.

CHASAR: Odpočívat můžeme, až budeme v bezpečí za Čínskou zdí.

ČINGISCHÁN: Jen ať si všichni pořádně odpočinou, večer musí být svěží.

CHASAR: Svěží? Snad nechceš čekat, až nás nepřítel dožene!

ČINGISCHÁN: Hlupáku! Tu čínskou armádu jsem si vymyslel, žádná proti nám netáhla! Copak jsi mě někdy viděl utíkat z boje? Tatung-fu dobudeme. Je to přece jedno z nejbohatších měst velké Číny.

CHASAR: Tak proč utíkáme od města, které chceme dobýt?

ČINGISCHÁN: Až se obyvatelé přesvědčí, že jsme opravdu odtáhli, vrhnou se na všechno, co jsme nechali před hradbami. V noci se příklademe zpátky a otevřenými bránami vtrhneme dovnitř.

CHASAR: Mongolský meč prosekne jejich tučná hrdla.

57) V CÍSAŘSKÉM PALÁCI (1213)

V potmělém sále potírá eunuch císaři tělo různými oleji, vstoupí vrchní generál.

WAI-WANG: Generále! Ke mně se nevstupuje bez ohlášení!

VRCHNÍ GENERÁL: Nesu vám nejnovější zprávy.

WAI-WANG: No tak rychle.

VRCHNÍ GENERÁL: Čingischán se prohání ulicemi Tatung-fu a povstalcům ve městě Liao-jang přijeli na pomoc Mongolové.

WAI-WANG: To nejsou příznivé zprávy.

VRCHNÍ GENERÁL: A pro vás ještě jedna přibude.

WAI-WANG: Pro mě?

VRCHNÍ GENERÁL: Ano. Podívejte se nahoru a pochopíte.

WAI-WANG (*hledí vzhůru*): Kam nahoru?

VRCHNÍ GENERÁL: Přece tam. (*Podřízne císaři hrdlo, eunuch vykřikne.*) Chceš svého císaře věrně následovat, prašivá děvko?

EUNUCH: Ne, ne, já jen –

VRCHNÍ GENERÁL: Co?

EUNUCH: Kdo teď bude udílet rozkazy?

VRCHNÍ GENERÁL: Císař, který bude přijatelný pro lid.

EUNUCH: Vy jste na straně knížete Liaoa?

VRCHNÍ GENERÁL: Ten se přece spojil s nepřítelem, je to zrádce.

EUNUCH: A kdo tedy?

VRCHNÍ GENERÁL: Princ z dynastie Ťin.

EUNUCH: Ze stejné dynastie? Tak proč jste císaře zabil?

VRCHNÍ GENERÁL: Byl neschopný. A princ mi projeví vděčnost. Abych nezapomněl – viděl jsi víc, než dokážeš udržet za zuby. (*Podřízne eunuchovi hrdlo.*)

58a) DIVOKÝ HNĚV DÉMONŮ (1214)

ČINGISCHÁN: Mezi našimi muži se začaly šířit neznámé nemoci, které nosí smrt. Zeptej se Vysokého Nebe, co máme dělat.

ŠAMAN (*zavře oči, začne se třást a házet kolem sebe malá dřívka*): Žádám vodu, abych pil! (*Dostane vodu, napije se, vyprskne ji a chraptí.*)

Démoni se zelenou tváří, kteří jsou pány této země, se na nás rozhněvali za to, že jsme rozbořili jejich města a mnoho obyvatel pobili a zotročili.

ČINGISCHÁN: Zeptej se démonů, jestli by chtěli zlato nebo stáda, aby se utišil jejich divoký hněv.

(*Šaman si strhne z čepice tři loutky, hodí s nimi o zem a loutky se promění v demony.*)

DÉMONI SE ZELENOU TVÁŘÍ:

Naše země byla uloupena

a její čistá voda otrávena.

Jestli se nevrátíte do svých stepí,

roviny otevřou ústa a pohltnou vás.

ČINGISCHÁN: Co kdybych vám dal některého ze svých čtyř synů?

DÉMONI SE ZELENOU TVÁŘÍ:

S velkým hněvem ti prikazujeme,

abys rychle opustil tuto zemi.

Jestli se voda včas nevyčistí,
otráví vaši horkou krev.

58b) *CÍSAŘSKÁ DCERA*

ČINGISCHÁN: Svolal jsem vás, abych vám řekl, co bude dál. Povstání se nepodařilo a kníže Liao byl popraven. Navíc v posledních dnech začaly naše vojáky a koně ohrožovat neznámé choroby.

DARITAJ: Nemůžou si zvyknout na podnebí. Proto trpí nemocemi.

ČINGISCHÁN: Démoni se zelenou tváří se na nás rozhněvali. Bohatství, pro které jsme si přijeli, už stejně máme tolik, že ho ani neuvezeme. Navíc nepotřebujeme dobýt Peking.

CHASAR: Ty nechceš dobýt Peking? To ale neporazíme Čínu úplně!

ČINGISCHÁN: Zjistil jsem, jak to udělat, abychom odjeli jako vítězové. Odvezu si ženu z císařské krve a každému bude jasné, že jsme Čínu porazili úplně.

SŮBĚTEJ: Ten nový císař prý nemá ženu ani dceru!

ČINGISCHÁN: Ale císař Wai-wang měl dceru. Ta se stane mojí pátou ženou.

CHASAR: Jde ti o tvou pověst, ale pověst Mongolů tě nezajímá!

ČINGISCHÁN: Mongolové mají takovou pověst, jakou má jejich chán. Za tři dny vyrazíme domů.

CHASAR: Nedovolím ti vrátit se z Číny bez dobytí Pekingu!

ČINGISCHÁN: Jestli se nebojíš hněvu zelených démonů, táhni na Peking se svým vojskem.

CHASAR: Proženu se ulicemi Peking, rozbořím jejich barevné domy a všechno zlato naložím na koně ještě dřív, než se zelení démoni vzpamatují.

ČINGISCHÁN: Hlavně dej pozor, aby sis neolámал meč o pekinské hradby.

CHASAR: Nevzdám se, dokud v mých tepnách poteče poslední kapka krve.

59) *KRVAVÁ LÁZEŇ ZA VELKOU ČÍNSKOU ZDÍ*

ČINGISCHÁN: Tady za Čínou zdí se usadíme a počkáme, jestli Chasar projde branami Peking. Stejně se přes Gobi v létě táhnout nedá.

SŮBĚTEJ: Zdá se mi, že vezeme z Číny zbytečně moc otroků. Každého druhého dám zabít.

ČINGISCHÁN: Počkej, trochu se pobavíme. – Postavte zajatce na nohy a vyberte z nich nejkrásnější dívky, které oblečete do nádherných šatů pro potěšení oka, vyberte nejsilnější chlapce, aby vám na lovu nosili sokoly! Všechny ostatní přiveďte sem! – Bude krvavá lázeň. Po tom všem přece máme nárok na trochu zábavy.

(Začínají přivádět čínské zajatce.)

Každý z vás mi řekne, co si o mně myslí. Ty začni, tlust'ochu!

ČÍNSKÝ ZAJATEC: Jsi odporná zrůda.

ČINGISCHÁN: To jsem. *(Dá znamení a zajatec je zabít.)* Teď ty.

ČÍNSKÁ ZAJATKYŇ: Zpustošil jsi naše města a zabil naše syny, všichni tě nenávidí! Nenávidí! Radši umřu, než abych se na tebe měla dívat.

ČINGISCHÁN: To ti rád splním. *(Dá znamení, zajatkyně je zabita.)* Co si o mně myslíš ty, vetchý staříku?

LIU ČCHU-CCHAJ: Zuřící bojovník nemůže nikdy zvítězit úplně.

ČINGISCHÁN: Zuřící bojovník? A jaký bojovník může zvítězit úplně?

LIU ČCHU-CCHAJ: Rozvážný.

ČINGISCHÁN: To já nejsem?

LIU ČCHU-CCHAJ: Nejsi.

(Chtějí zabít Liu Čchu-cchaje.)

ČINGISCHÁN: Počkat! Toho nezabíjejte. – Kdo jsi?

LIU ČCHU-CCHAJ: Jsem astronom Liu Čchu-cchaj.

ČINGISCHÁN: Čínský astronom se stane mým učitelem rozvahy. Dej mi první radu.

LIU ČCHU-CCHAJ: Nechej své zajatce na živu.

ČINGISCHÁN: To je odvážná rada.

LIU ČCHU-CCHAJ: S rozvahou je vždycky spojená odvaha.

ČINGISCHÁN (*chvíli přechází*): Odved'te zajatce! – Zítřka mi dáš druhou radu.

60) V ČINGISCHÁNOVĚ JURTĚ

ČINGISCHÁN (*svléká Cheng-pi, která se brání*): Ani se nezeptáš, kolikátou mou manželkou jsi?

CHENG-PI: Nesahej na mě! Já to nechci vědět!

ČINGISCHÁN: Jsi pátá, ale rozhodně nejsi poslední.

CHENG-PI: Ty nejsi člověk, hnusíš se mi! Chechtáš se jako obluda!

ČINGISCHÁN: Jsi krásná, když se vztekáš. No tak, vztekej se víc.

CHENG-PI: Jsi hnusné zvíře! Pomstím se ti za to, co jsi v Číně provedl!

ČINGISCHÁN: Pomstíš se mi? A jak? Pomažeš mi hlavu tukem?

CHENG-PI: Dej ty ruce pryč! Otrávím tě!

ČINGISCHÁN: Jenom dcera čínského císaře může být tak hloupá.

CHENG-PI (*vytrhne se mu*): Já ti nedovolím, aby ses mě dotýkal!

ČINGISCHÁN: Nepotřebuji, abys mi to dovolila.

CHENG-PI: Nikdy se ti neoddám. To radši umřu!

ČINGISCHÁN: V tom případě budu muset posadit své muže na koně a vrátit se do Číny.

CHENG-PI: Ne, to neuděláš.

ČINGISCHÁN: Tak dlouho budu plenit čínská města, dokud nepochopíš, že jenom ty mě můžeš zastavit.

CHENG-PI: Dělej si se mnou, co chceš.

61) OD OBZORU K OBZORU POUŠŤ

CHASAR: Jen co jsme se objevili před Pekingem, sami nám otevřeli brány a zahrnuli

nás dary a prosbami, abychom ušetřili jejich životy.

ČINGISCHÁN: A co jste udělali?

CHASAR: Pošlapali jsme jejich drahocenné koberce a hned potom jsme je pobili za to, že se bránili, když jsme Peking obléhali poprvé.

ČINGISCHÁN: Správně jste udělali. Ale příště ušetříme životy těch, kteří se dobrovolně vzdají. Co jsi mi dovezl?

CHASAR: Zlatý císařský trůn.

ČINGISCHÁN (*sedá si na trůn*): Co na to císař?

CHASAR: Je to vyděšený mladík. Dal by nám i svůj palác, kdybychom ho uvezli.

ČINGISCHÁN: K čemu by nám byl.

CHASAR: Počkej chvíli, mám pro tebe ještě jedno překvapení. (*Dá znamení, ozve se hluboký, dunivý zvuk.*)

ČINGISCHÁN: Co je to za zvuk? Rozhněval jsi demony!

CHASAR: To je bronzový gong. Zní devadesát nádechů od úderu paličkou.

ČINGISCHÁN: Ti Číňané mají prázdné hlavy. Pomůže nám bronzový gong vyhrát příští válku?

CHASAR: Není to zbraň, je pro zábavu.

ČINGISCHÁN: Koho baví poslouchat gong a počítat nádechy, ať zůstane s ženami doma a nesesedá na válečné koně!

CHASAR: Co chystáš na příště? Chceš se vrátit do Číny?

ČINGISCHÁN: Zatím nevím, učím se rozvaze, abych rychleji vyhrál příští válku. Kdo se to tam vzadu pořád hádá?!

CHASAR: Muži se bijí o kořist.

ČINGISCHÁN: Copak v Pekingu nebylo dost zlata a stříbra?

CHASAR: Dovezli jsme spoustu zlatých nádob, truhlice plné šperků a malé sošky srandovních bohů.

ČINGISCHÁN: Tak co jim vadí? Bijí se snad o ten tvůj zpropadený gong? Hned je přiveď!

(*Chasar přivede dva Mongoly.*)

To vám nestačil boj s Číňany, že tasíte meče

proti sobě?

MONGOL S ROZTATOU TVÁŘÍ: Jenom jsem bránil svoji kořist.

MONGOL S KRVAVÝM MEČEM: Chasarovi vojáci si z Pekingu dovezli tolik zlata, že jejich koně padali vyčerpáním. Vedl jsi nás do Číny, abys nás zbavil chudoby, ale jak vidíš, jenom jsi rozdělil své muže na chudé a bohaté!

MONGOL S ROZTATOU TVÁŘÍ: Co jsem si v Pekingu nabral, to mi patří.

MONGOL S KRVAVÝM MEČEM: Smrdíš jako staré vejce!

ČINGISCHÁN: Kdo nemá dost, pojede za rok na další válečnou výpravu. Teď se vrátíme k našim ženám. Dostal jsem zprávu, že Börte těžce onemocněla. Je to přece první žena vašeho chána.

62) V ČINGISCHÁNOVĚ JURTĚ

ČINGISCHÁN: Nedívej se tak vyděšeně, nebo tě sežeru!

CHENG-PI: Jsi mi odporný! Ještě víc než včera!

ČINGISCHÁN: Pozval jsem tě, abych ti řekl radostnou novinu.

CHENG-PI: Už nepotáhneš do Číny?

ČINGISCHÁN: To nevím. Ale mí muži dobili Peking.

CHENG-PI: Nevěřím ti! Říkáš to proto, abys mě nazlobil.

ČINGISCHÁN: Tak se dívej. *(Odhrne hedvábný přehoz z císařského trůnu)*

Stačí?

(Cheng-pi se vrhne na Čingischána, začne do něj tlouct, ale on se jen směje, a tak uchopí dýku a vrazí si ji do hrudi.)

Ne!!!

63) ČÍNA NENÍ NEJBOHATŠÍ

LIU ČCHU-CCHAJ: Vojenská tažení můžou rozšířit tvou říši, ale neposílí tvou pevnost a slávu.

ČINGISCHÁN: Ty mě nechceš naučit rozvaze, chceš mě přesvědčit, abych už nikdy neplenil Čínu, že mám pravdu?

LIU ČCHU-CCHAJ: Na světě je přece spousta bohatých zemí.

ČINGISCHÁN: Ale Čína je nejbohatší.

LIU ČCHU-CCHAJ: Nejbohatší říše je Chórezm.

ČINGISCHÁN: Chórezm?

LIU ČCHU-CCHAJ: Je mnohem bohatší než Čína a jeho sláva je stokrát větší. Táhne se od Pamíru až k dalekému Kaspickému moři.

ČINGISCHÁN: Jak to, že jsem o té říši ještě neslyšel? Kdo jí vládne, císař nebo chán?

LIU ČCHU-CCHAJ: Ani císař ani chán, ale šáh Aládin Muhammad. Je prý tak mocný, že ho nikdo nemůže porazit.

ČINGISCHÁN: Zdá se, že o mně ještě neslyšel.

LIU ČCHU-CCHAJ: Prý se chystá ovládnout svět.

ČINGISCHÁN: Co je to za troufalce? Svět mám přece ovládnout já! Jeho drzost si zaslouží trest!

64) OCELOVÉ SRDCE

MONGOLOVÉ NA KONÍCH: Vysoké Nebe nám dalo vítězství! Velká proroctví se začínají naplňovat!

ČINGISCHÁN *(seskakuje z koně, přibíhá šaman)*: Proměnil ses v rychlého koně, abys byl u Börte dříve než smrt. Mluv, jak se jí daří?

ŠAMAN: Je velmi slabá. Vysoké Nebe po ní začalo toužit.

ČINGISCHÁN: Nežvaň hlouposti a vrať jí ztracenou sílu. Teď ji nemůžu postrádat.

ŠAMAN: Obávám se, že s tím těžko něco nadělám. Celé její tělo trpí. Obličej má bílý a oči pevně zavřené.

ČINGISCHÁN: Nedovolím, aby mě Börte opustila! Bloudil bych světem jako slepý vlk. Je to přece moje první žena. Musíš promluvit s Vysokým Nebem.

ŠAMAN: Pokusím se.

ČINGISCHÁN: Hned!

CHULAN (*přiběhne*): Čingischáne!

ČINGISCHÁN: Chulan! (*Chce ji obejmout.*)

CHULAN: Rychle pojd' se mnou! Börte dlouho bojovala, ale teď polevila.

ČINGISCHÁN: Už nejste jako cizí hříbata?

CHULAN: Rychle pojd'.

DOBUN: Jen do tří žen se Čingischán opravdu zamiloval. Každá z nich přetavila třetinu jeho srdce v ocel, když odešla ze světa. Nejvroucnější lásku cítil k Börte. Když ji však zachránil z merkitského zajetí, už nikdy se nesmířil s tím, že ležela v objetí jiného muže. Přesto bude patřit právě jí, až se po smrti zase shledají. Čingischána se už bohužel po jeho návratu z Číny nedočkala. Zemřela ve chvíli, kdy přicházel k její jurte. Překrásnou Chulan miloval pro její křehké tělo a svůdné oči. Byla to nespoutaná láska. Nikdo netušil, jak moc se ho dotkla ztráta Chulan. Utekla od Čingischána z úcty k Börte, protože měla po její smrti zaujmout místo první ženy vládce. S čínskou princeznou to byla krátká, zato velmi zvláštní láska. Čím více mu Cheng-pi dávala najevo svůj odpor, tím větší žár v něm plál. Když si vrazila do srdce ostrý nůž, pochopil, jak důležitá je rozvaha. Po ztrátě svých tří žen, které tolik miloval, celý měsíc nepromluvil. Jeho srdce zocelovělo jako jeho těžké brnění.

65) VESNICE NA BŘEHU ŘEKY SYRDARJI (1218)

PRVNÍ MUSLIM: Zastav se, velectěný poutníku, a trochu si u nás odpočni. Ušiju ti do zítřka takové šaty, jaké si jen budeš přát.

ŠPEH: Nemůžu se zdržovat, utíkám.

PRVNÍ MUSLIM: Před kým?

ŠPEH: Před strašným vojskem mongolského chána.

DRUHÝ MUSLIM: Jak dlouho jsi byl na slunci? Napij se.

(*Špeh pije.*)

O žádném chánovi jsme nikdy neslyšeli.

ŠPEH: Šťastní lidé! Ukrutnější vojsko jsem jaktěživ neviděl. Jeho vojáci se podobají nevlídným ženštinám s tvářemi pobodanými od šípů.

PRVNÍ MUSLIM: Chodí do boje pěšky nebo na velbloudech?

ŠPEH: Jezdí na zlých, malých, ale vytrvalých koních. Každého, kdo jim přijde do cesty, švihají po tvářích dlouhými biči. Na bradě nemají vousy, jenom nad horním rtem několik dlouhých chlupů svěšených kolem koutků úst dolů.

DRUHÝ MUSLIM: Co o nich ještě víš?

ŠPEH: Jenom to nejhorší. Nemají lidskou krev, takže nejsou zranitelní meči ani šípy. Když vtrhnou do cizích zemí, všechny podřežou a dobytek poberou.

PRVNÍ MUSLIM: A jejich vládce?

ŠPEH: Jmenuje se Čingischán. Má tygří oči, rudé vousy, mohutnou postavu a tisíc žen. Už brzy si má podmanit celý svět.

DRUHÝ MUSLIM: To by nás musel Alláh opustit.

ŠPEH: Není to člověk, ale železná obluda. Jeho vojsko přineslo v Číně smrt osmnácti miliónům lidí.

PRVNÍ MUSLIM: Když není člověk, co tedy je?

ŠPEH: Démon, kterého nikdo nedokáže porazit.

DRUHÝ MUSLIM: Jenom Alláh.

ŠPEH: Ani Alláh.

PRVNÍ MUSLIM: To je ovšem nepříjemné. Možná bychom se měli začít modlit raději k železnému Čingischánovi.

ŠPEH: Zachráni se jenom ten, kdo se k němu přidá. Ale už mě nezdržujte, před Mongoly není člověk nikdy dost daleko. Kudy se dostanu do Samarkandu?

PRVNÍ MUSLIM: Tudy. Hlavně řekni všechno našemu šáhovi. Alláh tě opatruj!

ŠPEH: Mějte se před nimi na pozoru!

DRUHÝ MUSLIM: To mají přijít i sem?!

ŠPEH (*odchází*): Už si nabrousili meče a čekají na rozkaz, aby mohli vyplenit vaši zemi!

PRVNÍ MUSLIM: Myslíš, Hasane, že k nám ten Čingischán opravdu přizve svoji zlou armádu?

DRUHÝ MUSLIM: Jestli ten ubohý poutník mluvil pravdu, tak je to docela možné.

PRVNÍ MUSLIM: Ty by ses k nim přidal?

DRUHÝ MUSLIM: Kdyby si to přál Alláh...

DOBUN: V Chórezmu je pořád léto. Rostou tam sladké melouny, zlaté hrozny a šťavnatá tráva tam vyrůstá dokonce třikrát za rok. Je to bohatá země, jejíž pevná města obehnaná bílými hradbami jsou plná štíhlých minaretů tyčících se vysoko k nebi. Obyvatelé se halí do dlouhých oděvů, aby se uchránili před vysilujícím žárem. Ze země vytahují vědra plná černé vody, kterou lze zapálit a její světlo nechat hořet celou noc.

66) JÁ NESMÍM NIKDY ZEMŘÍT!

LIU ČCHU-CCHAJ: Výstřelem šípů sis podmanil spoustu národů, moře a řeky se staly nepatrné jako potoky. Ale až se tvé tělo statné jako strom nachýlí k pádu, který z tvých čtyř synů bude vládnout lidu mohutnějšímu než hejna ptáků?

ČINGISCHÁN: Když dupnu, celá země se zachvěje. Ale mí synové –

LIU ČCHU-CCHAJ: Nemají dost pevnou patu?

ČINGISCHÁN: Jsou schopni trefit losa na dálku, ale já jsem nenahraditelný. Poslouchej, Liu, já přece nesmím zemřít. Já nesmím nikdy zemřít!

LIU ČCHU-CCHAJ: Narozením všechno začíná a smrtí všechno končí.

ČINGISCHÁN: Ještě nemůžu následovat své předky. Na východě jsme už konce světa dosáhli. Na severu je led a sních a na jihu porobená Čína. Ale na západě jsou ještě neznámé země.

LIU ČCHU-CCHAJ: Tví synové dokončí, co jsi začal ty.

ČINGISCHÁN: Nesestoupím z koně, dokud nedosáhnu břehů Posledního moře! Kdysi jsem slyšel velká slova o mudrcích, kteří umí připravit nápoje mládí a nesmrtelnosti.

LIU ČCHU-CCHAJ: V daleké Arábii žije pták fénix, který má kohoutí hlavu, hadí šiji, hrud' vlaštovky, hřbet želvy a rybí ocas. Říká se o něm, že je nesmrtelný.

ČINGISCHÁN: A jak to dělá?

LIU ČCHU-CCHAJ: Před smrtí si vždycky postaví na lotosovém květu hnízdo plné sladkého koření a zpívá, dokud se na slunci nevznítí. Jeho samička pak tři roky nařiká tak úzkostlivě, že z popela povstane nový fénix.

ČINGISCHÁN: Ale nade mnou už nemá kdo naříkat! Börte zemřela, Chulan odešla a mí muži umí rvát, jen když se ženou do boje! Pošlu rychlé jezdce pro mudrce, aby mi vrátili mládí.

(*Vstoupí špeh.*)

Co je to za chlapa? Kdo tě sem pustil?!

ŠPEH: Ty mě nepoznáváš? Převlékl jsi nás za kupce a poslal do Chórezmu.

ČINGISCHÁN: Kam jsi dal vlasy a vousy?!

ŠPEH: Odhalili nás. V podzemí nám opálili vlasy a vousy a všem usekali hlavy jako supím mláďatům. Jsem jediný, komu se podařilo utéct.

ČINGISCHÁN: Jak jste si mohli dát odtrhnout svou zlatou uzdu? Jak jste mohli dopustit, aby s vámi zacházeli jako se spáleným jídlem? – Nad hlavy zvedneme zbraně a toho opovázlivého muslima rozdupáme jako ovčí trus! Nejhlubší vodou projedeme, nejtvrdší skálu prorazíme a šáhovu drzou hlavu přivážeme na ocas nejrychlejšího koně!

67) ŽELEZNÉ KLEŠTĚ (1219)

Čínské tanečnice předvádějí, jak se na stepi pase laň, vtom se k ní přiblíží rys, vrhne se na ni, ale sám vzápětí umírá střelou lovce, načež Čingischán s ostatními jásá.

ČINGISCHÁN: Ne ostrý šíp, ale odvaha a obratnost přináší vítězství při lovu i v boji. Teď mě ale dobře poslouchejte. Zvědové objevili

tajný průsmyk vedoucí Pamírem na západ.

CHASAR: Vpadneme do Chórezmu z pamírských vrcholů?

ČINGISCHÁN: Tajný průsmyk je tak úzký, že dovolí proniknout pouze několika oddílům.

DARITAJ: Kdo povede tyto oddíly?

ČINGISCHÁN: Jednooký vojevůdce s rozřátou tváří.

SÜBÉTEJ: Ledem se prosekám, i kdybych měl přijít o druhé oko.

ČINGISCHÁN: Koňům zabalíte nohy do kožešin a na tváře si dáte kožené masky. Pamírské mrazy prý přinášejí smrt. V nížině pod Pamírem pak začnete rabovat vesnice. Šáh na vás pošle armádu, ale to už dorazím oklikou kolem Pamíru já s ostatními a sevřeme šáha do železných kleští.

DŽEBE: Potom se budeme radovat v muslimských městech.

DOBUN: Když se mongolský chán vydá na válečné tažení, jede v čele obrovského vojska oděného do pevných krunýřů. Jeho vojáci vydrží na koni dva dny a dvě noci, aniž by museli jedinkrát sestoupit. Dovedou spát na koni, který se zatím pase. Nikdo na světě nevydrží tak dlouho hladovět. V bojích jsou velmi zuřiví a krutí, málo si cení vlastních životů a svého vládce poslouchají na slovo. Proto Vysoké Nebe vybralo zrovna je, aby si podmanili celý svět.

68) V ŠÁHOVĚ PALÁCI

Bradýř šáhovi zkracuje a přibarvuje vousy.

ŠÁH: To stádo koňů, na kterých smím jezdit jenom já, pochází z klisen Prorokových.

VELITEL ŠÁHOVA VOJSKA: Z klisen, které zachránily Proroka na útěku z Mekky do Medíny?

ŠÁH: Přesně tak, veliteli. Jistě už chápeš, že takové stádo musí být hlídáno stejně jako vojenská pevnost.

VELITEL ŠÁHOVA VOJSKA: Alláh je mi svědkem, že i kdyby se třásl celý Chórezm,

tvému stádu se nestane nic.

VEZÍR (*přibíhá*): Je to pravda, šáhu? Je to pravda?!

ŠÁH: Co se děje, vezíre?

VEZÍR: Copak ty nic nevíš?

ŠÁH: A co bych měl vědět?

VEZÍR: Ode mě se tu strašnou zprávu nedozvíš. Velitel! Ať ti ji řekne velitel! Jak to, že šáh ještě nic neví?

VELITEL ŠÁHOVA VOJSKA: O čem to mluvíš?

ŠÁH: Jestli hned neřekneš, co se děje, nechám tě popravít!

VEZÍR: Veliký šáhu, nikdy jsem ti nenosil rád špatné zprávy, ale mongolské vojsko sestoupilo z Pamíru do našich nížin.

ŠÁH: Za tuto zprávu tě nechám okamžitě zabít!

VEZÍR: Není to tak zlé. Většina Mongolů v horách musela umrznout, protože jich není víc než třicet tisíc.

ŠÁH (*vezme bradýři břitvu*): To z tebe mluví strach ze smrti?

VEZÍR (*klesne na kolena*): Kdepak, šáhu, mluvím čistou pravdu.

ŠÁH: Tak dost! Všechno dávno vím, ty strašpytle. Rozpráším je jako písek na dlani!

VELITEL ŠÁHOVA VOJSKA: Všechny vesnice na pravém břehu řeky Syrdarji jsme nechali vypálit, aby Mongolové nenašli žádné přístřeší ani potravu.

ŠÁH: V Buchaře i v Samarkandu je sto tisíc ozbrojených vojáků. Přišel čas, abych svého syna Džaláludína naučil bojovat proti velkým vojskům.

69a) POD HRADBAMI BUCHARY

Křik vojáků, nárazy beranidla.

ČINGISCHÁN: Vysoké Nebe nám otevřelo dveře a uvolnilo uzdy. Šáhovým vojákům jsme pod Pamírem usekali kolena.

SÜBÉTEJ (*brousí meč*): Měli nás za špatné bojovníky.

ČINGISCHÁN: Ted' ale poznali naši taktiku a pochopili, že nezabíjíme slovy ani ústy.

DŽEBE: Buchara má vysoké hradby. Co naplat, že při každém obratu zachováváme rojnici?

ČINGISCHÁN: Všiml jsem si dvou míst, na kterých jsou vyplněné hlínou, to mě rozesmálo! Jestli neprorazíme bránu, můžeme zkusit prorazit hradby. Čím dřív se budeme prohánět ulicemi Buchary, tím dřív si tam vezmeme, co budeme chtít!

SÜBÉTEJ: Jejich bílé domy mají rovné a zděné střechy, takže stroje vrhající oheň můžeme zase odvézt. Jestli hradby neprorazíme, může obléhání trvat hodně dlouho.

DŽEBE: Z hradeb na nás lijí vřelou smůlu.

ČINGISCHÁN: Mongolům se ještě nikdo neubráníl.

SÜBÉTEJ: Vroucí smůla naše muže rozzuří.

ČINGISCHÁN: Nesmí si olámat meče o hradby. Byla by hanba, kdyby se nám Buchara ubránila. Není to přece vojenská pevnost, ale náboženské středisko!

CHASAR (*přichází*): Otevřeli bránu.

ČINGISCHÁN: Vzdávají se?

CHASAR: Zdá se, že chtějí vyjednávat.

DŽEBE: Někdo vychází ven!

(*Daritaj přivede váženého muslima.*)

VÁŽENÝ MUSLIM (*klesne na kolena před Chasarem*): Mocný a veliký Čingischáne –

SÜBÉTEJ: To není Čingischán! (*Otočí mu hlavu špičkou meče směrem k Čingischánovi.*)

VÁŽENÝ MUSLIM (*klesne na kolena před Čingischánem*): Mocný a veliký Čingischáne, jestliže jste zdolali solné pouště a vysoké hory, lehce si poradíte i s Bucharou. Hlava, která se skloní, si zachrání život snadněji, než hlava, která nastaví krk mečům. Proto vám odevzdávám klíče od všech dvanácti bran. (*Předá Čingischánovi klíče.*) Několik vojáků ale odmítá vydat Bucharu a skrývá se ve střelnách.

ČINGISCHÁN: S těmi si poradíme. Ty se vrať do města.

(*Vážený muslim odejde*)

Takto šáh naučil svůj lid odvaze a statečnosti?

CHASAR: Je jako vlk požírající vlastní mláďata.

ČINGISCHÁN: Všechny obyvatele Buchary pobijeme!

LIU ČCHU-CCHAJ: Jestli všechny pobiješ, kdo ti potom bude platit daně?

ČINGISCHÁN: Když je nechám žít, postaví se proti nám, hned jak odtáhneme na další města. Nebudu přece dobývat města už jednou dobytá.

LIU ČCHU-CCHAJ: Musíš jim ukázat, že je nebudeš utlačovat. Potom ti otevrou brány i ostatní města.

ČINGISCHÁN: Rozjasnil jsi mi oko. Spravovat velkou říši je jako ujíždět stepí se zavázanýma očima. – Netaste meče a neplivejte za hradbami na cizí lid!

69b) PŘED BUCHARSKOU MEŠITOU

ČINGISCHÁN (*vjede na koni před mešitou*): Kde jsou všichni lidé tohoto města?

VÁŽENÝ MUSLIM: Zavřeli se do sklepů. Mají strach, že začnete vraždit.

ČINGISCHÁN: To záleží na tom, jestli nám otevřete domy bohatých, sýpky s obilím a krámy se zbožím!

VÁŽENÝ MUSLIM: Stane se podle tvých slov.

ČINGISCHÁN: Vaše dívky ať jsou rozdány mým vojákům!

DARITAJ (*přijíždí*): Zapálili jsme střelný, aby tvrdé hlavy bucharských vojáků zadusil černý dým!

ČINGISCHÁN: Tak skončí každý, kdo se postaví proti Mongolům! – Tento dům patří vládci města?

VÁŽENÝ MUSLIM: To je dům boží.

ČINGISCHÁN: Jak můžete stavět domy vysoké jako skály, když se neumíte ani ubránit? Kdo nemá jediné kopyto, nemá se o co bát, ale k čemu vám je všechno bohatství, když může kdokoli přijet a vzít si ho?

VÁŽENÝ MUSLIM: Vítr Alláhova hněvu

vás přivál z dalekých zemí jako trest za naši slabou víru.

ČINGISCHÁN: Dost řečí. Vydej nám šáha!

VÁŽENÝ MUSLIM: Šáh se skrývá se svým vojskem v Samarkandu.

ČINGISCHÁN: Šáh není v Buchaře?

VÁŽENÝ MUSLIM: Poslal nám vojáky na pomoc, ale sám se tady neukázal.

ČINGISCHÁN: Až dobudeme Samarkand, vytrháme šáhovi z těla všechny údy a jeho říše bude patřit nám! V tomto domě muslimského boha dnes večer oslavíme obsazení Buchary! Teď se vrhněte na dívky, zboží a zbraně!

(Radostný řev Mongolů.)

70) LÉTAJÍCÍ KOBEREC

PRVNÍ MUSLIM: Už ať se tudy ti strašni Mongolové proženou. Řemeslo stojí, nikdo si nechce dát nic ušít.

DRUHÝ MUSLIM: K čemu taky, když nikdo neví, jestli se dožije zítřka.

PRVNÍ MUSLIM: Když to tak půjde dál, budu muset svým dětem za pár dnů zašít ústa.

DRUHÝ MUSLIM: Třeba si od tebe nechá rudobradý Čingischán utkat létající koberec.

PRVNÍ MUSLIM: Hasane, jenom to ne!

DRUHÝ MUSLIM: Proč ne? Třeba by nás potom nechal na pokoji a odletěl by i s celým vojskem pryč.

PRVNÍ MUSLIM: Nikomu to neříkej, ale já létající koberec utkat neumím.

DRUHÝ MUSLIM: Jak to, že ne? Vždyť to každému nabízíš!

PRVNÍ MUSLIM: Nikdo nemá dost peněz na létající koberec, ale každý si rád nechá ušít šaty od krejčího, který umí utkat i létající koberec.
(Vyleze na suchý strom a rozhlíží se.)

DRUHÝ MUSLIM: Pořád nic?

PRVNÍ MUSLIM: Nic.

DRUHÝ MUSLIM: Třeba Alláh vyslyšel naše modlitby a Mongolové se nám vyhnou. Možná jsme přece jenom neměli podřezávat

dobytek a vypalovat domy...

71) K POSLEDNÍMU MOŘI (1220)

DOBUN: Ohněm a mečem padají kvetoucí města a pevnosti mocného Chórezmu. Když Mongolové dorazili k bohatému Samarkandu, dva dny ho Čingischán objížděl a prohlížel si jeho vysoké zdi a široké příkopy plné vody. Když se samarkandští dověděli, že Mongolové rozmetají každé město, které se jim vzpírá, otevřeli jim brány ještě dřív, než zazněl povel k útoku. Když ale Čingischán zjistil, že se šáh neskrývá ani v Samarkandu, propadl hněvu a dal podřezat všechny obyvatele. Potom se vrátil do Buchary, kterou si zvolil za své prozatímní sídlo.

(Před bucharskou mešitou.)

ČINGISCHÁN: Už jste viděli ty velké zbraně, které střílí dunivou smrt na velkou dálku?

DŽEBE: Neviděli, ale dobře jsme je slyšeli.

SÜBÉTEJ: Škoda, že jsme je neměli už v Číně.

DŽEBE: Teď budeme ještě silnější a neporazitelnější.

ČINGISCHÁN: Když člověk sedí na koni, může si podmanit celý svět. Ale spravovat ho ze sedla nemůže. Proto v každém kraji určím svého zástupce, který jmenuje soudce a bude vybírat nižší daně, než vybíral šáh. Vás dva jsem se rozhodl pověřit důležitou výpravou na západ.

SÜBÉTEJ: Čím jsme si tvou důvěru zasloužili?

ČINGISCHÁN: Nepodařilo se ti snad přepravit třicet tisíc mužů přes ledový Pamír téměř bez jakýchkoliv ztrát?

SÜBÉTEJ: Ledové vánice nás tlačily zpátky do stepí. Cestu jsme si prosekali ostrím svých mečů.

ČINGISCHÁN: A Džebe se vyznamenal v Číně, kde dorazil až k východnímu konci světa. Teď poslouchejte svůj úkol. Šáh utíká s malým vojskem do Íránu. Zničíte ho a pak budete pokračovat dál na západ. Vaším hlavním úkolem

nebude loupit, ale zjistit všechno o velkých i malých zemích, které ještě neznáme. Neobráte koně, dokud nedorazíte k Poslednímu moři. Pak mi řeknete, kolik silných zemí je třeba ještě porazit.

DŽEBE: Každý šíp, který vystřelíme, vysloví tvé jméno.

ČINGISCHÁN: Já se musím vypořádat s šáhovým synem Džaláludínem, který se obklopil černými jezdci. Na jihu a na východě pobil několik našich oddílů a pokaždé zmizel neznámo kam. Teď se běžte chystat na dalekou cestu.

(Sübétej a Džebe odejdou, před Čingischánem se objeví průsvitná žena v rudých šatech se zlatou maskou na obličeji a jehlicemi ve vlasech.)

ŽENA V RUDÝCH ŠATECH: Temüďžine...

ČINGISCHÁN: Kdo jsi, že znáš mé původní jméno?

ŽENA V RUDÝCH ŠATECH: Tví vojáci před několika lety vyvraždili v Číně celou naši vesnici.

ČINGISCHÁN: Ty jsi mrtvá?

ŽENA V RUDÝCH ŠATECH: Podařilo se mi schovat děti, ale kdo se o ně měl postarat, když mě tví muži zabili?

ČINGISCHÁN: Já mám ovládnout svět, ne se zajímat o děti zabité.

ŽENA V RUDÝCH ŠATECH: A kdo se postará o ty tvé, až smrt sáhne na tebe?

ČINGISCHÁN: Mí synové se postarají o sebe i o celou zemi.

ŽENA V RUDÝCH ŠATECH: Tví synové jsou špatní válečníci a neschopní vládci. Brzy po tvé smrti přivedou mongolskou říši do záhuby.

ČINGISCHÁN: Chceš říct, že neovládnu svět?!

ŽENA V RUDÝCH ŠATECH: Milióny podřezaných hrdel, milióny probodnutých srdcí, milióny utýraných duší nedopustí, aby ses stal vládcem světa.

ČINGISCHÁN: To se ještě uvidí!

(Žena si sundá masku – je to čínská princezna Cheng-pi – a vytáhne si ze srdce dýku, namíří ji

proti Temüďžinovi a zmizí.)

72) NESMRTELNOST

LIU ČCHU-CCHAJ: Zatímco jsi byl v patách Džaláludínovi, přijel rychlý jezdec od Sübéteje a Džebeho.

ČINGISCHÁN: Dovezl mi šáhovu hlavu?

LIU ČCHU-CCHAJ: Šáh se v převleku za žebráka schoval na ostrově malomocných, kde mu opadalo z těla všechno maso.

ČINGISCHÁN: Když nevidím jeho hlavu, jak tomu mám věřit?

LIU ČCHU-CCHAJ: Důkazem ti může být jeho říše, která teď patří tobě. Džebe a Sübétej pokračují dál na západ.

ČINGISCHÁN: Doufám, že každý, kdo se jim postaví, padne pod jejich mečem jako sultán Džaláludín pod mým.

LIU ČCHU-CCHAJ: Porazil jsi Džaláludína?

ČINGISCHÁN: Ušima jeho hlavy jsem protáhl řemen a pověsil ji nad hlavní bránu. Hodně našich mužů prolilo v boji s černými jezdci krev – včetně mého bratra Chasara, který mi svou zatvřelostí pomohl dosáhnout tolika velkých vítězství.

LIU ČCHU-CCHAJ: Ráno dorazil mudrc, který vrací sílu a mládí.

ČINGISCHÁN: Ať hned přijde! Mnoho nescházelo a mohlo být pozdě.

MUDRC *(vstoupí)*: Nejemocnější cháne –

ČINGISCHÁN: Slyšel jsem, že umíš vracet mládí. Od koho ses to naučil?

MUDRC: Naučili mě to čarodějové v Červené jeskyni za to, že jsem jim přinesl duši zesnulého.

ČINGISCHÁN: Co ode mě budeš chtít?

MUDRC: Zlato a drahé kamení.

ČINGISCHÁN: Nic víc?

MUDRC: A sto mladých zajatkyň.

ČINGISCHÁN: To je všechno?

MUDRC: Snad ještě deset koňských stád.

ČINGISCHÁN: Není to trochu moc?

MUDRC: Nepřijel jsem ti vrátit mládí, mocný cháne. Já umím připravit nápoj nesmrtnosti.

ČINGISCHÁN: Jsou tvá slova opravdová jako krev?

MUDRC: Jistě, cháne. *(Vytáhne lahvičku a podává ji Čingischánovi.)*

ČINGISCHÁN: Kdo mi dá jistotu, že nejsi podvodník?

MUDRC: Mocný cháne, existuje mnoho rostlin, koření a přípravků, které umí divy. Tak například Čao Tehuo-c' užíval dvacet let skořici a byl schopen ujít pět set mil za den a uzvednout tisíc liber. Chodidla mu ale porostla hustými chlupy. Jistý Lin C'-ming zase pojídal jedenáct let pcháč. Uši mu z toho narostly do délky pěti palců a jeho tělo bylo tak lehké, že mohlo létat. Díky dlouhodobé konzumaci chřestu měl Tu C'-wej pět set synů s osmdesáti konkubínami. Ale když víte, kolik smíchat jakých přípravků, dokážete připravit i nápoj nesmrtelnosti.

LIU ČCHU-CCHAJ: Z čeho jsi nápoj nesmrtelnosti připravil?

MUDRC: Základem je směs krve nevylihnutého mláděte jeřába a výtažek z těla mladé ženy, která byla utopena a rozpuštěna v medu.

LIU ČCHU-CCHAJ: A dál?

MUDRC: Houby, lišejník, ženšen, pryskyřice, aloe, myrha, šafrán...

ČINGISCHÁN: Nejdřív se napij ty!

MUDRC: Já?

ČINGISCHÁN: Hned!

MUDRC *(napije se)*: Tak vidíš a teď budu žít věčně. Báls ses, abych tě neotrávil?

ČINGISCHÁN: A teď mu setněte hlavu, ať vidím, jak jeho ústa mluvila!

(Mongolský voják usekne mudrci hlavu, Čingischán pozoruje tělo a kutálející se hlavu.)

Řekni, Liu, je vůbec možné vracet mládí?

LIU ČCHU-CCHAJ: Na to zná odpověď jediný člověk na světě. Žije v Číně ve vysokých horách daleko od Pekingu, jmenuje se Čang-čchun a prý zná odpovědi na všechny otázky.

ČINGISCHÁN: Tak proč jsi mi o něm neřekl dřív?

LIU ČCHU-CCHAJ: Prolil jsi mnoho krve.

ČINGISCHÁN: Jenom já a on víme proč.

LIU ČCHU-CCHAJ: Je příliš starý na dalekou cestu.

ČINGISCHÁN: Já s ním musím mluvit! Jestli zná tajemství života a smrti, nemusí se bát, že by cestu nevydržel.

LIU ČCHU-CCHAJ: Neumí jezdit na koni.

ČINGISCHÁN: Dám ho přinést přes půlku světa v měkkých nosítkách.

DOBUN: Mongolští bojovníci můžou bojovat daleko od svého domova, aniž by se museli bát, že je doma něco v nepořádku. Mongolské ženy jsou totiž nejpočetnější na světě. Přestože má každý muž tolik žen, kolik chce, nikdy si mezi sebou neřeknou špatné slovo. Právoplatnými dědici otcova majetku a slávy se však stávají pouze potomci první manželky. Když otec zemře, může si prvorozený syn vzít za ženy všechny, které otec zanechal – s výjimkou matky a vlastních sester. Pokud v jedné rodině zemře syn a v druhé rodině dcera, jejich otcové mrtvého syna s mrtvou dcerou zasnoubí, namalují sluhy, koně a spoustu kožešin a vystrojí jim svatbu. Namalované věci pak spálí a kouř je přenese jejich dětem na onen svět.

73a) ŽLUTÁ OBLOHA PLNÁ SLUNCE

V nosítkách nesou učence Čang-čchuna, Čingischán mu jede vstříc, seskočí z koně, Nosiči položí nosítka na zem, Čang-čchun však jen krátce vyhlédne.

ČINGISCHÁN: Co se stalo? Proč zůstává uvnitř?

NOSIČ: Dokud prý nepošleš vojáky pryč, velký učenec se ti nepokloní.

ČINGISCHÁN: Ani vládce velkých zemí jsem nikdy nejel vítat osobně a jemu je to málo!

LIU ČCHU-CCHAJ: Učencům vadí každý projev násilí.

ČINGISCHÁN: Tak proč mi přijel prozradit tajemství života a smrti? Chce snad tvrdit, že

nevěděl o krveprolití, které se rozpoutalo všude, kam jsem přihnal své vojsko?!

LIU ČCHU-CCHAJ: Je to jediný člověk na světě, který ti může poradit.

ČINGISCHÁN (*dá znamení, vojáci odjedou, Čang-čchun vystoupí z nosítek a ukloní se Čingischánovi*): Ty jsi ten moudrý muž, který zná tajemství života a smrti?

(*Čang-čchun se ukloní.*)

Kolik dnů chceš být mým hostem, než mi prozradíš, co víš?

(*Čang-čchun se ukloní.*)

Tak co je? Neumíš mluvit, nebo nechceš?

ČANG-ČCHUN: Co vím, to povím. Ptej se hned.

ČINGISCHÁN: Chci žít, dokud na svém koni nedorazím k Poslednímu moři.

(*Čang-čchun se ukloní.*)

Jím broskvové květy, ale ty prý život prodlouží jen o několik dnů.

ČANG-ČCHUN: Ty tomu věříš?

ČINGISCHÁN: Nic jiného mi nezbývá.

ČANG-ČCHUN: I kdyby se ti podařilo život prodloužit, nesmrtelnost získáš jenom tím, když zajistíš věhlas a bezpečnost své říše. K tomu ti ovšem nepomůžou další válečné výpravy, ale upevnění toho, co nyní máš.

ČINGISCHÁN: Takže nápoj nesmrtelnosti ani mládí neexistuje?

ČANG-ČCHUN: Samozřejmě že ne.

ČINGISCHÁN: Zkřížil jsi mé plány, ale zůstaň mým hostem. Narodí se od jiných se nebojíš říct mi pravdu. Nechám ti postavit jurtu na okraji tábora, abys byl co nejdál od mužů se zbraněmi.

ČANG-ČCHUN: Na jednu věc se chci zeptat já tebe.

ČINGISCHÁN: Ty mě? (*Rozchechtá se.*) Vždyť já umím jen válčit!

ČANG-ČCHUN (*ukloní se*): Právě proto. Kdo ti o mně pověděl?

ČINGISCHÁN: Muž, který mi dává rady. Čínský astronom Liu Čchu-cchaj.

(*Liu Čchu-cchaj se učenci ukloní.*)

Jedu přemýšlet o tvých slovech. (*Nasedne na koně a odjede.*)

ČANG-ČCHUN: Ty jsi tedy Čingischánův rádce?

(*Liu Čchu-cchaj se ukloní.*)

Když chytrý žije s hloupým, brzy se hloupý začne podobat chytrému. Ale myslel jsem, že chytrý se hloupému podobat nezačne.

LIU ČCHU-CCHAJ: To jsi myslel správně.

ČANG-ČCHUN: Proč jsem tedy musel vážit mnoho dnů cesty, abych Čingischánovy myšlenky odvedl od krveprolití, když jsi to dávno mohl udělat za mě?

LIU ČCHU-CCHAJ: Dělán, co je v mých silách, ale Čingischán je prudké mysli.

ČANG-ČCHUN: A vidíš – mně k tomu stačilo pár slov.

(*Liu Čchu-cchaj se učenci ukloní.*)

Nemám důvod zůstat v této horké zemi. Odjedu klidný, protože vím, že na Čingischána bude mít vliv moudrý muž.

73b) KUO-TUAN

DVA MONGOLOVÉ: Čingischáne, zabloudili jsme v horách a viděli tam velmi podivné zvíře!

ČINGISCHÁN: Co to bylo za zvíře?

PRVNÍ MONGOL: Podobalo se jelenu, ale bylo modré, mělo koňský ohon až na zem a na hlavě dlouhý zářící roh.

DRUHÝ MONGOL: To zvíře na nás mongolsky křiklo:

OBA MONGOLOVÉ: Váš chán se musí rychle vrátit do rodné země!

DRUHÝ MONGOL: A zmizelo stejně náhle, jak náhle se objevilo.

ČINGISCHÁN: Pili jste hodně kumysu?

PRVNÍ MONGOL: Žádný jsme bohužel neměli.

ČINGISCHÁN: Četl jsi někdy o takovém zvířeti?

LIU ČCHU-CCHAJ: To zvíře se jmenuje Kuo-tuan a mluví všemi jazyky světa. Zdá se, že

už bylo ve světě prolito příliš mnoho krve.

ČINGISCHÁN: Co se stane, když někdo takové zvíře neposlechne?

LIU ČCHU-CCHAJ: Toho zasáhne Vysoké Nebe ohnivým bleskem.

ČINGISCHÁN: Takže to zvíře nám poslalo Vysoké Nebe?

LIU ČCHU-CCHAJ: Všechno tomu nasvědčuje.

ČINGISCHÁN: Vypravil jsem poselstvo k indickému králi do města Dillí. Rozhodl jsem se dobýt Indii. (*Ke dvěma Mongolům.*) Určitě jste viděli přesně takové zvíře, jaké jste popsali?

OBA MONGOLOVÉ: Určitě, určitě.

ČINGISCHÁN: A co hvězdy?

LIU ČCHU-CCHAJ: Podle mých výpočtů nedoporučuji ani hvězdy pokračovat v tažení.

ČINGISCHÁN: Zdá se, že jsem rozhněval Vysoké Nebe...

74) *BÍLÝ OREL SE SLUNCEM A MĚSÍCEM V PAŘÁTECH*

DOBUN: Čingischán zakázal svým vojákům zpívat písně o rodných stepích, aby je stesk netáhl domů a nebral jim chuť se bit. Ale vedra v západních zemích, kde je země rozžhavená jako pec, je pudila domů. Jedné noci Čingischána probudil zakázaný zpěv o krásných, ale dalekých stepích, kde se každý Mongol cítí být Mongolem. Vyběhl ze své jurty a dal příkaz k přípravám na odjezd, protože dostal strach, že už nikdy neuvidí domov.

(*Před bucharskou mešitou.*)

SÜBÉTEJ: Jsme zpátky, Čingischáne.

ČINGISCHÁN: Večer svolám všechny vojevůdce, aby si vyslechli zprávu o největší průzkumné jízdě světových dějin. Kde je Džebe?

SÜBÉTEJ: Padl při boji s ruskými vojsky.

ČINGISCHÁN: Myslel jsem, že ten, který dosáhl konce světa na východě, vykoupe svého koně také v moři na opačné straně světa.

SÜBÉTEJ: Na západě je tolik zemí, že o

Posledním moři slyšeli naši zvědové jen od obyvatel na hranicích uherského a polského království. Tam už ale naše vojsko nedorazilo, protože jsme dostali tvůj příkaz k okamžitému návratu.

ČINGISCHÁN: To není dobrá zpráva, Sübétéji.

SÜBÉTEJ: Vypálili jsme spoustu měst a pobili mnoho velkých vojsk. Ve městě Kyjevě jsme strhali zlato z věží a dovezli ti ho. Zvlášť ukrutnou pověst jsme si získali u Černého moře plného písku. Taký jsme přivezli mapy dalekých zemí. (*Ukazuje Čingischánovi mapy.*) Polsko, Uhry, Srbsko, Morava, Halič, Bulharsko...

ČINGISCHÁN: To je dobrá kořist, Sübétéji.

SÜBÉTEJ: Viděl jsem, že se všichni balí. Chceš táhnout na západ hned?

ČINGISCHÁN: Z Číny jsme odtáhli příliš brzy. Dostávám zprávy, že se tamní obyvatelé bouří a tangutský král se chce proti nám spojit se Severní Čínou.

SÜBÉTEJ: Je vidět, jak se nevyplácí darovat nepřátelům život. Jediný klid, který je jistý, je klid smrti.

ČINGISCHÁN: Vrátime se a jednou provždy s Čínou skončíme. Teprve potom se vydáme na velké tažení k Poslednímu moři a ovládneme svět.

SÜBÉTEJ: Čingischáne, znám tě stejně dobře jako svého koně... Co se stalo?

ČINGISCHÁN: Viděl jsem bílého orla se sluncem a měsícem v pařátech, jak se vznášel vysoko k nebi a zmizel.

75) *V RODNÝCH STEPÍCH (1224)*

Čingischán a jeho čtyři synové.

ČINGISCHÁN: Dal jsem vás, synové, zavolat, abych vám v rodných stepích oznámil, kdo se stane mým nástupcem. Je mi šedesát dva let, ale nelekejte se, cítím se pořád mladý. Uvidíte, že než odstoupím, budete mít šedé vousy. Když jsem vedl velké boje, pot z čela mi stékal k chodidlům a z chodidel vystupoval

zpátky na čele. Tak se stalo, že našich řek a vod je mnoho. Rozdělím je mezi vás tak, abyste neměli příčiny tasit proti sobě meče. Vy pak své země spravujte tak, aby dobytek žral trávu a vy měli dostatek tuku. Jednoho z vás ale pověřím, aby jeho vůle byla nad všechny ostatní, aby jeho slova byla širší než hladina jezera. V Chórézmu si nejlépe vedl Ögedej. Tvou povinností bude stát pevně a hrozivě v čele mongolské říše. Já teď musím zničit Tangutskou říši, protože chce ovládnout Čínu. Teprve až bude dobývání světa skončeno, usadíme se v rodných stepích natrvalo.

DÍVKA (*zpívá*):

Země drží kořen,
z něhož roste strom,
větve – naše ruce,
tělo – jeden kmen.

Vodu z jedné dlaně
budu s tebou pít,
než tě zase válka
vezme ze stepí.

76a) ZPÁTKY V ČÍNĚ (1227)

Mongolské vojsko stojí v husté sněhové vánici.

SÜBÉTEJ: Žlutá řeka je zamrzlá až na samé dno.

ČINGISCHÁN: Počkáme až nepřítel vstoupí na led. Pak se na trojí zatroubení vrhneme vpřed, nepřítel se lekne, jeho koně uklouznou a Tanguty rozdupáme na pevném ledu.

SÜBÉTEJ: Vidím jen hustý sních.

ČINGISCHÁN: Ano, je velmi špatně vidět.

SÜBÉTEJ: Nepřítel může být dávno na ledě.

(Čingischán třikrát zatroubí a vojsko se vrhne vpřed, jeho kůň se však vzepne a Čingischána shodí, Sübétej se zastaví, ale Čingischán vstane a jásá, načež Sübétej následuje zbytek vojska, Čingischán se opře čelem o koně.)

76b) SLUNCE ROZPÁLENÉ DO RUDA

LIU ČCHU-CCHAJ: Celou noc strávil

s vysokou horečkou v těle. Kdyby tak těžce nedýchal, zdálo by se, že je dávno mrtvý.

SÜBÉTEJ: Je slabý jako člověk bez koně.

LIU ČCHU-CCHAJ: Bojuje se smrtí.

ČINGISCHÁN: Nikdo se nesmí dovědět – že jsem umřel –

SÜBÉTEJ: Porazil jsi všechna cizí vojska, snadno poraziš i smrt!

ČINGISCHÁN: Milióny zabitých se spřáhli se smrtí proti mně, aby mi vrátili utrpení. Nikdo se nesmí – o mé smrti dovědět. Muži by ztratili odvahu – a nepřítel by se na ně směle vrhl.

LIU ČCHU-CCHAJ: Tanguté se brzy vzdají.

SÜBÉTEJ: Na ledě Žluté řeky si jejich vojsko zlámalo krky.

ČINGISCHÁN: Ať se Tanguté vzdají nebo ne, za každou cenu je pobijte. Všechny – včetně dětí, psů a koček. Venku je bouře?

LIU ČCHU-CCHAJ: Úplný klid.

ČINGISCHÁN: Takže mám bouři v sobě...

LIU ČCHU-CCHAJ: Bouře přináší úlevu.

ČINGISCHÁN: Pořád mě pronásleduje.

LIU ČCHU-CCHAJ: Jaká bouře tě pronásleduje?

ČINGISCHÁN: Žádná bouře! – První člověk, kterého jsem zabil ještě jako malé dítě. Můj nevlastní bratr. Buď já nebo on... – Dobyl jsem polovinu světa. Sübéteji, slib mi – že se postaráš o to, aby Mongolové dobyli i zbytek – Můj vnuk Bátů –

SÜBÉTEJ: Je to nejlepší bojovník, jakého jsem za poslední roky viděl. Naučím ho všemu, čemu bys ho naučil ty. Přezene se zeměmi všech národů na západě.

ČINGISCHÁN: Až budeš stát na břehu Posledního moře, daruj za mě život prvnímu, kdo by měl být zabit.

SÜBÉTEJ: Můžeš se spolehnout.

(Z dálky se blíží bouře.)

ČINGISCHÁN: Zprávu o mé smrti oznamte – až po skončení této výpravy.

(Bouře sílí.)

A ještě něco – můj hrob – nesmí být nikdy nalezen –

77) BĚLOŽLUTÉ SLUNCE

DOBUN: Po Čingischánově smrti porazili Mongolové Tangutskou říši a vrátili se do stepí. Aby jeho hrob nebyl nikdy nalezen, dostali vojáci za úkol zabít služebníky, kteří hrob kopali. Cestou pak vojáci zabíjeli každého, koho potkali, aby šel na onen svět sloužit Čingischánovi. Když přijeli sdělit Sübétéjovi, že svůj úkol splnili, dal Sübétéj zbavit života také je, aby neprozradili místo hrobu velkého vládce Mongolů. Jeho vnuk Bátú opravdu táhl do země daleko na západě, ale k Poslednímu moři se nikdy nedostal.

ČINGISCHÁN: Řekni mi, předku ve vznešených šatech, proč Vysoké Nebe nenaplnilo předpověď?

DOBUN: Nahý jsi, zrozený syn matky své a otce svého.

ČINGISCHÁN: Proč jsem se nestal chánem nad všemi?

DOBUN: Druha jsi hledal, ale cestu nenašel, dveře neotevřel.

ČINGISCHÁN: Nerozumím.

DOBUN: Oheň jsi v dešti nerozdělal, vodu jsi ze slunce nenabral.

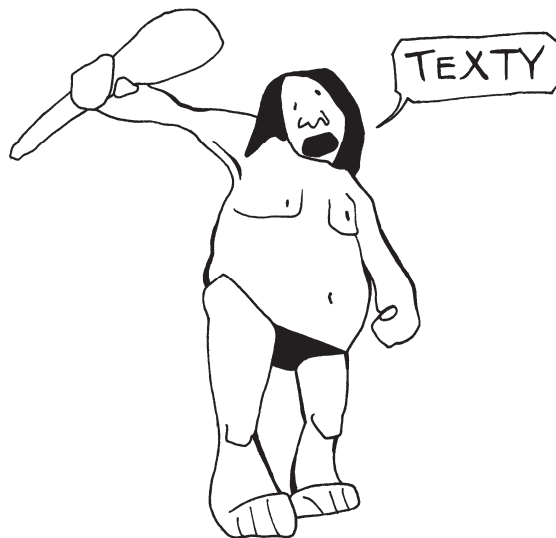
ČINGISCHÁN: Jsem jenom člověk. Co se Vysokému Nebi nelíbilo?

DOBUN: Vědra jsi svou dlaní nerozmačkal a třísky po světě nerozfoukal. *(Nasedne na Džamuchova bělouše s černým pruhem a pomalu mizí v bíle zářícím slunci.)*

ČINGISCHÁN: Kdo se teď stane chánem nad všemi, když ne já...

Konec

PODĚKOVÁNÍ: Haliun a Bilge za neobyčejné vyprávění o Čingischánovi, Mongolech a modré obloze.

TEREZA SEMOTAMOVÁ

Narodila jsem se 18. června v Boskovicích. Po čtyřech rocích studia na Základní škole ve Spešově jsem studovala Soukromé osmileté gymnázium v Rájci-Jestřebí. Pak jsem vlezla na JAMU – obor Rozhlasová a televizní dramaturgie a scenáristika, a je ze mě jinej člověk.

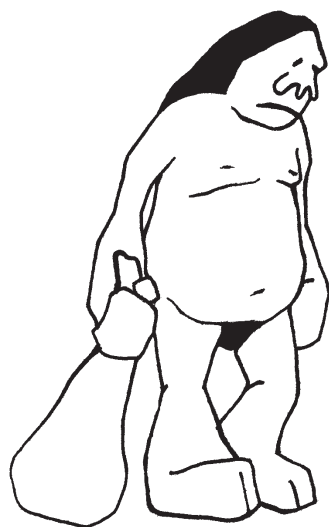
Jak je to o prázdninách

Tenkrát byly dlouhý hnusný prázdniny, nebavily mě. Byla jsem zvyklá na to, že depku mívám tak maximálně jednou za měsíc, jenže byly prázdniny a já zjistila, že ji mám minimálně jednou týdně. Ta potvora na mě většinou sedla, když jsem šla pozdě v noci sama od kamarádky. Pomalu mně začalo docházet, že mám sice nějaký kamarády, ale jsem pro ně jen jakási mánička, u které se můžou hezky a dlouho vypovídat, vyříkat se ze svejch trapnejch (někdy fakt dost trapnejch) problémů. Já je sice ze začátku poctivě poslouchala, ale pak jsem zjistila, že po mně nechtějí žádný rady (i když já bych poradila celkem ráda), stačí jen když občas řeknu: „Fakt? Nekecej!“ a oni se rozpovídají ještě víc. Jenže pak se mi čím dál víc stávalo, že jsem je neposlouchala vůbec, jen trapně kývala a myslela si na svoje věci, o kterých oni neměli ani páru. Depka nechávala na mé duši celkem hnusný následky. Přemýšlela jsem ještě víc o nezajímavejch věcech, zkoušela pak různé jasnovídky a kartáře, až jsem zjistila, že jsem opravdu tele, co bude doma psát blbosti, ale doma sama a přijde ke mně leda tak jedna z mých nejlepších kamarádek, vypovídá se, já u toho budu čumět do blba a říkat: „No nekecej! To není možný!“ Když ‚kámoška‘ odejde, já ihned zapnu počítač, pustím si Chinaski a už budu mastit Solitaire a říkat si, že nic není jako dřív a nic není, jak bejvávalo, ačkoli mám všechno, co jsem chtěla. Ale kde je ta ruka, co má svírat tu mou v kině, kde jsou ty uhrančivé oči, co mají být mou noční můrou, kde to sakra všechno je?! Vždycky když jedu vlakem sama z Brna, automaticky koukám z okna a představuju si tu ruku a ty oči a formuju jakési cizí tělo, které neexistuje. A tohle tělo je bez duše. A když zformuju i tu duši, je to můj kluk, můj miláček, můj mladej a já jeho stará...

Jenže existuje jen v mé zmatené palici. Nikde jinde není.

Pak následuje typický trapný rituál, kdy si říkám, že všechno je stejně báječný. Že před domem je pole a na něm krásný zlatavý obilí (to bývá z toho nejtrapnější), že kočka porodila rekordních sedm koťat a pro ty přece stojí za to žít a mačkat je pod prsama, že ještě bude filmů, na který musím jít do kina, dětí, který musím pohlídat a pecek v třešních, který musím vyplivnout, tak už pro ty pecky přece stojí za to žít... (Ty třešně většinou zaberou a je pohoda.)

A takhle je to pořád dokola.

Člověk může dělat to, co chce, ale nemůže chtít, aby chtěl

Každý příběh má svůj začátek a zrovna tenhle začátek je příjemný a zároveň příšerný...

Stalo se totiž to, že jedna veverka se cítila poněkud šťastná a taky trochu unavená, znuděná a dokonce i smutná, ale všechny tyhle vlastnosti v ní vyvolaly podivný pocit bezpečí a příjemné melancholie, jedním slovem psycho.

A ta veverka musela vnímat také to, že zrovna jsou Velikonoce, kluci mají v jedné ruce igelitku, v druhé mrskačku, mačkají na zvonky a poslouchají, jak holky piští.

Den před Velikonočním pondělním strávila veverka na velikonoční zábavě. Tam potkala zajíce, který ji poprosil o tanec hned potom, co se na ni vyzývavě podíval. Veverka nabídku přijala, protože vždycky měla slabost pro zajíčky. Šli tančit a pohupovali se ruku v ruce do rytmu písničky Sexbomb, právě když jí zajíc zašeptal do veverčího ouška: „Pojď ke mně do nory!“ a veverka přikývla. Takže si v šatně vyzvedli kabáty, oblékli si je a vykročili k zajíci domů. Cestou si povídali o tom, jak je hloupé, že se v obchodech prodává jen jídlo pro lidi, psy, kočky, křečky a želvy, a ne pro ně. Potom už stáli před vysokým dubem, zajíc odemkl dveře od nory a vešli dovnitř. Zajíc z ledničky vytáhl červené víno, které je dobré na krev a nalil je do dvou skleniček. Tu, ve které bylo víc vína, dal veverce, sedl si vedle ní do křesla a hned upíjel z druhé sklenice. „Víš co? Až vypiješ to víno, tak já pustím desku a lehne si vedle sebe na postel,“ řekl zajíc.

„A proč?“

„Jen tak, nemusíš na mě sahat, ale hlavně nesmíš usnout!“

„Ale... já asi usnu, protože už je pozdě a taky všechno to víno dnes...“ veverka se opilecky zasmála a stočila do křesla.

„Na víno kašli a pojď ke mně blíž.“

„A proč?“

„Neptej se tak pitomě, proč, proč asi! Chci tě cítit, mít u sebe, poznat, kdy ses naposled umývala a jakou používáš voňavku.“

„Tak umývala jsem se včera a nevoním se, používám pouze deodorant značky Rexona,“ řekla veverka nejtrapněji, jak to jenom jde.

„Neříkej jaké značky, ne, ne, škoda, chtěl jsem to poznat sám!“

„A podle čeho?“

„Tak mám už nějaký ty zkušenosti.“

„Ty? A s kým, prosím tě?“

„Můžu ti ukázat fotku každé veverky, se kterou jsem něco měl! Chceš?“

I když veverka nechtěla, zajíc vstal a z první zásuvky psacího stolku vytáhl tlusté fotoalbum. Šel k veverce, rozevřel album a začal říkat, jak se která na fotce jmenuje. Na poslední stránce byla založená fotka veverky, která byla právě u zajíce a kulila oči na fotky. Když uviděla svůj vlastní fotoportrét, prudce se zvedla.

„Počkej, ty mě pokládáš za jednu z nich?“

„Ne, ty jsi výjimečný exponát.“

„Já že jsem exponát? Nebaví mě to tu, náš rozhovor od začátku nemá myšlenku, je to s tebou o ničem.“

A ještě ke všemu jsem exponát?“

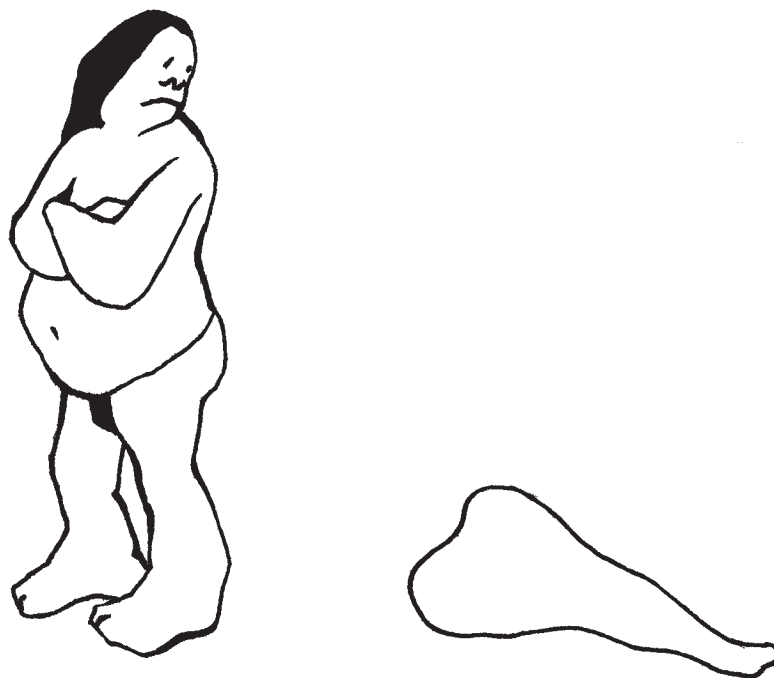
„Já jsem ani nechtěl, aby jsme mluvili, to ty se pořád snažíš navázat rozhovor! Já nejsem na mluvení.“

„To už taky vím, tak srráč, tady jsem špatně, sbohem.“

„Počkej, to už chceš jít? Nedopila jsi víno!“
Veverka se sehnula pro skleničku a její obsah rychle vypila.
„A taky jsme si měli lehnout na postel a ležet a poslouchat tu desku.“
„Promiň, chce se mi spát a maminka se o mě už jistě bojí.“
„Nebojí se, zabil jsem ji, než jsem šel na zábavu.“
„Co?“, veverka ihned vyletí z křesla a poblázněně pohazuje rukama. Nakonec řekne něco, co zajíc vůbec nečekal.
„Udělal jsi dobře, stejně mě pořád otravovala, pořád jsem musela utírat prach, umývat schody a skládat ponožky, teď od ní aspoň bude pokoj.“
„To ti jí není ani trochu líto?“
„Ne.“
„Hele, nejsi ty náhodou bezcitná?“
„Jsem, tak já už půjdu, promiň, je mně to líto. Škoda, že jsi poznal mou bezcitnost, aspoň trochu jsme si spolu mohli užít, ahoj.“

Veverka odešla. Zůstala po ní jen rtěnka na skleničce od červeného vína, které je dobré na krev. Snad má aspoň zdravou krev, i když zase tolik toho vína nevypila. Ani ona se nedokázala přinutit k tomu, aby chtěla dělat, co nechce, tak jako já se nebudu nutit k tomu, abych vymyslela pořádně dojemný happyend. Prostě se mně nechce.

Veselé Velikonoce!

PAVEL ONDRUCH

Je plachý. Neumí o sobě psát. Lépe mu jde psaní her.

Jak se jmenuješ?

Pavel.

Příjmením?

Ondruch.

Je něco, bez čeho by ses nedokázal obejít?

Ano.

Je to v tvé hře?

Možná.

Považuješ tu hru za své poslední slovo?

Ani za nic.

Víš, co budeš dělat zítra?

Vím a taky nevím.

Myslíš, že se věci stanou tak, jak si je představuješ?

Ne.

A bojíš se toho?

Pokud se někdo nebojí, tak ať mě to přijde naučit.

Myslíš, že převažují dobré nebo špatné konce?

U mě špatné, ve mně dobré.

Díky.

Sebevražda

OSOBY:

TYTE, TYTEM (*muž, otec*)

TATE, TATEŽ (*žena, matka*)

Na pojmenování postavy nezáleží, jednoduše máme dvě postavy a každá z nich se v předepsaných částech mění na sobě přisouzenou druhou postavu matky či otce.

I.

1)

Nemocniční pokoj, uprostřed jedno bílé lůžko. V něm leží Tyte a Tate vpleteni do sebe. Spi neklidným spánkem. Tyte se zničehonic probudí.

TYTE: Odlet! Aeroplán připraven ke startu! Buch! (*Vyskočí z postele.*) Útěk! Prázdna rozvířená poušť, uprostřed níž stojí řada košatých stromů. Buch! Bylo by možná krásné zběsile probíhat, vlastně utíkat! Utíkat tím pískem. Buch! On by se vířil! Buch! Buch! A já bych se možná utopil v bouři, udusil v prachu, shnil na písku, ale... utíkal bych! Buch!!! – – – Uteču!

TATE: Psss... (*Zvedne se a jde k oknu, zpívá.*)

Spi, děťátko, spi! Zavři očka svý... Představuji si spoustu volného prostoru... Spoustu prázdna. A nic. A třeba něco! Hlupáčku! Rovná, nikdy nekončící pláňka!

TYTE: Poušť...

TATE: A uprostřed ní – něco! Cokoliv.

TYTE: Řada stromů...

TATE: Procházím se mezi nimi, a přestože mám v ruce sekyru, já nenapřáhnou paže, neseknou, jen se procházím –

TYTE: – utíkám! Možná bych se utopil v bouři, udusil v prachu, shnil v písku, ale utíkal bych! Utíkal!

TATE: Zemřu tak!

TYTE: Ano!

TATE: Hloupý nápad! Blázínku! Nemám právo se zabít!

TYTE: Jsem zabíjen!

TATE: Ted' jsem hlazen, i když trochu hruběji. Tam bych byl bit! Rozhodnutí mi nepatří!

TYTE: Já chci!

TATE: Chtít není slovo! Žít není slovo! Smrt není slovo!

TYTE: Co je slovo?

TATE: Poslušnost?

TYTE: Poušť! A písek, supi, orli, hadi, štíři, kozy a králíci. Buch!

TATE: Blázínku! Hlupáčku! Pojd' ke mně! Buch a buch! Neplač! Na pusté pláňce – shnijeme!

TYTE: Hnijeme.

TATE: Mám rád ten svět... Slyšíš? (*Obejmou se, Tate zpívá.*) Spi, děťátko, spi. Zavři očka svý...

TYTE: Vše se děje ve tmě.

TATE: Je krásně!

TYTE: Nejsmutnější... nejsmutnější... skutečnost..., že tma je přirozenost. Neznám světlo!

TATE: Vše je světlo. Jsem prach v něm, je mi určeno vidět neviditelnost. Je krásně!

TYTE: Musíme se naučit světlo, učit se tmě a... Utéct! Poušť!

TATE: Líbí se mi být prachem.

TYTE: Ten naráží –

TATE: – do vzduchu!

TYTE: Nebolí ho to! Uteču!

TATE: Proč? Můj aeroplán odmítne vzlétnout! Továrna nevyrobila křídla. Domov!

TYTE: Vše je tma! – Buch!

TATE: Blázinku! Já se nenaučil rozpoznávat světlo ani tmu. Nerozlišuji, rozlišují jiní. Spousta kapek v oceánu! Ony také nemůžou rozhodnout kam plout, nemůžou se ani přičinit jakým směrem vyplují, nemůžou nic –

TYTE: – moře nepluje.

TATE: Prostě se nemůžou rozhodnout, nemají právo! Vědí moc dobře, že by se rozhodly špatně! Jsou jen malinkaté kapky v obrovském kalichu nepřehlednosti!

TYTE: A kdo se z nich tedy rozhoduje!

TATE: ...nikdo. Ti mocnější a silnější a rozumnější a odvážnější a šikovnější...? Já, já nevím.

TYTE: Něco takového může existovat?

TATE: Snad...

TYTE: Kapka v moři je jen jedno ucho na lidském těle. Celý člověk je voda, celé moře je neoddělitelný celek.

TATE: Lež! Chudáčku můj maličký. Chci spát, chci si odpočinout. Moře je daleko, světlo je daleko, tma je daleko a já jsem daleko. Pojď, pojď spát. *(Tyte si lehá, Tate bere jeho hlavu do náručí.)*

TYTE *(v polospánku.)*: Jsou jeden celek. Jsou šťastné.

TATE: Spi, děťátko, spi. Zavři očka svý... *(Tyte usne.)* Šťěstí..., neexistující snová hmota. Je to moderní pojem, blázinku. Pojem charakterizující až černě bělostné bílo na konci naší cesty. Děťátko! Tak strašně bych chtěl postavit bílé kulisy. Obklopit... Celý, celičký se jimi obklopit. Jsem snad příliš chytrý. Kopu slovy, biji myšlenkami a pokaždé ty bílé základy neúmyslně rozbořím... Neúmyslně. Naše stavitelství zkrachovalo! Spi, děťátko, spi! Zavři očka svý! *(Sám usne.)*

V závěrečné fázi porodu, kdy vykoukne probuzená hlava Tyteho se Tate přitulí k hlavě narozeného. Pláč přestává. Oba vyjeveně koukají kolem sebe. Něco spatří, nějakou myšlenku, zhmotněný sen. Napjatě se na to dívají a očekávají, že to přistupuje k nim. Začínají mít radost, ale ta věc je mine a přejde vedle – obrovské zklamání. Ozve se zvuk kroků, který se pomalu zesiluje, Tyte a Tate se příšerně leknou a vyskočí do pozoru. Tyte se snaží přemoci pláč, ale moc mu to nejde.

TYTE: Odejdu, uteču, zmizím! *(Tate je v pozoru a nehne ani brvou, nářek Tytův ji vůbec nezasahuje.)* Nejsem kapka v oceánu. Človíčku. *(Ozve se úder, facka, Tyte a Tate bolestí klesnou. Ozvou se další údery, na které oba dva reagují bolestí.)*

TATE *(zvedne se, lehce se usměje)*: Děkuji. *(Tyte jí spadne k nohám.)* Začalo to jednoho dne, kdy na zem spadlo bahno. Narodil jsem se v jednu hodinu ráno. Někde jsem četl, že lichá hodina porodu je pro dítě špatné znamení. Něco jako kletba. Spousta lidí pořád opakuje, že si ze svého porodu nic nepamatuje. Někdo dokonce tvrdí, že si nevzpomíná ani na věci pozdější. Hnis si často pamatuje své vyplítí. Já si vzpomínám, že jsem ležel a nade mnou se krčily tři ženy! Nikdo mi to nevěří! Není to výplod dětské duše, není to cizorodé smítko ve vyprahlém prachu! – Nikdo nikdy mi nečetl pohádky. Až nedávno jsem vyzvěděl jméno té zvláštní skupinky: sudičky... Každý je zvědavý, co mně předpověděly, co mně daly do vínku, která se na mě usmála a která se zamračila! – – – Prošly kolem mne k vedlejší kolébce... *(Tyte se zvedá, objímají se.)*

TYTE: Jen zamračení, vypláznutí jazyka nebo hrubé zbití. Jediný pohled...! A nic. *(Facka, bolest, pláč.)*

2)

Do jemné hudby se ozývá pláč malého dítěte. Tate se probudí, ale je jako náměsíčný, skoro neotevře oči. Roztahuje nohy a vkládá si tam hlavu spícího Tyteho. Probudí se a rodí.

3)

Tyte se postaví, vezme si na sebe nějakou rekvizitu, masku, znamení a ve vzpomínkách dělá otce.

TYTEM: Málem jsem si zlomil palec! Co je?!
(*Narve Tate dudlík do úst. Tam jí ho hrubě drží a dusí ji – po chvíli přestane a Tate vyplije dudel.*)
Nesnáším tě, chlapče.

TATE: Mám tě rád.

TYTEM (*něžně ho obejmě*): Máš mě rád?
(*Z jemného držení začíná přitlačovat, až to Tate bolí.*) Máš mě rád? Jdi se podívat ven do toho bordelu, do té špíny! – Promiň, spletl jsem se, promiň, pro špínu je bordel ráj! Dej si pozor, ať neutrhneš jablko! – Smrdíš! Nemyješ se?

TATE: Ne. Dal by jsi mi najíst?

TYTEM: Utrhnul jsi jablko! A to jsi nepotřeboval hada? Hade! Dáble! (*Udeří ho.*)
Přivoň si k sobě! No tak! Proč se nemyješ?

TATE: Nemám vodu... Mám hlad!

TYTEM: Nemáš? (*Vytáhne zpod postele lavór s vodou, omyje si obličej a utře se o povlečení.*)

TATE: ...mám hlad!

TYTEM: ...chlapečku můj maličkatý.
(*Objímá ho, vytáhne tvrdý rohlík a hodí s ním o zem. Tate se nehýbe.*) Prase ke korytu! (*Tate se vrhne po rohlíku.*)

TATE: Miluji tě! (*Dojí rohlík.*) Miluji tě – táto! (*Libá mu ruku.*)

TYTEM (*vylije na něj zbylou vodu z lavóru*):
Myj se! Měl bys být krásný a zamilovat se.
(*Smích, ironie.*) Snad jen to tě zachrání!

TATE: Před čím?

TYTEM: Před mnou, chlapečku!

4)

TYTE: Ležel jsem na posteli a chtěl plakat. Neplakal jsem. Pláč je opak smíchu a pokud člověk nezná smích, nemůže pojmenovat pláč. Útěk! A nebo... Možná jsem se smál! On často přicházel z věčně uzamčených dveří. Pro mě. Ano! Byl jsem zvědavý! Jednou jsem nenápadně otočil obličej směrem k té díře a ucítil prudký závan smradu. Chladilo to. Naskočila mi husí kůže. Cítit něco jiného než vůni plísňe, zkaženin a polorozloženého Azora uprostřed ložnice mě

děsilo. Bože, chvil jsem se... Husí kůže ještě zesílila. Nesnášel jsem pach přicházející z těch dveří. Ale chtěl jsem se v něm utopit! Toužil jsem po tom! Bylo to divné utrpení a já v něm pořád uměl plavat. Kdo mě to naučil? Netopil jsem se. Proč? Často, jen co otec zavřel dveře, jsem utíkal do pokojíčku a objal Azora! Jak říkal tatínek, to byla vůně pro mě. (*Tate si vezme matčinu masku, např. brýle.*)

Matko?

TATEŽ: Děťátko moje, copak, copak se ti stalo? (*Objemě ho.*) Můžete někdy, vy fracci, pochopit, že to, co způsobuje slzy na vašich tvářích, způsobí na mých jen pohrdavý úšklebek?! Váš pláč je falešný, protože je neopodstatněný. Ztichni!

TYTE: Maminko, otec mě bije!

TATEŽ: Jen to, chlapečku? Příliš tě miluji, než abych ti i já dala ochutnat to, co je příčinou mého pláče. Zabílo by tě to. Tvůj otec je odvážnější. On se ti nebojí ukázat pravdu. Učí tě životu. Děkuj mu za to!

TYTE: Kdy už dostanu poslední lekci, matko?

TATEŽ: Ani já ji ještě nedostala.

TYTE: Nebudu na ni čekat! Odejdu.

TATEŽ: Kam by jsi šel, hlupáčku? Jsi nešikovný, neohrabaný, lidé tě nemají rádi.

TYTE: Matko!

TATEŽ: Neokřikuj mě! Zkus pochopit, že shniješ!

TYTE: Hniji tady!

TATEŽ: Dokázal bys mě opustit? Co bych si tady počala sama? Bez tebe?

TYTE: Shnila bys stejně jako já.

TATEŽ: Pojď ke mně a obejmi mě!

TYTE: Ne.

TATEŽ (*vrhne se po něm a objímá ho*): Je tak těžké mi odpustit?

TYTE: Odpouští se teprve, až všechno skončí.

TATEŽ: Tady není konec. Nikde není konec! Zkusíme si ho vymyslet, ano?

TYTE (*odstrkuje ji od sebe*): Jdi pryč!
(*Dotkne se jí jednoho prsa, ona v křečích a v bolestech odskočí.*)

TATEŽ: Chlapče!!! (*Bolest ustává.*) To bylo naposled! – Zdá se ti snad všechno v pořádku? Pojď ke mně! Poslechni matku a pojď ke mně! (*Tyte jde k ní, ona mu hrubě položí ruku na své prso, příšerně ji to bolí, ale přemáhá se.*) Cítíš to? To je, chlapče, má hniloba! Odsoudila jsem tebe, odsoudila jsem všechny! Cítíš tu kouli, ten míček, to mraveniště, tu švestku, cítíš ten nádor? Prosím tě, chlapečku! Nauč se necítit. Jinak tvoje mysl zemře dřív než vlastní tělo. To je prokletí. Nenávídím tě. Nauč se necítit, máš tu nejlepsi školu. (*Silně ho udeří.*)

TYTE: Odejdu.

5)

TATE: Chtěl jsem poslechnout matku! Ale nešlo to! Jak zničit pocit, když sám vím, že už prvotní láska, láska k matce, je jediná má živá voda? Bylo mi jedno, že matka do té očistné a uklidňující tekutiny hází uhlí, kameny a hlínu. Bylo mi jedno, že kalí její barvu. Živou vodu nezkalí nic! Nezkazí ani sama sebe. Miluji svoji matku a miluji svého otce, protože oni mě učí necítit. Nenávídím svoji matku a nenávídím svého otce, protože to cítím.

TYTEM: Co víš o své matce?!

TATE: Tatínku, má tě moc ráda!

TYTEM: Tato záležitost mně je srdečně ukradená! Co víš o jejím stavu? Chcípne?

TATE: Maminka nezemře, tatínku. Matky neumírají svým synům.

TYTEM: Kreténe! Co to má v prsu za hrudku? Co to tam má za červy?! (*Chytne ho.*) Odporné! V posteli si připadám jako s vetřelcem! Ošukávám červy!

TATE: Já nevím..., něco... má...

TYTEM: Chcípne? Ty s ní!

TATE: Maminka neumře...

TYTEM: Rakovina. Modli se za genetiku.

TATE: Proč?

TYTEM: Je moje záchránkyně!

TATE: Otče?!

6)

TYTE: Všichni – tatínek často opakoval, že zemřu. Vybíhal jsem tedy na naši seschlou zahrádku pod můj strom a začal jsem prokřehlými prsty hrabat v půdě. Vnímal jsem vlhkou hlínu mezi prsty a přemýšlel, jestli je stejně jednoduché dostat špínu z mozkových závitů jako ji vyškrabat zpod nehtů. Každým dnem se díra zvětšovala. Válel jsem se v ní. Zvenku mi byla zima, zevnitř teplo a dohromady nijak. Představoval jsem si, jak mě země celého obejmě a jak se se mnou pomiluje. Přestal jsem myslet na dívky. Pomyšlení na milování s půdou mně způsobovalo mnohem větší vzrušení než kdejaká žena. Díru jsem dostatečně vyhloubil. Ještě jsem však nebyl mrtev. Při padání mých slz na zmrzlou půdu mě často napadlo, že by to byl pěkný bazén. Byl jsem živý... Topil jsem se, a stejně jsem mohl dýchat. Útěcha v milování skončila, lože bylo připravené, mé tělo ne. Začal jsem tedy hloubit další díru – hned vedle. Pro maminku...

TATEŽ (*je vysílená, částečně v bolestech*): Chlapečku...

TYTE: Maminko, půjdu s tebou! Neboj se!

TATEŽ: Kam půjdeme?

TYTE: Tam.

TATEŽ: Kam?

TYTE: Miluji modř.

TATEŽ: Kam?

TYTE: Spoustu polštářů. Budeme se po nich válet jen my. My dva. Bude nám krásně! Neucítíme tělo, protože žádné nebude. Nebudeme mít tělo! Modřiny, vytrhané vlasy, popálené ruce! Nebudeme mít tělo! A stejně se budeme válet po mracích.

TATEŽ: Kam?

TYTE: Nemusíme utíkat! Krásně jsi to vymyslel, bože. Líbám tě. Jsi nemocná, šťastná! Nemusíme utíkat. Uteče jen moje duše a tvoje dušička!

TATEŽ: Kam?

TYTE (*modlí se*): Děkuji, můj Bože, ochraniteli, že má matka dostala tak velký dar a

má v těle žebřík, hroudu, která ji dostane pryč!

TATEŽ: Kam, parchante, kam!

TYTE: Hospodine, dovol mi jen jedno poslední přání! Sešli i mně ten žebřík! Hod' po mně tu hroudu! Matko, daruj mi kousek.

TATEŽ: Dítě, blázne! – – – Kam!

TYTE: Matko! (*Chytne ji za hlavu.*) Svět bez těla, svět v prázdnotě. Nemyslet, necítit! Žít jedno velké nic! To se ti nezdá! A když! Neprobouzej se! Dej mi kousek červů. Matičko!

TATEŽ: Do hajzlu, ty kreténe! (*Pláč.*) Kaaam...

TYTE: Do nebe!

TATEŽ: Chlapečku můj –

TYTE: – ticho, nemluv už! Dej mi dar! Dej mi žebřík! Dej mi hroudu! Dej mi červy!

TATEŽ: Co blázníš, dítě, blázne! Nic ti nedám! – Chci tam být sama. Nechci tě!

TYTE: Dej mi je! (*Dlouze matku políbí na ústa, ona se vzpírá.*) Ahoj! (*Podívá se na vyčerpanou matku a dábelsky ji opět políbí. Během líbání Tyte viditelně sundává matce masku – z ní se stane Tate.*)

7)

Tyte si ještě při polibku přetočí Tate a postaví se k ní zády. Hlavu má skloněnou, pomaličku ji zvedá a během toho si obléká masku otce, zničehonic prudce zvedne hlavu – je nám jasné, že je Tatež zas Tate a Tyte Tytem. Tytem chytne Tate za krk. Jednoduše řečeno – otec načapal chlapce, jak líbá svou matku.

TYTEM: Prase! Co, co to tady... Chcípneš!

TATE: Tatínku, já vím! Zemřu! Chtěl jsem to.

TYTEM: Ty jsi to chtěl? Můžu ti být nápomocen!

TATE: Matka mně už pomohla!

TYTEM: To jsem viděl, fracku! (*Uhodí ho.*)

Prasata, chcípnete.

TATE (*mění se v Tatež.*): Kájo! Já se bránila...

TYTEM: Mě jsi omrdat nechtěla a vlastního syna ojíždíš jen tak! Chcípni!

TATEŽ: Karlíčku, lásko. Já jsem nic... – Miluj mne, miluj! (*Líbá ho, on ji hrubě osahává, až ji šáhne na prso, prudce ji od sebe odhodí, odpor.*)

TYTEM: Na to zapomeň, děvko! Chcípni, chcípni už. (*Tatež se mění v Tate.*)

TATE: Tatínku! Miluji těbe, miluji tento svět právě proto, že vy mě nemilujete!

TYTEM: Spratku (*Uhodí ho.*)

TATE (*je statečný, už skoro otrlý*): Miluji vás z nenávisť. Sbohem. (*Tate se mění na Tatež, Tytem na Tyte.*)

TATEŽ: Synu, nerozumím...

TYTE: Matičko! Nesnaž se! Jednoduše utíkáme! Napnul jsem plachty, otče! Teď stačí do nich fouknout... Paluba je veliká! Ale pro tebe už není místo! Celý můj život foukal ten vítr jen naprázdno! Teď máme plátno! Já a maminka ho zašíváme.

TATEŽ (*pláče*): Ty chceš mou smrt?! (*Změna.*)

TYTEM: Kdykoliv ti koupím šicí stroj!!! (*Smích.*)

TATE: Tatínku, my už máme ušito! Jen čekáme na ten pravý vítr, a sbohem, a bez loučení! Nezlob se na mě! Jsem špína, matka je hnida, netrp s námi. (*Mění se na Tatež.*)

TATEŽ: Ztichni, hnido! Já jsem... žena! Na žádnou loď nepůjdu, slyšíš! Nechci plout! Chci chodit tady! I když tady chodí po mně!

TYTEM: Děvko!

TATEŽ: Miluj mě! (*Sápe se na něj, objímá ho, snaží se ho líbat; on je nepřírozeně ledový, bez pohnutí.*)

Miluj mě! (*On opět nic, ona z něj s pláčem spadne.*) Tak mě zab! – – – Synáčku, pleteš se! Ty jsi na jiné lodi než já! S tímto chlapem jsem vlezla na vor a už nikdy, nikdy z něj neslezu. Nemám ani ráhno! Pluji pomalu. Vítr mi nedovolí natáhnout neviditelnou neexistující plachtu, nedovolí mně ztratit se pryč. Se mnou nepůjdeš! Příliš tě miluji! Ty sám máš vlastní plachtu: ano, značně potrhanou, ale pořád ji máš! Často na ni foukal prudký vítr, ale ona odolala!

Tvůj hurikán přijde zadlouho! Ted' ne! Až budeš mít zašité díry! Ted' ne! Nejde to! Zab mě! Nevezmu tě na svůj vor! Můj hurikán se už blíží. Ale nemá do čeho fouknout. Nemám ani látku! Synku, staň se mým hurikánem! Staň se, jen na chvíli, mou plachtou! Zab mě! *(Tytem sundává masku – stává se z něj Tyte, se strachem se blíží k matce.)* Vytrhej mi moje špinavé pačesy, vyraz mi zuby a ponič mi nohy! *(Tyte bere polštář a blíží se k matce.)* Jen touto silou dokážeš popohnat kus dřeva, jeden hloupý vor! Zab mě! Do hajzlu, osvobod' mě! Zab mě! Zab mě! Jsi krásný, synu! *(Pohládí ho.)*

TYTE: Kapitáne, šťastnou cestu! *(Začne ji dusit polštářem, ona se moc nevzpírá, umře.)*

<<I řekl Bůh Noemu: „Rozhodl jsem se skoncovat se vším tvorstvem, neboť země je plná lidského násilí. Zahladím je i se zemí. Udělej si archu z goferového dřeva. V arše uděláš komůrky a vysmolíš ji uvnitř i zvenčí smolou. A uděláš ji takto: Délka archy bude tři sta loket, šířka padesát loket a výška třicet loket.>>

(Genesis, 6, 13-16)

(Během citace z Bible se pomalu stmívá, až se úplně setmí.)

II.

1)

Tyte a Tate leží na posteli úplně stejně jako na začátku. Jediné, co se na scéně změnilo, je pozadí, ve kterém vidíme jemně osvětlené mříže – vězení.

TATE: Útěk! Prázdná rozvířená poušť, uprostřed níž stojí řada košatých stromů. Buch! Buch! Bylo by možná krásné zběsile probíhat, vlastně utíkat, utíkat tím pískem. On by se věřil! Buch! A já bych se možná utopil v bouři, udusil v prachu, shnil na písku... Buch! – – –

TYTE: Psss... Představuji si spoustu volného prostoru... Spoustu prázdná! A nic. A třeba něco!

Hlupáku! Rovná nikdy nekončící pláňka! Nic!

TATE: Jsem vítr! Pouštní vítr! Písečná bouře! Vypadám možná děsivě! Jsem! Hnízdím v těle poutníků a drtím je! Nebo spíše – oni se drtí sami.

TYTE: Jsem vítr! Pouštní vítr! Písečná bouře! Ano, vypadám děsivě, ale nejsem! Hnízdím v těle poutníků a zachraňuji je! Jsem záchranář! Vytahuji lidi z víru života a dávám jim první pomoc!

TATE: Maminko...

TYTE: Maminku jsem zachránil! Jsem na sebe hrdý!

TATE: Maminko...

TYTE: Maminku jsem zachránil!! Jsem na sebe hrdý!!

TATE: Maminko...!

TYTE: Maminku jsem zachránil!!! Jsem na sebe hrdý!!! –

TATE: Poušť...

TYTE: Oáza s vodou...

TATE: Velbloud na pevných, svalnatých nohách a já na korábu pluji pískem.

TYTE: Měl jsem rád pohádky! Jsem mořský mužík! Nemůžu se v tom písku utopit! Jsem pouštní mužík! Ten nedýchá!

TATE: Pádluji rukama a piji vodu z hlubin – čeho?

TYTE: Písek je můj bratr! Já jsem sůl!

TATE: Na tu bělobu padá sníh! Je horký! Bílá barva tmavne!

TYTE: Ne, není tmavá! Dokonce netmavne! Začíná se stmívat...

TATE: Bude jedna hodina odpoledne! Noc je daleko!

TYTE: Posunul se čas! Slunce zapadá dřív!

TATE: Lžu sám sobě!

TYTE: Ve škole mě naučili špatně rozpoznávat barvy! Toto je bílá!

TATE: Ve škole mě učili lhát.

TYTE: Bílá, bílá...

TATE: Brodím se pískem! Snažím se kopat, jak nejrychleji to jde, ale nepohybuji se!

TYTE: Mám ploutve a ty v soli nefungují!

Neexistují! Neexistují! Nemůžu!

TATE: To je bílá barva! Bílá!

TYTE: Černá, černá, černá! Brodím se, brodím se tmou!

TATE: Brodím se pískem!

TYTE: Miloval jsem ji!

TATE: Nenávidím ji!

TYTE: Dýchal jsem!

TATE: Nemůžu dýchat!

TYTE: Černá je oxid uhelnatý!

TATE: Člověk ale dýchá kyslík!

TYTE: Člověk ano!!!!!!!!!!!!!! (*V hrozné bolesti, kdy si skoro už trhají vlasy z hlavy, odskočí.*)

2)

Zničehonic se vzpřímí, jdou k sobě do dotyku, pohybují se dokonale stejně, každý pohyb společně, jednotně.

TYTE a TATE (*společně*): Jmenuji se Tomáš Stolník. Můj otec se jmenuje Karel Stolník a moje matka Jarmila Stolníková, rozená Drobná. Otec mě bil. Já zabil – matku.

TYTE: Jsem šťastný! Můj hurikán se už pomalu blíží. (*Následovně se oba dva doplňují – bez přestávky pokračují v řeči druhého.*) Jsem šťastný, že jsem –

TATE: – zabil matku? Já stál kousek od ní a díval se na tu zruinovanou sopku, která jen prosila, aby už mohla vytrysknout svoji poslední kapičku lávy. Sopky dokáží samy, vlivem nějakého tlaku, co já vím, vytrysknout! Žádný člověk k nim nemůže přijít a vytrhnout lávu ze chřtánu vlastní silou! A já –

TYTE: – to udělal! Zachránil jsem tak poslední živou kapičku! Láva má obrovskou moc – dokáže sama sebe vysušit! Matka to dělala, i když ne vlastní vinou! Zachránil jsem ji! Díky, Bože, že jsi mi to umožnil! Trpěla, ale jen díky mně netr...–

TATE: – umírala s myšlenkou, že ji zabil vlastní –

TYTE: – synáček! Pokud se na tom svém den

ode dne silícím voru otočí, uvědomí si, jak strašně mě miluje! –

TATE: – Ne! Pokud se na svém voru otočí, uvidí jen tu černou barvu, ve které celý život žila! Tak strašně bych si přál, aby tam spatřila aspoň kousíček růžové, červené, zelené, modré, fialové, žluté – prostě jakékoliv. Jen ne černé! –

TYTE: – ona si to přála také! A já ji to spl...–

TATE: – zkazil! Byl jsem jedinou její barevnou nadějí, ve kterou doufala. V posledním okamžiku jsem zčernal –

TYTE: Já zčernal a všechno kolem zbělalo! Miluje mne!

TATE: Nenávidí mne!

TYTE: Miluje mne!

TATE (*křičí společně Tyte*): Nenávidí mne!

(*Snaží se navzájem přehlásit.*)

TYTE: Bože, miluje!

(*Dostávají se do fyzického konfliktu, perou se – perou se myšlenky onoho nevyrovnaného Tomáše.*)

TYTE: Je šťastná... Udělal jsem dobrou věc!

TATE: Hospodine, odpusť, já zabil!

TYTE: Nechci se už trápit! Ztichni!

TATE: Je to pravda! Byla to vražda a já se s tím musím smířit!

TYTE: Ticho!

TATE: Jsem vrah!

TYTE: Nezavraždil jsem! Matka to chtěla!

TATE: Jsem vrah! Špína! Otec měl pravdu! Vždycky měl pravdu! Otec je Bůh!

TYTE (*odstoupí*): Ne... To, to není, nemůže být pravda! Otec je vrah...

TATE: Otec je Bůh! Já jsem vrah!

TYTE: Kurva! (*Zběsile se vrhne na Tate.*)

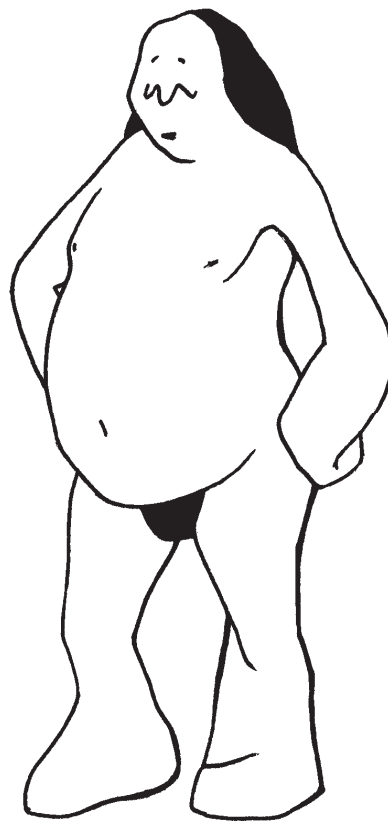
TATE: Jsem vrah... (*Navzájem se uškrtí, tma.*)

HLAS Z RÁDIA: Zprávy. Šokující událost zavraždění vlastní matky, o které jsme vás informovali ve včerejších zprávách, má své pokračování. Tomáš Stolník ze včerejška na dnešek spáchal v pražské centrální vazbě sebevraždu. Psychologové konstatovali, že jeho

osobnost byla značně nevyrovnaná a podle psychiatra fakultní nemocnice doc. Drobného se tato politováníhodná skutečnost dala reálně předpokládat. – Do brněnské ZOO převezli vzácnou pandu velkou z Pekingské zoologické zahrady. Tento nejnovější přírůstek přivítali pracovníci ZOO s velkým nadšením. Nechali se dokonce slyšet, že zmíněná Panda se stane královnou všech zoologických zahrad v republice.....

(Hlas se pomalým ztišováním ztratí.)

Konec

VENDULA BORŮVKOVÁ

Narozena 20. srpna 1977 v Náchodě.

Znamení: Lev – ohnivě, mužské.

Dále: život na vsi – kočičí královna – dále: život v Brně – dále: poezie – aktivně – dále: knihovnická maturita – dále: divadelní věda na FF MU a dramaturgie na JAMU – dále: dramatické pokusy – dále: sport – najmě horolezectví – aktivně – dále: cesty kamkoli – pohyb – rychlost – nadále feministka – nadále bohužel miluje výjimečné muže – nadále podléhá též výjimečným slovům – nadále riskuje téměř ve všem.

Kráska a Zvíře

OSOBY:

KRÁSKA

ZVÍŘE, *později* ALAN

OTEC

TÁŇA

Scénické poznámky nejsou důležité. Nepotřebuji jimi pojmenovávat konkrétní akci postavy, ani konkrétní prostředí, ve kterém se scéna odehrává. Během psaní se mi poznámky samy vytratily.

1)

Zvíře znalecky obhlíží Krásku za pultem.

OTEC: To je moje dcera. Rajský jablíčko. Už jí je osmnáct. Jakou má skvostnou zástěrku. S monogramem. Sama si ho musela vyšít. Je to princezna. Na každém prstě má pět významů... Rozkošné dítě, vzdělaná dceruška, malá hospodyňka, úspěšná sportovkyně – no ano, dělá gymnastiku, vidíte přece... Budoucí lékařka, právnička, modelka... Fatální vamp – občas, koutkem oka, ji zahlédnu vracet se z diskotéky... Kuchařka, švadlena, lektorka cizích jazyků, dokonalá budoucí matka, zdravá, dědičně nezatížená... Je to pozhledání pro jejího starého otce. Nemusí se vdávat, ale je velmi chytrá...

ZVÍŘE: Potřeboval bych někoho do auta. Průvodce. Zavírají se mi oči, slunce oslepuje. Netrefím takhle potmě.

OTEC: To je moje dcera. Dokonalá.

Srdíčko, až skončíš, můžeš si jít za námi sednout.

2)

ZVÍŘE: Ale samozřejmě že půjdeš na skleničku. Nebo na kafe. Musíme se přece seznámit. Tatínka sice k poslednímu vyhodí, ale ty si s tím hlavičku nelámej. Reorganizace, revitalizace, revoluce. Nová doba. Strašně mne zajímáš. Můžu si sáhnout na ty vlásky?

3)

ZVÍŘE: Jsi paní domu, vidíš. Všechno je tvoje.

KRÁSKA: Hezké. Děkuju.

4)

ZVÍŘE (*píše do počítače*): Já vím, že mě nesnášíš. No ano. Já tě miluju. Šíleně. Krásko! Moje peníze jsou atraktivnější, vid'. Čekaly na tebe. Držely se mě a čekaly na tebe. Jako já, Krásko.

Teď musím za obchodem, Krásko.

Jed' si třeba do Paříže. Na nákupy. Peníze máme. Máme, Krásko. Kup si kožich, boty, náušnice a mně třeba kravatu. Dáreček. Dáreček pro milého. Dobrou noc, Krásko.

KRÁSKA (*odepíše*): Dobrou.

5)

OTEC (*zaklepe a vstoupí do Krásčina pokoje, Kráska sedí u počítače a právě se odlogovala*): Krásko? Nepotřebuješ něco? Co škola?

KRÁSKA: Byl ses zeptat na tu práci?

OTEC: Budeš večeret? No, víš, mám se přeptat po prvním, byli moc ochotní, snad po prvním, Krásko, koupil jsem sekanou, dáš si se mnou?

KRÁSKA: Olga nepřišla, vy jste se pohádali?

OTEC: Krásko..., Krásko, kolik je ti let!
Krásko, na takové věci ještě můžeš mít čas.

KRÁSKA: Jestli potřebuješ peníze, Alan ti půjčí.

(*Pauza.*)

Tak dobře, ohřeju tu sekanou.

6)

ZVÍŘE (*do telefonu*): Dobrý den, Krásko.

KRÁSKA HLASOVÁ SCHRÁNKA:
Dovolali jste se do hlasové schránky...

ZVÍŘE: Ty malá bestie, ty mrcho...

HLAS Z TELEFONU: ...zanechte zprávu.
Píp.

(*Zvíře zavěsí.*)

KRÁSKA (*píše si do diáře*): V pátek s ním na koncert, v sobotu dopoledne u něho, úloha do angličtiny, v pondělí písemka, tak se učít integrály!!!

7)

OTEC: Nejdřív to bylo celkem nevinné. Obchodní partner našeho závodu. Den otevřených dveří, kde si Kráska přivydělávala v bufetu.

Nejsem si tím docela jist.

Ale Kráska má svoji hlavu. Kráska se o sebe postará.

Krásko...

Marie neměla umřít tak brzy.

8)

ZVÍŘE: Kráska je geniální. Má všech pět pé. Co jí zbývá. A padla na mne. Nemohla jinak. Osud. Osud jsou vyhlídky na život s Kráskou. Má se mnou plány. Já a Kráska jsme... dokonalá genetická informace.

KRÁSKA (*zpívá*):

Slavík do bílé růže

zaťal drápek tiše.

Ach, to bolí, můj milý,

ach, za chvíli dojdou mi síly.

9)

KRÁSKA: Alane?

ZVÍŘE: Krásko?

(*Ticho.*)

ZVÍŘE: Studená?

KRÁSKA: V duchu jsem si lásku nepředstavovala jinak.

No jistě. Nikdy to není skutečnost. Skutečnost je jen ve snech. Tak se nezlob, neprskej a smíř se s tím, že mi je to jedno. Budu tě mít ráda takového, jaký jsi. Člověk z reality. Ale ne ze skutečnosti.

ZVÍŘE: Jestli ti to dává smysl...

KRÁSKA: Smysl, to ve slovníku nebylo.

Logiku to ovšem jistě má.

ZVÍŘE: Ahá! (*Začne ji svlékat.*)

10)

ZVÍŘE: Pust' si mne do snu, Krásko, dám ti všechno, ale pust' si mne do snu...

KRÁSKA: Jak ses měl, miláčku... Co v práci, nejsi unavený...

Koupila jsem nějakého Mozarta a Beethovena, Bacha, Verdiho, Vivaldiho, můžeme si udělat hezký večer při svíčkách...

ZVÍŘE: Krásko...

KRÁSKA: Chtěla bych pozvat tatínka v neděli na oběd. Máš chuť na svíčkovou, nebo na přírodní řízky?

ZVÍŘE: Krásko, dívej se na mne, no tak, nesnášíš mě, podívej, dívej se na mne. Já chci...

KRÁSKA: Parádní smažený řízky. Jako od maminky...

11)

TÁŇA: Kamarádím s Kráskou už strašně dlouho. Fakt. Byly jsme si úžasně podobný, stejný rifle, stejný make-up... Poslouchaly jsme prostě stejný kapely a jedly stejný hamburgery,

cheesburgery a hranolky s tatarkou... Já jsem vždycky věděla, že to Kráska někam dotáhne. Teda ten Alan je fešák. A jinak taky.

OTEC: A Táničko, nešla byste někdy na kafe? Poradit mi. Kráska mi dělá starosti...

12)

OTEC: Ty se chceš k němu přestěhovat?

KRÁSKA: A není to jedno?

OTEC: Život je úžasný, že...

KRÁSKA: Nepochybně.

OTEC: Byla tady Táňa. Jak to, že je úplně normální?

KRÁSKA: Hobluješ Táňu a já se ti zdám divná. OK. (*Kráska odejde.*)

13)

TÁŇA: Chápej, táta mě neřeže, máma nemá milence, brácha nefetuje a žádnéj kluk mě nechce. Co mám podle tebe dělat?

(*Kráska pokrčí rameny.*)

Stejný rifle, stejný make-up, stejný kapely, stejný hamburgery, no tak teď bych chtěla být taky trochu stejná Kráska.

KRÁSKA: Jo, klidně.

A má rád sekanou. Ohrátou.

TÁŇA: Dík, to snad nebudu potřebovat...

KRÁSKA: Ale nedělej se. Jsi celá divá do kuchyňky, obývací soupravy, dětského pokojíčku... Neříkej, že jsi tvrdá. Kdybych to uměla, chtěla bych...

14)

KRÁSKA: Přišla jsem. Definitivně.

ZVÍŘE: Až utečeš...

KRÁSKA: Nabiju pušku, atd. atd. Jestli uteču, vezmu si ji s sebou.

(*Směje se.*)

ZVÍŘE: Tak dobře. Vzdávám se. Můžeš teď vychovávat ty mě.

KRÁSKA: Já ti nechci ubližovat, ale přestalo mne bavit hrát si na maminku a na tatínka. Mě už nezajímá nějaký svět, vzdělání, práce, mezilidský vztahy.

ZVÍŘE: Chci to, co mi patří.

KRÁSKA: Dostáváš všechno.

15)

ZVÍŘE: Nechala jsi mě v díře, dole, mezi double surround a flying effects. Já nechci. Vidíš mě vůbec? Krásko? Ty nemáš oči na dívání? Krásko.

16)

KRÁSKA: Nejdřív jsem milovala filmy. Všechny krásný herce, prince, rytíře... Potom romány. Každý den jeden paperback. Zažíraly se do mne ty věty, slova. Každý jméno voní, každý mužský jméno chutná jinak. Každý chlap chutná černě.

Pořád málo. Teď chci už jenom zavírat oči. Sny, čistý pocity. Ideální chlap existuje pod víčky.

Moje skutečnost je tratoliště vytrhaných stránek, rozsápaných filmových pásků. Vykrváceli pro mne, všichni ti hrdinové... A nestačí mi jen chodit po špičkách a pít z kaluží.

17)

KRÁSKA: Celou noc větil. Číhal na poslední pohyb malíčku. Chtěl mne chytit a vytáhnout ven. Možná za řasami cítil sevřené srdce, ale hnál se dál. Po stopě. Chceš moje sny? Oblízat a vysát? Máš ty právo na život? Lež a spi. Lež a zatínej zuby. Krev projde ústy a ztratí se. Máš bílý jazyk. Bílý a ohmataný. Pliveš jen Všeobecnou encyklopedii. Moje slova neumíš.

To slovo jsem našla ve tvém objetí. V první mužské posteli.

Je také vše ostatní tak BLEDE?

18)

ZVÍŘE: Náš nový dům. Exklusivní čtvrť. Nejdál od města. Naprosto neprodyšné. Řekni si a cokoli dostaneš. Expres zásilková služba. Nemá cenu nechávat ti auto. Co ve městě. V sobotu tě vyvezu do Paříže, do Milána... Moje bledá krásko. Máš to mít. Totální čistotu. Sto dvacet osm zdí a stěn. Jenom já a ty. Tvoje sny už mohou vystoupit ven. Teď jsem to já. Otevři oči, uvidíš jenom mě. Přes celé zorničky, jediný obraz.

19)

KRÁSKA: Táňa se rozhodla být jako já. Polyká teď statisíce malých Krásek. Jen rychle, nebo se to v krku srazí, je to také ještě otcova práce a on už se to rychle naučí, jak se dostat všem děvčátkům pod kůži. Bravo, tati. Můžeš ji zazátkovat jako starou láhev. Pošli nám zprávu po vodě, jak se máš. Ale ať se nám Táňa nezadusí ze vši té lásky.

20)

OTEC: Jsem spokojený. Nepodobá se to ničemu předtím. Pořád čekám, kdy se probudím. Musí to jít tak snadno? Holka je vlajka. Prapor vítězů. Držím ji na přídí a ženu se vstříc proudu. Půjdem ke dnu, ale co jinak. Vyjádřil jsem se přesně? Šukat kopii své dcery, to je snad nesmrtelnost, ne? Teď už přežiju všechno. I tebe, Krásko.

Sama jsi začala ztrácet krev.

To je tvoje vina!

21)

ALAN: Nejdřív to šlo. Vypadal jsem jako z časopisu, černý brýle, černý značkový džín, drahý boty, dobrá voňavka... Nebylo na mě moc vidět. Šlo to. Byznys, večírky, mladý holky... Dobrý, přesný scénář.

Kráska byla vždycky nebezpečná. Už od

začátku.

Hadrová panenka plná trnů.

22)

OTEC a TÁŇA: Nechci to tam. Nepomáhá to. Ten pavouk, odnesla si nás všechny do svého hnízdečka. Ale kde to je? Ona přeci není normální. Ve čtyřech letech měla zápal mozkových blan, v sedmi zarděnky a taky průšnice... Copak si myslí, že se nemusí žít? Proč bychom to měli dělat jenom my. Ať se taky ušpiní, ať si taky pobřečí...

OTEC: Nejdřív jsem myslel, že je to nějaká nová sekta. Dobře, říkám si, nedaří se nám zrovna nejlépe, dobře, toaster si koupíme příští měsíc, Hi-Fi věž snad dostane od Ježíška a permanentky do divadla, to máme každý rok, ne? Copak jí chybí, nová Nokia, Channel No. 5? Ne, holčička je chudokrevná. Holčička nechce na světlo. Holčička chce ležet v posteli a pouštět si před oči svoje „čistý pocit“.

23)

ALAN: Krásko, pojď, zalezeme si do té komory za koupelnou. dvakrát dva metry, je to ještě pořád moc? Vidíš ještě něco jiného než mne? Slyšíš ještě něco jiného než můj dech? Vlasy ti ostříhám a uřežu ti víčka a svážu ruce, ale teď už si se mnou nehraj. Měníme se oba, vid'. Půl já, půl ty, zůstane to tak, vid'. Zvíře cháplo a Kráska umřela a začal happy end. Come on, baby!

24)

KRÁSKA: Všichni si myslí, že nemám srdce. Předpokládám opak. Viděla jsem to schované. Až se začne stmívat a všude kolem bude zima, dlouhá zima a já budu muset pryč... Až mě můj milý vyhrabeš z mé díry a já poběžím k nejbližšímu koutu, tak to upadne první. Zčerná a spadne do sněhu, ten můj orgán. A až mě

dohoníš, chytíš do kleštiček a přicvakneš k sobě, tak to moje srdíčko už budou žrát vlci. Ne ty. Nebo nevím.

25)

OTEC: Je divná.

ALAN: Je to záhada. Proč tam vedle mě sedí, kouká se se mnou na televizi, vaří mi večeře... O co jí jde? Vy jste jí dal nějaký úkol? Nasadil jste ji na mě? Chcete se ohřát u mého super moderního krbu, v mém super moderním domku, povečeřet s námi jednou týdně super lososa v bylinkové omáčce, popít nějaké super archivní víno? Ona je tam kvůli vám, že? Jinak nevím.

OTEC: Je divná. Nerozumím tomu. Možná chtěla natahat svému starému otci nějaké zásoby na zimu, ale rychle ji to přešlo. Nemám nic z té své dcerky. Jenom její snaživou kopii. Poříd'te si taky takovou. Ráno potěší snídat u stolu.

ALAN: Kopie... Je už skoro průsvitná.

26)

TÁŇA: Božínku, jsem tak šťastná.

KRÁSKA: A co si stěžuješ? Můžeš mít všechno, na co si vzpomeneš. Já ne. Já si nevzpomínám. Já si vymýšlím. Je to jak v mlze a nepodobá se to ničemu.

27)

KRÁSKA: Někde jsem udělala chybu. Byla to jenom hra. Myslela jsem si, že to jinak nejde. Svět – jeviště – herci... Copak jsem mohla počítat s živýma lidma. Ach bože, kdo mě to měl naučit? Všechno vypadá tak jednoduše... nebo složitě, to je jedno. Jen jsem se na chvíli zasnila, myslela jsem, že to nikomu nebude vadit. Mohla jsem být zlá, protivná, já jsem si vybrala tohle... Tatínku, Alane, co mám dělat, abych se probudila?

28)

OTEC: Co jsi po mně chtěla? Krásčinu postel – prosím, ale to jsou ty dveře na konci chodby...

TÁŇA: Nechci se nikam vracet. Nechci zkoumat, na co jsem tehdy myslela. Chci teď, chci tebe, protože nic jiného si neumím představit. Chci tebe.

OTEC: Někdy se probudím a leknu se. Bojím se tě, bojím se další dcery. Kráska se možná vrátí. Vráti se ještě...

TÁŇA: Nikdy. Dívej se na mě. Žádná Kráska... nikdy... nebyla... nebude... Já nechci vzpomínat, nechci myslet na nic jiného, ale... klidně se udusím, klidně se utluču pro tebe. Nechci už překročit práh bez nitě, co mě zavede domů. Chci bezpečí, chci klid. Žádná Kráska, žádný make-upy, žádný hamburgery. Já jsem unavená. Ale já ti dám sílu, nikdo jiný. Jsi úžasný, nikdo nás neporazí a nikomu se nebudeme plést pod nohy.

OTEC: Má to ještě cenu?

TÁŇA: Dám ti všechno.

OTEC: Prosím tě, odejdi.

TÁŇA (*pauza*): Počkám.

29)

KRÁSKA: Alane?

ALAN: Krásko?

KRÁSKA: Zavři mě do té komory. Uřež mi víčka, ruce... Chci tě cítit.

ALAN: Ted' ne. Ted' chci jít na pracovní poradou. Na oběd s klientem. Podepsat smlouvu, koupit, zajít... Nedělej mi to, neprovokuj mě... Budu si tě celý den mučit, celý den. Vrátím se později. Nečekej na mě, jdi spát.

KRÁSKA: To je prosba.

ALAN: Počkám.

30)

OTEC: Táňa se mnou chce žít. Chce mít dítě, normální život. Co si o tom myslíš?

KRÁSKA: Přestaň se litovat. Je to nejlepší, co

tě mohlo potkat.

OTEC: Krásko, ty jsi přeci moje sluníčko. Nic se nezměnilo.

KRÁSKA: Proboha, neděs mě. Já doufala, že všechno.

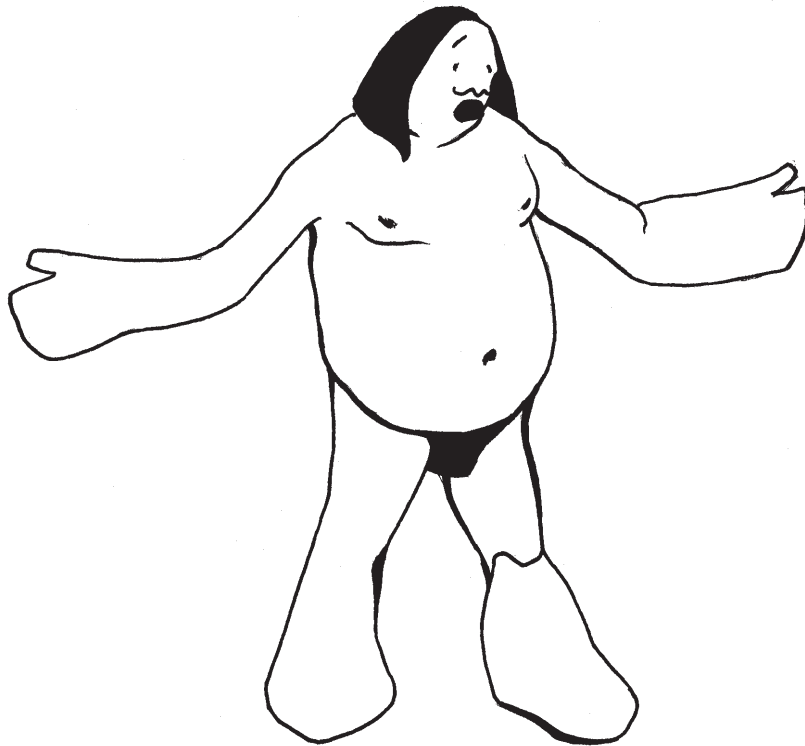
31)

KRÁSKA: Happy End. Jsem těhotná. Už nejsem Kráska-tanečnice. Už nebudu stínat hlavy panenkám. Už jsem jenom krev, maso, osud...

Já... Asi jsem přecenila síly.

Už je dobře, moje kotátko, moje princátko, moje malá růžová labutěnko...

Konec

JOSEF TUKA

Narodil se v roce 1979 v Českých Budějovicích. Když byl dítě, odmítal číst knihy. Děti jeho věku četli verneovky, mayovky a foglarovky, ale on nic. Nudilo ho to. Později své rané knižní absence litoval. Literaturu začal vnímat až v šestnácti letech. A začal tím nejtvrdějším kalibrem: FRANZ KAFKA. Na gymnáziu psal pro *Jihočeské listy* sloupky, fejetony a rozhovory. V roce 1999 odmaturoval na Biskupském gymnáziu J. N. Neumanna. Noc před maturitou nespál. Od roku 2000 studuje na divadelní fakultě JAMU v Brně, obor rozhlasová a televizní dramaturgie a scenáristika. Kouří a pořád něco píše...

At' se stane, co se stát má

(hypertragická ministory)

OSOBY:

KRYŠTOF (20 let)

TEREZA (20 let)

Byt Kryštofa.. Světla se pomalu rozsvítí, jako by to byla filmová roztmívačka. Na jevišti se nalézají několik krabic, věšák, matrace se spacákem, židle, staré křeslo, televize, plynový sporák a dveře. Vše je uspořádáno tak, aby scéna vzbuzovala dojem nepořádku. Na matraci leží Kryštof. Spí. Je od pasu nahoru nahý, ostatní zakrývá spacák. Vypadá to, že Kryštof utápí žal, protože okolo matrace stojí několik poloprázdných lahví vodky a piva a popelník s cigaretovými nedopalky. Slyšíme hudbu. Dala by se popsat jedním otřelým, ale zato trefným slovem: melancholická. Skladbu necháme hrát poměrně dlouho. Nato zmizí jak podzimní mlha nad ránem. Ozve se zvonek u dveří. Kryštof se probudí. Podívá se na hodinky. Nejprve chce jít otevřít, ale pak jen rozmrzele mávne rukou a vrátí se zpátky do pelechu. Zvonek drnčí vytrvale dál. Přesto Kryštof nereaguje. Zvonění zčistajasna ustane, jako kdyby právě vypnuli proud. Hlas venkovního zvonku ale vystřídá hlas mobilu. Kryštof poslepu našmátrá v pohozené bundě telefonní přístroj a pak si na jeho displeji přečte, kdo volá.

KRYŠTOF: Tereza!?

(Kryštof lekle vstane z matrace a jde ke dveřím. Když je otevře, ani se nepodívá, kdo za nimi stojí. Na místě se otočí a jde zpátky k pelechu, do kterého opět ulehne. Za dveřmi skutečně stojí Tereza. A v ruce má mobil. Nejprve nahlédne do pokoje, rozhlédne se, načež vejde. Zavře za sebou dveře a namíří si to rovnou ke Kryštofovi. Tereza stojí nad Kryštofem jak socha z ledu. Je překvapená jeho chováním. Mobil pořád zvoní.)

KRYŠTOF (*do polštáře*): Mohla bys to už konečně vypnout? Bolí mě hlava.

(Tereza vypne svůj mobil.)

TEREZA: Ahoj Kryštofe.

KRYŠTOF (*opět do polštáře*): Čau.

TEREZA: Přišla ti návštěva, jestli sis toho nevším'!

KRYŠTOF: Jsou skoro dvě ráno, jestli sis toho nevšímala!

TEREZA (*vyčítavě*): Ve dne jsem tady zvonila nejmíň milionkrát. Nikdy jsi mi neotevřel.

(Kryštof se posadí na matraci na způsob tureckého sedu a dá si hlavu do dlaní. Mne si tvář. Nato vykoukne.)

KRYŠTOF: Hele... Nechtěla by jsi uvařit kafe? Prosim tě.

(Tereza rezignuje, zhluboka vydechne, načež si vysvlékne bundu a pověsí ji na věšák.)

TEREZA (*ironicky*): Kuchyň je pořád tam, kde bejvala?

KRYŠTOF: Jo.

(Tereza vyndá z jedné krabice dva hrníčky, balení kávy a lžičky. Krabici obrátí dnem vzhůru, což jí poslouží jako stolek. Vybalené věci úhledně rozestaví. U plynového sporáku nahlédne do konvice, jestli je tam voda. Pak hledá sirky, které jsou k nenalezení. Mezitím na sebe Kryštof navlékne tričko. Z kapsy u kalhot vytáhne krabičku s tabákem, vyjme jednu cigaretu a připálí si. Tereza opustí kuchyň, přijde ke Kryštofovi. Kryštof jí gestem nabídne cigaretu. Tereza jen zakroučí hlavou.)

TEREZA: Asi ti to kafe zaleje horkou vodou z vodovodu.

KRYŠTOF: Aha. Jasně.

(Kryštof dá Tereze sirky. Tereza odejde zpátky ke sporáku a zažehne plamen. Nejprve se jí to ale nedaří. Kryštof se posadí do křesla. Krabičku s cigaretama pohodí vedle něj.)

TEREZA: Taky bys moh' už za tu dobu, co spolu chodíme, vědět, že nekouřím.

KRYŠTOF: Promiň. Zapomněl jsem.

TEREZA: Tak taky nezapomeň, že se dneska v noci mění čas.

KRYŠTOF: Von se mění čas?

TEREZA: Jo. Vo hodinu dozadu.

(Tereza se vrátí z kuchyně. Ještě jednou si prohlédne Kryštofův pokoj.)

TEREZA: Ani se neptám, jak se máš.

KRYŠTOF: Tak se zeptám já. Jak se máš?

TEREZA: Telefony nebereš. Na dopisy neodpovídáš. Co je s tebou?

KRYŠTOF: Já se zeptal první.

TEREZA: Jak mi asi může být? Pro mě to byla věčnost, co jsme se neviděli.

KRYŠTOF: Já jsem ti chtěl už každým dnem zavolat. Vopravdu, věř mi. Sám jsem cejtil, že tě potřebuju slyšet, vidět a taky ti něco říct.

TEREZA: No... To jsou ty samý důvody, proč jsem tady. Vidět tě, slyšet tě a taky ti něco říct. Hlavně ti něco říct.

KRYŠTOF: Kdo začne?

(Mezi Terezou a Kryštofem nastane rozpačité ticho.)

TEREZA: Tak si hodíme korunou.

KRYŠTOF: Taky řešení.

(Tereza vykročí k věšáku, na kterém visí její bunda. Z kapsy vytáhne drobné mince, přebírá je, nakonec jednu vybere. Kryštof vstane z křesla, odloží cigaretu do popelníku a zastaví se až u Terezy.)

TEREZA: Panna nebo orel?

KRYŠTOF: Panna.

(Jakmile to Kryštof dořekne, Tereza vyhodí minci do vzduchu. Minci ale chytí Kryštof, po dopadu ji přehodí z dlaně do dlaně a pak se podívá na rozsudek náhody.)

KRYŠTOF: Orel.

(Tereza chvíli váhá. Zprvu nemůže najít ta správná slova. Vezme tedy Kryštofovu ruku a přitiskne ji ke svému břichu. Toto gesto dodá Tereze sílu. Tereza pohlédne Kryštofovi do očí.)

TEREZA: Čekám s tebou dítě.

(Kryštof se této zprávy lekne. Vysmekne ruku z Terezina sevření, otře si ji o kalhoty, jako kdyby se právě ušpinil a udělá několik kroků dozadu. Prohlíží si ruku, kterou se před chvílí dotkl embrya.)

KRYŠTOF: Byla jsi na testech v nemocnici?

TEREZA: Ne. Testy jsem si koupila v lékárně. Udělala jsem si je doma na záchodě. Byly pozitivní. Je to zvláštní, ale chvíli, kdy se dozvim, že mám v sobě druhé život, jsem si představovala vždycky jinak.

KRYŠTOF: A víš určitě, že to máš se mnou?

TEREZA: Co tím myslíš?

KRYŠTOF: Víš to určitě nebo ne?

TEREZA: Jo. Seš to ty. Od té doby, cos mi to udělal v tom autě, jsem s nikým jiným nic neměla. A i kdyby – tak by se mi nemoh' nikdo divit, protože jak ses ke mně tenkrát choval, tomu se, Kryštofe, říká znásilnění.

(Kryštof si vjede rukama do vlasů.)

KRYŠTOF: Kdybys tehdy bejvala zticha a pořád mi něco nevyčítala, mohlo to všechno dopadnout úplně jinak. Bylo toho moc. Píchli jsme dvacet kilometrů k nejbližšímu městu a přšelo, jak v apokalypse. A do toho ty tvý kecy. Nejsi chlap, jsi srab, za nic nestojíš. Tak se nediv, že to tak dopadlo.

TEREZA: Já vim. Ale ta tvoje póza mrtvého brouka, to se už nedalo vydržet. To mlčení, tvůj nezáměr, to nebylo jen v tom autě. Trvalo to dny, tejdny, měsíce. Byla jsem z toho nešťastná. A abys ten můj smutek neviděl, abys neviděl, že jsem taky zranitelná, tak jsem se chovala jako megera. Takovýho jsem tě neznala.

KRYŠTOF: Ani jsi mě poznat neměla.

TEREZA: To neříkej. Já... S nikým jiným bych dítě nechtěla.

KRYŠTOF: Takže ty si to chceš nechat?

(Tereza zakývá hlavou na znamení souhlasu.)

TEREZA: Já tě miluju, Kryštofe. Ať se stalo, co se stalo.

KRYŠTOF: Ať se stalo, co se stalo? Myslim, že by se spíš hodilo říct: Ať se stane, co se stát má.

TEREZA: Tomu nerozumím. Souvisí to nějak s tím, co mi chceš říct?

KRYŠTOF: Jo. Může to změnit spoustu věcí, o kterých sis předtím myslela, že jsou definitivní.

TEREZA: Dobře. Poslouchám tě.

KRYŠTOF: No... Víš... Věci se maj tak, že... No...

(Kryštof rezignuje na slovní sdělení. Místo toho, udělá několik kroků k matraci, vyndá z kapsy pohozené bundy papír a podá jej Tereze. Tereza od Kryštofa papír vezme, rozloží jej a sama pro sebe přečte. Když dočte, upustí papír na zem. Tereza se rozejde ke křeslu, u kterého leží krabička s cigaretami. Vezme krabičku, vyndá jednu cigaretu a připálí si. Nato se Tereza usadí v křesle. Kryštof pozoruje Terezino chování.)

TEREZA: Jak dlouho to víš?

KRYŠTOF: Dva tejdny.

TEREZA: Proto ses celou tu dobu neozval?

KRYŠTOF: Jo. Potřeboval jsem si to urovnat v hlavě.

TEREZA: A teď je to lepší?

KRYŠTOF: Ne. Je to mnohem horší. Když se člověk dozví, že je HIV pozitivní, první, co ho začne bolet, je duše. A ta duše bolí víc, když ještě ví, že nakazil někoho jinýho.

(Tereza se rozesměje smíchem d'ábla. Asi si právě uvědomila, že ve své podstatě umírá. Kryštof má svěšenou hlavu. Stojí jako na hanbě.)

TEREZA: Aspoň vim, co mě čeká. Protože... Protože moje krev nakazila moje dítě.

KRYŠTOF: Naše dítě.

TEREZA *(naštvaně)*: To je dojemný. A kdo nakazil tebe? Kdo to byl? Jaká kurva?

(Kryštof se posadí na židli.)

KRYŠTOF: Vzpomínáš si, jak jsme tenkrát ve Vertigu oslavovali Filipovy narozeniny?

TEREZA: Jo.

KRYŠTOF: Když jsi odešla, seděl jsem pak na baru. Popíjel jsem Colu. Nic víc, vopravdu! Klábosil jsem s kamarádama, s barmanem. Znáš to, ne? Vtom se ke mně připlét nějaký chlap. V životě jsem ho neviděl. Neměl jsem z něj dobrý pocit. Připadalo mi, že se vnucuje. Byl prostě divnej. Chtěl jsem se toho chlapa zbavit, a tak jsem šel naházet nějaký mince do jukeboxu. Když jsem se vrátil, ten chlap už na baru nebyl. Byl jsem jen rád. Sed' jsem si a začal dopíjet tu Colu. Potom se mi začala motat hlava, hučelo mi v uších. Cítil jsem se všelijak. Šel jsem teda na záchod, abych se voplách' studenou vodou. Tam mě někdo praštil po hlavě. Probral jsem se v zamčený kabině s rukou namočenou v hajzlu. Měl jsem pocit, že mi to někdo udělal, že mě někdo znásilnil. Asi to byl ten chlap z baru, asi mi dal něco do té Coly. Nevim. Každopádně jsem šel za tři měsíce na HIV testy. A výsledek sis před chvílí přečetla.

TEREZA: Proč jsi mi o tom neřek'?

KRYŠTOF: Nechtěl jsem, aby jsi se to dozvěděla. Víš, je to strašně ponižující pocit. Je to jako kdyby ses na sebe dívala do zrcadla a tvůj vlastní odraz na tebe plival. A něco mi říkalo, že by to bylo ještě horší, kdyby to věděl někdo druhý. Doufal jsem, že ty testy budou negativní. A že pak na všechno zapomenu.

TEREZA: Takže, tenkrát v tom autě...

KRYŠTOF: Ruply mi nervy. Už jsem to nemoh' vydržet.

TEREZA: Byla to moje chyba. Vlastně si za to můžu sama.

KRYŠTOF: Ne, to ne. Měl jsem ti o tom říct. Nejhorší je mlčení. Ted' to vim. Ale to už je pozdě.

TEREZA: Všechno se to zbořilo jak hrad z písku.

(Mezi Kryštofem a Terezou nastane ticho. Kryštofův mobil oznámí doručení SMS zprávy. Kryštof vstane ze židle, vezme mobil, nalézající se vedle jeho pohozené bundy, a posadí se na matraci, přečte si SMS zprávu.)

KRYŠTOF: To byl Filip. Někde zase slaví.

Prej abych si užil noc, která je vo hodinu delší.
Píše: Noc je ještě pořád mladá.

(Tereza vstane z křesla a přisedne si ke Kryštofovi.)

TEREZA: Kryštofe? Co budeme dělat?

KRYŠTOF: Co budeme dělat? Pudeme spát.

(Kryštof a Tereza si lehnou na matraci a přikryjí se spacákem. Dvojice se svine do klubíčka.)

KRYŠTOF: A až se ráno probudíme, třeba zjistíme, že to všechno byl jen zlej sen.

TEREZA: Anebo že tahle chvíle vůbec nebyla. Víš, jak se ty ručičky hodin posunuly dozadu. Takže se tím tenhle příběh ztratil v čase.

KRYŠTOF: Dobrou noc.

(Kryštof políbí Terezu.)

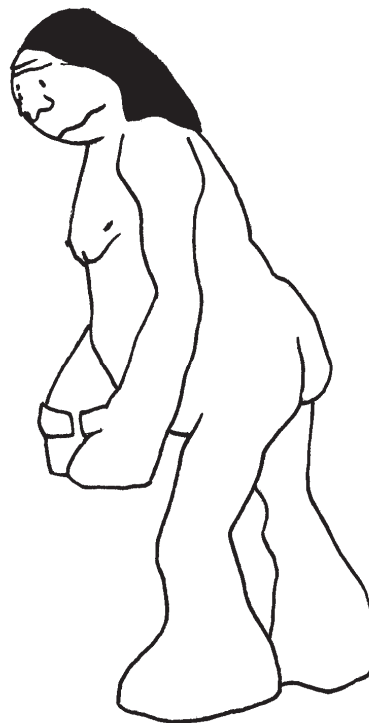
TEREZA: Dobrou noc.

(Ozve se hudba. Ta samá jako na začátku. Objeví se jak podzimní mlha nad ránem. Světlo pomalu ustupuje ze scény. Jako by to byla filmová zatmíváčka. Zůstává jen kužel světla dopadající na krabici, na níž se nalézají hrníčky s nezalitou kávou. Nato zmizí i kužel světla. Tma.)

HLASY ZE ZÁKULISÍ: Necítíte něco? Jako by to byl plyn. Počkejte nezvoňte, aby to nebouchlo! Co blázníte, vždyť je v celým baráku zavedenej svítiplyn. Haló!? Otevřete! Slyšíte!?

(Slyšíme domovní zvonek a bouchání na dveře.)

Konec

JOLANA KUBÍKOVÁ

Narodila se v Praze, žije v Brně.

Vlak

OSOBY:

MUŽ D hraje PRŮVODČÍHO

MUŽ V hraje JÁCHYMA

ŽENA L hraje MARIÍ

ŽENA P hraje DOLLY

1)

Nádražní čekárna, v pozadí věšák. Postavy už při příchodu diváků sedí na scéně.

MUŽ V (*sedí na kufru, před ním tiká metronom, u nohou mu leží vaříč*): Doleva nebo doprava? Samozřejmě doprava! Dopravní uzel představuje stejnou jistotu jako kravata na krku spolehlivého úředníka. Kdykoli mám volnou chvíli, chodím do čekárny, abych byl přímo u zdroje a nic nepropás. Aby mě nic nečekaného nezaskočilo, týdně si načekám desítky solidních hodin do foroty. Život musí mít řád. (*Pauza, jen zvuk metronomu.*) Jakmile zasyčí pára přijíždějícího expresu, vybíhám na peron vařit kávu. Už čtyři roky sladím přesně pět cukrů. Příští rok mě čeká malé jubileum: pět let a pět cukrů... (*Na zvuk budíku vytáhne hrneček, bere vaříč a kufr, slyšíme příjezd expresu; Muž V se před odchodem otočí a vysvětluje.*) Pravidelnému cestujícímu podávám vlakovým okýnkem vaříč. Ve stejný okamžik odpojuje holicí strojek a zapojuje můj ohřívač. Na oplátku mu házím kávovou pěnu na tváře a on se, už zase za jízdy, holí. Krásná souhra!

(*Jde na peron, je slyšet hlášení z amplionu.*)

MUŽ D (*sedí v klobouku na kufru, vyrábí papírové růže, občas vytáhne sešitek, cosi si запиše, po chvíli to vygumuje a sešitek zase zandá. Tuto činnost neustále opakuje*): Píšu obyčejnou tužkou, dá se vymazat. Píšu, a hned mažu. Pak pročítám vymazaný sešity. Pořád mám co dělat. Píšu, mažu a čekám vás. Vygumoval bych pro vás pěknou básničku. Uklonil bych se a šel. Nic víc. Přisahám.

Nosím kvůli vám klobouk. Až se jednou otočíte, schovám si pod něj vaše úsměvy.

Čekám vás. (*Dlouhá pauza.*) Pro dnešek padla, do papírnictví cesta daleká... (*Popadne kufr a nahází do něj všechny růže, až na jednu.*) Počkám vás zase v úterý... (*Růži položí na scénu a odchází.*)

ŽENA L (*pohrává si se třemi pomeranči*): Do nádražní čekárny chodím obden. Zítra nepřijdu. Přijdu pozítří. Ostatní si rádi vyrazí do kavárny, do cirkusu, na návštěvu a tak, ale já chodím sem. Tady nikomu nepřekážím a plním přitom úkol. (*Vytáhne hřeben a kapesní zrcátko.*) V čekárně, aby měla smysl, musí vždycky někdo sedět. A to jsem já... (*Podívá se na sebe do zrcátka.*) V půl sedmý opouštím byt, od sedmi do desíti tady v klidu posedím, trochu se upravím a tak... V deset přijíždějí první rychlíky, hala se zaplní, už tu nejsem zapotřebí, беру kufr a odcházím domů. (*Vytahuje jelení lůž.*) Do oběda vybaluju a odpoledne vzpomínám na hlášení z amplionu. Než si zopakuju, který spoj měl zpoždění a tak, jdu spát. Takové plné dny jsou pro mě svátek. (*Vytáhne cigaretu.*) Jindy nekouřím. Aby nezevšedněly, chodím sem obden. Zítra nepřijdu. Přijdu pozítří. (*Zapálí si, tma, hlášení z amplionu.*) Žena L nechá všechny věci kromě kabelky v čekárně.)

2)

Nádražní čekárna, věci z předchozí scény. Se čtyřmi chlebníky přichází žena P.

ŽENA P (*zklamaně*): Tady nikdo není? Pak se

ale nedá hrát... (*Krokuje jeviště jako terén pro hru.*) Půl třetí! Ano, jednou denně v dosti nevhodnou dobu udeří půl třetí. Zničehonic. Pod pás. (*Oklepe se.*) V půl třetí víckrát nepřijdu. To zásadně odmítám! Jsem obletovaná žena! V jednom kole! Jdu na dračku!

(*Laškovně.*) Já jdu. Mám? Ale nebojte se, já se včas vrátím. Pa! (*Zvuk z amplionu.*)

3)

V nádražní čekárně sedí žena L stejně jako první den a stejně jako první den se trochu dětsky upravuje, překvapí ji příchod ženy P.

ŽENA P: Kdybyste použila zrcátko, zjistíte, že tu nejste sama. (*L uvidí P v zrcátku, rychle ho zaklapne.*)

Pořád jsem tady, mě se nezavíte.

ŽENA L: Zrcadla šidí.

ŽENA P: Máte to těžký? (*Žena L si chce zapálit, žena P ji zezadu nabídne zapalovač, žena L raději cigaretu vrátí do tašky.*)

ŽENA L: Co? Kufr nebo život?

ŽENA P: To je dobrý! Kufr nebo život! (*Je slyšet výstřel a zvuk tříštícího se zrcadla.*)

Co vlečete?

ŽENA L (*dává si tašku do kufru*): Jenom zlomky, celek se dneska dává těžko dohromady. (*Těžce zavírá i kufr.*) Osminku másla, čtvrtky, polobotky, přetržené celofán...

ŽENA P: Tak sedmičku bílýho nenesu, ale mám štěstí. Padají mi šesky. (*Pošle po zemi směrem k L švestku, L se uchichtne a snaží se přistrčit si zakutálenou švestku nohou.*) Nevím, kolik je hodin. Nezeptala jste se mě, takže jsem se nemohla podívat na hodinky. Sama sebe se na nic neptám a kolik je hodin, to už vůbec ne.

Možná byste si ještě stihla koupit noviny na cestu. (*Je slyšet výstřel jako na startu.*)

ŽENA L: Já nikam nejedu.

ŽENA P: Každý druhý dnes stojí frontu, musíte se zařadit a vyslovit přání, než paní trafikantka spustí okýnko. Pak sjede gilovina a na dlažbě se válí hlavy outsiderů, kteří si včas

nesehnali časopis...

ŽENA L: Jen dělám, že čekám.

ŽENA P: Tolik písmenek, a kdo je nepřečet, nemá nárok!

ŽENA L: Ale já jsem byla donedávna abonentkou všech ženských časopisů. Chodily mi pravidelně do kastlíku. Pan pošťák byl šikulka. V pondělí Tina, v úterý Vlasta, ve středu Katka, ve čtvrtek Betyнка, v pátek...

ŽENA P (*pohoršeně*): Prasák!

ŽENA L (*se otočí*): Prosím?

ŽENA P (*tlumeně*): Prasák...

ŽENA L (*pobaveně*): Proč máte tolik chlebníků?

ŽENA P: Čekám na spojence. Komu je pověším na krk, ten se mnou musí hrát. (*Jde s chlebníkem k L, dá jí do něho švestku.*) Jste první. (*Vytrhne jí zpod nohou kufr.*) A jsme na tom stejně! Fifty fifty. Tutti frutti. Deci deci.

ŽENA L: Tůdle nůdle. Třesky plesky. Hromy blesky. (*Soupeření na kufrech, L vyhraje.*)

Bloumáte po nádražích, lovíte náhodný kolemjdoucí a doufáte, že si s váma na chvíli zahrajou a pak zas půjdou dál jakoby nic, jen tak?

ŽENA P: A co mám dělat?

ŽENA L: Já nevím. Uspořádejte třeba seznamovací večírek, nebo si zahrajte na schovávanou. Až si nahnete boha a alkoholu, deci deci, možná se najdete!

ŽENA P: Tak jinak. Představte si, že někam jedeme. (*Změna hlasu na podmanivý, v podkresu hudba Pata Mattiniho.*) Představte si, že někam jedeme... Obklopení společníky, nabíráme směr... Zapomeneme na všechny trampoty, co říkáte? Ujedeme starostem, zůstanou daleko na nástupišti... Vypadáte dost mizerně, vykořejeně, tak naskočte do teplá vlaku. Sbalíme saky, paky, pár švestek... No vážně... Před vámi jsem zastavila dva muže. Zrovna někam spěchali: jeden na kávu, druhý do papírnictví. Jednou se ale vrátit musí. Počkáme na ně společně, ano?

ŽENA L: Radši půjdu.

ŽENA P: To nepůjde. Spadly závory. (*Z obou stran přiskočí Muži D a V.*) To byly fofry.

Gratuluju! Právě jste přistoupili! (*Hodí mužům chlebníky.*) Každému připadla jedna role! Hra začíná. Kupé!

(*Hudba, postavy vstupují do hry. Pak pustit hukot vlaku.*)

4)

DOLLY: Dobrý večer. Je tady volno? I kdyby ne, stejně neodejdu! To máte marný! Předem prohraná partie! Panna! Vždyť jsem to říkala... Já nejsem dobrá partie. Potřebuju si udělat v hlavě pořádek a nesnáším, když mě někdo pozoruje. Zvlášť mužský... pohled mě znervózňuje. Zaplétá se do vlasů, svléká šaty, hoblují křivky, prosekává se houštinami mých zábran, zařezává se do lýtek. (*Spadne z kufru.*) Káci mě v kolenou, padám korunou dolů... Už nejsi královna, ale podřatý peň... pařez. Místo letokruhů vrásky výčitek a smůla mi teče po prstech. Jsem v háji..., a to nejen v máji, Hynku, borovou vodou si budu čistit rány, zavánět průšvihem, Jarmilo, dokud nezestárnu v babu Jagu a neobrostu mechem a kapradím. Co to vykládám za pohádky? Co to povídám? Co to povídáš? Co jsem to chtěla? Á, pohádky... Panna a netvor. Otvor. Panna a orel. Karel. Otvorem vnika netvor. Vrabec. A vůbec! Ne... Otvorem vnika... dravec!

5)

DOLLY (*tiše*): Dravec... dravec...

JÁCHYM: Omlouvám se, že ruším, ale pohádali jsme se s manželkou ve vedlejším kupé. Baba.

DOLLY: Jaga?

JÁCHYM: Ne, jmenuje se Heda. Technická inženýrka, sto padesát centimetrů malosti, abstinentka radosti, značka: nuda! Vydržíme spolu tak dvě zastávky (*podá Dolly nezúčastněně svůj chlebník*), ale pak přijdou slepé koleje, připoje, odpoje, nápoje, tlampače smířlivých slov, čekárny marností!

(*Zpívá.*) Mám rád Josefinu. Hezky se směje a

válí sudy, totiž kotouly.

DOLLY: Komu to zpíváte? (*Skočí na něj.*) Jste pěkný ptáček...

JÁCHYM: Promiňte, nějak jsem se rozjel, ale vlaky mě vzrušují! Zelené, modré, osobní, neosobní, za okny letí krajina, svačíte na sklápěcím stolku, z peronu se line vábivá píseň „Horké párky, horké...! Horké párky, horké...!“ (*Dolly za ním leze jako pes, pak se přidá k jeho trsání a zatlačí ho na kufr.*)

DOLLY: Máte své místenkové sedadlo...

JÁCHYM: ...máte se oč opřít...

DOLLY: ...na chvíli někam patříte...

JÁCHYM: ...život je výlet..., vytržení (*snaží se vyprostit ze sevření, až se mu to podaří*), plácačky se zvedají... (*Vstane, přehodí si Dolly kolem těla a zvedne ruku.*)

DOLLY: Co to plácáte?

JÁCHYM: Červená stát! (*Pustí Dolly na zem, jen se na moment otočí a hned pokračuje.*) Zelená jet! (*Dolly mu projíždí mezi nohama.*) Na konci každého tunelu zahlédnete světlo a novou naději na lepší příští. Na tu dlouhou pouť labyrintem výhybek a lstí vám přidělí průvodčího. (*Dolly se mu jemně otře nosem o ruku.*) Pane průvodčí... Pane průvodčí... (*Těká očima, jemně vyproští nohu z Dollyna sevření, cítí podivnost situace.*)

DOLLY (*zadrží ho za nohavici*): Průvodčí docela ujde... Zahlídla jsem ho v chodbičce.

Modrá uniforma, na klopě výšivka České dráhy, rázný krok, bystré oči... (*Jáchym ji pohládí jako psa.*) Proti vám eso!

JÁCHYM: Kulový! Proč teda nejedete po průvodčím a vozíte se na mně? Co? To by se vám líbilo... Cvaký cvaký cvak... Sanice kleští prohryznou lístek a vy skousnete svoje trápení. Cvaký cvaký cvak... Na dráze je blaze, co? To jsou jízdy!

DOLLY: Vlakem jezdí pěkný padavky... Buď balík – pozor sklo, nesahat – anebo courák nemotornej! Čekáte věčnost, než zastaví v první díře! Vozí si zadek, a skutek utek! Mě přitahuje les! Nejdřív je panenský, ale pak se do něj zaklesnou dřevorubci a plení a plení a plení...

(Jezdí mu prsty ve vlasech.)

JÁCHYM: Chápu, že máte slabost pro muže bez servítků, přesto mi vaše hrubosti nejdou pod fousy. *(Prudce ji odmrští za bradu.)*

DOLLY *(procedí mezi zuby)*: Holobrádku! *(Jáchym odchází, Dolly ho zadrží.)*

Moment! Žena je horizontála, země *(Jáchym začíná rezignovaně předříkávat: země, město, rostlina, zvíře...)*, očekávající nekonečno, a muž vertikála, slunce, pod jehož paprsky země *(Jáchym znovu naváže: země, město...)* rozmrzá, otvírá se, puká... Jenže vy nejste žádná vertikála, ale mimoběžník, trojúhelník bez výšky, kružnice bez středu! A takový čísla jako jste vy – nuly – se patří vykácet!

JÁCHYM: Dřevo!

DOLLY: Klacku!

JÁCHYM: Poleno!

DOLLY: Pařeze!

JÁCHYM: Rašple... neotesaná!

DOLLY: Musím si odskočit. *(Bere si chlebník a na odchodu utrousí.)*

Impotente...

JÁCHYM *(mává jí)*: Buďte sbohem, lesní žínko, nymfo... manko!

DOLLY: Jsme spolu ještě neskončili, Rumcajsi.

(Zvuk vlaku, přestavba kupé.)

6)

Vstoupí L., která představuje Marii.

MARIE *(v teplákové soupravě)*: Hezké odpoledne vespolek, opuštěný muži.

JÁCHYM *(čte noviny)*: Nebuďte jízlivá! V jiné soupravě *(Marie povzbudivě pohlédne na svůj úbor)* – vlakové – mi na modré manšestrové sedačce v rytmu tadadadata-tadadada ujíždí má láska... Jmenuje se Josefína...

MARIE *(sedne si vedle Jáchyma, Jáchym si zhnuseně poodsedne)*: Tak se hned nedurděte! Tklivé moll *(tleskne mu před očima, jako když chytá mola)* by vám sedlo líp.

{druhá varianta Mariiny promluvy: Mám se

teda převlíct?}

JÁCHYM: Taky jste si na mě zasedla? Vstaňte, radím vám dobře, ve vedlejším kupé mám ženu! Hedu! Má ránu! *(Výstřel.)*

MARIE: Tak to je pecka! *(Výplivne pecku švestky, kterou právě slupla.)*

Jenže jsem prošla celý vagon a žádnou technickou inženýrku, sto padesát centimetrů malosti, toho času v roztržce, jsem nenašla.

JÁCHYM: Není divu. Před váma by se i ten nejlínější mlok vymrštil do pangejtu. Se na sebe podívejte...

MARIE *(dívá se na sebe do zrcátka)*: Nebudu vás rušit, uvidíte. Jak bych mohla! Naopak!

JÁCHYM: Naopak rušíte...

(Tleskne jako předtím Marie.)

MARIE: Vy nevíte, o co přicházíte! Jako starostlivá žena vám ušetřím nějakou tu radu, zapíšete si ji za ušiska a život pro vás bude přehlednější, zítřek zářnější. Vykročíte mu vstříc s úsměvem na líci, kupředu levá, pochodem v chod!

JÁCHYM: Marš z mého kufru! Ale okamžitě!

(Pauza.)

MARIE *(odejde na jiný kufr)*: Život je pes.

JÁCHYM: Hůř! *(Přechází ve vytí.)*

MARIE: Máte pravdu, život je hot...(ový peklo).

JÁCHYM: ...dog ...dog ...dog!

MARIE: Neštěkejte na mě. V mládí jsem utržila nejeden rafanec. Muže jsem musela škrtnout ze svých dnů i snů. Koupila jsem si kalendář s obrázky koní, abych se v jejich věrných očích zklidnila. A skutečně: Nasedla jsem do sedla ničím nerušených týdnů, pam-pa, pam-pa, pam-pa...

JÁCHYM: Trochu nevyčvátaná nebudete? Co to do vás do obou vjelo? Jedna pořád „dřevorubci, kácej mě, ať lítaj třísky“ a vy zase „psi, koně, pampa...“ Co jste vůbec zač, prosím vás?

MARIE: V pondělí odpoledne chodím do bia. Vadí mi večerní sály zaplněné hlučnými lidmi. Divně se smějí, jako by se smáli mně... V úterý

pletu šály, dávám je pak sousedkám. To víte, snažím se zaháčkovat, jak se dá... (*Zrozpačítí, natáhne ruku po kufru, jako by chtěla odejít.*)

JÁCHYM: Ve středu...

MARIE (*s povděkem si jde sednout k Jáchymovi*): ...se dívám z okna na ulici, ve čtvrtek bedlivě pročítám kulturní přílohu a zaškrťávám si film na pondělí. Ve čtvrtek, to už jsem říkala... V pátek vysedávám v parku a v sobotu lepím laskonky. (*Las-kon-kové intermezzo*). Na sladký jako na vějičku chytám dekadentní páry, které si potřebují obalit cukrem nervy. To víte, křupy křup do perníčku, to dělá divy. Nemáte taky chuť? Takový prevenční vzorek nosím stále s sebou. (*Ze svého chlebníku vytáhne perníkové srdce.*) Posлуžte si!

JÁCHYM: Rád. (*Rozlomí perníkové srdce vejpu.*)

MARIE: Zlomil jste mi srdce.

JÁCHYM: Nerad.

MARIE: Tolik drobků! Tolik zlomků! Tolik písmen v časopisech!

JÁCHYM: Chtěl jsem se podělit.

MARIE: No tak si aspoň kousněte...

JÁCHYM: Snad abych neurazil... si o váš perník zuby.

MARIE: Šašku! (*Vytrhne mu srdce a jde si sednout na zadní kufr.*)

JÁCHYM: Nemyslel jsem to zle. Hloupě se bráním... Nezlobte se. A co v neděli?

MARIE: Ale, ale, ne tak zhurta! Zhurta, zhurta do johurta! Tváříte se jako nedopečený lívanec, jako syrové vosí hnízdo a přitom mě popichujete! Prej a co v neděli? Jestli jako mám čas? Tak já vám to teda povim: mám! Ham! (*Skočí na Jáchyma, trapná pauza.*)

Tolik let klušu sama, ale věčně se to vydržet nedá! To po mně nemůže nikdo chtít! Občas potřebuju vlídnou ruku kočího (*vezme Jáchymovi jeho ruku a přilípne si ji na zadek*), aby mě pobídl (*pobídne ho jako koně*), poplácal, polaskal... Laskonko! Preclíčku, koblížku, dortíčku, pusinko...!

JÁCHYM (*prudce zastaví pohyb*): Obávám

se, že jste mi špatně rozuměla. Ptal jsem se vás, co děláte o nedělích všeobecně...

MARIE: Aha... (*Jáchym ji krkolomně pokládá na zem, vyměňují si při tom omluvné repliky: pardon, promiňte...*) O nedělích se všeobecně dívám na pořady zemitého Přemka Podlahy. Náruživě mi šeptá recept na příští sobotu! Vyhodit žloutky, rozšlehat bílky, rozdrtit skořici, pokapat citronem, zakvrdlat. Nechat uležet...!

JÁCHYM: Vstaňte... (*Marie zatvrzele kroutí hlavou.*)

Ať ty dobroty, co jste ukvrdlala, zespod nepřipálíte.

Šup!

(*Marie se mu zavěsí kolem krku a odmítá vstát.*)

No tak... (*Zvedá ji.*)

Příště pojedu s heverem... Taková nezbytná pomůcka... se šikne.

(*Vstoupí Dolly.*)

DOLLY: Už jsem zpátky (*Jáchym si z rozpaků začne hekticky přehazovat Marii kolem těla*), mě se hned tak nezavíte! (*Pohlédne zděšeně na Jáchyma a Marii.*) Chcete snad říct, že jste využil oslabení domácích a skóroval?!

JÁCHYM: Skóro! Vlastně se nic nestalo...

MARIE: Evald Schorm?

JÁCHYM: Už zase skáče přes kobylince...

MARIE: Karel Kachyňa?

JÁCHYM: Držím ji ve svých opratích...

DOLLY: To natočil kdo?

JÁCHYM: Já.

DOLLY: Pěkná konina...

JÁCHYM: Nejdřív si ji musíte pustit. (*Pustí Marii na zem a odchází.*)

DOLLY: Počkejte! (*Hodí mu prudce pomeranč.*)

JÁCHYM: To byla šlupka! (*Loupe pomeranč.*) Trochu voškubanej. Jako já... (*Zvuk vlaku a změna kupé.*)

7)

DOLLY: Měla byste se mi svěřit. Uleví se

vám.

MARIE: Kdy se mně uleví?

DOLLY: Až mi řeknete pravdu.

MARIE: Pravdu? Občas si musím vymýšlet. Občas se ani doma nesnesu: v kuchyni kýchá tma, strop tropí blázniviny a podlaha belhá o dlahách. Občas utíkám do metra: dveře se otvírají, pim, prosíme, nastupte si. Nabídky neodmítej, říkala maminka, a už se hrnu dovnitř. Přesedám a zve mě druhý hlas: dveře se otvírají, pim, prosíme, nastupte si. Asi se oba nápadníci na mě domluvili. Přehazují si mě jak horký brambor, prosíme, nastupte si, ale já nevím, kam jet a kde vystoupit.

Občas je v televizi legrace. Zavoláte a zařadí vás do velkého slosování.

Občas v ulici vypnou proud. Konečně nikdo nežehlí, nepere ani nevsává prach.

Občas mám strach. Občas pořád.

DOLLY: Líbí se mi váš účes. Vždycky jsem holkám záviděla krátký vlasy. Už ve škole.

MARIE: Tak proč se neostříháte?

DOLLY: Připadala bych si zranitelnější. Jako houba bez klobouku, jako strom bez listů. Jako strom bez listů... A taky kadeřnice mě štvou. Vám nevadí?

MARIE: Ne. Mám ráda, když mě někdo češe.

(Marie a Dolly začnou unisono opakovat „Mám ráda, když mě někdo češe...“ Větu zkrátí nejprve na: „Mám ráda,“ pak na: „Mám“ a nakonec přejdou v babu: „Máš ji, Dolly se ovšem včas zarazí, zatímco Marie lítá dál po kupé a piští radostí: „Máš ji!“)

DOLLY *(utne Marii)*: Vyléčil by vás mužský!

MARIE: Myslíte?

DOLLY: Samozřejmě. U mě se dveře netrhly. Kliku si podávali tlustý, hubený, tichý, hubatý, a podívejte, jak kvetu! Matka pluku! Celá armáda přišla a na každého se dostalo. I s přídavkem!

MARIE *(popohání ji před sebou)*: Moje tělo nechutná... Už dlouho se ho nikdo ani nedotkl. Proto tolik vařím. Nějak jsem vychladla. Vůně vyvanula, kůže povadla. Mám plnej špajz. Odnaučila jsem se vzbuzovat touhu a sama sobě

se protivím. Zrcadla jsem sundala a odvezla na skládku.

(Obě ženy se octnou naproti sobě.)

DOLLY a MARIE: Jste krásná!

(Pustit zvuk tříštícího se zrcadla. Zezadu středem jeviště se přibližuje Jáchym se stejným oloupaným pomerančem, se kterým odešel.)

DOLLY a MARIE *(spiklenecky)*: Jestli se cítíte jako lazár, zaveďte odpolední návštěvy. Přinesou vám naději a pomeranč.

JÁCHYM: To je přesně váš styl! Odšlupkovat, smlsnout si a zahodit! Odpeckovat, aniž se vyjádříme! Bravo!

MARIE *(k Dolly)*: Nezobla byste si mého srdce? Ráda se rozdávám.

JÁCHYM: Rozdává prý jen dekadentům.

Zavine vás štrůdlem, zavalí zrnky máku a naplní tvarohem. Kolem mozku vám uplete vánočku! Dávejte si na ni, na sebe, pozor. *(Výměna pohledů mezi Jáchymem a Marií, Jáchymem a Dolly.)*

DOLLY: A vy si dávejte pozor na nás. Ať to neodsákáte!.

(Ženy zvednou ruku, zazní výstřel, pak obě roztočí imaginární švihadlo. Hra „...růžička, dítě, smrt“ nabývá hrůzného charakteru. Jáchym musí stále rychleji přeskakovat, vysvobodí ho až průvodčího.)

8)

PRŮVODČÍ: Přistoupili? *(Jáchym spadne na zem.)*

JÁCHYM: To je snad jasný, že jsme přistoupili. Na tuhle pitomou hru. Proč se ptáte? Mimochodem v tom taky jedete, milej zlatej. Všichni se vezeme...

DOLLY *(k průvodčímu)*: Blekota... *(Jde ukolíbat Jáchyma a učí ho „znovu mluvit“.)*

MARIE: Odložte si brašnu a čepici, budu vám vískať ve strništi.

DOLLY: A na holá strniska vítr tiše zapíská...

MARIE: Odložte si brašnu a čepici, budu vám

vískat ve strništi.

DOLLY: Vískat s měkkým i, utrousila nazlobená učitelka a vjely jsme si do vlasů...

PRŮVODČÍ (*zmateně k Marii*): Podržela byste mi, prosím, kleštičky?

MARIE: Vždyť je to louskáček... Získat vás bude tvrdý oříšek.

DOLLY: Procedila Popelka a ztratila botu.

MARIE: Nenechte se vyvést z míry. Co máte v té brašně?

JÁCHYM (*odevzdaně*): Zaklel Stanley Kubrick a slupnul Mechanický pomeranč...

MARIE: Jaké skrývá tajemství?

JÁCHYM: Sykla Bílá paní a sjela šusem Karpaty.

PRŮVODČÍ: Jízdní řád. Nosím ho místo hodinek.

MARIE: Cože?

PRŮVODČÍ: Stačí nalistovat vlak, kterým jedete, a stanici, kterou míváte. Na průsečíku těchto dvou souřadnic vám vytane časový údaj, nezpochybnitelný a přesný. Černý na bílém... Žádné ručičky, co vám z nich jde hlava kolem a stejně je nikdy nedohoníte. Neukáží vám přesně ani tak, ani onak. Dělalí si z času fackovacího panáka – tik ťak, tik ťak, tik ťak...

(*Pustit v podkresu skladbu „Tik ťak“ z filmu Down by law.*)

JÁCHYM: Vy vůbec nepočítáte s výlukou. A co neštěstí, černé kočky přes cestu, bílé myšky strojvedoucích? Váš časový průsečík se blíží přeludu stejně nenávratně jako ona. Myslíte, že ji ještě najdu?

PRŮVODČÍ: Koho?

JÁCHYM: Jmenuje se Josefina. Hezky se směje a válí kotouly. Možná jede v jiném vlaku, ale dívá se na stejná pole a telegrafní sloupy jako já. Jenom je vidí dřív. Anebo později? Nutíme krajinu, aby se vynořovala dvakrát, a přitom jsme se mohli dívat společně. Není to zbytečné? Pojdte, budeme ji hledat.

(*Průvodčí odskáče jako slepice na kliček, Jáchym ho po chvíli bezradně napodobí. Pustit zvuk vlaku.*)

9)

MARIE: Vyprávějte mi o svých milencích.

DOLLY: Ani mi nemluvte. Toho posledního mi přebrala úplná bucha.

MARIE: Pěkně vypečená...

DOLLY: Kdyby byla kyprá, nadýchaná a krásně voněla, neřeknu ani popel. Ale tahle? Bez náplně.

MARIE: Maminka říkala, na ženské pozor! Jsou zrádné jako karamelky. Nejdřív se sladce rozplývají, ale pak se nalepí jako odporný cumel. Máte jich plné zuby! Co známost, to plomba. Ještě vám ani nezatvrdne, a už si brousí zuby jiná. Dentista z třetího obvodu radí: „Nesedte na dvou židlích,“ a sám si rve poslední stoličky!

DOLLY: Šla jsem k němu do bytu, Boženy Němcové 36, a ptám se ho: Četls noviny? *Ne*. Co v práci? *Svedla mě sekretářka*. Kdes jí to udělal? *Na psacím stole. Tři šuplíky vlevo, tři vpravo, krásnej mahagon*. Skleněnou desku a čtyři nohy má? *Má*.

Ležel tam na gauči, bezvládně, s prázdným pohledem, ale přesto jsem se mu vnutila.

MARIE: A co?

DOLLY: Úplně vedle. Jako když strčíte pravou ruku do levýho rukávu, jako když na třetím kanálu běží dvojka. V hlavě mi třeštilo, ruce se potily a ulicí běžel černej pes... (*Tře si ruce jako ve čtvrté scéně, kde jí po prstech tekla smůla.*)

MARIE: Maminka říkala nesahej na cizí psy... Koušou...

(*Dolly pláče.*)

MARIE: Nedáte si preclíky? Nebo palačinky?

DOLLY: Ne, děkuju, jste hodná.

(*Dolly vytáhne placatku a přihne si, pak nabídne Marii. Obě ženy postupně přejdou ve zpěv.*)

10)

(*Vracejí se opilí Jáchym a průvodčí.*)

MARIE: Našli jste ji?

PRŮVODČÍ: Jenom deštník. Ale počkejte,

možná patřil jí...

JÁCHYM a PRŮVODČÍ: Jí... jídelní vůz... Nenašli jsme ani jídelní vůz. Vrchní prchli... Zamávali šrajtoflí, zatřepotali naškrobeným motýlkem a ufrnkli sbírat pyl. A já bych tak pil! Jako duha. Rozplynul bych se v oparu nad ránem a zbyla by po mně jen orosená láhev šumivého vína...

JÁCHYM (*změna tónu*): Ožral bych se, ožral bych se jako prase, jako to hovado... Lezl bych po čtyřech, škytal, smrděl a prděl. Bylo by mi to úplně jedno...

PRŮVODČÍ (*umrlá do Jáchymovy promluvy*): Lezl by po čtyřech jako dítě, škytal by jako malý špunt.... Kdybych vám mohl píchnout...

JÁCHYM: Nemám lístek. V krušných časech jezdím úplně načerno.

PRŮVODČÍ: Škoda. Mohl jsem si zacvakat.

JÁCHYM: Kdybyste mi zacvak‘ panáka, to by bylo jiný kafe!

MARIE: Jinak černý!

JÁCHYM: Jinak černý... (*Nešťastný se zhrouť k zemi.*)

DOLLY: Nemá cenu lamentovat nad rozlitým mlíkem a zakysnout. (*Vezme deštník, zatočí s ním nad hlavou, změnit nasvícení, pustit hudební podkres, atmosféra snu.*)

DOLLY (*k Jáchymovi*): Při troše dobrý vůle, co? (*Na „co“ pustit zvuk spouště foťáku, Jáchym několikrát zakrouťí odmítavě hlavou nad nabízenými „fotografiemi“, až poslední pozice se mu zalíbí, připomíná mu Josefinu...*)

JÁCHYM: Josefino, moudivláčku!

DOLLY: Ahoj.

JÁCHYM: Ahoj.

(*Každý vloží polibek do dlaní a pošle ho druhému jako ptáče, které nakonec uletí, zatímco Marie a průvodčí začnou dost nahlas rychlý sled pozdravů, které naprosto přehluší opakující se tiché „ahoj“ Dolly a Jáchyma. Následující promluvy musí jít rychle za sebou, vytvářejí dojem naprostého míjení, Marie a průvodčí při nich hrají „páku“.*)

MARIE: Vítám vás.

PRŮVODČÍ: Není zač.

MARIE: Máte se?

PRŮVODČÍ: Šťastnou cestu.

MARIE: Ráda vás vidím.

PRŮVODČÍ: To nemohu říct.

MARIE: Vůbec jste se nezměnil.

PRŮVODČÍ: Dobrou noc.

MARIE: Co sestra?

PRŮVODČÍ: Spánembohem.

MARIE: Zdraví vás bratr.

PRŮVODČÍ: No nazdar...

MARIE: Daří se vám dobře?

PRŮVODČÍ: Má úcta.

MARIE: Kdy zase přijdete?

PRŮVODČÍ: Poroučím se.

MARIE: Jak dlouho jsme se neviděli?

JÁCHYM (*naváže k Dolly – „Josefině“, každý obejmě sám sebe*): Jak krátce, a přesto...! Přelétavý čadivláčku! Ztrácíš se mi, tvůj úsměv a pozdrav se rozléhá od ucha k uchu jako ozvěna. Co to povídám, co to povídáš, co to povídá? Kam ses mi ztratila?

DOLLY: Je mezi námi moc lidí, neslyším tě, klopýtáš někde přede mnou, dýcháš o tři takty dřív, krok za krokem se vzdalujeme, poznáš mě leda ve zpětném zrcátku, pusť si mě jako film pozpátku, povídej, povídej pohádku o zakletých slovech na dně hlubokých jam.

MARIE: Džem, to se čte džem! (*Vyhraje „páku“, přetlačí průvodčímu ruku na kufr, průvodčí odpadne na zem.*)

PRŮVODČÍ: A co Petr?

MARIE: Jakej Petr? Mám ráda malinovej. Na lívance! (*Jáchym a Dolly budou po celý následující výstup Marie a průvodčího pokračovat ve své snové sekvenci, ze které je vyruší až další hra – tichá pošta.*)

PRŮVODČÍ: Na lívance! (*Zvedne ze země placatku, nemá si ale s kým přituknout, a tak ji odkutálí pryč.*)

MARIE (*k průvodčímu*): A vy se sebou taky něco udělejte, placko nešťastná. Chci snít jako oni. (*Přikládá hlavu na záda před ní se plazícímu*

průvodčímu.) Jako oni, rozumíte?

Představte si, že fandíte slavnému klubu, jedete na zápas první ligy a jste plný očekávání. Manšaft nastupuje v plné síle, útok, brána a hlavně křídla, povolte si... (*Lehne si před ním na zem.*)

Vítají vás útroby stadionu, vlajky na tribunách se zvedají... Dej ho, dej ho, dej! Hvizd rozhodčího rozetne vzduch a pak už jen vzkřiknete...!

PRŮVODČÍ: Sparta, Sparta...

MARIE (*koketně*): Vy jako fandíte Spartě? Tak to je perfektní. Já sice žádnému klubu neto, ale kdybych jako to, tak jediné Spartě. Brutto.

PRŮVODČÍ (*sklesle*): Sou náký borci... Kope jim to...

MARIE (*povzbudivě*): Vidíte?

PRŮVODČÍ: Mají pěkné dresy.

MARIE: A co ještě?

PRŮVODČÍ: Na dresech pěkná čísla...

MARIE: Vy jste taky číslo!

PRŮVODČÍ: Na holeních štulpny.

MARIE: A dál?

PRŮVODČÍ: Na kopačkách špunty.

MARIE: A dál?

PRŮVODČÍ: Rozhodčí rozdává karty.

MARIE: Tak mi taky dejte.

PRŮVODČÍ: Zápas trvá devadesát minut.

MARIE: Ano.

PRŮVODČÍ: První poločas...

MARIE: ...a druhý a třetí...

PRŮVODČÍ: V brance stojí brankář.

MARIE: Ano.

PRŮVODČÍ: Je oporou týmu. (*Spadne nad ni do kliku.*)

MARIE: Nebraňte se! (*Podtrhne mu ruce.*)

PRŮVODČÍ: A faulovat se nesmí.

MARIE: Ale může, může!

PRŮVODČÍ: Nesmí! Na ochozech fičí, stadion burácí...

MARIE: Strašně burácí! (*Náhle vypnout i podkres agresivních fanoušků.*)

PRŮVODČÍ: Nezahrajeme si radši tichou poštu?

MARIE (*rezignovaně utrousí*): Z dráhy na poštu, z bláta do louže, z bryndy do rejže.

PRŮVODČÍ (*naléhavě*): Prosím... Je mi zima.

11)

Všechny postavy leží na zemi a hraje tichou poštu. Šeptem.

MUŽI: Jsem strašně sám.

ŽENY: Vezmi si mě.

(*Nahlas.*) Sen sršně mám.

MUŽI: Ve Zličíně.

(*Šeptem.*) Podej mi ruku.

ŽENY: Hlad' mě v klíně.

(*Nahlas.*) Pot Emy v uchu.

MUŽI: Hádě líné.

(*Šeptem.*) Už hoříš taky?

ŽENY: Chci tě.

(*Nahlas.*) Úhoři, štiky?

MUŽI: Sítě.

(*Šeptem.*) A co je krása?

ŽENY: Dámská kolénka.

(*Nahlas.*) A co tě drásá?

MUŽI: Dámská volenka! (*Pustit hudbu.*)

ŽENY (*ještě na zemi prohodí*): A tak si zadejme. Stejně už nemáme co ztratit...

(*Tma, když se znovu rozsvítí, páry Průvodčí a Marie, Jáchym a Dolly tančí, pak hudbu vypnout.*)

PRŮVODČÍ: To byl tanec! Úplně jsem zapomněl, že jsem ve službě. Přednosta by mě hnal, ale čert ho vem! Já vám mám takovou radost... (*Obejme Marii.*)

MARIE (*během její promluvy pustit klapot psacího stroje*): Slyším, jak těla nacházejí společnou řeč dotyků, bez hranatých písmen, bez hrubých chyb, bez háčků... Slova narážejí na útes dvojtečky a troskotají: uvozovky, tři tečky, uvozovky zavřít! A nic... tři tečky. V tanci je nevyslovitelná touha: Schovej mě, schoulím se k tobě do dlaní.

JÁCHYM: Letěl jsem na vašich pažích! Kolébal mě vlnivý pohyb boků, plul jsem ve

vašich očích jako na rozpoutaném moři! Jako by to byl sen, doba přílivu. Josefino...!

DOLLY: Byl to sen. A teď si dáme odliv! Na místa, raz, dva, tři. *(Třikrát tleskne do dlaní jako paní učitelka.)*

PRŮVODČÍ: My jsme bratři! *(Průvodčí, Marie a Jáchym se ukloní jako ve znělce Trnkových Bratří v triku.)*

DOLLY: V trikovém filmu? Snad! Doběhl kotouč, přetrh' se pás.

(Dolly hodí Jáchymovi deštník a průvodčímu sako.)

PRŮVODČÍ: Raz, dva, tři...

(Průvodčí z rozpaků hraje s Jáchymem kámen, nůžky, papír. Zůstane v pozici „papíru“ proti Jáchymovým „nůžkám“ bezprizorně trčet.)

DOLLY: Nevíš co s rukou? Vlep si facku a dej pokoj!

12)

Scénu zešeřit, připravit kupé, když se rozsvítí, obě ženy sedí v popředí, zatímco vzadu si Jáchym a průvodčí hrají s vaříčem.

DOLLY: Nesmíte se s ním tak zapomínat, je to nebezpečný. Vymažte si ho z hlavy.

Mažete?

MARIE: Mažu.

Když nakupuju, musím si dávat pozor na pusu. Minule v zelenině jsem chtěla říct: Jedno jablko a dvě mrkve, prosím. Pak jsem se ale zarazila. Mohli by si myslet, že jsem stará panna, co si vystačí s jednou mrkví a druhou dá opuštěnému sněhulákovi do nosu. Nechtěla jsem, aby mě zbytečně litovali. A tak jsem vyhrkla: Tři kila jablek a patnáct mrkví, nastrouhám je dětem za odměnu! Mají mě tak rády...

(Zalesknou se jí oči slzami, pauza. Průvodčí do trapného ticha vstane s „vaříčem – magnetákem“ a Jáchym drží odpojenou šňůru jako mikrofon.)

JÁCHYM: Právě jste přeladili na stanici Vlak. S námi nikdy nestojíte, nemeškáte, ani neztrácíte čas.

DOLLY *(usykne)*: Blbecci...

PRŮVODČÍ: Naše relace potěší každého, kdo si rád ujede...

JÁCHYM *(podá Marii mikrofon)*: Posloucháte někdy rádio?

MARIE: Zelenou vlnu. Ráda při tom pletu. *(Popotáhne nosem, ještě trochu otřesená ze své předešlé repliky.)*

JÁCHYM: Jistě. Pátý přes devátý. Prosím. *(Znovu jí podá mikrofon.)*

MARIE *(se vzpamatuje)*: U telefonu paní Hanka.

JÁCHYM: Co máte na srdci, paní Hanko?

MARIE: Jsem šťastná, že jsem se dovolala a zdravím celou rodinu: sestru Kamilu, bratrance Járu a tetu Alenu. Porouchal se mi mlýnek na maso. Ta páčka dole, co měla být nahoře, se zasekla. Co mám dělat?

JÁCHYM: Stanice Vlak vás z kalamity vyseká. *(Změní hlas.)*

Tak podívejte se, paní Hanko, tady posluchač Karel. Podobná závada na mlýnku se mi přihodila loni. Venku pršelo, řekl jsem si, trochu si zameleš, to tě uklidní. Maso jsem doma nenašel. Není divu, nikdy ho nekupuju. Rozemlel jsem pokojovou květinu, z kompostu nadělal placky a hodil je sousedům do oken.

MARIE *(už celá rozradostněná)*: Placko, řekni taky něco!

PRŮVODČÍ: Pak jsem rozemlel židli, piliny nacpal do polštáře a peřinu obarvil. Nakonec jsem rozemlel vodovodní kohoutek.

JÁCHYM: Kykyryký.

PRŮVODČÍ: Červená šla modré po krku a z kuchyňské linky vzlétnul páv. Když jsem do mlýnku strčil hlavu, páčka se zasekla a dole v přízemí zívnuł šnek.

Závadu na mlýnku, paní Hanko, odstraníte koupí mlýnku nového. Jedině nové mlýnky mají páčku tam, kde má být.

MARIE: Pane Karle, jste neobyčejný člověk s bohatou fantazií a srdcem na správném místě. Vaší rady si cením víc než sestry Kamily, bratrance Járy a tety Aleny! Nezameleme si

někdy společně? Co říkáte? To bude maso!

(Postavy na ohlušující hudbu začnou třestit a všichni kromě Dolly odhazují chlebníky. Tím se v následující scéně vrátí do postav z čekárny. Pak rázem hudbu vypnou.)

13)

Opět čekárna, metronom, malá obydlí tří pravidelných hostů... Dolly celou scénu sedí na věšáku a plete.

DOLLY: Zůstaňte ve hře, potřebuju vás! Trochu si zaštrikujeme, něčeho dobrého si zakousneme, jestli mi ovšem ještě nabídnete... a v klidu si popovídáme.

(Postavy si jí nevšímají a snaží se vrátit ke svým starým dobrým textům z úvodu, ale ty se jim jaksi samovolně vzpříčí a rozpadnou se.)

MUŽ V: Doleva nebo doprava? Samozřejmě! Dopravní uzel představuje stejnou jistotu jako smyčka na krku spolehlivého sebevraha.

Aby mi nezaskočilo, piju přímo u zdroje a házím holí. Ve stejný okamžik, solidně pod parou, syčím do foroty. Kdykoli mám volnou chvíli, vybíhám. Na oplátku jsem přestal sladit. Ale úplně...

ŽENA L: Do nádražní čekárny chodím obden. Zítra nepřijdu. Mažu. Do cirkusu a tak. Pozitíří jdu spát. Jindy nekouřím, život musí mít řád. Občas pořád. Zítra, pozitíří a tak. Zítra, pozitíří a tak...

MUŽ D: Píšu obyčejnou tužkou, dá se vymazat. Vypadlo mi i vaše jméno, nebo jste vůbec nepřišla?

Jednou mě kvůli vám honila manželka po nádraží. Než jsem ji stačil zapykat, ztratila se mi v chumlu. Jsem za tu milou ztrátu vděčný. Dobrá práce, chumle, jsi kamarád. Rád, nerad, rád, neřád... *(Pauza.)*

ŽENA L: Nechcete koláče? *(Pauza.)*

MUŽ D: Nechcem, paní pohotová. To je pořád dokola! Koláče, koláče, koláče... Jsme vás přejedený!

ŽENA P: Mluvte laskavě jen za sebe, vy

nákype! Ať vás neosolím.

Muž V: Zmírněte plamen! Nejste tady žádná třešeň na dortu.

ŽENA L: Taky jste nezhltl bešamel moudrosti, vy tvarohu!

Muž D: Z vašich delikates se brzo sesypu. Krystal *(obrátil oči v sloup a sepne ruce)*, moučka, prach...

ŽENA L: Mám strach.

JÁCHYM *(vezme si zpět chlebník a odšoupne do strany kus svého „obydlí“)*: Kam vlastně jedeme, pane průvodčí? *(Podkres – Pat Mattini.)*

PRŮVODČÍ *(pokrčí rameny)*: Myslel jsem, že tuhle trať znám jak své boty, ale teď mám dojem, že mi jsou o tři čísla větší. Přetrhaly se mi všechny tkaničky. Čas běží nazpátek, malá ručička je velká, velká malá. *(Směrem k Dolly.)* Z toho vašeho štrikování jsem trochu popletený...

MARIE: Jedeme asi daleko, že? Na dráze platí: Čím dále, tím dražší. Nechcete dražší?

JÁCHYM *(laškovně)*: Nedrážděte... *(Podívá se na Dolly.)* Ano, ano, svět chce být klamán a šálen. Šálen hladce a obrace.

PRŮVODČÍ: Proč děláte tak velká oka?

MARIE: Abych vás lépe slyšela.

PRŮVODČÍ: A proč pečete perníček?

MARIE: Abys byl sladkej jako Jeníček.

PRŮVODČÍ: A proč se chcete cukrovat?

MARIE: Cukr je solí života.

PRŮVODČÍ: Konzervuje.

MARIE: Kondenzuje.

PRŮVODČÍ: Kompenzuje.

MARIE: Konverzuje.

PRŮVODČÍ: Konvertuje.

MARIE: Konsternuje.

(Během předcházející výměny mezi průvodčím a Marií navozují Jáchym a Dolly atmosféru následující scény: přes klubko, klobouk a stylizovanou chůzi; oba po „provaze“ odcházejí.)

PRŮVODČÍ: Konsteluje.

MARIE: Kon, kon... Laskonko...

(Průvodčí si všimne, že zbyl na scéně jen s Marií.)

PRŮVODČÍ: Kam šli? *(Oba se je vytrati hledat.)*

14)

Změna světél, nástup všech čtyř postav po provaze jako do manéže.

JÁCHYM *(tiše)*: Nebojte se, jenom taková míčovina. Slovní kopaná...

(Průvodčí hraje na housle, Jáchymovi škube tvář, potom si začne čistit zuby a vyplivne vodu na průvodčího.)

Kousek.

(Průvodčí chytí noviny, najde v nich slovo, udělá z nich ták a přichází k Dolly.)

PRŮVODČÍ: Kakao.

(Dolly si bere sklenici, promění ji na dalekohled a uvidí Marii.)

DOLLY: Ostrov.

(Obě ženy si z dalekohledu udělají tyč, kterou ohýbá průvodčí. Marii zbude kus tyče v ruce, chytne se ho jako rukojeti deštníku a jde s ním k Jáchymovi. Deštník složí a nahazuje s ním jako s prutem na chytání ryb.)

MARIE: Velryba.

(Vlna povalí Dolly na zem, začne si natahovat punčochy.)

DOLLY: Bavlna.

(Pohybem nohy Dolly „nakopne“ postavy k rozcvičce. Klaun-Průvodčí si zkouší obličej, balancuje s talířem na tyči, baletka-Marie dělá „plíe“, akrobatka-Dolly hmitá v placce, Chaplin-Jáchym si zkouší chůzi a klobouk. Potom baletka opíše nohou kruh po zemi, čímž všechny ovládne, klaun povzdechne a akrobatka pohybem ruky všechny „pohladí“. Pohlazení letí kruhem, zastaví se u Chaplina, kterého otočí již s vykouzlenými kartami Konec kouzla, konec klaunů, začíná odcizený ples...)

15)

Slavnostní osvětlení, postavy tančí valčík a hrají karty, zároveň se s nimi ovívají jako vějíři.

DOLLY: Pěkně si se mnou zahráli! Prej, člověče, nezlob se... Jaký chceš kuželky? Černý, nebo bílý? Černý kočky přes cestu, bílý myšky strojvedoucích! Černý, nebo bílý?

MARIE: To je fuk! Hraju sama proti sobě a nakonec se vyhodím! Připadám si jak bílá tečka na zašantročeném kousku domina. Připadám si jak černá klapka na bílém piánu, jak bílá hůl ve tmě slepoty.

JÁCHYM: Připadám si jak černej kůň před bílou královnou. Šach-mat. *(Postavy se zarazí do štronza.)*

PRŮVODČÍ: A já si připadám jako karta, která zbyla. Černý Petr. *(Druhé štronzo, průvodčí „složí karty“. Hudba ustane, Jáchym ale tančí dál a dokonce si přizvukuje, Marie sbírá karty, Jáchym se k ní po chvíli připojí.)*

DOLLY: Hrajte ještě, prosím...

PRŮVODČÍ: Je mi líto, ale vlak zde jízdu končí.

DOLLY: Na konečné vystoupím, přepudruju si nos a zase nastoupím. Budu mít trochu strach, až se vás jen tak, jakoby nic, a přece, zeptám: Dobrý večer, je tady volno?

PRŮVODČÍ: To nepůjde. Místo vás nastoupí jiní cestující, otevrou si noviny a v nich už budou stát úplně jiné příběhy.

DOLLY: Vy jste se zbláznili!

PRŮVODČÍ *(změna hlasu, během promluvy padají Dolly karty – poslední trumfy – z ruky)*: Je těžké zachovat si zdravý rozum, když pořád rajzuju. Sotva si věci v hlavě pospořádám, vlak jede nazpátek. Představy se začnou odvíjet naruby, pracně spíchnuté věty se nenávratně párou. Díra se zvětšuje, prázdnota narůstá, pořád jen tam a zpátky, tam a zpátky... Sám sebe nedohoním, natož někoho druhého. Nemám čas milovat. Nemám čas...

MARIE *(nezúčastněně)*: Tak zatáhněte za záchrannou brzdu. *(Dál hraje s Jáchymem karty.)*

PRŮVODČÍ *(mírně ironicky)*: To se smí jen v nouzi, zneužití se trestá. A já jsem vlastně pořád v nouzi, takže bychom se nikdy nikam nehnuli.

MARIE: To jste řekl moc chytře. Nedáte si biokys?

PRŮVODČÍ: Okamžitě si vystupte.

MARIE: Dobře děláte, loni je přestali vyrábět.

PRŮVODČÍ: Vypadněte!

MARIE: Vždyť jsme se ani nepředstavili. Já jsem...

PRŮVODČÍ: To není důležitý. Vypadni!

(Pauza.)

JÁCHYM: Cukr, káva, limonáda, čaj, rum?

DOLLY: Bum.

MARIE *(tiše)*: Odpoje.

JÁCHYM: Nějak jsem se vás dotkl?

PRŮVODČÍ *(tiše)*: Nápoje.

DOLLY: Právě že ne... Vůbec jste se mě nedotkl. *(Dotkne se sama svého těla.)*

MARIE *(tiše)*: Připoje.

JÁCHYM: Ale ovšem.

PRŮVODČÍ *(tiše)*: Tiky řaky.

DOLLY: Ale o ničem.

(Pauza.)

MARIE: Ryby raky.

PRŮVODČÍ: Nebe mraky.

JÁCHYM: Cvaky cvaky.

MARIE: Barvy laky.

DOLLY: Saky paky.

PRŮVODČÍ: Auta vlaky.

JÁCHYM: Tutti frutti.

MARIE: Fifty fifty.

DOLLY: Deci deci.

PRŮVODČÍ: Tůdle nůdle.

JÁCHYM: Třesky plesky.

MARIE: Hromy blesky.

DOLLY: Láry fáry.

PRŮVODČÍ: Čáry máry.

JÁCHYM: Café báry.

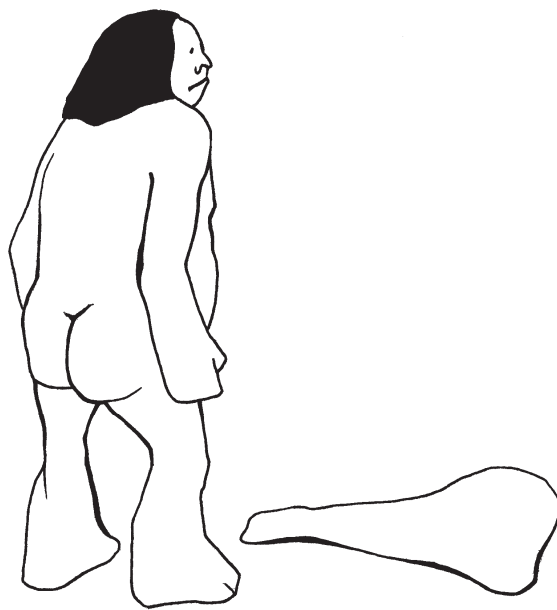
MARIE: Prejže rejže.

DOLLY: Paci paci.

PRŮVODČÍ: Kecy kecy...

(Repliky se postupně ztišují, světla zhasají, citlivě napojit tichý rytmus vlaku a navodit atmosféru nikdy nekončící jízdy, pak v sále rozsvítit.)

Konec

Poznámka jazykového redaktora

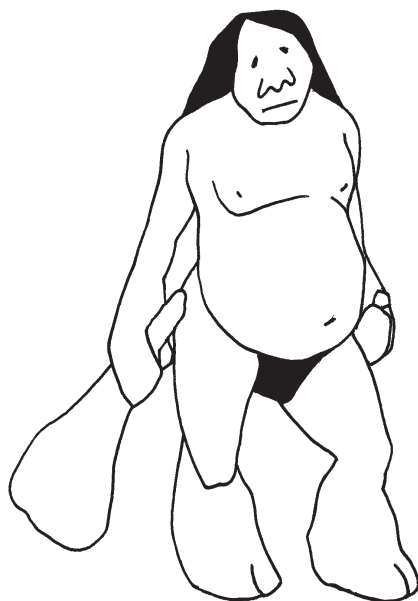
Při jazykových úpravách jsem se snažil dodržovat současnou normu ustanovenou v kodifikačních příručkách, zejména pak v Pravidlech českého pravopisu. Ne vždy však bylo možno přistupovat k textům ze stanoviska přísného jazykovědce, poněvadž se v nich vyskytovaly vyjadřovací prostředky, jež mají sloužit k jazykovému uměleckému ozvláštnění díla. Opraveno bylo tedy pouze to, co zjevně vzniklo nezáměrně. Nespisovné výrazy byly opraveny pouze v těch případech, kdy se v celém textu vyskytovala spisovná čeština a nespisovný výraz tak narušoval estetickou stránku díla.

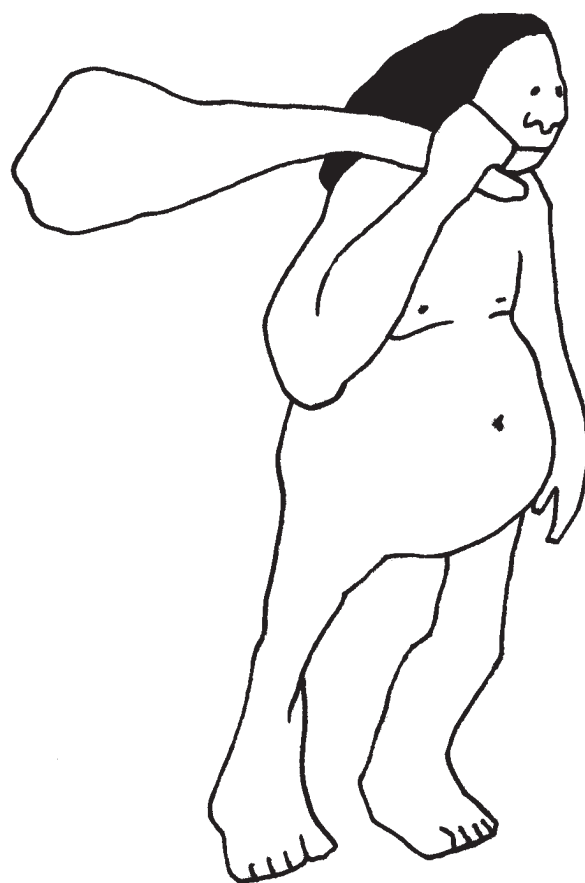
Většinu číslovek jsem vypsál slovy. Pouze v místech, kde by takto napsaná slova byla příliš dlouhá a mohla by tak narušit porozumění textu, jsem číslovky ponechal ve své numerické podobě.

Do textů jsem zasahoval minimálně, avšak mnohdy jsem se tomu nemohl vyhnout. Někdy bylo nutné odstranit nebo přesunout slovo, jež tam evidentně nepatřilo, některé části vyžadovaly opravit chybu v morfologii, jindy zase věta navazující na větu předchozí začínala spojkou, tudíž bylo nutno mezi těmito dvěma větami upravit interpunkci (tedy zrušit tečku a – bylo-li třeba – přidat čárku). V některých případech jsem musel doplnit i slovo. Sjednotil jsem také rozkolísání uvozovek, a to zejména u přímé řeči v povídkách. Jednak nebyla dodržována správná interpunkce a jednak nebylo realizováno správné členění do odstavců při střídání promluv jednotlivých postav.

Aby byla grafická stránka a formát všech dramatických textů stejný, musel jsem též zasáhnout do poznámek. Všechny poznámky jsou uzavřeny v kulatých závorkách, psány kurzivou a nejsou-li součástí věty v jednotlivých replikách, jsou samy stylizovány do podoby vět (tzn. většinou začínají velkým písmenem a končí tečkou).

Pavel Císarík

Ty texty

Editor Bořivoj Srba

Redaktoři Lubomír Sůva, Pavel Císarík

Dramaturgie „pódiových“ prezentací Lubomír Sůva

Jazykový redaktor Pavel Císarík

Návrh obálky, kresby a výtvarná spolupráce Marcela Chyliková

Vydala Janáčkova akademie múzických umění v Brně

Ateliér divadelní dramaturgie – Studio D

V roce 2002

Vydáno za podpory grantu Divadelní a literární agentury Praha
a MŠMT ČR

Náklad 150 výtisků

Vytisklo ediční středisko JAMU

Obálku vytiskla tiskárna DAPE Brno

ISBN 80-85429-66-7

